

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การวางผังเมืองและสภาพแวดล้อมมหานคร

ปริญญา

การวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม

การวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง

การพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่เมืองเก่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

The Conservation Development of the Old Town for Promoting Cultural Tourism:
A Case Study Mueang District, Nan Province

นามผู้วิจัย นายภาณุพงศ์ สิทธิวุฒิ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ศราวุธ เปรมใจ, Doctorat)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์ประสงค์ เอี่ยมอนันต์, สด.ด.(กิตติมศักดิ์))

หัวหน้าสาขาวิชา

(อาจารย์สุภาพร แก้วกอก เลี้ยวไพโรจน์, D. Tech. Sc.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่เมืองเก่า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

The Conservation Development of the Old Town for Promoting Cultural Tourism :
A Case Study Mueang District, Nan Province

โดย

นายภาณุพงศ์ สิทธิวุฒิ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อมมหาดบัณฑิต

พ.ศ. 2554

ภาณุพงศ์ สิทธิวุฒิ 2554: การพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่เมืองเก่า เพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม: กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ปริญญาการวางผังเมือง
และสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต สาขาการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม ภาควิชาการวาง
ผังเมืองและสภาพแวดล้อม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์ศราวุธ เปรมใจ,
Doctorat. 263 หน้า

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของเมือง คุณค่าและความสำคัญของมรดก
ทางวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว
ทางวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน และเสนอแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมกับ ในพื้นที่เมืองเก่า เพื่อ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ผลการศึกษาพบว่า เมืองเก่า น่าน เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ มี
วัฒนธรรม ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งชาวเมืองน่านยังคงดำรงรักษาวิถีการ
ดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม และมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน เป็นสิ่งดึงดูดใจให้
นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมน่าน แต่พื้นที่เมืองเก่า น่าน
จำเป็นต้องได้รับปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสภาพภูมิทัศน์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการ
ท่องเที่ยว เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นมีนโยบายใน
การอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่นการกำหนดใช้ประโยชน์
ที่ดิน การพัฒนาแหล่งโบราณสถาน การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในงานวิทยานิพนธ์นี้สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาเมืองของหน่วย
ราชการ โดยผู้วิจัยเสนอแนะการพัฒนาใน 3 ระดับคือ 1) ระดับเมือง โดยการกำหนดเขตพื้นที่ในการ
ควบคุมพัฒนา การพัฒนาการเชื่อมต่อการสัญจร และกิจกรรม 2) ระดับย่าน โดยการควบคุมสิ่งปลูก
สร้าง ปรับปรุงเส้นทางการสัญจร และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 3) การจัดการแหล่ง
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประกอบด้วย การจัดการด้านกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกในการ
ท่องเที่ยว

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Panupong Sittiwut 2011: The Conservaton Development of the Old Town for Promoting Cultural Tourism: A Case Study Mueang District, Nan Province. Master of Urban and Environmental Planning, Major Field: Urban and Environmental Planning, Department of Urban and Environmental Planning. Thesis Advisor: Mr.Sarawut Preamechai, Doctorat. 263 pages.

The purpose of this research is to study an urban development, value and the importance of cultural heritage in the old town area of nan province, to examine cultural tourism development model that suits for cultural attractions of old town area of nan province and to suggest a cultural development guideline that is appropriated with the old town area and support cultural tourism.

The result shows that the old town area of nan province is historically important. The town has unique cultures, traditions and way of lives, which have been well-preserved by the townspeople and passed on from generation to generation. These aspects draw tourists to the cultural attractions of nan province. However, the old town area of nan province has to improve its physical environmental, quality of townscape and tourist facilities to be able to accommodate tourism that will happen in the future. The local government has purposed the preservation and development plan for the old town area of nan province to support cultural tourism, which include land-use classification, historic sites and tourism development.

The cultural tourism development guideline in this research is consistent with the government's policy in town development. This guideline is divided into three different levels as follows: 1) town level – to conduct a series of zoning and development control plans, improve transportation and activities network, 2) community level – to develop building control plans, improve transportation routes and cultural attractions area and 3) cultural tourism management, include tourism activities and facilities management.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ประสงค์ เอี่ยมอนันต์ อาจารย์ดร.ศราวุธ เปรมใจ อาจารย์ ดร. ณรงพน ไส้ประกอบทรัพย์ อาจารย์ดร.วิชัย วิรัตกพันธ์ และ คณะอาจารย์ภาควิชาการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม ที่มอบโอกาสให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่เริ่มต้น ให้คำแนะนำการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการดำเนินการวิจัย

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.คมสัน อำนวยสิทธิ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน ที่ให้โอกาสในการศึกษาต่อ และขอขอบคุณ เพื่อน ๆ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน ที่สอบถามความก้าวหน้าของงานวิทยานิพนธ์และให้กำลังใจอยู่เสมอ

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ พนักงาน สำนักงานจังหวัดน่าน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองน่าน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน เทศบาลเมืองน่าน ประชาคมน่าน กลุ่มฮักเมืองน่าน ประธานชมรมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดน่าน หอการค้าน่าน นักท่องเที่ยวและประชาชนในเขตชุมชนเมืองเก่าทั้ง 9 ชุมชน ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้สัมภาษณ์

ขอขอบคุณเพื่อน พี่ น้อง ร่วมสาขาวิชาการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อมทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ และคอยให้คำแนะนำการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีเสมอมา

ขอขอบคุณครอบครัวที่ให้โอกาส เป็นกำลังใจ และสนับสนุนทุนในการเรียน การทำวิจัยในครั้งนี้

โอกาสนี้ขอให้ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ประสบความสำเร็จในหน้าที่มีสุขภาพกายและใจที่แข็งแรง สมหวังในสิ่งที่ปรารถนาตามความตั้งใจทุกประการ

ภาณุพงศ์ สิทธิวุฒิ

มีนาคม 2554

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(5)
สารบัญภาพ	(16)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
คำถามงานวิจัย	8
สมมุติฐาน	8
ระยะเวลาในการศึกษา	8
องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์	9
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	10
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	12
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	12
แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง	25
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง	36
นโยบายที่เกี่ยวข้อง	46
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
กรอบแนวคิดการวิจัย	56
บทที่ 3 วิธีวิจัย	58
ขั้นตอนการวิจัย	58
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประเภทของข้อมูล	62
วิธีการและเครื่องมือในการเก็บข้อมูล	65
การวิเคราะห์ข้อมูล	69
การประมวลผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	69
สรุปผลการศึกษา	70
บทที่ 4 ข้อมูลเมืองเก่า	71
ประวัติและความเป็นมา	71
ลักษณะทางกายภาพ สังคม	74
การใช้ประโยชน์ที่ดิน	74
สภาพสังคม	76
โครงสร้างและองค์ประกอบเมืองเก่า	78
คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม	81
วัฒนธรรม ประเพณี	86
สภาพเศรษฐกิจการท่องเที่ยว	90
ผลผลิตมวลรวม	90
การประกอบอาชีพ	90
สถานการณ์การท่องเที่ยว	91
สรุปสภาพแวดล้อมเมืองเก่ากับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	94
แนวโน้มปัญหาจากการขยายตัวของเมือง และการท่องเที่ยว	95
การใช้ประโยชน์ที่ดิน	95
สิ่งปลูกสร้าง	96
สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว	96
บทที่ 5 ผลการวิเคราะห์	98
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเมืองเก่าจากการสำรวจ	98
การประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่า	98
ประเมินสภาพแวดล้อมเมืองเก่า	99

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การผลประเมินแบบสอบถาม	114
พฤติกรรมการท่องเที่ยว	114
การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	118
การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	127
การประเมินสภาพแวดล้อมองค์ประกอบเมืองเก่า	136
การประเมินความเห็น และข้อเสนอแนะ	138
ผลการวิเคราะห์	139
ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	139
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเมือง	142
ทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าของหน่วยราชการ	146
วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	147
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	149
สรุปศักยภาพในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	149
สรุปศักยภาพของเมืองเก่า	151
ข้อเสนอแนะแนวการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	152
ข้อเสนอแนะการพัฒนาระดับเมือง	152
ข้อเสนอแนะการพัฒนาระดับย่าน ชุมชน	159
ข้อเสนอแนะการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	169
ข้อเสนอแนะในการศึกษาในอนาคต	171
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	172
ภาคผนวก	175
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	176
ภาคผนวก ข ผลแบบสอบถาม	191

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก ค การประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	250
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	263

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	ระยะเวลาในการศึกษา	8
2.1	การเปรียบเทียบแนวทางการวางแผนในการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง	28
4.1	แสดงที่ตั้งและความสำคัญของโบราณสถานในเขตเทศบาลเมืองน่าน	81
4.2	แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดน่าน ปี 2552	90
4.3	แสดงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา	93
4.4	แสดงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทประเพณีวัฒนธรรม	93
5.1	แสดงผลการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่า น่าน	98
5.2	แสดงค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว	119
5.3	เปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง	119
5.4	แสดงค่าเฉลี่ยในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	121
5.5	เปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง	122

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
5.6	แสดงค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านการบริการ	123
5.7	เปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านการบริการ ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง	124
5.8	แสดงค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านการประชาสัมพันธ์	125
5.9	เปรียบเทียบศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านการประชาสัมพันธ์ ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง	125
5.10	แสดงค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	127
5.11	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง	128
5.12	แสดงค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	130
5.13	เปรียบเทียบความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง	131
5.14	แสดงค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของกิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณี ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	133

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
5.15	เปรียบเทียบความเหมาะสมของกิจกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง	134
5.16	แสดงค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม องค์ประกอบเมืองเก่า	136
5.17	เปรียบเทียบความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม องค์ประกอบเมืองเก่าของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง	136
ตารางผนวกที่		
ข 1	แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของที่พัก	198
ข 2	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการประเมินความพึงพอใจด้านที่พัก	199
ข 3	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว	200
ข 4	แสดงค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	201
ข 5	แสดงค่าเฉลี่ยในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านการบริการ	202
ข 6	แสดงค่าเฉลี่ยในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านการประชาสัมพันธ์	203

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ข 7	แสดงคำร้อยละแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเภทวัดที่รู้จัก	204
ข 8	แสดงคำร้อยละการเข้าถึงพื้นที่ วัดพระธาตุช้างค้ำ	205
ข 9	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดพระธาตุช้างค้ำ	205
ข 10	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดพระธาตุช้างค้ำ	206
ข 11	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดพระธาตุช้างค้ำ	207
ข 12	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของงานวัฒนธรรม ประเพณี วัดพระธาตุช้างค้ำ	207
ข 13	แสดงแสดงคำร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ วัดภูมินทร์	208
ข 14	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดภูมินทร์	208
ข 15	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	209
ข 16	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดภูมินทร์	209
ข 17	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของงานวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัดภูมินทร์	210

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ข 18	แสดงแสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของเข้าถึงพื้นที่ วัดกุฎีคำ	211
ข 19	แสดงแสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดกุฎีคำ	211
ข 20	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดกุฎีคำ	212
ข 21	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดกุฎีคำ	212
ข 22	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัดกุฎีคำ	213
ข 23	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ วัดหัวข่วง	214
ข 24	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดหัวข่วง	214
ข 25	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดหัวข่วง	215
ข 26	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดหัวข่วง	215
ข 27	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัดหัวข่วง	216
ข 28	แสดงค่าร้อยละ ความเหมาะสมของพื้นที่ วัดมิ่งเมือง	217
ข 29	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดมิ่งเมือง	217

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ข 30	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดมิ่งเมือง	218
ข 31	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดมิ่งเมือง	218
ข 32	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัดมิ่ง เมือง	219
ข 33	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ วัดศรีพันต้น	220
ข 34	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดศรีพันต้น	220
ข 35	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดศรีพันต้น	221
ข 36	แสดงคำร้อยละ ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดศรีพันต้น	221
ข 37	แสดงคำร้อยละของความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัดศรีพัน	222
ข 38	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ วัดพญาภู	223
ข 39	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดพญาภู	223

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ข 40	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดพญาภู	224
ข 41	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดพญาภู	224
ข 42	แสดงคำร้อยละของความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัดพญาภู	225
ข 43	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ วัดมงคล	226
ข 44	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดมงคล	226
ข 45	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดมงคล	227
ข 46	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดมงคล	227
ข 47	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัดมงคล	228
ข 48	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของเข้าถึงพื้นที่ วัดไผ่เหลือง	229
ข 49	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดไผ่เหลือง	229
ข 50	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดไผ่เหลือง	230

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ข 51	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดไผ่เหือง	230
ข 52	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัดไผ่เหือง	231
ข 53	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ ศาลหลักเมือง	232
ข 54	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป ศาลหลักเมือง	232
ข 55	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ศาลหลักเมือง	233
ข 56	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม ศาลหลักเมือง	233
ข 57	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ศาลหลักเมือง	234
ข 58	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของเข้าถึงพื้นที่ กำแพงเมือง	235
ข 59	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป กำแพงเมือง	235
ข 60	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กำแพงเมือง	236
ข 61	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม กำแพงเมือง	236

สารบัญตาราง (ต่อ)

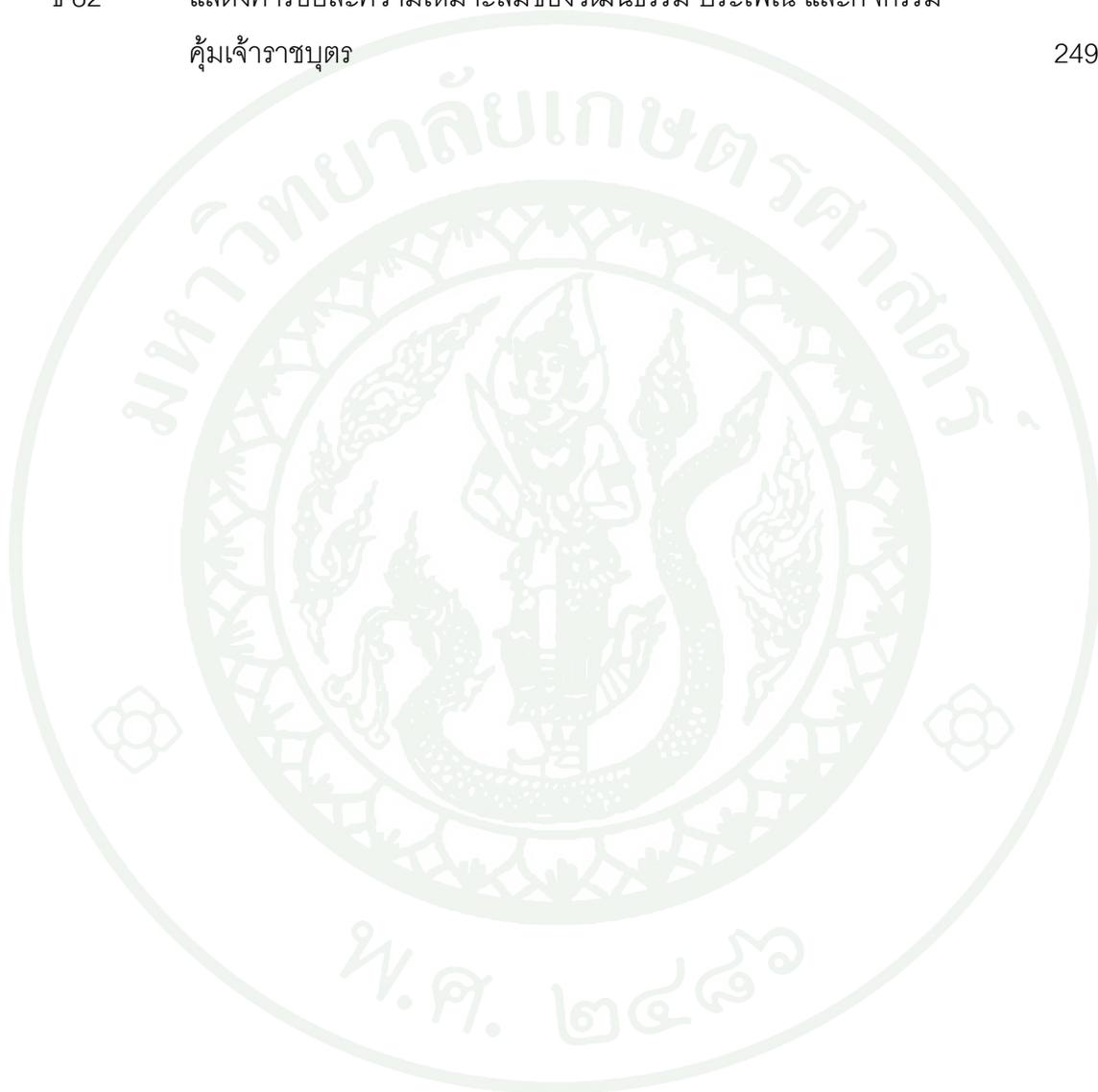
ตารางผนวกที่		หน้า
ข 62	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม กำแพงเมือง	237
ข 63	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ ช่างเมือง	238
ข 64	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป ช่างเมือง	238
ข 65	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ช่างเมือง	239
ข 66	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม ช่างเมือง	239
ข 67	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ช่างเมือง	240
ข 68	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของการประเมินการเข้าถึงพื้นที่ คูเมือง	241
ข 69	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป คูเมือง	241
ข 70	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพคูเมือง	242
ข 71	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม คูเมือง	242
ข 72	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม คูเมือง	243

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
ข 73	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	244
ข 74	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	244
ข 75	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	245
ข 76	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	246
ข 77	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	246
ข 78	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ กลุ่มเจ้าราชบุตร	247
ข 79	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป กลุ่มเจ้าราชบุตร	247
ข 80	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กลุ่มเจ้าราชบุตร	248
ข 81	แสดงคำร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม กลุ่มเจ้าราชบุตร	249

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่	หน้า
ข 82	แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม คุ้มเจ้าราชบุตร
	249

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	แสดงพื้นที่อำเภอเมืองน่าน	4
1.2	แสดงพื้นที่ศึกษาเทศบาลเมืองน่านและพื้นที่เมืองเก่าน่าน	5
2.1	แสดงคุณลักษณะของงานศิลปกรรมตามความหมายขององค์การ UNESCO	31
2.2	แสดงสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมตามลักษณะและประเภทต่างๆ	31
2.3	แสดงแนวความคิดการพัฒนาเชิงอนุรักษ์	32
2.4	แสดงระยะทางในการเดินทางตามแนวคิดทางเดินที่สะดวก	40
2.5	แสดงการผสมผสานของกิจกรรม ในพื้นที่ชุมชน	41
2.6	แสดงแนวคิดศูนย์กลางร่วมทั้งระบบคมนาคมและพื้นที่สาธารณะของเมือง	43
2.7	กรอบแนวคิดทฤษฎี	57
3.1	ผังแสดงกรอบแนวคิดและขั้นตอนการทำงาน	61
4.1	แสดงที่ตั้งเมืองในยุคต่าง ๆ	73
4.2	แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามผังเมืองรวมเมืองน่าน ปีพ.ศ. 2543	75

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4.3	แสดงโครงสร้างองค์ประกอบเมืองน่าน ในสมัยพระเจ้าอนันตวรฤทธิเดช พ.ศ. 2396	78
4.4	แสดงที่ตั้งโบราณสถานและสถานที่สำคัญในเขตเมืองเก่าน่าน	85
4.5	งานประเพณีทานก๋วยสลากวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร	88
4.6	งานประเพณีแข่งเรือยาว จังหวัดน่าน	89
4.7	แสดงการเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปีพ.ศ. 2543 กับ ร่างผังการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2553	95
5.1	แสดงผังโครงสร้างองค์ประกอบเมืองน่านโบราณ	100
5.2	แสดงการทับซ้อนโครงสร้างเมืองน่านโบราณ กับผังเมืองน่านปัจจุบัน	101
5.3	ผังแสดง ตำแหน่งการประเมินองค์ประกอบเมือง ในพื้นที่เมืองเก่าน่าน	104
5.4	แสดงการประเมินสภาพองค์ประกอบเมือง ด้านเส้นทาง	105
5.5	แสดงแสดงการประเมินองค์ประกอบเมือง ด้านเขตพื้นที่	106
5.6	แสดงการประเมินองค์ประกอบเมือง ด้านย่าน	107
5.7	แสดงการประเมินองค์ประกอบเมือง ด้านที่รวมกิจกรรม	108

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
5.8	แสดงการประเมินองค์ประกอบเมือง ด้านที่หมายตา	109
5.9	ผังแสดงตำแหน่งการประเมินมุมมองที่สำคัญ	111
5.10	แสดงการประเมินตำแหน่งมุมมองที่ดี	112
5.11	แสดงการประเมินตำแหน่งมุมมองที่ถูกบดบัง	113
5.12	แสดงแผนภูมิรูปแบบการเดินทาง	114
5.13	แสดงแผนภูมิระยะเวลาในการท่องเที่ยว	115
5.14	แสดงแผนภูมิสถานที่พักในการท่องเที่ยว	116
5.15	แสดงแผนภูมิความสนใจในการท่องเที่ยว	117
5.16	แสดงระดับความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	129
5.17	แสดงระดับความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมด้านสังคม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	132
5.18	แสดงระดับความเหมาะสมของกิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณี ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	135
5.19	แสดงระดับความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม องค์ประกอบเมืองเก่า	137

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
5.20	แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	140
5.21	แสดงผังโครงสร้างองค์ประกอบเมืองน่านโบราณ	142
5.22	แสดงการทับซ้อนโครงสร้างเมืองน่านโบราณ กับผังเมืองน่านปัจจุบัน	143
6.1	ผังแสดงพื้นที่ควบคุมการพัฒนา	153
6.2	แสดงผังแนวความคิดการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวด้วยการเดินเท้า	154
6.3	แสดงผังแนวความคิดการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางจักรยาน	155
6.4	แสดงผังเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวด้วยการเดินเท้าและทางจักรยาน	156
6.5	แสดงผังแนวความคิดเชื่อมโยงกิจกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	157
6.6	แสดงผังการเชื่อมโยงกิจกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า	158
6.7	แสดงผังการควบคุมการพัฒนา	162
6.8	แสดงรูปแบบทางเดินเท้าในพื้นที่เมืองเก่า	164
6.9	แสดงรูปแบบทางข้ามในพื้นที่เมืองเก่า	165

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
6.10	แสดงทัศนียภาพในย่านประวัติศาสตร์	166
6.11	แสดงทัศนียภาพในแนวกำแพงเมืองน่าน	168
6.12	รูปแบบที่จัดรถพื้นที่เมืองเก่า	170
ภาพผนวกที่		
ข 1	แสดงคำร้อยละ ข้อมูลด้านเพศ	192
ข 2	แสดงคำร้อยละ ข้อมูลด้านสถานะภาพ	192
ข 3	แสดงคำร้อยละ ข้อมูลด้านอายุ	193
ข 4	แสดงคำร้อยละ ข้อมูลด้านการศึกษา	193
ข 5	แสดงคำร้อยละ ด้านอาชีพ	194
ข 6	แสดงคำร้อยละ ด้านรายได้	194
ข 7	แสดงคำร้อยละ ด้านถิ่นฐาน	195
ข 8	แสดงคำร้อยละ ของกลุ่มในการเดินทางท่องเที่ยว	195
ข 9	แสดงคำร้อยละ ของวิธีการในการเดินทางท่องเที่ยว	196

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพผนวกที่	หน้า	
ข 10	แสดงคำร้อยละของสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทำให้ รู้จักแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดน่าน	196
ข 11	แสดงคำร้อยละของความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดน่าน ในช่วง 5 ปี	197
ข 12	แสดงคำร้อยละของระยะเวลาในการท่องเที่ยวใน จังหวัดน่าน	197
ข 13	แสดงคำร้อยละของระยะเวลาในการท่องเที่ยวใน จังหวัดน่าน	197
ข 14	แสดงคำร้อยละของพื้นที่ในการพักค้างในจังหวัดน่าน	198
ข 15	แสดงคำร้อยละของประเภทของที่พัก	198
ข 16	แสดงคำร้อยละของความสนใจในประเภทแหล่งท่องเที่ยว	199
ข 17	แสดงคำร้อยละของการเดินทางมายังแหล่งการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า่าน	199

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

เมืองเก่า คือเมือง หรือบริเวณของเมืองที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะแห่ง ที่สืบเนื่องต่อกันมา แม้ว่าจะมีผู้คนอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่องหรือรกร้างก็ตาม หรือมีลักษณะเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือลักษณะจำเพาะของประวัติศาสตร์ในสมัยหนึ่ง ๆ ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และเทคโนโลยี เป็นมรดกที่ล้ำค่าของชาติ และเป็นหลักฐานให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและทำความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ เช่น กำแพงเมือง คูเมือง เนื้อเมือง และองค์ประกอบของเมืองต่าง ๆ

ซึ่งในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในอดีตของประเทศไทย จะมุ่งเน้นการอนุรักษ์เฉพาะตัวโบราณสถานที่สำคัญ ในปี 2515 ที่ประชุม UNESCO ได้อธิบายคำว่า “มรดกทางวัฒนธรรม” หรือ “Cultural Heritage” ว่าให้หมายรวมถึงสภาพทางกายภาพ (Physical Aspect) ซึ่งจับต้องได้ (Tangible) และสถานที่ไม่ใช่กายภาพ (Non Physical Aspect) ซึ่งจับต้องไม่ได้ (Intangible) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีการสั่งสมมาเป็นเวลานาน มรดกทางวัฒนธรรมได้แก่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติ อนุสาวรีย์ วรรณกรรม ศิลปกรรม สำหรับมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นกายภาพ มีความหมายและคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ อนุสรณ์สถาน (Monument) กลุ่มอาคาร(Group of buildings) และสถานที่(Site) ซึ่งทำให้ขอบเขตของการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมครอบคลุมเนื้อหากว้างกว่าเดิม และการรักษาโบราณสถานที่สมบูรณ์ต้องมีการดูแลสภาพแวดล้อมให้ได้ทั้งสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เหมาะสมกับโบราณสถาน รวมถึงต้องมีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ในส่วนของการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม (สิริสุดา บุรณะโสภณ : 2545)

เมืองเก่าท่านานเป็นเมืองเก่าที่มีประวัติศาสตร์การสร้างเมืองที่ยาวนาน และยังคงดำรงเอกลักษณ์ วัฒนธรรม วิถีการดำเนินชีวิตดั้งเดิม และมีการถ่ายทอดสืบเนื่องต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเมืองเก่าท่านาน ได้รับการประกาศให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ 20 กันยายน พ.ศ. 2548 โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์ชั้นในหรือใจกลางเมือง

น่าน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของเมืองในอดีตตั้งแต่ยุคการสร้างเมือง โดยหลักฐานมรดกทางวัฒนธรรมที่ปรากฏ ประกอบด้วย วัดพระธาตุช้างค้ำวรมหวิหาร วัดภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง วัดหัวข่วง วัดคูค้ำ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดน่าน (หอคำ) คู่มเจ้าราชบุตร ชวงเมืองน่าน (ลานโล่ง) และสะพานกรุงศรี และนอกจากนี้เมืองน่านยังถือได้ว่าเป็นเมืองที่ยังคงความเป็น “ทักษาเมืองที่มีชีวิต” ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ยังคงมีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และทรงคุณค่าต่อวิถีชีวิตของคนเมืองน่าน รวมทั้งเป็นที่ชื่นชมของนักท่องเที่ยวที่ต้องการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยอ้างอิงจากผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา(TDRI) ในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งพบว่าจังหวัดน่านมีโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จนั้น ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ ได้กล่าวว่า “จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ สิ่งดึงดูดใจจากการท่องเที่ยว ความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยว และความสามารถในการเข้าถึง”

ในปี พ.ศ. 2549 เมืองน่านเริ่มมีการปรับปรุงพื้นที่บริเวณใจกลางเมืองเก่า เพื่ออนุรักษ์พื้นที่ประวัติศาสตร์ และพื้นที่ที่มีความสำคัญของเมือง เช่น การปรับปรุงรูปแบบของรั้วในพื้นที่เมืองเก่าให้มีรูปแบบ สีสรรที่คล้ายคลึงกัน และการปรับปรุงสภาพแวดล้อม สภาพภูมิทัศน์บริเวณชวงเมือง เป็นต้น และในช่วงปลายปี พ.ศ. 2551 จังหวัดน่านเริ่มเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และเป็นจุดหมายในการท่องเที่ยว เนื่องจากจังหวัดน่านมีแหล่งโบราณสถานที่มีคุณค่าและยังคงรักษาเอกลักษณ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น และมีธรรมชาติที่สวยงาม ทำให้ปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดน่านเพิ่มมากขึ้น ทำให้จังหวัดน่านโดยเฉพาะพื้นที่ในเมืองน่านมีการพัฒนาเมืองทางด้านกายภาพเพื่อที่จะรองรับการท่องเที่ยว อาทิ การปรับปรุงเส้นทางสัญจรภายในเมือง การปรับปรุงอาคารสิ่งปลูกสร้าง การก่อสร้างอาคารที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น แต่การพัฒนาที่เกิดขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน คุณค่าและความสำคัญของเมืองเก่าได้ในอนาคตหากขาดการควบคุม

วิทยานิพนธ์นี้ต้องการศึกษาว่า แนวการในพัฒนาเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่เมืองเก่า น่าน ที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรเป็นอย่างไร จึงจะดำรงเอกลักษณ์ความเป็นเมืองเก่าไว้ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

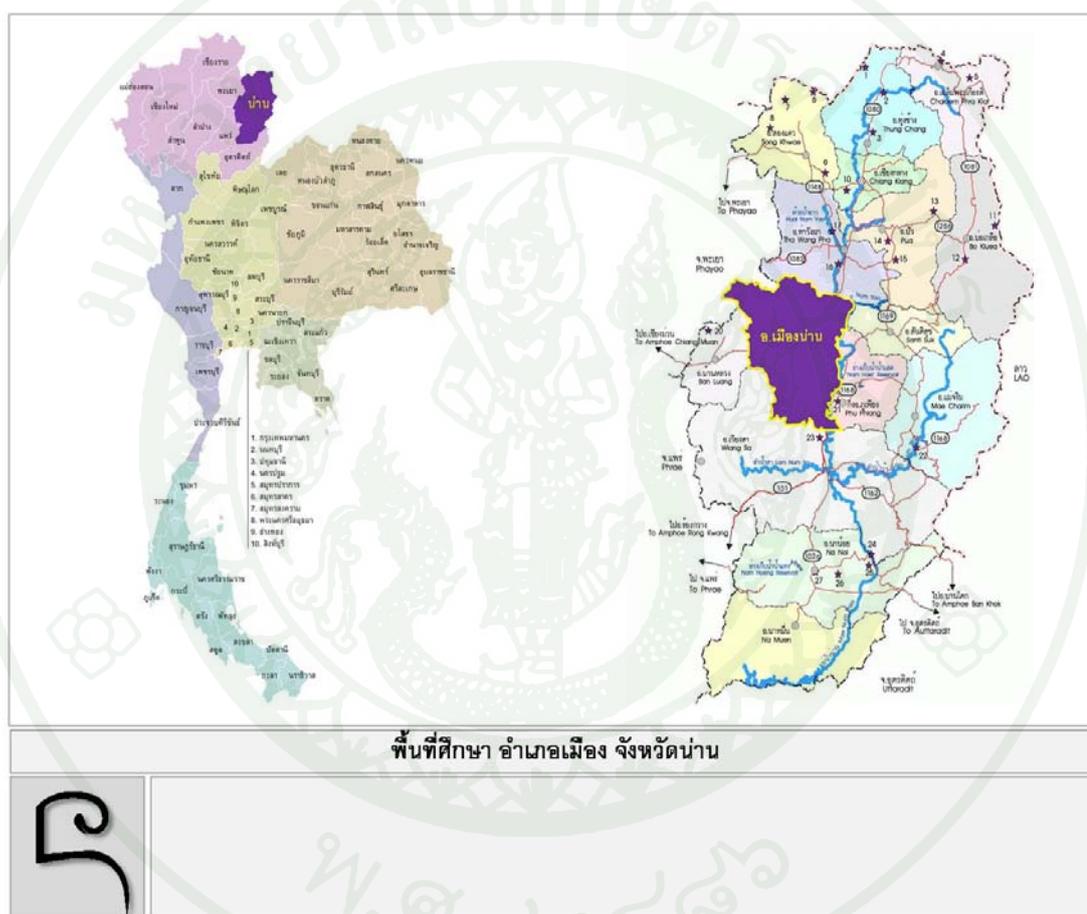
1. ศึกษาวิวัฒนาการของเมืองน่าน คุณค่า ความสำคัญของมรดกวัฒนธรรมเมืองเก่าน่าน
2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าน่าน
3. เสนอแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสมกับในพื้นที่เมืองเก่าและพื้นที่ต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านพื้นที่

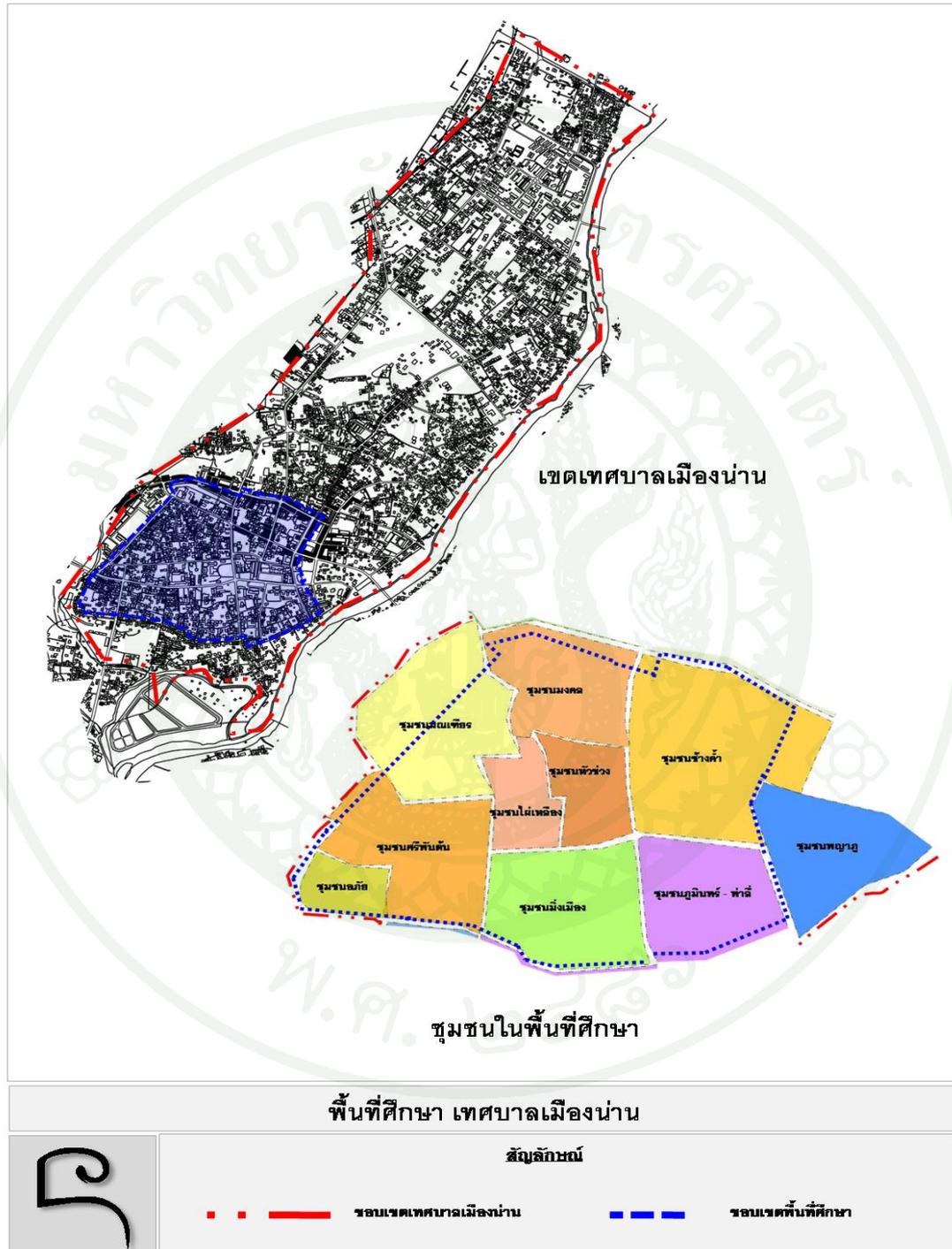
บริเวณเมืองเก่าและพื้นที่ต่อเนื่องในแนวกำแพงเมืองเก่า เขตเทศบาลเมืองน่าน
อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน

ภาพที่ 1.1 แสดงพื้นที่อำเภอเมืองน่าน

ที่มา: จังหวัดน่าน

ประกอบด้วยชุมชน 9 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนข้างค้ำ ชุมชนหัวข่วง ชุมชนไผ่ ชุมชนมิ่งเมือง ชุมชนภูมินทร์-ทาลี ชุมชนมงคล ชุมชนมณเฑียร ชุมชนศรีพันต้น และชุมชนอภัย

ภาพที่ 1.2 แสดงพื้นที่ศึกษาเทศบาลเมืองน่านและพื้นที่เมืองเก่าน่าน
ที่มา: สำนักงานเทศบาลเมืองน่าน

2. ด้านเนื้อหา

2.1 ข้อมูลด้านเอกสาร

2.1.1 ศึกษาประวัติศาสตร์เมืองน่าน ศึกษาความสำคัญ และคุณค่าของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ศึกษา เพื่อทราบวิวัฒนาการของเมืองเก่าน่าน คุณค่าและความสำคัญของแหล่งมรดกวัฒนธรรม

2.1.2 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าน่าน

2.1.3 ศึกษาทฤษฎี แนวคิดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง แนวคิดการพัฒนาเมือง เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่เมืองเก่าน่าน

2.2 ข้อมูลจากพื้นที่ศึกษา

2.2.1 ศึกษาเปรียบเทียบผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระหว่างผังใช้ประโยชน์ที่ดินในปัจจุบัน กับรูปแบบผังเมืองโบราณ

2.2.2 ศึกษาสภาพแวดล้อมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2.2.3 ศึกษาสภาพองค์ประกอบเมืองเก่าน่าน เพื่อเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟูองค์ประกอบเมืองเก่าน่าน

2.2.4 ศึกษาารูปแบบสภาพองค์ประกอบเมืองน่าน เพื่อเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาองค์ประกอบเมืองเก่าน่าน

2.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.3.1 กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองเก่า น่าน ประกอบด้วยชุมชนจำนวน 9 ชุมชน คือ ชุมชนช้างค้ำ ชุมชนหัวข่วง ชุมชนไผ่เหลือง ชุมชนมิ่งเมือง ชุมชนมวงคล ชุมชนมณเฑียร ชุมชนอภัย ชุมชนศรีพันต้น และชุมชนภูมินทร์ – ท่าลี่ โดยเก็บตัวอย่าง เฉลี่ยให้ครอบคลุมทุกชุมชน ตามหลักการทางสถิติ จำนวน 200 กลุ่มตัวอย่าง

2.3.2 กลุ่มนักท่องเที่ยว โดยเก็บตัวอย่างกลุ่มนักท่องเที่ยวในบริเวณ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โดยเก็บตัวอย่างทางสถิติ แบบบังเอิญ จำนวน 200 กลุ่มตัวอย่าง

2.3.3 กลุ่มหน่วยงานราชการและภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองและการท่องเที่ยว ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานเทศบาลเมืองน่าน สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน คณะกรรมการอนุรักษ์เมืองเก่า น่าน ประชาคมน่าน และสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดน่าน จำนวน 12 กลุ่มตัวอย่าง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน
2. เพื่อทราบรูปแบบการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่เมืองเก่า
3. สามารถเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่เมืองเก่าเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน

คำถามงานวิจัย

การพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่เมืองเก่ามานาน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรทำอย่างไร

สมมุติฐาน

การพัฒนาพื้นที่เมืองเก่าที่มีแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมตั้งอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องประกอบด้วย การกำหนดขีดจำกัดในการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาเส้นทางเชื่อมต่อในพื้นที่ การพัฒนาการเชื่อมโยงกิจกรรม และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้ส่งเสริมเอกลักษณ์ของพื้นที่ และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมให้มีความยั่งยืน

ระยะเวลาในการศึกษา

ระยะเวลาในการศึกษา เริ่มต้นทำการศึกษาดังแต่เดือน กันยายน พ.ศ. 2552 ถึง เดือน กุมภาพันธ์ 2554

ตารางที่ 1.1 แสดงระยะเวลาในการศึกษา

ลำดับ	กิจกรรม	เดือนที่ทำการศึกษา											
		ปี 2552			ปี 2553			ปี 2554					
		ธ.ป	ธ.ค	ม.ค	ม.ป	ธ.ค	ม.ค	ธ.ป	ธ.ค	ม.ค	ม.ป	ธ.ค	
1	ทบทวนเอกสาร												
2	เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม												
3	วิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่												
4	เก็บข้อมูลและวิเคราะห์แบบสอบถาม												
5	วิเคราะห์ศักยภาพและความคิดเห็น												
6	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่เมืองเก่า												

องค์ประกอบวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์นี้ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งหมด 6 บท ประกอบด้วย

บทที่ 1: บทนำ เป็นการเสนอความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษา ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระยะเวลาในการศึกษา และนิยามศัพท์ ความหมายของคำศัพท์ในงานวิจัย

บทที่ 2: ตรวจเอกสาร เป็นการเสนอแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับผังเมือง ภูมิทัศน์เมือง การอนุรักษ์เมือง และการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3: วิธีการศึกษา เป็นการนำเสนอขั้นตอนการวิจัย กับกรอบแนวคิด การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4: ข้อมูลเมืองเก่า เป็นการนำเสนอประวัติเมืองเก่า ลักษณะทางกายภาพ สังคม โครงสร้างองค์ประกอบเมืองเก่า นาน คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม วัฒนธรรม ประเพณี ที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว เศรษฐกิจการท่องเที่ยว แนวโน้มปัญหาที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง และการท่องเที่ยว

บทที่ 5: การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำเสนอเนื้อหา 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ศักยภาพเมืองเก่า นานด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพพื้นที่เมืองเก่า ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นจากแบบสอบถาม

บทที่ 6: สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ เป็นการนำเสนอข้อสรุป และข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่เมืองเก่า นานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมถึงแนวทางในการศึกษาในอนาคต

นิยามศัพท์

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Tourism) ว่า การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่ง que แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะ ทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2549)

การพัฒนาเชิงอนุรักษ์ คือการพัฒนาที่แยกพื้นที่การพัฒนาเชิงทางเศรษฐกิจออกจากพื้นที่อนุรักษ์ศิลปกรรมและธรรมชาติ แต่ยังคงแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงของพื้นที่ทั้ง 2 โดยพื้นที่ที่พัฒนาเชิงอนุรักษ์ต้องดำรงองค์ประกอบชุมชนให้ปรากฏอยู่ (ประสงค์ เอี่ยมอนันต์, 2539)

การพัฒนาเมือง คือการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองให้ดีขึ้น ทั้งด้านประชากร สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง โดยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนที่อาศัยในเมืองนั้น

การอนุรักษ์เมือง หมายถึง การสงวน การรักษา การบูรณะและการปฏิสังขรณ์สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม และสภาพแวดล้อมรอบพื้นที่ประวัติศาสตร์ให้อยู่ในบรรยากาศเดิม

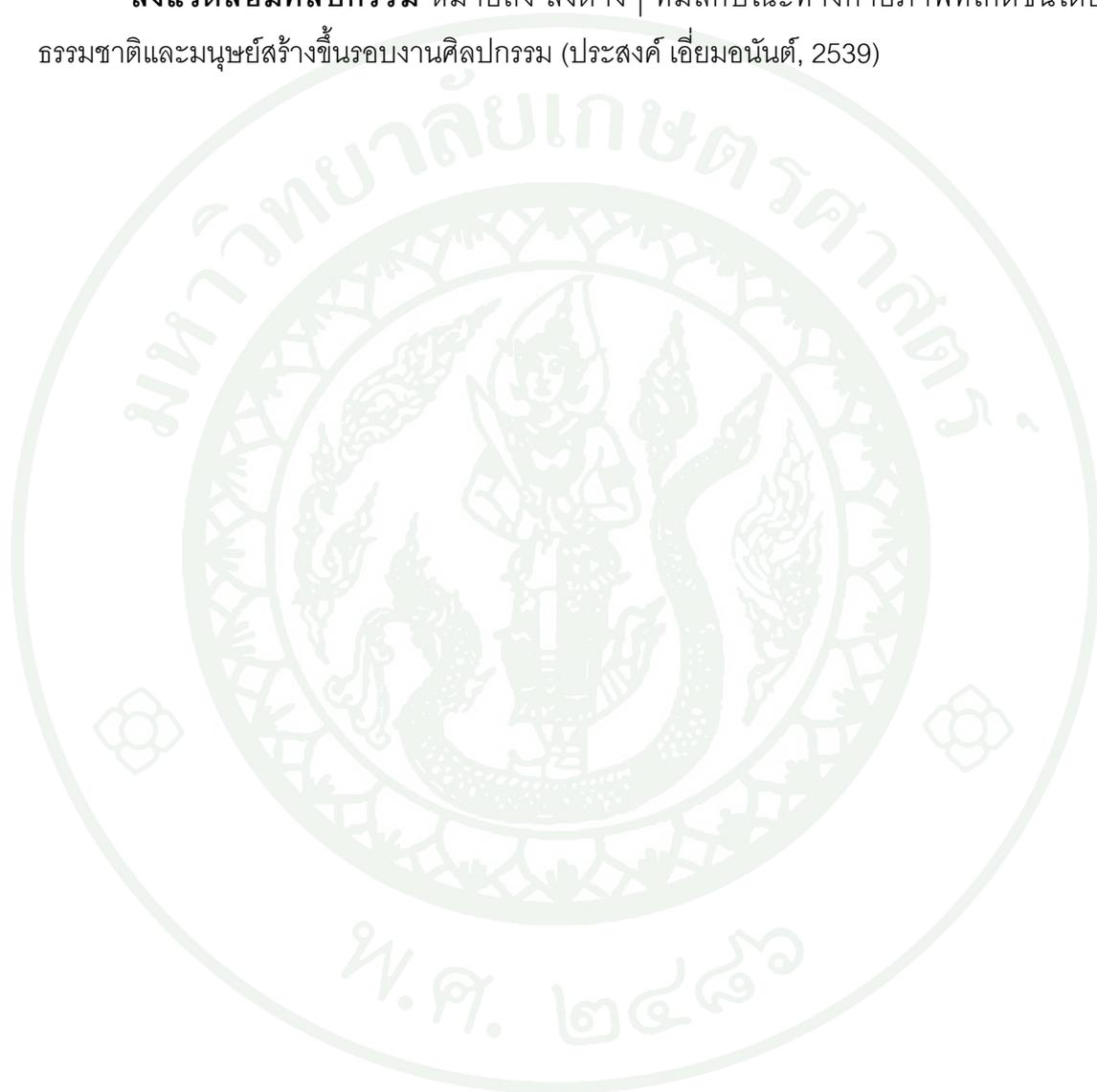
มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่วัฒนธรรมพื้นถิ่นซึ่งมีวิวัฒนาการมายาวนานได้มอบให้ชนรุ่นหลังไว้ ทั้งในรูปแบบสิ่งแวดลอมเมืองด้านกายภาพ เช่น คูเมือง กำแพงเมือง ประตูเมือง วัด อาคาร ที่โล่ง และองค์ประกอบเมืองอื่นๆ (กรมศิลปากร, 2538)

เมืองเก่า หมายถึง พื้นที่เมืองประวัติศาสตร์น่านชั้นใน เนื้อที่รวม 0.18 ตารางกิโลเมตร (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรสิ่งแวดล้อม, 2548)

ย่านประวัติศาสตร์ คือ พื้นที่ประวัติศาสตร์ของเมือง เป็นที่แรกในการตั้งถิ่นฐานของเมืองซึ่งปรากฏทั้งลักษณะทางกายภาพและลักษณะทางเศรษฐกิจ สามารถทำให้เห็นถึงวิวัฒนาการของเมือง (ชูวิทย์ สุจฉายา, 2552)

ภูมิทัศน์เมือง หมายถึง องค์ประกอบในการรับรู้ของเมือง จากผู้พบเห็น ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 อย่าง คือ จุดหมายตา (Landmarks) จุดรวมกิจกรรม (Nodes) ย่าน (Districts) ขอบเขตพื้นที่ (Edges) และเขตทาง (Paths) (วิมลสิทธิ์ ทยานกู, 2537)

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้นรอบงานศิลปกรรม (ประสงค์ เขียมอนันต์, 2539)

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่กำลังได้รับความนิยมของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างของแต่ละท้องถิ่น แต่ด้วยกาลเวลาและการเจริญเติบโตของเมือง ทำให้พื้นที่ที่เคยมีความสำคัญในอดีต พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม โบราณสถานต่าง ๆ ได้ถูกละเลยขาดการดูแลรักษา ทำให้มีสภาพเสื่อมโทรม และเมืองมีการขยายตัวเข้ารุกล้ำพื้นที่ดังกล่าว ทำให้คุณค่าและความสำคัญของพื้นที่สูญหายไป ซึ่งทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาว่า การพัฒนาพื้นที่เมืองเก่าที่เหมาะสม และสามารถรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ควรเป็นอย่างไร

ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาในพื้นที่เมืองเก่าเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยให้มีผลกระทบต่อคุณค่า ความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม และสามารถรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงต้องศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎี ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ พื้นฟูเมือง แนวเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1.1.1 ความหมายแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2549) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Cultural Attraction) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วยงานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรมสินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย

ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น ตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยในประเภนี้ ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก งานแสดงของช้างจังหวัดสุรินทร์ งานร่มบ่อสร้าง ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

รชพร จันทร์สว่าง (2546 : 22) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและดึงดูดใจอยู่ที่วัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต ประเพณี และศิลปะแขนงต่างๆ ของพื้นที่

ศรัญญา วรากุลวิทย์ (2546: 192) แหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม คือ แหล่งท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งในลักษณะของพิธี งานประเพณี ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ศูนย์วัฒนธรรม สินค้าพื้นถิ่น

สุรีย์วัลย์ เขิกขุนทด(2550: 12) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ในรูปแบบของวิถีชีวิต ประเพณี และศิลปะแขนงต่าง ๆ และกิจกรรมเกี่ยวกับชีวิต และความแตกต่างของแต่ละชุมชน ที่มีคุณค่าและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

สรุปแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ทางศิลปกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น และมีศักยภาพดึงดูดใจในการการท่องเที่ยว

1.1.2 ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ราณี อธิชัยกุล (ม.ป.ป. อ้างใน สุรีย์วัลย์ เขิกขุนทด, 2550: 12 - 13) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

ก. การจำแนกตามลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 2ประเภท

1) แหล่งวิถีชีวิต เช่น สภาพบ้านเรือนชีวิตความเป็นอยู่ หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงออกถึงความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น เช่น สภาพอาคาร บ้านเรือนที่อยู่อาศัย นักท่องเที่ยวสนใจในการ ศึกษาลักษณะความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของชุมชน นอกจากนี้ยังรวมถึง

กิจกรรมที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน ตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม เช่น หัตถกรรมท้องถิ่น การรักษาโรค การทำมาหากิน ภาษาและวรรณกรรม

2) แหล่งศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยนักท่องเที่ยวสนใจใน 3 ลักษณะ คือ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี

ข. จำแนกตามกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว แบ่งออกเป็น 3 ประเภท (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 28) ดังนี้

1) ประเภทศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ชุมชน หมู่บ้าน การละเล่นพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน วิถีชีวิต ศูนย์วัฒนธรรม และสินค้าท้องถิ่น

2) ประเภทประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีแข่งเรือยาว ประเพณีลอยกระทง

3) ประเภทกิจกรรม ได้แก่ การศึกษาหาความรู้จากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม ควบคู่กับการได้รับความเพลิดเพลิน เช่น กิจกรรมแข่งกีฬา

สรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำแนกตามลักษณะของแหล่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตความเป็นอยู่ซึ่งแสดงออกถึงความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นเช่น งานหัตถกรรม การรักษาโรค ภาษาและวรรณกรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสนา พิธีกรรม ความเชื่อ และประเพณี

1.1.3 แนวคิดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แนวคิดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นแนวคิดเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีการจัดการ การพัฒนาที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว และไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตของชุมชน

โดยองค์ประกอบพื้นฐานที่ใช้ในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2549)

ก. องค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

องค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งดึงดูดความสนใจ หรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิต และภูมิปัญญา มีความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม และเป็นวัฒนธรรมที่เป็นมรดกทางสังคมของมนุษย์ที่สั่งสมมาแต่อดีตและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น

โดยองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

1) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วย 1) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ 2) ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี 3) ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม 4) ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง 5) ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ 6) ความผูกพันต่อท้องถิ่น 7) ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

2) ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว 3) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นๆ ให้มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น แหล่งวัฒนธรรมอาจมีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูง แต่มีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวลดลงไปด้วยสำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่

- 1) ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน
- 2) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

ค. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ

ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ คือ ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงาน การจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) ด้านการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ประกอบด้วย การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และการจัดการด้านการท่องเที่ยว
- 2) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก โดยพิจารณาจาก การดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่งวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว
- 3) การจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในกิจกรรมการ

โดยเกณฑ์การประเมินด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มี 2 ด้าน ได้แก่

1.การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ 3) การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

2. การจัดการด้านการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 5 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ 1) การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก 4) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 5) ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

สรุปเกณฑ์การประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเมินจากศักยภาพใน 3 ด้าน คือ ศักยภาพสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว และศักยภาพในการจัดการ

1.2 การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1.2.1 ความหมายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

Valene Smith (อ้างใน ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2439 : 65 – 66) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) ว่า การท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสและเข้าร่วมการใช้วิถีชีวิต แบบดั้งเดิมเก่า ๆ ของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงประวัติความเป็นมาและการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของตน

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540: 1-10) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ว่า เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน หรือสามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเอง อย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพา ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา(2549) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (Culture Tourism) ว่า การท่องเที่ยวเพื่อชมสิ่ง que แสดงความเป็นวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปะ ทุกแขนง และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองที่มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

1.2.2 ลักษณะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (ม.ป.ป. อ้างใน สุริยวัลย์ เทิกขุนทด, 2550: 15 - 16) กล่าวว่า ลักษณะของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความสำคัญ 9 ประการ คือ

ก. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปกรรม และประเพณีโดยยึดหลักการว่า ต้องอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อสามารถสืบทอดต่อชนรุ่นหลัง

ข. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักการว่า ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ค. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีของท้องถิ่นในแง่ของสังคม และวัฒนธรรม โดยยึดหลักการว่า ต้องเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

ง. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชน

จ. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ชุมชนมีส่วนร่วม และได้ประโยชน์โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

ฉ. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของการให้บริการนักท่องเที่ยว ตามเกณฑ์การอนุรักษ์อย่างแท้จริง

ข. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพิ่มคุณค่าและประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องกลับมาเที่ยวอีก

ข. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่และความสะอาดของพื้นที่

ฉ. เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

1.2.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญมี 6 ด้าน (จอมขวัญ ลอยศักดิ์วงศ์, 2550 : 31-32) คือ

ก. องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ คือ

- 1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น
- 2) โบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานต่างๆ
- 3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่น และสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง
- 4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก
- 5) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนา
- 6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่างๆ
- 7) ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา
- 8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร
- 9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่างๆ
- 10) ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

ข. องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการศึกษาริเริ่มรู้สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ค. องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรสู่ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

ง. องค์ประกอบด้านการตลาดการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งยังช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

จ. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

ฉ. องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

สรุป องค์ประกอบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประกอบด้วย 1) สิ่งดึงดูดใจ เช่นประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต 2) การเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว 3) ธุรกิจในการบริการ อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว 4) ด้านการตลาดเพื่อแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพในท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ และการรับประโยชน์ จากการท่องเที่ยว และ 6) ด้านการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ หวงแหน ทรัพยากรการท่องเที่ยว แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.2.4 ประเภทของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ประเภทของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แบ่งได้เป็น 5 ประเภท คือ

ก. การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourisms) หมายถึง การท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว และได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

ข. การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ที่ท้องถิ่นจัดขึ้น เพื่อความเพลิดเพลินและศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ อีกทั้งยังได้ความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมบนพื้นฐานความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

ค. การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourisms / Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดดเด่น เพื่อได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ คุุผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน อีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

ง. การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬา หรือแข่งขันการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าทางสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

จ. การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ หรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม ได้แก่ การนวด การอบสมุนไพร การฝึกกายบริหารเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่ออย่างมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม และคุณค่าของสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

สรุป ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวจะแบ่งตามลักษณะของกิจกรรมในการท่องเที่ยว เช่นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ การศึกษา เยี่ยมชมวัฒนธรรมประเพณี การเยี่ยมชมวิถีการดำเนินชีวิต การออกกำลังกาย และการฟื้นฟูสุขภาพ

1.2.5 รูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษา เยี่ยมชม หรือสัมผัสกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น และเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณี ศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ และการดำเนินชีวิต เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว โดยจำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ดังนี้ (รศพร จันทร์สว่าง 2546: 22 - 24)

ก. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่มีความดั้งเดิม เป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินทั้งได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความมีจิตสำนึกต่อการรักษาคุณค่าของสภาพแวดล้อม และชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

ข. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการภายใต้เงื่อนไข
ดังนี้

1) ดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชนชนบทธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว

2) ต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ต่อกระบวนการ
ท่องเที่ยว

3) ต้องยอมรับประชาชนทุกส่วนได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจาก
การท่องเที่ยว อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

4) ต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชน และชุมชนในพื้นที่แหล่ง
ท่องเที่ยว นั้น ๆ

ค. การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวพำนักร่วมกับ
เจ้าของบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของเจ้าของบ้าน ซึ่งเต็มใจ
ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจัดหาที่พักและอาหารแก่นักท่องเที่ยว
โดยได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม

ง. การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นทางเลือกในการจัดการการท่องเที่ยวที่ชุมชน
เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานความคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็น
เจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ใน
ท้องถิ่น เช่น ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต มาเป็นต้นทุน หรือปัจจัยในการ
ท่องเที่ยว และมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการ โดย
เน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นหลังและเกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น ตลอดจนต้องคำนึงถึงขีด
ความสามารถในการรองรับของพื้นที่เป็นสำคัญ

สรุป รูปแบบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึง
คุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิต อันเป็นเอกลักษณ์
ของพื้นที่ ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ

1.2.6 คุณลักษณะนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

นักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีคุณสมบัติดังนี้ (จอมขวัญ ลอยศักดิ์วงศ์, 2550) คือ

ก. เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างสัมพันธภาพร่วมกัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันกับชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

ข. เป็นผู้ที่ไม่เรียนรู้ เพื่อเพิ่มคุณค่าในการท่องเที่ยวเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมของผู้คน และระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้น ๆ

ค. เป็นผู้มีความประทับใจ ตื่นเต้น ซาบซึ้ง และแปลกใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้ไปชม

ง. เป็นผู้ที่มีอาชีพมั่นคง มีความต้องการความปลอดภัยต่อการเดินทาง ต้องการที่พักสะอาด ต้องการอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ

จ. เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกต่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกทั้งมีความห่วงใยต่อการเกิดผลกระทบต่อทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม

สรุป ลักษณะของนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชุมชน และมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น 1

2. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง

แนวคิดเกี่ยวกับอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองที่นำมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้ โดยศึกษาความหมายการอนุรักษ์ การฟื้นฟูเมือง หลักการวางแผนอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์ มาตรฐานการอนุรักษ์เมืองและย่านเมืองประวัติศาสตร์ แนวทางการฟื้นฟูเมือง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของเมืองและหาแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง พื้นที่ศึกษาทางด้านกายภาพของเมือง

โดยมีผู้ให้ความหมายของการอนุรักษ์เมือง และการฟื้นฟูเมืองไว้หลากหลาย ดังต่อไปนี้

บัณฑิต จุลาสัย (2532 : 11) การอนุรักษ์หมายถึง การอนุรักษ์ เป็นเรื่องความเข้าใจในเอกลักษณ์ของตน ชุมชน และการดำรงเอกลักษณ์นั้นไว้เพื่อแสดงถึงความเป็นมา วิวัฒนาการ และพัฒนาการของเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติ และสังคม

Feilden (n.d. อ้างใน น้ำฝน พิพัฒน์วงศ์ 2547 : 9) หมายถึง การกระทำเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมซึ่งรวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทำเพื่อยืดอายุของมรดกทางวัฒนธรรม

Chapin and Kaiser (1979:270) กล่าวเกี่ยวกับการฟื้นฟูเมืองว่าเป็นรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงการฟื้นตัวทางกายภาพของเมืองซึ่งมีโครงสร้างสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่เก่าและล้าสมัย และในเวลาเดียวกัน พื้นที่ทั้งหมดถูกดัดแปลงแก้ไขหรือถูกแทนที่เนื่องจากแรงผลักดันของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น Urban Renewal เป็นการวางแผนให้พื้นที่เมืองใหม่มีชีวิตชีวา ให้สภาพแวดล้อมมีคุณภาพที่ดีตลอดจนรวมเอาโปรแกรมทางการพัฒนา การบำรุงรักษา และการอนุรักษ์ มาวางแผนออกแบบการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพซึ่งเป็นการป้องกันการทำลายเมือง

Perenyi (1973) กล่าวว่าจุดประสงค์หลักของการฟื้นฟูเมืองเกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะการผลิตเมือง โดยเฉพาะการรวมตัวและการกระจายของภาคพานิชยกรรมและอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ปะปนกัน โรงงาน และการขนส่งซึ่งทำลายสภาพแวดล้อม จำนวนบ้านที่ไม่พอเพียง โครงข่ายคมนาคมที่ไม่ทั่วถึง ย่านที่อยู่อาศัยกระจุกตัวอย่างหนาแน่น ขาดพื้นที่สีเขียว ระบบขนส่งไม่เพียงพอต่อการเดินทาง ซึ่งลักษณะการเติบโตและการก่อสร้างพัฒนาเป็นไปตามยถากรรม ทำให้เกิดพื้นที่ว่าง บล็อกถนนที่

ไม่ได้สัดส่วน ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจราจร ชุมชนแออัด คุณค่าทางภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์และศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองสูญเสียไป

Doxiadis (1966) and Chapin (1979) นั้นมีความคิดเช่นเดียวกับ Perenyi กล่าวคือ การปรับปรุงพื้นที่นั้นเป็นกระบวนการหนึ่งของการปรับปรุงชุมชนซึ่งเป็นไปตามหลักธรรมชาติ คือ เมื่อชุมชนแห่งใดเจริญกลายเป็นเมืองและเจริญจนถึงที่สุดย่อมจะมีส่วนที่ทรุดโทรมตามมา อันสมควรที่จะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของชุมชนเสียใหม่ให้ดีกว่าเดิมโดยไม่จำเป็นต้องรอให้ชุมชนมีสภาพที่เลวร้ายหรือใช้การไม่ได้เสียก่อนจึงค่อยทำการปรับปรุงความแออัดของประชากร และการจราจรอันเนื่องมาจากการเป็นศูนย์รวมกิจกรรมของทุกประเภท ทำให้มีผู้มาใช้บริการเป็นจำนวนมาก แต่ขาดสาธารณูปโภค สาธารณูปการที่จำเป็นอย่างเพียงพอ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงบริเวณดังกล่าวเพื่อให้มีรูปแบบที่เหมาะสมมีการใช้ที่ดินให้คุ้มค่าทางเศรษฐกิจโดยมีการผังเมืองแนวทางการพัฒนา อันจะทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนและผู้มาใช้บริการได้รับความสะดวกสบายก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีและประการสำคัญทำให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย

2.1 มาตรฐานการอนุรักษ์เมืองและย่านประวัติศาสตร์

กรมศิลปากรได้กำหนดมาตรฐานการอนุรักษ์ โดยมีหลักการและเหตุผลดังนี้ (สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์ อ้างใน กนกวรรณพร ภัคมาณ, 2552: 16)

1) การอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์ต้องใช้ ความร่วมมือทางการเมือง และการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประกอบกันในการวางแผนทุกระดับของการวางผังเมืองและการวางผังภาค

2) เมืองและย่านประวัติศาสตร์ที่ดี ต้องมีรูปแบบการวางผังเมืองที่ชัดเจน หรือมีเอกลักษณ์ มีความสัมพันธ์ระหว่างอาคารกับพื้นที่สีเขียวและพื้นที่เปิดโล่ง

3) การมีส่วนร่วมจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นเป็นสิ่งจำเป็นอันนำไปสู่ความสำเร็จตามแผนงานอนุรักษ์และสมควรได้รับการสนับสนุน การอนุรักษ์เมืองและย่าน

ประวัติศาสตร์ต้องคำนึงถึงประชาชนที่พักอาศัยเป็นอันดับแรก นอกจากนั้นกรมศิลปากรได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน วิธีการ และมาตรฐานในการอนุรักษ์ไว้ดังนี้

- แผนการอนุรักษ์จะต้องมีการตัดสินใจว่าอาคารใดบ้างควรอนุรักษ์และควรได้รับการสนับสนุนจากประชาชนที่พักอาศัยในพื้นที่นั้น

- ควรมีการดูแลอย่างต่อเนื่อง

- อาคารที่สร้างขึ้นใหม่ ณ บริเวณย่านประวัติศาสตร์ต้องมีลักษณะของอาคารให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับพื้นที่

- การปรับปรุงบ้านพักอาศัยควรอยู่บนพื้นฐานบนการอนุรักษ์

สรุป มาตรฐานการอนุรักษ์เมืองและย่านประวัติศาสตร์ เป็นการอนุรักษ์ที่ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ตั้งแต่ระดับการวางผังเมือง การอนุรักษ์อาคาร สิ่งปลูกสร้าง และ ควบคุมรูปแบบลักษณะของสิ่งปลูกสร้างที่จะเกิดขึ้นใหม่

2.2 แนวทางการวางแผนปรับปรุงฟื้นฟูเมือง

แนวทางการวางแผนในการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง ที่นำมาประยุกต์กับงานวิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางดังนี้ (สุวัฒนา ธาดานิติ, 2546: 67)

2.3.1 การปรับปรุงโดยการป้องกันรักษา (Conservation) การปรับปรุงโดยการป้องกันรักษา คือ การป้องกันไม่ให้ความเสื่อมโทรม ในบริเวณพื้นที่ที่มีสภาพทั่วไปของย่าน ร้านค้าที่ยังใช้ทำกิจกรรมได้ดีอยู่ โดยการทำการปรับปรุงสภาพแวดล้อมบางส่วนที่มีสัญลักษณ์ต่ำกว่ามาตรฐานหรือเสื่อมโทรม และการบริการสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ การจราจร ทางเดินเท้า และที่จอดรถที่เหมาะสมเป็นต้น

2.3.2 การปรับปรุงโดยการบูรณะฟื้นฟู (Rehabilitation) การปรับปรุงโดยการบูรณะฟื้นฟู คือมีประสิทธิภาพการบูรณะปรับปรุงอาคารในสภาพทรุดโทรมที่มีอยู่เดิมให้ใช้งานได้

ดี โดยมีเป้าหมายเพื่อลดความเสื่อมโทรมในบริเวณนั้น โดยเน้นไปในด้านที่อยู่อาศัยเป็นหลัก เช่น การจัดให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดี การจัดระเบียบการใช้ที่ดิน เพื่อให้มีการใช้ที่ดินที่มีประสิทธิภาพ

2.3.3 การปรับปรุงโดยการรื้อสร้างใหม่ (Clearance) คือการรื้อถอนทำลายอาคารและสภาพแวดล้อมในบริเวณที่มีความทรุดโทรมมา แล้วสร้างสภาพแวดล้อม ขึ้นมาใหม่ การรื้อถอนปรับปรุงโดยการรื้อถอนหรือสร้างใหม่ เช่น การรื้อถอนย่านการค้าเก่าที่เป็นแหล่งเสื่อมโทรมเพื่อย่านการค้าใหม่ขึ้นมาใหม่

ตารางที่ 2.1 การเปรียบเทียบแนวทางการวางแผนในการปรับปรุงฟื้นฟูเมือง

การเปรียบเทียบ	การป้องกันรักษา (Conservation)	การบูรณะ (Rehabilitation)	การรื้อสร้างใหม่ (Clearance)
1. ความหมาย	ป้องกันความเสื่อมโทรมมิให้แผ่เข้าครอบงำพื้นที่	แก้ปัญหาเนื่องจากความเสื่อมให้กลับคืนอีกครั้งหนึ่ง	การสร้างสภาพแวดล้อมและสภาพทางกายภาพใหม่ทั้งหมด
2. สภาพทั่วไปของพื้นที่ ก่อนการปรับปรุง	ยังใช้งานได้ดีอยู่ แต่มีปัญหาบางประการในสภาพแวดล้อม	มีสภาพเริ่มเสื่อมสภาพโทรม มีปัญหาในการใช้งาน จำเป็นต้องแก้ไขซึ่งอาจใช้ Conservation หรือ Clearance ได้	มีสภาพเสื่อมโทรมมาก หรือเป็นโครงการที่มีโอกาสได้ผลตอบแทนจากการลงทุนมาก
3. การเปลี่ยนแปลงสภาพทั่วไปทางกายภาพ	มักไม่มีการรื้อถอนอาคาร นอกจากการซ่อมแซม	มักมีการรื้อถอนอาคารบางส่วนที่ทรุดโทรม เพื่อนำมาสร้างสิ่งใหม่ ชุมชนยังขาดอยู่	รื้ออาคารและสภาพแวดล้อมใหม่ที่ต้องการ
4. ระยะเวลาในการปรับปรุงที่ทำให้เสียโอกาสในการขาย	ไม่เสียเวลาต่อส่วนรวม แต่เวลาส่วนบุคคลที่ทำการปรับปรุง	เสียเวลาไม่มากนัก เฉพาะในบริเวณที่รัฐปรับปรุงบริการสาธารณสุข	ทำการค้าไม่ได้เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2ปี
5. ผู้จัดการหรือผู้ดำเนินการในการปรับปรุง	ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของอาคาร รัฐอาจช่วยในการปรับปรุงบางอย่าง เช่น ถนน ทางเท้า	รัฐต้องมีบทบาทในการกำหนดบทบาทในการปรับปรุงอย่างมาก	รัฐและเอกชนต้องร่วมมือกันอย่างไร้ขีดจำกัดโดยรัฐจะเตรียมพื้นที่ เอกชนจะทำการก่อสร้าง

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

การเปรียบเทียบ	การป้องกันรักษา (Conservation)	การบูรณะ (Rehabilitation)	การรื้อสร้างใหม่ (Clearance)
6. การเคลื่อนย้ายของ ประชากร	ไม่มีประชาชนต้องย้าย ออกหรือย้ายเข้า เนื่องจากการปรับปรุง	มีประชากรบางส่วนต้องย้ายออก แต่ไม่มีการย้ายเข้า	มีประชากรที่ไม่ได้ ทำการค้าจะต้อง ย้ายออกจำนวนมาก ประชากรที่ทำ การค้าจะย้ายเข้ามา มาก

ที่มา: สุวัฒนา ธาดานิติ (2546:67)

2.3 แนวคิดการพัฒนาบริเวณในเขตเมืองเก่า

เมืองเก่าไม่ว่าจะเป็นเมืองเก่ามากหรือน้อย และเป็นเมืองที่มีผู้อาศัยต่อเนื่องหรือเป็นเมืองที่เคยถูกทิ้งให้ร้างก็ตาม ย่อมมีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมและเทคโนโลยี ซึ่งเป็นหลักฐานให้คนรุ่นหลังมีโอกาสศึกษาและทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การบริหาร การปกครองและเทคโนโลยีได้ทั้งสิ้น องค์ประกอบเมืองเก่า ได้แก่ คูเมือง กำแพงเมืองและเนื้อเมืองซึ่งองค์ประกอบเมืองต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นโบราณสถาน มีการให้ความหมายมรดกทางวัฒนธรรมว่ามีลักษณะ 3 ประเภท ได้แก่ (ประสงค์ เขียมอนันต์, ม.ป.ป)

1) อนุสรณ์สถาน (Monument) หมายถึง ผลงานทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรมทั้งที่มีลักษณะเป็นชิ้นและที่เป็นส่วนประกอบ หรือโครงสร้างของรอยจารึกธรรมชาติ ที่มีคุณสมบัติทางโบราณคดี การรวมลักษณะเด่นของสิ่งเหล่านี้ มีคุณค่าอย่างกว้างขวางทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะหรือวิทยาศาสตร์

2) กลุ่มอาคาร (Group of Building) หมายถึง กลุ่มของอาคารเดี่ยวอาคารที่เชื่อมต่อกันโดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม หรือลักษณะทางภูมิประเทศ ซึ่งมีความอย่างกว้างขวาง

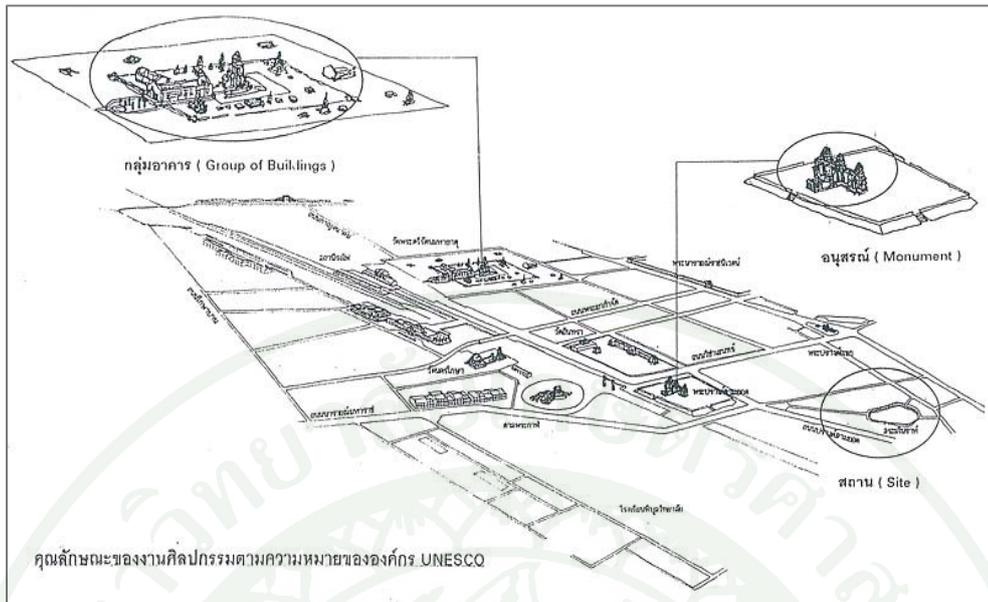
3) สถานที่ (Site) หมายถึงผลงานของมนุษย์ หรือผลงานที่ผสมผสานกันระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์และพื้นที่รวมแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีคุณค่าอย่างกว้างขวางทางด้านประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ ชาติพันธุ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา (ศิลปากร,กรม.2532 : 69)

สภาพแวดล้อม ในกรณีนี้หมายถึง สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศรอบๆ โบราณสถาน หรือเรียกว่าสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เป็นบริเวณที่ปกป้องคุ้มครองตัวโบราณสถานมิให้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสิ่งรบกวนภายนอก และเป็นบริเวณที่สามารถปรับเปลี่ยนสภาพต่างๆให้สอดคล้องกลมกลืนกับโบราณสถานนั้นๆ อีกทั้งยังเป็น ที่ส่งเสริมตกแต่งให้โบราณสถานมีความสง่างามและได้บรรยากาศ กับโบราณสถานนั้น (คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, สำนักงาน 2503: 37) สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอาจแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่

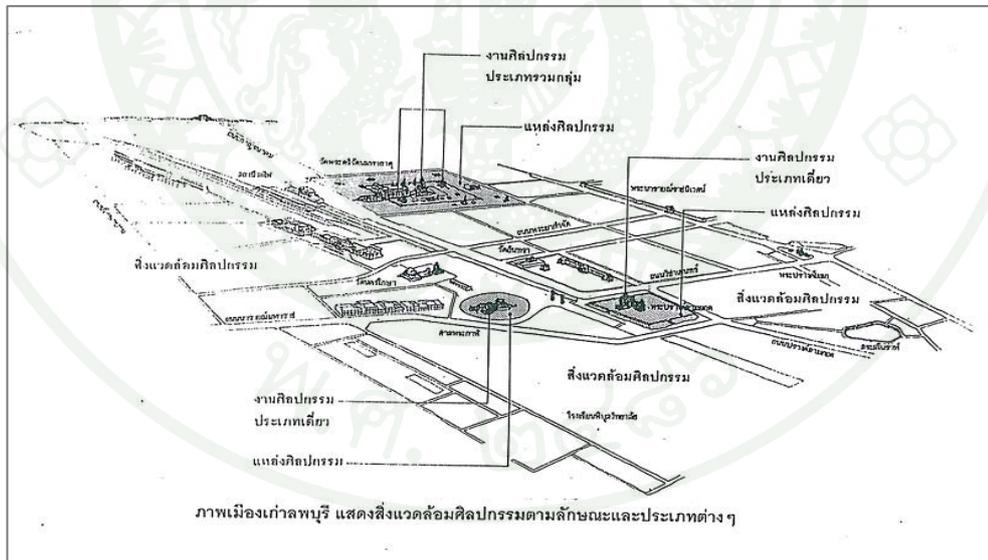
1) งานศิลปกรรมเดี่ยว มีขอบเขตไม่กว้างขวางมากนัก ขึ้นอยู่กับขนาดและคุณค่าของงานศิลปกรรมนั้นๆ เช่น ศาลหลักเมือง ขอบเขตสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจึงมีขนาดไม่กว้างมาก และหากงานศิลปกรรมใหญ่มากๆ เช่น องค์พระปฐมเจดีย์ ที่นครปฐม พระเจดีย์ประธานวัดมหาธาตุวรวิหาร นครศรีธรรมราช ฯลฯ ซึ่งมีขนาดใหญ่ ขอบเขตบริเวณสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจึงต้องมีขนาดใหญ่มากด้วย เพื่อปกป้องคุ้มครองและส่งเสริมให้งานศิลปกรรมชิ้นนั้นเด่นสง่าและมีคุณค่าอย่างสมบูรณ์

2) งานศิลปกรรมรวมกลุ่ม โดยทั่วไปกลุ่มงานศิลปกรรมรวมกลุ่มนี้จะมีพื้นที่กว้าง และจะมีมีงานศิลปกรรมอย่างน้อยหนึ่งชิ้นที่สำคัญที่สุด โดยมีงานศิลปกรรมชิ้นอื่นเป็นส่วนเสริม มีบริเวณกว้างขวาง เช่น พระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

3) งานศิลปกรรมที่เป็นสถานที่ งานศิลปกรรมประเภทนี้มีขอบเขตพื้นที่กว้างขวาง ซึ่งอาจไม่มีสิ่งปลูกสร้าง หรืออาจเป็นสิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำหรือตกแต่งธรรมชาติ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณการตกแต่ง หากมีการตกแต่งมาก สามารถอนุมานได้ว่าเป็นสถานที่ที่มีมนุษย์สร้างขึ้น

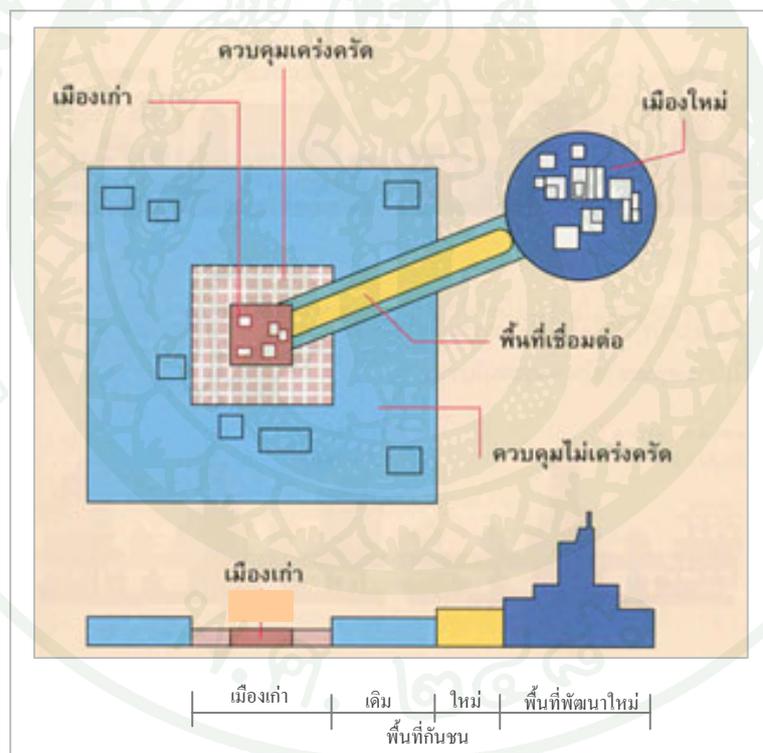
ภาพที่ 2.1 แสดงคุณลักษณะของงานศิลปกรรมตามความหมายขององค์การ UNESCO
ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2537)

ภาพที่ 2.2 แสดงสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมตามลักษณะและประเภทต่างๆ
ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2537)

2.4. แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมโบราณสถาน

การพัฒนาสภาพแวดล้อมโบราณสถาน หรือสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมต้องทำด้วยความระมัดระวังเป็นพิเศษ การพัฒนาจึงต้องอยู่ในกรอบที่กำหนดไว้เท่าที่สามารถรองรับการพัฒนาไว้ได้ โดยยังรักษาสภาพแวดล้อมโบราณสถานและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมไว้ การพัฒนาลักษณะนี้เรียกว่า “การพัฒนาเชิงอนุรักษ์” ซึ่งต้องแยกพื้นที่ออกจาก “การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจ” ให้ชัดเจน เพื่อกำหนดขอบเขตและพื้นที่รองรับการพัฒนาแต่ละประเภทให้ชัดเจน พร้อมทั้งกำหนดความเข้มข้นในการพัฒนาแต่ละพื้นที่ด้วย พื้นที่ที่จะพัฒนาเชิงเศรษฐกิจควรห่างจากพื้นที่ที่จะพัฒนาเชิงอนุรักษ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับอัตราการเติบโตของชุมชนแต่ละแห่ง พื้นที่ที่อยู่ระหว่างการพัฒนาทั้งสองประเภทต้องกำหนดอัตราความเข้มข้นของการพัฒนาและลักษณะการพัฒนาให้ชัดเจนด้วย

ภาพที่ 2.3 แสดงแนวคิดการพัฒนาเชิงอนุรักษ์

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2537)

โดยการควบคุมสภาพแวดล้อมโบราณสถาน ระยะใกล้ที่อยู่ในเขตโบราณสถานหรือแหล่งศิลปกรรมอาจทำได้ โดยการออกแบบผังบริเวณพร้อมกับการจัดภูมิทัศน์ ส่วน

สภาพแวดล้อมระยะไกลที่อยู่นอกเขตโบราณสถานกับสภาพแวดล้อมระยะใกล้นั้น ต้องใช้การควบคุมสภาพแวดล้อม โดยการสร้างความเข้าใจโดยใช้ข้อบังคับ กฎหมาย ทั้งจูงใจให้ปฏิบัติในสิ่งที่ต้องการและห้ามไม่ให้ปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ต้องการให้ปฏิบัติ ดังนั้นการควบคุมสภาพแวดล้อมมีขั้นตอนดังนี้ (ประสงค์ เขียมอนันต์ ม.ป.ป)

- 1) การจูงใจ(Incentive)
- 2) การสนับสนุน (Supportive)
- 3) การเร่งรัด (Active)
- 4) การบังคับ (Directive)

การดูแลรักษาเมืองเก่าและโบราณสถาน และสภาพแวดล้อมเป็นเรื่องใหญ่ ที่ต้องการความร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย บุคคลกลุ่มแรกได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีและศิลปกรรม กลุ่มที่สองได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ด้านรูปแบบอาคาร ประวัติศาสตร์ ศิลปะ กลุ่มที่สามได้แก่ ผู้ที่กำหนดนโยบายและมาตรการในการอนุรักษ์ย่านเก่า เมืองเก่า โบราณสถาน และสภาพแวดล้อม กลุ่มที่สี่ได้แก่ผู้ดำเนินการอนุรักษ์ที่มีความรู้และความสามารถทางด้านช่างก่อสร้าง โยธา สถาปนิกและวิศวกร ที่เข้าใจการอนุรักษ์ และกลุ่มสุดท้ายได้แก่ กลุ่มผู้มีความรู้ด้านการจัดการเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติและได้รับประโยชน์ โดยไม่ทำลายทั้งโบราณสถานและสภาพแวดล้อม

2.5 แนวคิดเมืองน่าอยู่

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติได้วางกรอบแนวคิดในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ไว้ว่า “ เป็นกระบวนการพัฒนาเป็นองค์รวม ยึดคนเป็นศูนย์กลาง อาศัยความเข้มแข็งของชุมชนเป็นรากฐานในการพัฒนา มุ่งให้เกิดความสงบ สะดวก สะอาด ปลอดภัย มีระเบียบวินัย มีเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง มีระบบการบริหารจัดการที่ดี วิถีชีวิตที่ดี มีความรู้ และที่สำคัญการทำเมืองและชุมชนให้น่าอยู่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีความสุข ” ซึ่งจากกรอบแนวคิดดังกล่าวทำให้มีการกำหนดตัวชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่ในหลาย ๆ ประการ ในมุมมองด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นพื้นฐานของการจัดการเมือง แต่ความเป็นเมืองน่าอยู่ควรมีอะไรมากกว่าเกณฑ์การชี้วัดต่าง ๆ โดยที่ทางเทศบาลนครราชสีมาได้เสนอข้อสังเกตบาง

ประการเกี่ยวกับความเป็นเมืองน่าอยู่ที่น่าสนใจ(เหมยอิง,2542) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับพื้นที่อนุรักษ์เมืองเก่าได้ คือ

2.5.1 วิถีตัวตนของเมือง

ก. ความเชื่อมโยงจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต วิวัฒนาการทางด้านมิติเวลาได้เปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง ในลักษณะที่เป็นเชิงบวก เชิงลบ ต่อวิถีชีวิตชุมชน เช่น เมืองน่าเป็นเมืองประวัติศาสตร์ มีคูเมือง กำแพงเมือง วัด คู่ม แม้ว่าคุณเมืองและกำแพงเมืองบางส่วนจะถูกทำลายแต่มีพื้นที่ประวัติศาสตร์เมืองเก่าในส่วนอื่น ๆ ยังได้รับการดูแลและอนุรักษ์ไว้ ซึ่งสามารถทำให้เห็นการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์จากอดีตถึงปัจจุบันได้

ข. การเชื่อมโยงระบบนิเวศของเมือง จะช่วยทำให้เห็นสภาพความเป็นจริงที่ทับซ้อน ทำให้ไม่เกิดการพัฒนาที่หลงลืมระบบนิเวศของเมือง ซึ่งในอดีตเราไม่เคยคำนึงถึงความจำเป็นในการวางผังเมือง การใช้ประโยชน์ที่ดิน สิ่งเหล่านี้ทำให้แนวทางการพัฒนาขาดกรอบการพัฒนาที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น การก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์ อาคารหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ รุกล้ำเขตกำแพงเมืองและคูเมือง หากในอนาคตมีการย้าย เวนคืนที่ดินหรือการบังคับใช้ข้อกำหนดเรื่องระยะถอยร่นของเขตโบราณสถาน สามารถนำพื้นที่ดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ในการสร้างสวนสาธารณะหรือลานกิจกรรม จะทำให้เมืองน่ามีพื้นที่สีเขียวเพิ่มและลานกิจกรรมชุมชนเพิ่มขึ้น สภาพแวดล้อมทางอากาศดีขึ้นจากปริมาณพรรณไม้ใหญ่ที่เพิ่ม และเชื่อมโยงทางนิเวศในเรื่องสภาพภูมิอากาศ

2.5.2 จิตวิญญาณของเมือง

ก. ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับเมือง เช่น ความทรงจำหรือความประทับใจตามการเรียนรู้ เช่น ความทรงจำในวัยเด็กเคยเล่นน้ำในคูเมือง แต่ปัจจุบันไม่สามารถเล่นได้เนื่องจากคุณภาพของน้ำที่เน่าเสีย เต็มไปด้วยขยะ รวมถึงการใช้ประโยชน์จากอาคารที่เปลี่ยนไปจากการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการใช้ประโยชน์ ซึ่ง ทำให้ไม่มีกิจกรรมที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องจึงไม่ได้ระลึกถึง ซึ่งความทรงจำในอดีตเป็นความทรงจำที่ดี จะทำอย่างไรให้จิตวิญญาณนั้นยังคงอยู่

ข. ความมีสุนทรียภาพของเมือง คือ ความสมดุล ความกลมกลืน ทางด้าน วัฒนธรรมและสถาปัตยกรรม เช่น รูปแบบอาคารสถาปัตยกรรม บริเวณรอบ ๆ มรดกทาง วัฒนธรรม หากมีการปรับปรุงรูปแบบอาคารและภูมิทัศน์ให้เข้ากับพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม จะ สามารถทำให้เมืองมีสุนทรียภาพมากขึ้น

ค. ความมีเอกลักษณ์ของเมือง เช่น ความโดดเด่น ความมีชีวิตชีวา ซึ่งเมือง เก่าเป็นเมืองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ เช่น วัด สหุบดีเจดีย์ และลักษณะของการวางผังเมือง ตามคติโบราณล้านนาเรียกว่า “ทักษาเมือง” ที่ปรากฏหลักฐานชัดเจนเพียงแห่งเดียวในล้านนา ซึ่ง จะทำอย่างไรให้เอกลักษณ์ดังกล่าวสร้างความโดดเด่นให้แก่เมือง

ง. ความงามของเมือง เช่นความสะอาด ความมีระเบียบเรียบร้อย การปลูก ต้นไม้ ระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ สิ่งอำนวยความสะดวกในเมืองแม้กระทั่งร้านค้าริมทาง ที่ต้องมีการจัดระเบียบและออกแบบร้านให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมเมือง

3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบเมือง แนวคิดเมืองนำอยู่ และแนวคิดลัทธิชุมชนเมืองใหม่

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบเมือง

องค์ประกอบเมืองมีความสำคัญต่อการจดจำ รับรู้ ถึงสภาพแวดล้อมล้อมของเมือง หรือเรียกว่าสุนทรียภาพของเมือง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจินตภาพ (Image) โดยจินตภาพของเมืองเกิดจากการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ หากสิ่งเหล่านั้นได้รับการจัดระเบียบจะสามารถทำให้เราสามารถจดจำได้ง่าย เช่น อาคาร สิ่งปลูกสร้าง ถนน สภาพแวดล้อมเมืองที่ได้รับการจัดให้มีระเบียบ จะทำให้ง่ายต่อการจดจำ

Kevin Lynch สถาปนิกชาวอเมริกันซึ่งเป็นนักวางผังเมืองได้ให้นิยามคำ “ภูมิทัศน์เมือง” ว่าเป็นการรวมองค์ประกอบในการรับรู้ของเมือง จากผู้พบเห็น ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 อย่าง ดังต่อไปนี้ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2537:158)

1) เส้นทาง (Path) เป็นช่องทางที่บุคคลใช้สัญจรไปมา เช่น ถนน ทางรถไฟ ทางรถด่วน ทางเท้า ฯลฯ เส้นทางมักเป็นส่วนที่มีความสำคัญมาก เพราะว่าเป็นขณะที่บุคคลเคลื่อนไหวผ่านเส้นทาง บุคคลมีโอกาสได้เห็นส่วนต่างๆ ของเมืองตามเส้นทาง และเกิดความสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ ของเมืองตามทางสัญจร

2) เขตพื้นที่ (Edge) เป็นองค์ประกอบที่ลักษณะเป็นเส้นที่กำหนดขอบเขตของบริเวณไม่ได้ใช้เป็นเส้นทางหรือเป็นเส้นทางตามทัศนะของผู้สังเกต อาจปรากฏเป็นเส้นกั้นส่วนหนึ่งจากอีกส่วนหนึ่ง เช่น กำแพง คูเมือง ส่วนขอบรอบเขตที่ได้มีการพัฒนา ฯลฯ อาจปรากฏเป็นเส้นตะเข็บที่เชื่อมระหว่างสองส่วนเข้าด้วยกัน เช่น แกนกันชนที่ปลูกต้นไม้ไว้หรือที่เรียกว่า แถบสีเขียว (Green-Belt) หรืออาจเป็นเพียงเส้นเค้าโครง เช่น ชายฝั่งทะเล ริมฝั่งแม่น้ำ

3) ย่าน (District) เป็นบริเวณที่มีขนาดปานกลางหรือขนาดใหญ่ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเมือง มีเอกลักษณ์เฉพาะของบริเวณอันเกิดจากลักษณะเฉพาะร่วมกันของบริเวณ ผู้สังเกตเข้าสู่ภายในย่านได้

4) ที่รวมกิจกรรม (Node) ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ศูนย์กลางของเส้นทาง เช่น ที่บริเวณสี่แยก หรือชุมทางของสถานีขนส่ง อาจเป็นสถานที่ซึ่งมีกิจกรรมเกิดขึ้นหนาแน่น เช่น บริเวณจัตุรัส หัวมุมถนน ชุมทางจึงเป็นจุดเด่นเฉพาะของเมืองหรือของย่าน มีความสำคัญเป็นสัญลักษณ์นำบุคคลเข้าสู่ชุมทาง เมื่อมาถึงและไปจากชุมทางเพื่อไปยังที่อื่นในขณะเดินทาง ชุมทางจึงสัมพันธ์กับเส้นทาง เป็นจุดซึ่งเส้นทางพบกัน

5) ที่หมายตา (Landmark) เป็นพื้นที่ที่ใช้อ้างอิงเช่นเดียวกับชุมทาง แต่ปรากฏเป็นส่วนที่อยู่ภายนอก บุคคลที่ไม่สามารถเข้าสู่ภายในภูมิสัญลักษณ์ได้เหมือนชุมทาง แม้ว่าอาจเข้าไปสู่ภายในโครงข่ายกายภาพได้ ภูมิสัญลักษณ์มักเป็นสิ่งทางกายภาพที่แตกต่างจากสภาพแวดล้อมข้างเคียง ทำหน้าที่เป็นสัญญาณชี้แนะสำหรับสภาพแวดล้อม อาจเป็นตึกอาคาร ป้าย ภูเขา ฯลฯ

บรรณโคภิชฐ์ เมฆวิชัย (2545:2) ได้ให้นิยามของคำว่า “ภูมิทัศน์เมือง” ไว้ว่า องค์ประกอบและความสัมพันธ์ทางทัศนียภาพของสิ่งแวดล้อมในเมือง

แฟรง โดคอร์ท (1990:12) ได้ให้นิยาม “ภูมิทัศน์เมือง” คือ ลักษณะภูมิประเทศที่เห็นโดยรอบจากการเคลื่อนที่ไปตามถนนอย่างเป็นลำดับ ส่วนภูมิภาพของลำดับการมองเห็นนั้น จะเป็นตัวชี้วัดของคุณภาพภูมิทัศน์เมือง

3.1.1 การรับรู้ภูมิทัศน์เมือง

ภูมิทัศน์เมืองที่ปรากฏแก่ผู้คน แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ ขณะที่อยู่ ณ ที่ และขณะที่ผู้รับรู้เคลื่อนที่ ซึ่งแต่ละประเภทมีรายละเอียด ดังนี้ (Williams, 1954: 104-108 อ้างใน วรวงคณา นิมเจริญ, 2548, 17)

ก. การรับรู้ขณะหยุดนิ่ง มีรูปแบบของการรับรู้ได้แก่

1) ภาพมุมกว้าง (Panoramas) เป็นภาพโดยรวมที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวเมืองกับภูมิประเทศ ภาพในมุมกว้างจะช่วยให้เห็นองค์ประกอบของเมืองที่เป็นรูป 3 มิติ ชัดเจน

2) เส้นขอบฟ้า (Skyline) เป็นภาพโดยรวมที่เน้นในระนาบแนวนอน โดยมองจากระดับพื้นดิน ดังนั้นการมีที่โล่งในระดับที่เหมาะสมแก่การมองจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการรับรู้ ทรรศนียภาพที่แสดงเส้นขอบฟ้าเมือง จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ในเชิงความสูงขององค์ประกอบทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นภายในเมือง

ข. การรับรู้ขณะเคลื่อนที่

ภูมิทัศน์เมืองที่ปรากฏอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับในขณะเคลื่อนไหวทำให้ผู้รับรู้ ได้สัมผัส เห็นความสัมพันธ์ของระนาบและที่ว่างโดยรอบ เรียกว่า (Serial Vision) ซึ่งองค์ประกอบเมืองที่ปรากฏในแต่ละภาพก่อให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ที่ต่างกันไป

โดยเมืองที่จะดูสวยงามและเป็นที่น่าสนใจต่อชาวเมืองและผู้มาเยี่ยมเยือน องค์ประกอบของเมืองจะต้องรวมตัวกันภายใต้หลักการดังต่อไปนี้ (ธรรมชญู ประจวบเหมาะ อ้างถึงในวารสารคณา นิมเจริญ; 2548, 18)

1) ความเป็นระเบียบ เป็นองค์ประกอบแรกที่ทำให้เมืองทุกเมืองมีความงาม ซึ่งความมี “ระเบียบ” ในที่นี้หมายถึง ด้านความสะดวกในการทำกิจกรรมได้แก่ การมีทางสัญจรที่สะดวก การหาสิ่งที่ต้องการได้สะดวก และด้านการเห็นภาพที่เป็นระเบียบ ได้แก่ การที่ส่วนประกอบต่าง ๆ ของเมืองได้รับการจัดไว้อย่างกลมกลืนไม่ก่อให้เกิดความสับสน เกิดความประทับใจแก่ผู้พบเห็น

2) ความสบาย คือสภาพพื้นที่ที่ไม่แคบหรืออัดอัด ไม่ร้อน ไม่หนาวจนเกินไป ทั้งนี้สภาพแวดล้อมบางอย่างเราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น สภาพภูมิอากาศ แต่เราสามารถจัดเตรียมบริเวณ ให้สภาพอากาศนั้น ๆ บรรเทาลงได้ เช่นจัดเตรียมร่มเงา

3) การมีสารรูปที่ชัดเจน คือภาพที่บุคคลจะจดจำได้ ภาพรวมของเมืองที่ชัดเจนช่วยให้ผู้อยู่อาศัยในเมืองและผู้มาเยี่ยมเยือนรู้สึกมั่นใจในการสัญจรภายในเมืองนั้น และช่วยให้เกิดความรู้สึกสัมพันธ์กับเมืองนั้น ๆ ได้ดีขึ้น

4) การมีเอกลักษณ์ที่ชัดเจน ซึ่งเมืองทุกเมืองย่อมมีลักษณะเฉพาะของเมือง เช่น เมืองที่มีลักษณะเฉพาะทางประวัติศาสตร์ เมืองที่มีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม หรือเมืองที่มีลักษณะเฉพาะทางภูมิประเทศ เป็นต้น

5) การมีลักษณะเชิงสุนทรียภาพที่ดี หมายถึงมีลักษณะสวยงามชวนให้ผู้พบเห็นเกิดความสุขสบายใจ รื่นรมย์ ประทับใจ ได้แก่ ส่วนประกอบต่าง ๆ ของเมืองที่ปรากฏมีความกลมกลืน สันนิบาสนุนซึ่งกันและกัน มีสีสันที่กลมกลืน หรือตัดกันในระดับที่เหมาะสม

3.2 แนวคิดลัทธิชุมชนเมืองยุคใหม่ (New Urbanism)

ลัทธิชุมชนเมืองยุคใหม่ คือแนวคิดของกลุ่มนักออกแบบและสถาปนิกยุคใหม่ ที่เริ่มต้นในสหรัฐอเมริกา และขยายโครงข่ายของกลุ่มร่วมทางแนวคิดออกไปอย่างกว้างขวาง โดยจุดเริ่มต้นได้ก่อตั้ง “Congress for the New Urbanism” (CNU) และได้เริ่มเผยแพร่ผลงาน “The New Urbanism: Toward an Architecture of Community” ในปี 1994 และประกาศ “Charter of the New Urbanism ” ในปี 1996 (สิงหนาท แสงสีหนาท, 2545: 65)

3.3.1 แนวคิดหลัก แนวคิดที่ลัทธิชุมชนเมืองยุคใหม่ให้ความสำคัญอย่างชัดเจน และได้เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ที่สามารถแสดงออกถึงแนวคิดหลักของกลุ่มลัทธินี้ได้อย่างครอบคลุม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ก. แนวคิดทางเดินที่สะดวก (WALKABILITY) ระยะทางการเดินทางจากที่พักอาศัยถึงที่ทำงานใช้เวลาไม่เกิน 10 นาที ความมีชีวิตชีวาของทางเท้า (Pedestrian-Friendly) และมีโครงข่าย (Network) โยงใยสัมพันธ์กับพื้นที่สาธารณะของเมือง แนวคิดความมีชีวิตชีวาของทางเท้าคือการที่มีอาคาร สิ่งก่อสร้างโอบล้อมถนน ซึ่งสัมพันธ์กับการเจาะช่องหน้าต่างจากอาคารที่โอบล้อมนั้น

ภาพที่ 2.4 แสดงระยะทางในการเดินทางตามแนวคิดทางเดินที่สะดวก
ที่มา: สิงหนาท แสงสีหนาท (2545: 68)

ข. แนวคิดระบบถนนเป็นโครงข่าย (CONNECTIVITY) ที่ง่ายต่อการเดินเท้า ถนนหนทางจะมีการจัดเตรียมคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างเสริมให้รู้คุณค่าของพื้นที่ (Sense of Place) ด้วยการสร้างโอกาสในการพบปะของผู้คน สร้างความชัดเจนระหว่างพื้นที่สาธารณะกับพื้นที่ส่วนตัว รวมถึงการสร้างความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และการสร้างความน่าสนใจของทางเท้าในชุมชน

ค. แนวคิดให้ความสำคัญของการรวมกิจกรรมที่กลมกลืนกัน และแยกกิจกรรมที่แตกต่าง (MIXED-USE & DIVERSITY) ได้แก่ การผสมผสานความแตกต่างของผู้คนทั้งสถานะ วัฒนธรรม และอายุ รวมถึงการใช้พื้นที่อย่างปะปนกันทั้งที่พักอาศัย ธุรกิจการค้า ภายในหน่วยชุมชนภายในบล็อกถนนและภายในอาคาร

ภาพที่ 2.5 แสดงการผสมผสานของกิจกรรม ในพื้นที่ชุมชน
ที่มา: สิงหนาท แสงสีหนาท (2545: 69)

ง. แนวคิดการผสมผสานของที่อยู่อาศัย(MIXED HOUSING) คือแนวคิดให้ที่อยู่อาศัยของผู้คนในชุมชน ที่มีลักษณะที่ปะปนกันทั้งรูปแบบ ขนาด และราคา

จ. แนวคิดการออกแบบเมืองและสถาปัตยกรรมที่มีคุณภาพ (QUALITY ARCHITECTURE & URBAN DESIGN) คือสิ่งปลูกสร้างจะต้องมีลักษณะที่สัมพันธ์กับผู้คนในเมือง และสร้างเสริมให้รู้คุณค่าของพื้นที่ (Sense of Place) รวมถึงการให้ความสำคัญกับสัดส่วนมนุษย์และรักษาร่างกาย และจิตใจของมนุษย์ (The Human Spirit) ต่อเนื่องเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนรวมถึงการให้ความสำคัญในระบบนิเวศทางธรรมชาติ ด้วยการเลือกใช้วัสดุและพลังงานที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติให้น้อยที่สุด สิ่งก่อสร้างต่างๆในชุมชนจะต้องสัมพันธ์กับพื้นที่สาธารณะประเภทต่างๆ และจัดเตรียมสิ่งหมายตาหรือสัญลักษณ์เพื่อสร้างความชัดเจนของขอบเขตมุมมอง

ฉ. แนวคิดโครงสร้างหมู่บ้านแบบประเพณีนิยมที่ชัดเจน (TRADITIONAL NEIGHBORHOOD STRUCTURE) คือแนวคิดศูนย์กลางและขอบเขตชุมชนจะต้องมองเห็นรับรู้ได้ชัดเจน และศูนย์กลางชุมชนนั้นจะประกอบด้วยพื้นที่สาธารณะ ขอบเขตความสำคัญของคุณภาพบนพื้นที่สาธารณะ คือการออกแบบพื้นที่โล่งว่าง (Open Space) ที่เติมเปี่ยมไปด้วยศิลปะ

หน่วยชุมชนจะต้องมีการกำหนดขอบเขตและขนาดที่ชัดเจน (เส้นผ่าศูนย์กลางชุมชนระยะประมาณ 400-500 เมตร) ด้วยระยะเวลาเดินทางเท้าประมาณ 10 นาที จากขอบชุมชนด้านหนึ่งสู่ขอบของชุมชนอีกด้านหนึ่ง สร้างเสริมระดับของการอยู่อาศัยที่สอดคล้องกับธรรมชาติ และรักษาขอบเขตระหว่างชุมชน (Corridors) สำหรับเป็นพื้นที่ทางธรรมชาติรวมถึงองค์ประกอบที่มนุษย์สร้างขึ้นนั้น จะต้องส่งเสริมความมีชีวิตชีวาทางธรรมชาติให้เกิดขึ้นอีกด้วย

ช. แนวคิดการเพิ่มความหนาแน่น (INCREASED DENSITY) แนวคิดการสร้างความหนาแน่นของผู้คนในชุมชนให้เหมาะสม และสอดคล้องกับการผสมผสานของที่พักอาศัย ที่ทำงาน ร้านค้า สิ่งบริการพื้นฐานและสวนสาธารณะคำนึงถึงความสะดวกสบายและชีวิตที่ดีของผู้คน

ช. แนวคิดโครงข่ายการคมนาคมและขนส่งอย่างชาญฉลาด (SMART TRANSPORTATION) คือ แนวคิดโครงข่ายของรถไฟคุณภาพเยี่ยม (High-Quality Trains) เชื่อมโยงกับเมือง ชุมชน และหน่วยชุมชน ระบบทางเดินเท้ามีการออกแบบที่ให้ความสำคัญกับรูปแบบการเดินทางที่หลากหลายทั้งจักรยานและการเดินเท้า

ฉ. แนวคิดความยั่งยืน (SUSTAINABILITY) แนวคิดสร้างผลกระทบต่อธรรมชาติที่น้อยที่สุด สร้างสรรค์เทคโนโลยีที่จะรักษาระบบทางนิเวศวิทยาของธรรมชาติ รวมถึงเน้นการเดินเท้าเพื่อการลดการใช้พลังงาน

ภาพที่ 2.6 แสดงแนวคิดศูนย์กลางร่วมทั้งระบบคมนาคมและพื้นที่สาธารณะของเมือง
ที่มา: สิงหนาท แสงสีหนาท (2545: 70)

ญ. แนวคิดสร้างเสริมคุณภาพชีวิต (QUALITY OF LIFE) คือ แนวคิดสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งในวิถีชีวิตของผู้คน สร้างความพอใจความสุขใจ ซึ่งจะต้องตอบรับกับความปรารถนา สัตส่วนมนุษย์และรักษาร่างกาย และจิตใจของมนุษย์(The Human Spirit)

ในปัจจุบันแนวคิดลัทธิชุมชนเมืองยุคใหม่ได้รับการตอบรับอย่างกว้างขวาง ผลงานการออกแบบหลายแห่งอยู่ภายใต้สัญลักษณ์ของ CNU การวางแผนและการออกแบบของกลุ่มแนวคิดนี้ในที่ต่างๆก็มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งแนวคิดหลักสำคัญที่นำมาประยุกต์ใช้อย่างชัดเจนมี 3 ประการคือ

- 1) โอกาสของการเดินเท้าภายในชุมชนที่เป็นไปได้ภายในเวลา 5 นาที
- 2) สนับสนุนระบบขนส่งสาธารณะในการให้บริการแก่ชุมชน
- 3) ความสำคัญของการผสมผสานชนิดของที่พักอาศัย

3.3.2 แนวคิดทางสังคม คุณภาพชีวิตของสังคมที่ดียิ่งขึ้นคือสิ่งที่ลัทธิชุมชนเมือง

ยุคใหม่กล่าวถึง และมีประเด็นสำคัญคือ

- 1) คุณภาพชีวิตที่ดีจากการอยู่อาศัยและการทำงานใกล้กัน
- 2) สุขภาพของผู้คนที่ดียิ่งขึ้นด้วยการเดินเท้า
- 3) สวนสาธารณะและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดีขึ้น
- 4) ความมีชีวิตชีวาของทางเท้าจะสร้างปฏิสัมพันธ์ของผู้คนต่าง ๆ ที่มากขึ้น
- 5) สร้างเสริมให้รู้คุณค่าของสถานที่ (Sense of Place) เป็นสิ่งหนึ่งที่จะเกิดขึ้น และสร้างความรู้สึกลงในวิถีชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ในด้านปัญหาอาชญากรรมนั้นจะลดน้อยลง

3.3.3 แนวคิดทางเศรษฐกิจ ข้อดีในด้านเศรษฐกิจที่มีการกล่าวถึง จากลักษณะของชุมชนเมืองที่กระชับตามแนวคิดนี้ คือ

- 1) การเดินเท้าที่สะดวกสบายของชุมชน สามารถลดค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้คนได้อย่างมาก
- 2) ความหลากหลายของการใช้พื้นที่ การเดินเท้าที่หนาแน่นขึ้นนั้น ร้านค้าขนาดเล็กในชุมชนจะมีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดียิ่งขึ้น
- 3) การจัดการชุมชนเมืองนั้นจะสามารถลดค่าใช้จ่ายในการบริการพื้นฐานทั้งระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ การจัดการการคมนาคมขนส่งด้านพลังงานและอื่นๆ ซึ่งจะได้จากขนาดของชุมชนที่กระชับนั่นเอง และยังส่งผลให้มีการจัดการเทศบาลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แต่นักออกแบบกลุ่มนี้ก็พบกับปัญหาเช่น ทางออกแบบจริงไม่ยอมรับพื้นที่การค้าแยกย่อยขนาดเล็กๆ ในเมือง ปัญหาในด้านขนาดของพื้นที่การค้าซึ่งมักจะเป็นไปโดยอัตโนมัติกับการเติบโตของเมือง และความต้องการพื้นที่การค้าขนาดใหญ่ในชุมชนเมืองยุคปัจจุบัน แต่แนวคิดนี้ก็พยายามที่จะศึกษาระบบกลไกทางการตลาดเพื่อที่จะให้มีประสิทธิภาพและให้มีความเป็นไปได้กับแนวคิดชุมชนเมืองของพวกเขามากขึ้น

3.3.4 แนวคิดทางสิ่งแวดล้อม มีประเด็นสำคัญที่มีการกล่าวถึงข้อดี โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ

- 1) ลดรูปแบบการกระจายตัว รักษาพื้นที่สีเขียวรอบนอกชุมชน
- 2) ชุมชนเมืองที่กระชับและหนาแน่นจะลดการใช้พลังงานและลดมลภาวะด้านต่างๆ
- 3) การเพิ่มพื้นที่เปิดโล่งและการรักษาพื้นที่ทางธรรมชาติในเมือง
- 4) การส่งเสริมการสร้างขอบเขตของชุมชนที่ชัดเจน ร่วมกับการสร้างแนวพื้นที่พรรณไม้กันชน (Green Belt) ของเมือง สิ่งเหล่านี้เป็นการรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศทางวิทยาได้เป็นอย่างดี

สรุป ลัทธิชุมชนเมืองยุคใหม่มีจุดเด่นที่สำคัญอยู่ที่ ความตั้งใจในการแก้ปัญหาการกระจายตัวของชุมชน พื้นฟูพื้นที่รกร้างใจกลางเมือง โดยการสร้างความกระชับของชุมชนที่สัมพันธ์ไปกับแนวคิดของการสร้างเสริมระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อลดการใช้รถยนต์ส่วนตัว และแนวคิดของการใช้ที่ดินอย่างผสมผสาน นอกจากนั้นยังให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของผู้คน การสร้างเสริมให้รู้คุณค่าของพื้นที่ (Sense of Place) ของชุมชน รวมถึงการให้ความสำคัญกับสัดส่วนมนุษย์ การรักษาร่างกาย และจิตใจของมนุษย์ (The Human Spirit) เพื่อเชื่อมโยงในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน

4. นโยบายที่เกี่ยวข้อง

4.1 นโยบายระดับประเทศ

4.1.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่10 (พ.ศ. 2550 – 2554)

เป็นแผนพัฒนาที่ต้องการที่จะพัฒนาตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน ไปสู่ระดับสังคม ให้มีความเข้มแข็งภายใต้ปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยสร้างสมดุลของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสภาพแวดล้อมที่ดี เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และพัฒนาอย่างยั่งยืน

4.1.2 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2547 – 2551 (ตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 29 มิถุนายน 2547 ณ จังหวัดลำพูน)

มีเป้าประสงค์ที่จะให้ การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสาขาหลักที่เติบโตอย่างยั่งยืนเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชียที่สามารถกระจายรายได้และโอกาสการพัฒนาแก่ชุมชนอย่างทั่วถึง โดยมียุทธศาสตร์ คือ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาระบบบริหารจัดการแบบบูรณาการ มีวัตถุประสงค์

4.1.3 แผนยุทธศาสตร์ของ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

วิสัยทัศน์ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวต้องการให้ ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับโลก และอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ของประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันระดับ นานาชาติ และเป็นช่องทางสำคัญของการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ

4.2 นโยบายระดับภูมิภาค

4.2.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน (กลุ่มล้านนา)

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน หรือเรียกว่า “กลุ่มล้านนา” ประกอบด้วย จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ พะเยา น่าน แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน มีวิสัยทัศน์กลุ่มจังหวัดคือ “ประตูทองการค้าสู่โลก โดดเด่นวัฒนธรรมล้านนา สังคมน่าอยู่ทุกถิ่นที่” โดยประเด็นยุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดที่เกี่ยวข้อง คือ

ก. ยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เป็นประตูการค้า การลงทุนและศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง เชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศ GMS BIMSTEC และประเทศอื่น ๆ

ข. ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต ดำรงฐานวัฒนธรรม และทุนทางสังคมของล้านนา

ค. ยุทธศาสตร์การดำรงความเป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

4.3 นโยบายระดับท้องถิ่น

4.3.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน

จังหวัดน่านมีวิสัยทัศน์ คือ “ ถิ่นสงบงาม ล้ำเลิศด้วยธรรมชาติ วิถีชีวิต ศิลปะ และวัฒนธรรม นำคุณค่าสู่สากล ”

โดยยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่า รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยว ปรากฏในยุทธศาสตร์ที่ 1 และยุทธศาสตร์ที่ 2 ดังมีรายละเอียดดังนี้

ก. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว โดยมี กลยุทธ์ ในการดำเนินการคือ การพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาการค้าการลงทุน และโครงสร้างพื้นฐาน

ข. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ โดยมีการพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและชุมชน ส่งเสริมและอนุรักษ์ ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม

4.3.2 ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาเทศบาลเมืองน่าน (พ.ศ. 2552 - 2554)

เทศบาลเมืองน่านมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่น คือ “ในเวียง เมืองคนอายุ ยืน คืนถิ่น เอกลักษณ์เมืองน่าน เรามุ่งเป็น ชุมชนแห่งปัญญา ปราบธนา สู่อสังคมนุภาพ ” ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา คือ

ก. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานประกอบด้วย การพัฒนาเส้นทางคมนาคม พัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และพัฒนาระบบผังเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข. ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประกอบด้วย ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และจัดให้มีสถานที่จำหน่ายสินค้า การพัฒนาและปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยว และพัฒนาบุคลากร การบริการ และการประชาสัมพันธ์ แหล่งท่องเที่ยว

ค. ยุทธศาสตร์ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วย การพัฒนา อนุรักษ์ฟื้นฟูสนับสนุนและบูรณาการด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมศิลปวัตถุและโบราณสถาน

ง. ยุทธศาสตร์ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย แนวทางการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน สร้างจิตสำนึกการจัดการ และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และแนวทางการพัฒนาป้องกันและแก้ไขภัยธรรมชาติ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยเรื่องการพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่เมืองเก่าเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษา จังหวัดน่าน ได้ศึกษาจากตัวอย่างงานวิจัย 5 หัวข้อคือ

จุฑามาศ คงสวัสดิ์ (2550) ศึกษาวิจัยในหัวข้อ การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองโบราณอุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในบริเวณ เมืองโบราณอุ้มทอง และศึกษาระดับความคิดเห็น ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมืองโบราณอุ้มทองของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และมัคคุเทศก์ ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม และประเมินผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS /PC+ สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยว มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี นักเรียนนักศึกษามากที่สุด โดยส่วนใหญ่เดินทางมาครั้งเป็นแรก เป็นกลุ่มเพื่อน ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทางและตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวจากการแนะนำของเพื่อน แรงจูงใจในการท่องเที่ยว 5 ด้านคือด้านบริการ ส่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว การเดินทาง จุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวเห็นว่าอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และมัคคุเทศก์ นักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง

เนตรชนก นันท์ (2544) ศึกษาวิจัยในหัวข้อ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนวัดพระธาตุห้วยตม อำเภอถ้ำปูน จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนวัดพระธาตุห้วยตม โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกและกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่มในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้นำอย่างเป็นทางการ ผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่รัฐ และพนักงานส่งเสริมการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชนวัดพระธาตุห้วยต้มมีองค์ประกอบในการท่องเที่ยวครบทั้ง 3 ด้านคือด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านการเข้า และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แต่มีจุดอ่อน 2 ด้านคือ ด้านการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนด้านแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมผู้ให้ข้อมูลหลักได้ร่วมเสนอแนวทางในการจัดการ 4 ด้านคือ ด้านโครงสร้างองค์การการท่องเที่ยว การจัดการด้านบุคคลากร การจัดการระบบดำเนินการ และการจัดรายการนำเที่ยว

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม (2548) ศึกษาวิจัยในหัวข้อ แผนแม่บทและผังแม่บท การอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่าล้านนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ วางนโยบาย กำหนดเขต การทำแผนแม่บท แผนปฏิบัติการและ กำหนดมาตรการ ในการอนุรักษ์และพัฒนาในพื้นที่เมืองเก่าล้านนา โดยวิธี การทางวิชาการและการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการศึกษารูปว่า พื้นที่เมืองเก่าล้านนา และเวียงพระธาตุแช่แห้ง มีรูปแบบโครงสร้างและองค์ประกอบเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ล้านนา วิถีชีวิตของประชาชน ยังยึดถือวัฒนธรรมดั้งเดิม พื้นที่เมืองเก่าล้านนา มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลง ใช้มาตรการทางผังเมืองในการอนุรักษ์และประชาคมเมืองล้านนา เห็นควรให้ยึดหลักการพัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ ดูแลรักษาโบราณสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่เมืองเก่า 4 ด้าน คือ ด้านนโยบาย แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนา ด้านมาตรการทางกฎหมาย และด้านแผนแม่บทในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่

สกฤษฎี ดิยะวงศ์สุวรรณ (2548) ศึกษาวิจัยในหัวข้อแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองเพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเมืองเก่านครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของเมืองนครราชสีมา ศึกษาจำนวนและตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม วิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเมืองมรดกทางวัฒนธรรมกับองค์ประกอบเมือง และเสนอแนะรูปแบบการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง เพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเมืองเก่านครราชสีมา โดยวิธีการสำรวจที่ตั้ง และสภาพแวดล้อมของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม และการทำแบบสอบถามความคิดเห็น

ผลการศึกษารูปว่า พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมเมืองเก่าถูกบดบังและตีกรอบจากอาคารพานิช โดยลักษณะอาคารตอบสนองความต้องการด้านความสูงในแนวตั้ง มรดกทางวัฒนธรรมทวดไทรอม ภาพลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมไม่น่าสนใจและถูกลิ้มเลียนจากชาวเมือง

และสำนักงานโยธาธิการและผังเมือง ยังไม่มีนโยบายและแผนในการวางผังพื้นที่เฉพาะพื้นที่เมืองเก่านครราชสีมา เพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม โดยได้เสนอแนะแนวทางปรับปรุงพื้นที่ คือ 1) การปรับปรุงพื้นที่ภายในแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ด้วยเทคนิค การป้องกัน การบูรณะ การฟื้นฟู และการรื้อถอนสร้างใหม่ 2) การปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง รอบพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม ปรับปรุงโดยการบูรณะ ฟื้นฟูแบบมีส่วนร่วมในย่านพักอาศัย

กนกวรรณพร ภัคมาน (2551) ศึกษาวิจัยในหัวข้อ การศึกษาเพื่อเสนอแนะการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านพานิชยกรรมเก่าชุมชนเมืองฉะเชิงเทราบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดในการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านพานิชยกรรมเก่าของเมือง ศึกษาความคิดเห็นของประชาชน นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และเสนอแนะแนวทางการฟื้นฟูอาคารตึกแถว ในย่านพานิชยกรรมเก่า ชุมชนเมืองฉะเชิงเทราบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ การสัมภาษณ์นักวิชาการด้านผังเมืองและการอนุรักษ์ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในพื้นที่มีความยินดีและพร้อมให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์เป็นอย่างดี แต่ขาดความเข้มแข็ง ไม่มีการรวมกลุ่ม การประกอบอาชีพที่ทำให้ประชาชนต่างคนต่างอยู่ ดังนั้นการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจึงน่าจะเหมาะสมที่สุด โดยนำเอาหลักการเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วมมาใช้จะทำให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็ง และได้เสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีการขายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ในท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้แก่ชุมชน เพิ่มพื้นที่เปิดโล่งสำหรับบปปะ และจัดตั้งองค์กรเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชน

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 5 ผลงาน โดยแบ่งงานวิจัยออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และกลุ่มงานวิจัยด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยทั้ง 2 กลุ่ม คือ งานวิทยานิพนธ์นี้ศึกษา เพื่อหาแนวทางในการกำหนดกรอบการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมเมือง ในพื้นที่เมืองเก่าและ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การศึกษาแนวทางการควบคุมการพัฒนาพื้นที่บริเวณเมืองเก่า

การศึกษาการพัฒนาเชิงอนุรักษ์พื้นที่เมืองเก่าเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องศึกษาเกณฑ์ แนวทางการควบคุมการพัฒนาในพื้นที่เมืองเก่าตาม หลักการและทฤษฎี การวางผังเมืองให้ถูกต้อง ซึ่งตัวอย่างการอนุรักษ์เมืองประวัติศาสตร์ในต่างประเทศ เช่น (อภิชาติ ศรีอรุณ: 2520)

1. เมือง Canterbury ในประเทศอังกฤษ ได้มีการวางหลักเกณฑ์ควบคุมเมืองประวัติศาสตร์ Canterbury ภายในบริเวณกำแพงเมืองเก่า ซึ่งมีหลักเกณฑ์ควบคุมดังต่อไปนี้

1.1 การสำรวจและเก็บข้อมูล โดยการสำรวจการใช้ที่ดินภายในบริเวณที่อนุรักษ์ สํารวจอาคารและถนนที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และบันทึกไว้ในแผนที่ เพื่อทำการอนุรักษ์ (Preserved)

1.2 การกำหนดการใช้พื้นที่ โดยการจำกัดการใช้ที่ดินประเภทการค้าไม่ให้เพิ่มขึ้นจากเดิม ส่งเสริมให้พื้นที่นี้เป็นย่านพักอาศัยของนักศึกษาและคนชรา

1.3 การควบคุมสิ่งปลูกสร้าง โดยกำหนดให้อาคารที่ต่ำ (Low Building) ควบคุมรูปแบบ (Pattern) และสัดส่วน (Scale) ของอาคารที่จะทำการก่อสร้างใหม่ภายในบริเวณถนนประวัติศาสตร์ (Historic Sterrt)

1.4 การควบคุมการสัญจร โดย จำกัดจำนวนยานพาหนะที่ผ่าน เข้ามาในบริเวณอนุรักษ์ ย้ายที่จอดรถทั้งหมดออกจากบริเวณและกำหนดให้มีการจราจรน้อยที่สุดในบริเวณนี้และจัดสร้างอาคารที่จอดรถแบบหลายชั้นขึ้นนอกบริเวณอนุรักษ์

2. เมือง Edinburgh ในประเทศอังกฤษ

2.1 ทางด้านงานผังเมือง

ควบคุมการเปลี่ยนแปลงของการใช้ที่ดินบริเวณอนุรักษ์ ควบคุมอัตราส่วนของพื้นที่อาคารกับพื้นที่ดิน (Floor Area Ratio) จัดทำแนวทาง (Guide Line) สำหรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นในบริเวณอนุรักษ์

3. จากหนังสือเรื่อง Approach to conservation ของ Gordon Culley ได้กำหนดแนวทางในการอนุรักษ์ไว้ 2 ประการ คือ

3.1. อนุรักษ์ (Preservation) สำหรับอาคารที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

3.2. กำหนดแนวทางในการเปลี่ยนแปลง (Discipline of Change) ซึ่งมีขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

3.2.1 นโยบายกำหนดความสูงของอาคาร (High Building Policy) ซึ่งมีขั้นตอน คือ สำหรับอาคารสูงจะต้องคำนึงถึงเส้นขอบความสูงของอาคาร ของเมืองที่เป็นอยู่ (Existing Town Sky Line) ซึ่งโดยทั่วไปเมืองจะมีโบสถ์เป็นศูนย์กลาง และล้อมรอบด้วยที่พักอาศัย จะต้องพยายามรักษาภูมิทัศน์ ขนาด (Scale) และเส้นของความสูงอาคาร (Sky Line) และต้องพยายามรักษา

3.2.2 แนวทางในการออกแบบ (Design Discipline)

ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างภูมิสถาปัตยกรรมกับเมืองทางด้านคุณภาพของมุมมอง (Visual Quality) โดยนำเอาลักษณะของภูมิทัศน์ของเมืองที่เป็นอยู่ มากำหนดแนวทางในการพัฒนา ซึ่งจะกำหนดแนวทางรายละเอียดสิ่งที่ต้องคำนึงถึงดังนี้คือ เส้นขอบความสูงของอาคารปัจจุบัน ที่หมายตา ภูมิทัศน์ของเมือง และการออกแบบของอาคารที่จะสร้างใหม่ในบริเวณอนุรักษ์

3.2.3 แนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์ของเมือง

ในแต่ละเมืองจะมีเอกลักษณ์ในการวางผังเมือง การตัดถนน การจัดที่โล่งที่ว่าง การจัดที่ว่างระหว่างอาคารและบางเมืองอาจจะมีทั้งกำแพงเมืองเก่า ประตูเมืองเก่า อันเป็นลักษณะของแต่ละเมือง (Local Identity) แนวทางการออกแบบหรือการพัฒนาจะต้องอนุรักษ์ (Preserved) ทั้งทางด้านกายภาพ (Physical) และคุณภาพของมุมมอง (Visual Quality) เพื่อให้เกิดความรู้สึกกลมกลืน (Existing Urban Fabric) โดยกำหนดรายละเอียดของแนวทางไว้ คือ การถอยร่นอาคารจากถนน มุมมอง รูปทรงของอาคารเดิม ความสัมพันธ์ของที่ว่างที่จะจัดขึ้นใหม่กับที่ว่างที่มีอยู่เดิม และความสัมพันธ์ของกลุ่มอาคารเดิมกับของใหม่

สรุปการศึกษาแนวทางการควบคุมการพัฒนาพื้นที่บริเวณเมืองเก่าในอดีต จากตัวอย่างข้อกำหนดหรือหลักเกณฑ์ต่างๆ ในอดีตพอจะสรุปได้ว่า หลักเกณฑ์ในการควบคุมแนวทางการพัฒนาเมืองเก่าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กำหนดบริเวณอนุรักษ์ (Preserved) สำหรับสถานที่หรืออาคารที่มีคุณค่า และความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์
2. กำหนดแนวทางในการพัฒนา (Discipline of development) ของบริเวณข้างเคียง หรือสภาวะแวดล้อมภายในบริเวณอนุรักษ์ (Area of conservation) ซึ่งแนวทางในการพัฒนานี้ก็ยังมีรายละเอียดแยกแยะออกไปอีกมากมาย แต่พอจะสรุปออกเป็น 2 ขอบเขตดังนี้ คือ

1.1 ทางด้านผังเมือง จะกำหนดแนวทางควบคุมการพัฒนาดังต่อไปนี้

1.1.1 ควบคุมการใช้ที่ดิน (Land Use) หรือการใช้อาคาร (Buildine Type) ซึ่งอยู่ภายในบริเวณอนุรักษ์

1.1.2 ควบคุมและจำกัดเกี่ยวกับการจราจรและที่จอดรถ ขนาดถนน ขนาดและระบบทางหน้าภายในบริเวณอนุรักษ์

1.1.3 ควบคุมอัตราส่วนพื้นที่อาคารกับพื้นที่ดิน (Floor Area Ratio) ความหนาแน่นของอาคาร การจัดที่โล่งที่ว่างต่าง ๆ

1.1.4 ควบคุมเส้นขอบความสูงของอาคารของเมือง (Sky Line) ซึ่งก็หมายถึงควบคุมความสูงของอาคารนั่นเอง (High Buildine Policy)

1.2 ทางด้านรายละเอียดของสถาปัตยกรรมจะกำหนดแนวทางในการควบคุมดังต่อไปนี้

1.2.1 ควบคุมรูปแบบ (Pattern) สัดส่วน (Scale) ตลอดจนลักษณะเฉพาะของอาคาร (Charaaterisric) และวัสดุที่ใช้ในการออกแบบอาคารที่จะทำการก่อสร้างขึ้นใหม่

1.2.2 ควบคุมการออกแบบรูปร่าง (Façade) สัดส่วนการเจาะช่องประตูหน้าต่าง และรายละเอียดทางด้านสถาปัตยกรรม (Architelruer Eldnemts)

การควบคุมทั้งหมดเพื่อเป็นแนวทาง (Guide Line) สำหรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นภายในบริเวณอนุรักษ์จะคำนึงถึงลักษณะเอกลักษณ์เดิม (Existine Indentity) ทั้งทางด้านภูมิทัศน์ของเมือง (Townscape) และทางด้านรายละเอียดทางสถาปัตยกรรมมาเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดแนวทาง

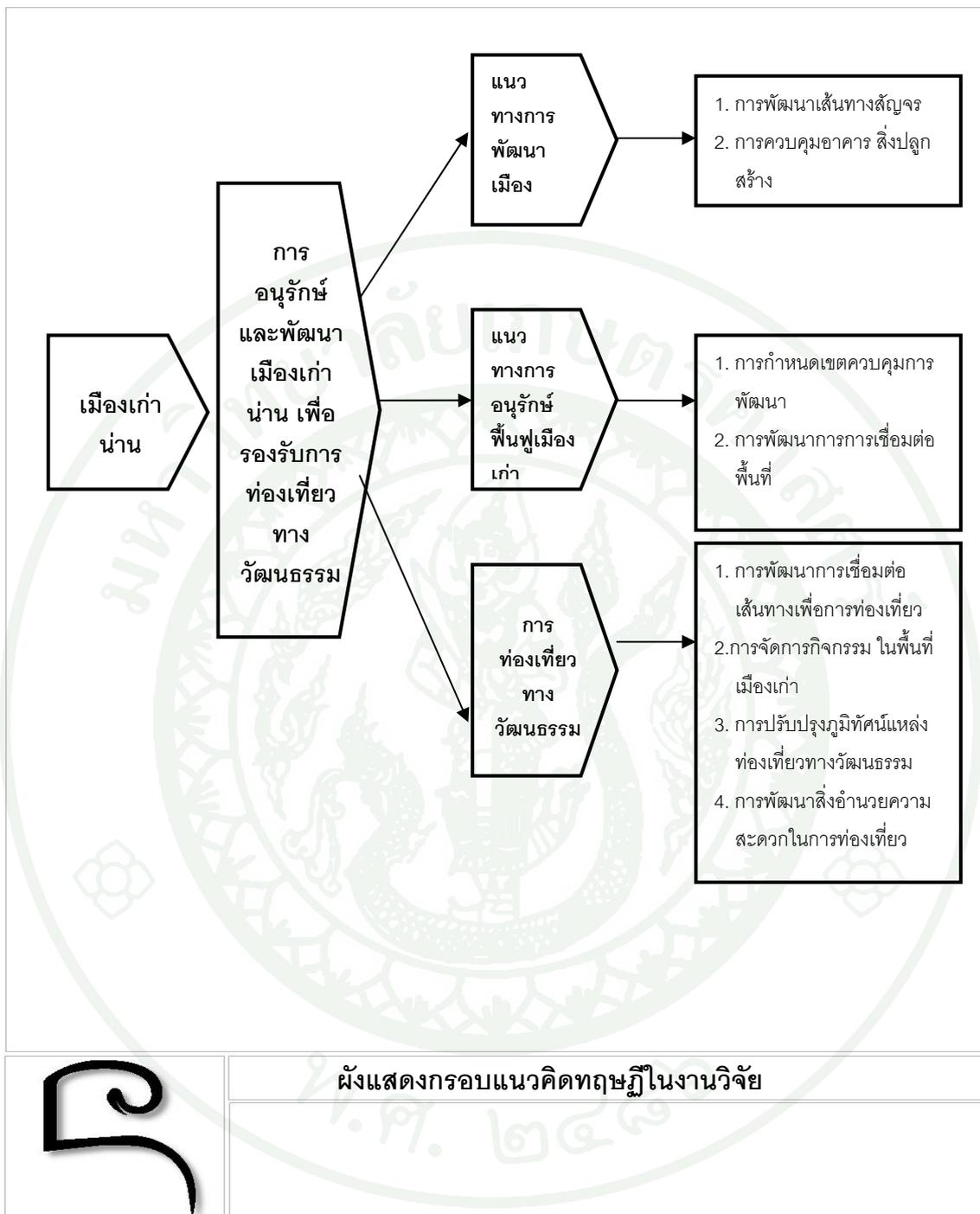
กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิทยานิพนธ์นี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาแนวทางในพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง ในพื้นที่เมืองเก่า น่าน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม เพื่อที่จะให้พื้นที่เมืองเก่าสามารถรองรับกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ โดยยังคงดำรงเอกลักษณ์ของเมืองเก่า น่าน ซึ่งในการศึกษาได้ศึกษากรอบแนวคิดหลัก 3 แนวคิด คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

โดยแนว 2 แนวคิดแรกเป็นการศึกษาในแนวคิดการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดองค์ประกอบเมือง แนวคิดเมืองน่าอยู่ และแนวคิดลัทธิชุมชนเมืองใหม่ เพื่อหา ศักยภาพของเมืองเก่า แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาที่เหมาะสมกับพื้นที่ และศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย ความหมาย ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รูปแบบการองค์ประกอบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคุณ ลักษณะนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อหาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่เมืองเก่า น่าน

ซึ่งจากแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ศึกษาสามารถสรุปแผนภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 2.9

ภาพที่ 2.7 กรอบแนวคิดทฤษฎี

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

วิจัยเรื่อง การพัฒนาเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เมืองเก่า นาน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการศึกษาในภาพรวมของพื้นที่ กับผลการวิจัยทางสถิติ ซึ่งการวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการรวบรวมข้อมูลเป็นการอธิบายขั้นตอนการศึกษา การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย และวิธีการเก็บข้อมูล ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการอธิบายวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยศึกษาข้อมูลดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์เมือง การพัฒนาภูมิทัศน์เมือง การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ความสำคัญของเมืองเก่าเพิ่มขึ้น จากการสืบค้นจากเอกสารงานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง แผนที่ และระบบสารสนเทศ โดยศึกษาข้อมูล

- 1) ประวัติและวิวัฒนาการของเมืองเก่า
- 2) แนวคิดองค์ประกอบเมือง
- 3) แนวคิด ลัทธิชุมชนเมืองยุคใหม่ (New Urbanism)
- 4) แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านประวัติศาสตร์
- 5) แนวคิดการพัฒนาพื้นที่ในเขตเมืองเก่า
- 6) แนวคิดเมืองน่าอยู่
- 7) ศึกษาความหมายและประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

- 8) แนวคิดลักษณะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- 9) องค์ประกอบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- 10) มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1.2 การศึกษาข้อมูลจากการลงสำรวจพื้นที่

ศึกษาปัญหาสภาพแวดล้อมเมืองเก่า สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ตั้งคำถามและสมมุติฐานในการพัฒนาเมืองเก่าที่จะสามารถรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ว่าแนวทางในการพัฒนาเมืองเก่ารูปแบบใดที่เหมาะสมในการรองรับการท่องเที่ยว แล้วจึงกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขตของการศึกษา โดยการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิวัฒนาการของเมือง คุณค่า ความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมเมืองเก่าน่าน ศึกษารูปแบบ วิธีการในการพัฒนาการท่องเที่ยว และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเมืองเก่าเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2. สร้างกรอบแนวคิด

การพัฒนาเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เมืองเก่าน่าน โดยประยุกต์จากแนวคิด 5 แนวคิด คือ แนวคิดการพัฒนาภูมิทัศน์เมือง แนวคิดชุมชนเมืองยุคใหม่ แนวทางการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรม การพัฒนาพื้นที่ในเขตเมืองเก่า และการพัฒนาองค์ประกอบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นกรอบแนวคิดการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ในด้านกายภาพ ด้านสังคม และนโยบายแผนงาน ในการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3. การดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 การสำรวจพื้นที่โดยการสังเกต การบันทึกภาพ สภาพแวดล้อมเมือง สภาพภูมิทัศน์เมืองและแหล่งท่องเที่ยว การเชื่อมโยงโครงข่ายการสัญจร และกิจกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพแวดล้อมเมือง สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวด้านกายภาพ โครงข่ายการสัญจรเชื่อมของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตและกิจกรรมในพื้นที่เมืองเก่าน่าน

3.2 การเก็บข้อมูลแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลทางด้านสถิติในส่วนความคิดเห็น ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์เมือง นโยบายและแผนงานในการพัฒนาเมือง และการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

3.2.1 กลุ่มนักท่องเที่ยว เก็บข้อมูลในบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อทราบรูปแบบการท่องเที่ยว ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์เมืองในพื้นที่เมืองเก่า

3.2.2 กลุ่มประชาชน เก็บข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองเก่า เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์เมืองในพื้นที่เมืองเก่า

3.3.3 กลุ่มหน่วยงานราชการ และภาคเอกชน เก็บข้อมูลจากหน่วยงานราชการ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง และการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์เมือง และนโยบายในการอนุรักษ์เมืองเก่า การพัฒนาเมือง และการพัฒนาการท่องเที่ยว

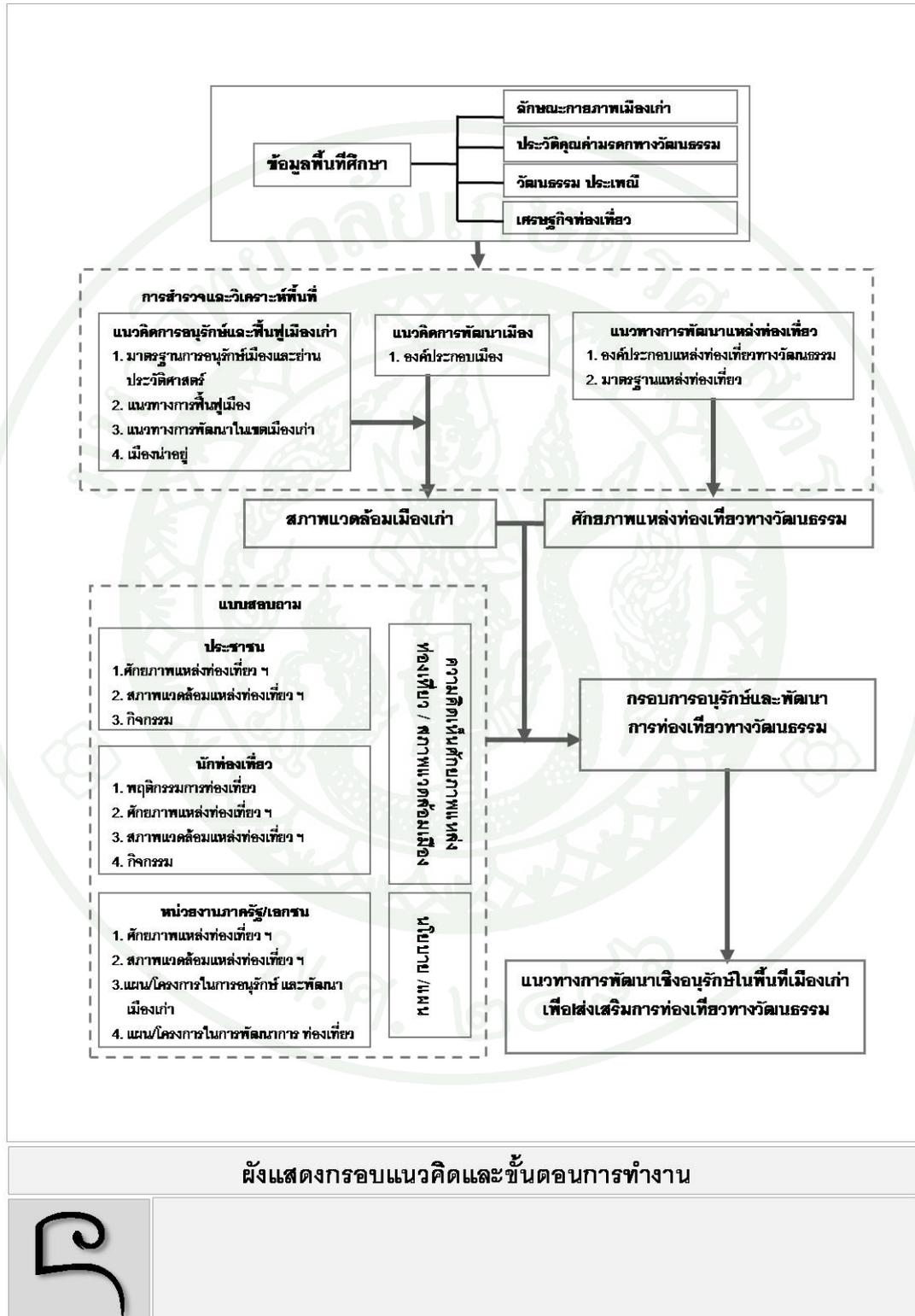
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการวิเคราะห์ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเมือง ภูมิทัศน์เมือง และความสอดคล้องของนโยบาย แผนงานโครงการในการพัฒนาเมือง

5. การสรุปผลการศึกษา

โดยสรุปและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เมืองเก่าน่าน ที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเก่าน่าน

กรอบแนวคิดและขั้นตอนการทำงาน

ผังแสดงกรอบแนวคิดและขั้นตอนการทำงาน

ภาพที่ 3.1 ผังแสดงกรอบแนวคิดและขั้นตอนการทำงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเภทของข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง และแผนที่ต่าง ๆ โดยศึกษาข้อมูลดังต่อไปนี้

1.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิดที่เกี่ยวข้องการอนุรักษ์เมืองเก่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการสืบค้นจากเอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง แผนที่ และระบบสารสนเทศ โดยศึกษาข้อมูล

ก. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ศึกษาความหมาย ประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ศึกษาลักษณะ ประเภท รูปแบบ องค์ประกอบการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คุณลักษณะของนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ข. มาตรฐานการอนุรักษ์เมืองและย่านประวัติศาสตร์

ค. แนวคิดการพัฒนาบริเวณพื้นที่เมืองเก่า ศึกษา แนวทางในการดูแลรักษา เขตเมืองเก่า แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อม

ง. แนวทางการฟื้นฟูเมือง

จ. แนวคิดองค์ประกอบเมือง ศึกษาองค์ประกอบของภูมิทัศน์เมืองในส่วนของ เส้นทาง (Path) เขตพื้นที่ (Edge) ย่าน (District) ที่รวมกิจกรรม (Node) และที่หมายตา (Landmark)

ฉ. แนวคิด ลัทธิชุมชนเมืองยุคใหม่ (New Urbanism) ศึกษาแนวคิดระยะในการเดินเท้า (Walk ability) โครงข่ายที่ง่ายต่อการเดิน (Connectivity) การผสมผสานกิจกรรม (Mixed-use & Diversity) และโครงข่ายการคมนาคมขนส่งชาญฉลาด (Smart Transportation)

1.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับเมืองเก่าน่าน แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเมืองน่าน

ก. ประวัติศาสตร์ วิวัฒนาการของเมืองน่าน ศึกษาการตั้งถิ่นฐาน การสร้างเมือง ของเมืองน่าน

ข. ข้อมูลสภาพเมืองน่านในปัจจุบัน ศึกษาทางด้านกายภาพ ประชากร ลักษณะสังคม สภาพเศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน

ค. ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองน่าน ศึกษาด้านประวัติ ความสำคัญ คุณค่าทางประวัติศาสตร์

1.1.3 แผนพัฒนา นโยบาย และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ พัฒนาเมือง และการท่องเที่ยวเมืองน่าน โดยศึกษา

ก. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่10 (พ.ศ. 2550 – 2554)

ข. ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดล้านนา

ค. ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดน่าน

ง. แผนพัฒนาสามปีเทศบาลเมืองน่าน

จ. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว (พ.ศ. 2547 – 2551)

1.2 **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)** โดยการสำรวจภาคสนาม สัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูล

1.2.1 การสำรวจภาคสนาม

ก. สำรวจสภาพแวดล้อมองค์ประกอบเมือง ตามแนวคิด Kevin Lynch โดยการสังเกต บันทึกภาพ และการเดินสำรวจ

ข. สำรวจศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตามมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ

ค. สำรวจสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ง. กิจกรรม งานประเพณีที่เกิดขึ้นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในช่วงเวลาต่างๆ โดยการสังเกต บันทึกภาพ

1.2.2 ข้อมูลจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง

ก. สอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อทราบ พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว และความคิดเห็นที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า นาน สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และข้อเสนอแนะ

ข. สอบถามความคิดเห็นของ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เมืองเก่า เพื่อทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และข้อเสนอแนะ

ค. ความคิดเห็นของหน่วยราชการ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง และการท่องเที่ยว เพื่อทราบความคิดเห็นของหน่วยราชการและภาคเอกชนที่มีต่อศักยภาพของ

แหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม นโยบาย แผนงาน ในการพัฒนาเมือง การพัฒนาการท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะ

2. วิธีการและเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2.1 ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารอ้างอิงทางวิชาการ หนังสือ ระบบสารสนเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แผนแม่บทและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่า น่าน โดยจังหวัดน่านและสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน รายงานการศึกษาเบื้องต้น การทำแผนปฏิบัติการอนุรักษ์เมืองเก่าลำพูนและเมืองเก่า น่าน เสนอกรมโยธาธิการและผังเมือง รายงานการศึกษาสำรวจ ออกแบบเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมเมือง บริเวณพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์น่านชั้นใน เสนอจังหวัดน่าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง เช่น คณะกรรมการอนุรักษ์เมืองเก่า น่าน ระดับจังหวัด สำนักงานโยธาธิการจังหวัดน่าน สำนักงานเทศบาลเมืองน่าน กองช่าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ประชาคมน่าน เป็นต้น

2.2 ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม โดยการสังเกต การใช้ภาพถ่าย และการเดินสำรวจ ในพื้นที่เมืองเก่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้ทราบถึง สภาพทางกายภาพ การใช้ประโยชน์ที่ดิน สภาพภูมิทัศน์เมือง ศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การสัญจรเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และกิจกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์เมือง การพัฒนาเมือง การพัฒนาการท่องเที่ยว และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว

2.4 ข้อมูลจากแบบสอบถาม

2.4.1 **พื้นที่ศึกษา** โดยเลือกพื้นที่ในบริเวณแนวกำแพงเมืองเก่าน่าน เทศบาลเมืองน่าน ชุมชนในพื้นที่ศึกษา เป็น 9 ชุมชน ประกอบด้วยคือ ชุมชนช้างค้ำ ชุมชนหัวข่วง ชุมชนไผ่เหลือง ชุมชนมิ่งเมือง ชุมชนภูมินทร์ – ท่าลี่ ชุมชนมงคล ชุมชนมณเฑียร ชุมชนศรีพันต้น และชุมชนอภัย

2.4.2 **วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม** เพื่อเก็บข้อมูลทางด้านสถิติ ในส่วนของความคิดเห็นด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมเมืองด้านต่าง ๆ โดยใช้วิธีกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น โดยต้องการแสวงหาคำตอบเชิงกว้าง ระดับเบื้องต้น ซึ่งกลุ่มประชากรที่เลือกจะเป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ กลุ่มนักท่องเที่ยว และหน่วยงานราชการ โดยใช้ขนาดของประชากรใช้จำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรของเทศบาลเมืองน่านในการคำนวณ โดยสูตรที่ใช้ในการคำนวณจำนวนตัวอย่างตามที่ได้ สุวิมล ติรกานันท์ (2551) อธิบายไว้ ได้ผลลัพธ์เป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่เป็นผลรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 398 ตัวอย่าง ซึ่งเก็บตัวอย่างจริงใช้จำนวน 400 ตัวอย่าง

มีรายละเอียด ดังนี้

ก. หน่วยงานราชการ และภาคเอกชน ซึ่งประกอบด้วย หน่วยงานด้านนโยบายระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม และด้านผังเมือง ภาคเอกชน ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว ประกอบด้วย คณะกรรมการอนุรักษ์เมืองเก่าน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองน่าน สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดน่าน สำนักศิลปากรที่ 7 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดน่าน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน และประชาคมน่าน มูลนิธิอีกเมืองน่าน หอการค้าจังหวัดน่าน และชมรมธุรกิจท่องเที่ยว

ข. กลุ่มนักท่องเที่ยว เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งประกอบด้วย นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ในบริเวณ แหล่งท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรม และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จำนวน 200 ชุด โดยแบ่งเป็น ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ 100 ชุด และช่วงหลังเทศกาล อีก 100 ชุด

ค. กลุ่มประชากรในพื้นที่ ผู้ศึกษาสนใจกลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แนวกำแพงเมืองเก่า เพื่อให้การเก็บข้อมูลกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ จึงใช้การสุ่มแบบโควตา โดยอาศัยขอบเขตพื้นที่ชุมชนของเทศบาลเมืองน่านเป็นตัวแบ่ง และเป็นตัวกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ร่วมกับการจัดแบ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการจัดแบ่งแบบเป็นสัดส่วน (proportion allocation) ดังที่ อนุชญาพัฒน์ (2551) อธิบายไว้ ได้เป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละชุมชนที่ต้องดำเนินการเก็บตัวอย่าง ได้แก่ 9 ชุมชน คือ ชุมชนช้างค้ำจำนวน 23 ตัวอย่าง ชุมชนหัวข่วงจำนวน 16 ตัวอย่าง ชุมชนไผ่เหลืองจำนวน 11 ตัวอย่าง ชุมชนมิ่งเมือง จำนวน 28 ตัวอย่าง ชุมชนภูมินทร์ – ท่าลี่จำนวน 30 ตัวอย่าง ชุมชนมงคล จำนวน 16 ตัวอย่าง ชุมชนมณเฑียร จำนวน 25 ตัวอย่าง ชุมชนศรีพันต้น จำนวน 30 ตัวอย่าง และชุมชนอภัย จำนวน 21 ตัวอย่าง

การคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างกรณีที่มีประชากรมีจำนวนแน่นอนของ Yamane

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$e = \text{ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง}$$

$$N = \text{ขนาดของมวลประชากร}$$

$$n = \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง}$$

การจัดแบ่งขนาดแบบเป็นสัดส่วนแบบ proportion allocation

$$n_i = n \left(\frac{N_i}{N} \right)$$

$$n = \text{จำนวนกลุ่มย่อยทั้งหมด}$$

n_i = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการในกลุ่มย่อย i

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

N_i = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการทั้งหมด

ง. เครื่องมือการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม เป็นการใช้แบบสอบถามที่มีทั้งคำถามแบบเปิด (Open ended question) และคำถามแบบปิด (Close ended question) โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1) ส่วนที่ 1 เป็นส่วนของสถานะภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายเฉลี่ยได้ต่อเดือน

2) ส่วนที่ 2 เป็นส่วนของรูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย รูปแบบการเดินทาง ความถี่ ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยว ระยะเวลาในการท่องเที่ยว

3) ส่วนที่ 3 เป็นส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย ศักยภาพสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวก ศักยภาพการบริการ และศักยภาพสื่อประชาสัมพันธ์

4) ส่วนที่ 4 เป็นส่วนของความคิดเห็นที่มีต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่เมืองเก่า ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม และกิจกรรมในพื้นที่

5) ส่วนที่ 5 เป็นส่วนของคำถามแบบเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า

6) ส่วนที่ 6 เป็นส่วนของนโยบายโครงการในการพัฒนาอนุรักษ์ในพื้นที่เมืองเก่า

แบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลบางส่วน จะเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น โดยมีการทดสอบแบบสอบถามไปทดสอบ กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 25 ชุด แล้วจึงนำแบบทดสอบมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนทำการเก็บข้อมูลจริง

เมื่อได้ข้อมูล ผู้ศึกษาทำการรวบรวมข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิที่ได้มาทำความเข้าใจ หาความสัมพันธ์ของผลลัพธ์ที่ได้แล้ว จัดกลุ่มข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์เป็น 3 ส่วน ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษาจากเอกสาร แผนผัง แผนที่ เพื่อศึกษาความคุ้มค่า ความสำคัญ ตำแหน่งที่ตั้งของโบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในพื้นที่เมืองเก่า

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทางกายภาพ สภาพแวดล้อมโครงสร้างเมืองเก่า องค์ประกอบเมือง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นโยบาย แผนงานโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองและการท่องเที่ยว โดยการทับซ้อนข้อมูลแผนที่ เปรียบเทียบข้อมูลการใช้ประโยชน์พื้นที่ ระบบการสัญจร และสภาพแวดล้อมเมือง เพื่อหาการเชื่อมโยงพื้นที่ คุณภาพขององค์ประกอบเมือง และความสอดคล้องของนโยบาย แผนงาน โครงการในการพัฒนาเมือง และการพัฒนาการท่องเที่ยว

3.3 การวิเคราะห์แบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมการวิเคราะห์ทางสถิติสำเร็จรูป SPSS (Statistic Package for the Social Sciences) เพื่อหาค่า กลาง (mean) และร้อยละ (percentage) เพื่อหาศักยภาพภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยว ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และวิเคราะห์นโยบายและแผนงานโครงการที่สนับสนุนการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้ทราบถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว และแนวโน้มในการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง การพัฒนาการท่องเที่ยวของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น

4. การประมวลผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

เป็นการสรุปผลการศึกษา สํารวจพื้นที่ โดยใช้กระบวนการซ้อนทับข้อมูล หรือกรองข้อมูล (Sieve Analysis) ทำให้ทราบศักยภาพเมืองเก่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับศักยภาพของเมืองเก่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในการรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

5. สรุปผลการศึกษา

เป็นการสรุปผลการศึกษาศักยภาพของเมืองเก่าน่าน ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแนวทางในการอนุรักษ์ และพัฒนาในพื้นที่เมืองเก่า ที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต

บทที่ 4

ข้อมูลเมืองเก่าน่าน

ประวัติและความเป็นมา

เมืองน่านเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์การสร้างเมืองที่ยาวนาน ซึ่งจากการศึกษาของประวัติศาสตร์การพัฒนาเมืองของน่าน สามารถแบ่งตาม ยุคการโยกย้ายเมือง ไปยังที่ตั้งเมือง บริเวณต่าง ๆ ทำให้เห็นถึงการพัฒนาเมืองของเมืองน่านได้อย่างชัดเจน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นยุคต่าง ๆ ดังนี้ (คณะทำงานเอกลักษณ์น่าน, 2549)

1. **ยุคเมืองบัวหรือวรรณคร** รวากลางพุทธศตวรรษที่ 18 พญาภูคาได้นำชาวชาวไทยกลุ่มหนึ่งเข้ามาอาศัยในบริเวณพื้นที่ราบทางตอนบนของจังหวัดน่าน โดยตั้งศูนย์กลางการปกครองที่เมืองย่าง (อาจเป็นเมืองโบราณที่ตั้งอยู่ฝั่งด้านใต้ของลำน้ำย่าง ใกล้ดอยภูคา) ต่อมาขุนฟองได้นำไพร่พลไปตั้งเมืองใหม่บริเวณตำบลศิลาเพชร ในเขตเมืองบัว เรียกว่า “เมืองบัว” หรือวรรณคร เมื่อบ้านเมืองเริ่มเป็นปึกแผ่น พญาเจ้าเมืองเจ้าเมืองพะเยาได้แผ่ขยายอำนาจเข้ามาปกครองเมืองบัวชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง หลังจากขุนฟองถึงแก่พิราลัย เมืองบัวได้เริ่มมีสัมพันธ์กับเมืองสุโขทัยในรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ร่วมกับหัวเมืองอื่น ๆ ที่อยู่ในเขตกรุงสุโขทัย

2. **ยุคภูเพียงแช่แห้ง** ในปี พ.ศ.1920 พญาการเมือง (กรานเมือง) บุตรพญาผานอง ได้อพยพผู้คนลงมาตั้งเมือง ณ บริเวณที่ราบตอนล่าง ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน โดยพญาการเมืองได้สร้างองค์พระธาตุชื่อ “พระธาตุแช่แห้ง” ซึ่งภายในบรรจุพระธาตุและพระพิมพ์ที่ได้มาจากกรุงสุโขทัย ให้เป็นศูนย์กลางของ “เวียงภูเพียงแช่แห้ง” โดยเหตุแห่งการย้ายเมืองครั้งนี้อาจด้วยจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นที่อยู่อาศัยในบริเวณเดิมไม่เพียงพอ อีกทั้งที่ตั้งใหม่มีชัยภูมิที่ดีกว่า และสะดวกในการติดต่อระหว่างหัวเมืองในเขตการปกครอง ดังนั้นพญาการเมืองจึงใช้กุศโลบายในการสร้างพระบรมธาตุเป็นแรงดึงดูดให้ผู้คนอพยพลงมาสร้างเมืองใหม่ทางตอนใต้

3. **ยุคเวียงใต้** ในปี พ.ศ. 1911 พญาผากอง บุตรพญาการเมือง ได้ย้ายเมืองมายังฝั่งตะวันตกของแม่น้ำน่าน บริเวณบ้านห้วยไคร้ ซึ่งเป็นเมืองน่านในปัจจุบัน เนื่องจากเวียงแช่แห้งกันดารน้ำ เพราะตั้งอยู่บนเนินเขา เมืองน่านแห่งใหม่เรียก “เวียงน่าน” มีศูนย์กลางการปกครองอยู่บริเวณที่ตั้งวัดพญาวัด ตำบลคูใต้ อำเภอเมืองน่าน

4. **ยุคเวียงเหนือ** ในปี พ.ศ. 2360 เกิดน้ำท่วมใหญ่ในเมืองน่าน กระแสน้ำที่แรงและเชี่ยวกราก ได้พัดวัดวาอาราม บ้านเรือนราษฎรและกำแพงเมืองฝั่งตะวันตกพังเสียหายเป็นจำนวนมาก พญาสุมนเทวราช จึงได้ย้ายเมืองไปสร้างเมืองใหม่ที่ดอน บริเวณดงพระเนตรช้าง ในปี พ.ศ. 2362 เรียกชื่อว่า “เวียงเหนือ” โดยมี วัดสภารสเป็นอารามหลวง ซึ่งเมืองใหม่ตั้งห่างจากเมืองเก่าประมาณ 2 กิโลเมตร ตัวเมืองทอดยาวไปตามแม่น้ำน่านโดยตั้งห่างจากลำน้ำประมาณ 800 เมตร

5. **ยุคเมืองน่าน** ปี พ.ศ. 2397 เจ้านันทวรฤทธิเดช ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ย้ายเมืองน่านจากดงพระเนตรช้าง กลับไปยังเมืองน่านเดิมเนื่องจากแม่น้ำน่านมีการเปลี่ยนเส้นทาง และได้ปฏิสังขรณ์กำแพงเมืองส่วนที่ถูกกระแสน้ำพัดเสียหาย บวรณปฏิสังขรณ์วัดพระธาตุช้างค้ำให้เป็นพระอารามหลวง ซึ่งเมืองน่านแห่งนี้จึงเป็นศูนย์กลางการปกครอง และพระพุทธศาสนาสืบเนื่องต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2479 รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะชุมชนอันเป็นบริเวณที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดขึ้น เป็นเทศบาลเมืองทุกจังหวัด เมืองน่านได้รับการยกฐานะ ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2479 มีอาณาเขตพื้นที่ 5.4 ตารางกิโลเมตร

ภาพที่ 4.1 แสดงที่ตั้งเมืองน่านในยุคต่าง ๆ

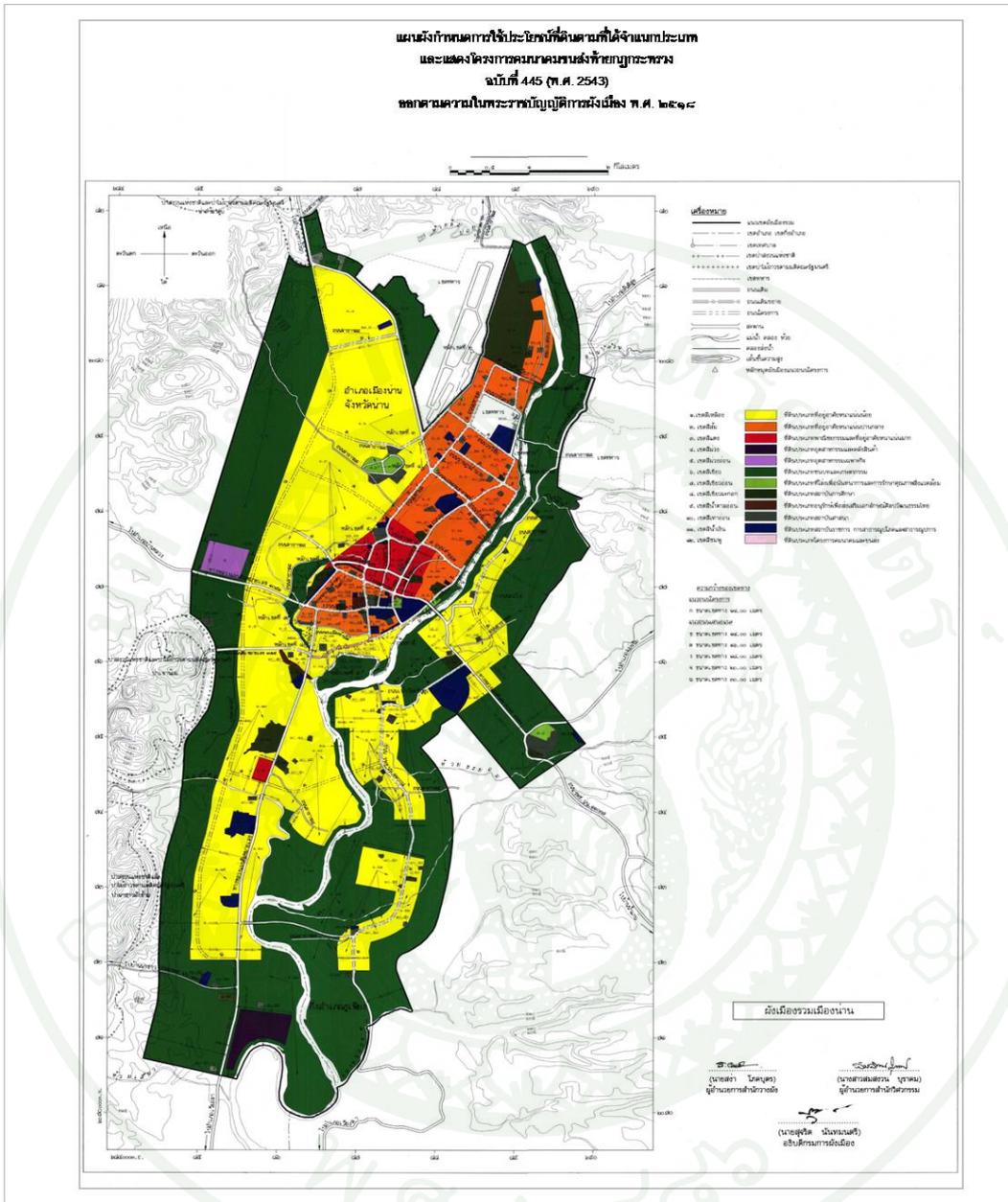
ที่มา: แผนที่ชุมชน เมืองเก่าน่าน

ลักษณะทางกายภาพ สังคม

1. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

พื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองน่านมีลักษณะเป็นพื้นที่ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท โดยพื้นที่ใจกลางเมืองเป็นศูนย์ของธุรกิจ การค้า และการบริการ ส่วนพื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งสามารถจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดิน ได้ดังนี้

1.1 ประเภท พาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก	คิดเป็นร้อยละ 4.44
1.2 ประเภท ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	คิดเป็นร้อยละ 7.59
1.3 ประเภท ที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อย	คิดเป็นร้อยละ 31.11
1.4 ประเภทอุตสาหกรรม	คิดเป็นร้อยละ 0.56
1.5 ประเภทสถาบันราชการ	คิดเป็นร้อยละ 12.04
1.6 ประเภทสถาบันการศึกษา	คิดเป็นร้อยละ 4.07
1.7 ประเภท สถาบันศาสนา	คิดเป็นร้อยละ 4.07
1.8 ประเภท เกษตรกรรม และที่ว่าง	คิดเป็นร้อยละ 34.63

ผังแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามผังเมืองรวมเมืองน่าน ปีพ.ศ. 2543

ภาพที่ 4.2 แสดงผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน ตามผังเมืองรวมเมืองน่าน ปีพ.ศ. 2543
ที่มา: สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดน่าน

2. สภาพสังคม

2.1 ประชากร จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมืองน่าน ณ วันที่ 31 มีนาคม 2552 มีประชากรทั้งสิ้น 19,878 คน แยกเป็นชาย 9,761 คน หญิง 10,117 คน จำนวนครัวเรือน 4,616 ครัวเรือน อัตราความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ย 3,168 คนต่อตารางกิโลเมตร

2.2 ชชาติพันธุ์ ประชากรในจังหวัดน่านประกอบด้วยชาติพันธุ์ต่าง ๆ 16 ชชาติพันธุ์ ดังนี้

2.2.1 ไทยหรือคนไทยเมือง กระจายตัวอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดน่าน

2.2.2 ไทลื้อ หรือชาวลื้อ มีถิ่นฐานเดิมอยู่บริเวณชายแดนพื้นที่รอยต่อระหว่างสิบสองปันนา เชียงตุง ลาว และล้านนา อพยพเข้ามาในประเทศไทยหลายครั้ง ด้วยเหตุผลทางการค้า การค้า การถูกกดขี่จากจีน และพม่า หรือหนีภัยสงครามช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองของจีน การอพยพตามเครือญาติ และการค้าขาย เอกลักษณ์ของชาวลื้อคือ ผ้าทอลายน้ำไหล และลายลื้อ โดยใช้เทคนิคที่เรียกว่า “เกา” หรือ “ล้วง” ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตอำเภอท่าวังผา

2.2.3 ม้ง ตามตำนานของชนเผ่ากล่าวว่า อพยพมาจากที่ราบสูงทิเบต ไชปีเรีย และมองโกเลีย สูประเทศจีน ลาว และประเทศไทย มีความสามารถในการค้า เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชเศรษฐกิจ ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่ใน 10 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอเวียงสา อำเภอนาน้อย อำเภอท่าวังผา อำเภอปัว อำเภอทุ่งช้าง อำเภอแม่จริม อำเภอสันติสุข อำเภอป่อเกลือ และอำเภอสองแคว

2.2.4 เมี่ยน หรือเข่า เป็นกลุ่มสูงเมี่ยน ใช้ผ้าแดงคลุมศีรษะ วัฒนธรรมของชาวเมี่ยนได้รับอิทธิพลมาจากจีน ชาวเมี่ยนมีฝีมือในการปักผ้า ปัจจุบันอาศัยอยู่ในเขต อำเภอเมือง อำเภอเวียงสา อำเภอปัว อำเภอท่าวังผา และอำเภอสองแคว

2.2.5 ไทพวน หรือลาวพวน ปัจจุบันอาศัยอยู่ในอำเภอเวียงสา และท่าวังผาชาวไทยพวนมีภาษาพูด วัฒนธรรมประเพณีเป็นของตนเอง เดิมการแต่งกายผู้หญิงมักใช้ผ้ามวยมุ่นเกล้าไว้ด้านหลัง ใช้ผ้าพันรอบอกแทนการสวมเสื้อ นุ่งซิ่นตีนจก

2.2.6 ขมุ สันนิฐานว่าเดิมตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณชายแดนเมืองน่านและลาว และถูกกวาดต้อนมาเพื่อเป็นกำลังในการสร้างกำแพงเมืองในปี 2373 มีฝีมือในการตีเหล็กเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ เช่น จอบ เสียม มีด ดาบ ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ 6 อำเภอ คือ อำเภอเมืองน่าน อำเภอเวียงสา อำเภอท่าวังผา อำเภอทุ่งช้าง อำเภอสองแคว และอำเภอภูเพียง

2.2.7 ลาฮู หรือมุเซอ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประชากรน้อยที่สุด ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตอำเภอท่าวังผา อพยพมาจากเชียงราย รวบรวมปี พ.ศ. 2531

2.2.8 เขิน อพยพมาจากเมืองเชียงตุง รัฐฉานประเทศพม่า ตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกับชาวไทลื้อที่อยู่ติดชายแดนไทย – ลาว ในพื้นที่บ้านหลายทุ่ง อำเภอทุ่งช้าง และบ้านห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ขนบธรรมเนียมและเพณีของชาวเขิน มีลักษณะที่ไม่เด่นชัด คงเหลือแต่ภาษาพูดที่แสดงถึงความเป็นกลุ่มชนชาวเขิน

2.2.9 ลัวะ หรือถิ่น เป็นกลุ่มชนที่ตั้งถิ่นฐานมาดั้งเดิม รวมทั้งอพยพมาจากแขวงไชยบุรีของประเทศลาว ตั้งถิ่นฐานในเขตอำเภอเมืองน่าน อำเภอเวียงสา อำเภอปัว อำเภอเชียงกลาง อำเภอทุ่งช้าง อำเภอแม่จริม อำเภอสันติสุข อำเภอบ่อเกลือ อำเภอสองแคว และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

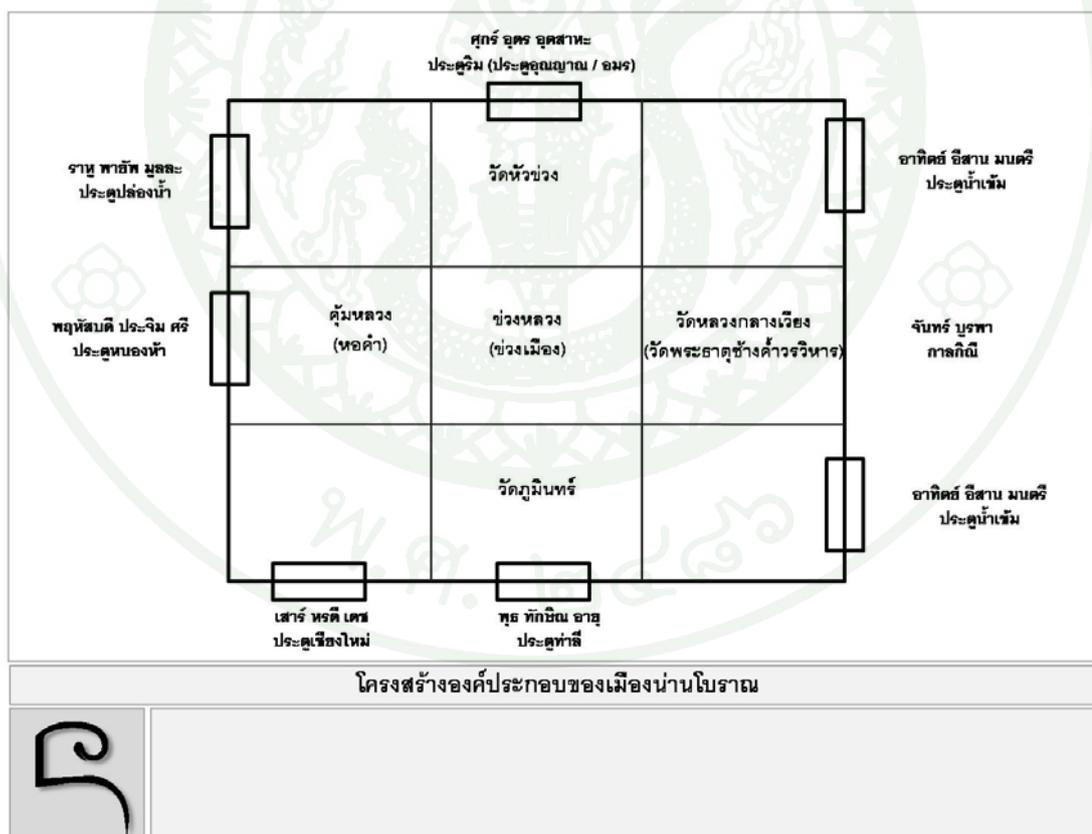
2.2.10 มาลาบรี หรือผีตอเหลือง สันนิฐานว่าเป็นเผ่าผสมชนชาติละว้าที่หนีร่นกลุ่มชนไทเข้าป่า ในแขวงไชยบุรี ประเทศลาว ดำรงชีวิตด้วยการหาของป่าล่าสัตว์ ไม่มีการตั้งถิ่นฐานถาวร สร้างเพียงเพิงมุงด้วยใบตอง จะย้ายถิ่นฐานเมื่อใบตองเริ่มแห้ง หรือเริ่มเปลี่ยนสีเป็นสีเหลือง ปัจจุบันตั้งถิ่นฐานในเขต อำเภอเวียงสา อำเภอบ้านหลวง และอำเภอเมือง

2.3 ศาสนา ประชาชนร้อยละ 97 นับถือศาสนาพุทธโดยมีความเชื่อดั้งเดิมจากศาสนาพราหมณ์ การนับถือผีบรรพบุรุษ ในจังหวัดน่านมีวัดจำนวน 365 วัด อยู่ในเขตอำเภอเมืองและอำเภอภูเพียง 98 วัด นอกจากนี้ยังนับถือศาสนาคริสต์ร้อยละ 0.94 มีโบสถ์คาทอลิก 9 แห่ง โบสถ์โปรเตสแตนต์ 12 แห่ง และนับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 0.55

3. โครงสร้างและองค์ประกอบเมืองเก่า่าน

เมือง่านหลังจากทำการบูรณะโดยเจ้าอนันตวรฤทธิเดช ในปีพ.ศ. 2400 ก็ไม่เคยย้ายศูนย์กลางการเมือง การบริหาร การปกครอง ไปอยู่ที่ใดอีกจนถึงปัจจุบัน โครงสร้างของเมือง และองค์ประกอบของเมืองเก่าจึงยังคงหลงเหลือให้เห็นในปัจจุบัน

โครงสร้างและองค์ประกอบเมืองที่ยังหลงเหลือแสดงให้เห็นถึงการกำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบเมือง ตามแนวคิดการวางผังเมืองแบบล้านนาโบราณ ซึ่งองค์ประกอบเมืองดังกล่าวเป็นแบบแผนหรือการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งคล้ายคลึงกันเกือบทุกเมืองในอาณาจักรล้านนา เช่น เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา แพร่ เชียงรุ่ง เชียงตุง และเมืองยอง เป็นต้น โดยองค์ประกอบของเมืองที่สำคัญ ประกอบด้วย กำแพงเมือง ประตูเมือง ช่างหรือลานโล่ง วัด วัง คุ่ม

ภาพที่ 4.3 แสดงโครงสร้างองค์ประกอบเมือง่าน ในสมัยพระเจ้าอนันตวรฤทธิเดช พ.ศ. 2396
ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด่าน

3.1 องค์ประกอบเมืองเก่า่าน

3.1.1 **กำแพงเมืองและประตูเมือง่าน** กำแพงเมือง่านที่คงเหลือในปัจจุบัน ได้รับการซ่อมแซมและสร้างขึ้นใหม่ใน สมัยของพระเจ้าอันทรรกฤทธิเดช เจ้าผู้ครองนคร่าน สร้างแล้วเสร็จใน ปีพ.ศ. 2400 เป็นกำแพงก่ออิฐถือปูน มี 4 ด้าน ขนาดกำแพงกว้าง 20 เส้น ยาว 40 เส้น เนื่องจากตัวเมือง่านมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และหันหน้าเมืองสู่แม่น้ำ่าน ซึ่งเป็นด้านตะวันออก ความยาวของกำแพงเมืองจึงทอดยาวไปตามลำน้ำ่าน ตัวกำแพงเมืองสูงจากดินเดิมประมาณ 2 วา มีเชิงเทินกว้าง 3 ศอก ประกอบด้วยเสมาตั้งอยู่บนเชิงเทิน ชุ่มประตูและป้อม เป็นทรงเรือนยอด มุมกำแพงก่อป้อมไว้ทั้งสิ้นแห่ง มีปืนใหญ่ประจำป้อมทุกป้อม ๆ ละ 1 กระบอก มี 7 ประตู และมีคูเมืองล้อม 3 ด้าน

ก. กำแพงเมืองด้านเหนือ มีความยาวประมาณ 900 เมตร มี 2 ประตู คือ ประตูริมหรือประตูคุณญาณ ใช้เป็นประตูทางออกสู่เมืองทางเหนือ เช่น เมืองเชียงคำ เมืองเทิง เมืองเชียงทอง เป็นต้น และประตูอมร เป็นประตูที่เจาะขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2450 เพื่อสร้างถนนมหา ยศ

ข. กำแพงเมืองด้านตะวันออก มีความยาวประมาณ 650 เมตร มีประตู 2 ประตู คือ ประตูไชย เป็นประตูที่เจ้าผู้ครองนครและเจ้าเมืองชั้นสูงใช้ในการเสด็จออกทางชลมารค และประตูน้ำเข้มใช้สำหรับการติดต่อค้าขายทางน้ำ และเป็นประตูเข้าออกสู่แม่น้ำ่าน

ค. กำแพงเมืองด้านใต้ มีความยาวประมาณ 1,400 เมตร มีประตูเชิงใหม่ เป็นประตูที่ใช้เดินทางสู่ต่างเมือง และประตูทาลี เป็นประตูที่ใช้นาคพผู้ตายออกจากเมือง เพื่อนำไปเผานอกเมือง

ง. กำแพงเมืองด้านตะวันตก มีความยาวประมาณ 950 เมตร มีประตูปล่องน้ำ เนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มจึงเป็นประตูที่ใช้ระบายน้ำออกจากตัวเมือง และประตูหนองห้า (หนอง ห่าน) เป็นประตูสำหรับประชาชนใช้ในการออกไปทำไร่ไถนาและขนผลผลิตเข้ามาในเมือง

3.1.2 **วัง หรือคุ้ม** เป็นที่อยู่อาศัยของเจ้าผู้ครองนคร และญาติพี่น้อง ซึ่งมักตั้งอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งที่ดินส่วนในบริเวณใจกลางเมืองเก่า่นานเป็นของเจ้าผู้ครองเมืองน่าน และญาติพี่น้อง

3.1.3 **วัด** มีวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารเป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนาในเมืองน่าน นอกจากนั้นยังมีวัดที่มีความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมหลายแห่ง ได้แก่ วัดภูมินทร์ วัดหัวข่วง วัดพญาวัด และวัดกู่คำ

3.1.4 **ข่วง (ลานโล่ง)** เป็นพื้นที่โล่งกว้างขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ใกล้วัง และศาสนสถาน ใช้สำหรับ ประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ งานเทศกาล และใช้เป็นตลาดนัด

3.1.5 **สะดือเมือง** ตั้งอยู่บริเวณใจกลางเมือง สำหรับเมืองน่านสันนิษฐานว่าเป็นคือต้นโพธิ์ บริเวณข่วงเมืองน่าน

3.1.6 **ที่อยู่อาศัยของราษฎร** คุ้มเจ้านาย และเชื้อพระวงศ์อยู่รอบคุ้มหลวง บริเวณเดชเมืองและอายุเมือง ที่อยู่ของขุนนาง ข้าราชการ พ่อค้าคหบดี ไพร่พลเมือง จะอาศัยอยู่บริเวณศรีเมือง อุตสาหกรรม และมนตรีเมือง โดยชุมชนที่ตั้งอยู่ในบริเวณกำแพงเมืองเรียก “ในเวียง” ส่วนชุมชนที่อยู่นอกกำแพงเมืองเรียก “นอกเวียง”

4. คุณค่ามรดกทางวัฒนธรรม

4.1 คุณค่าทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม

ตารางที่ 4.1 แสดงที่ตั้งและความสำคัญของโบราณสถานในเขตเทศบาลเมืองน่าน

โบราณสถาน	ที่ตั้ง	ความสำคัญ
วัดกู่คำ	หัวมุมถนนสุริยพงษ์ ตัดกับ ถนนสุมนเทวราช	สันนิษฐานว่าสร้างในปีพ.ศ. 1883 ภายในวัดมีพระ เจดีย์ที่แสดงลักษณะแบบฉบับเฉพาะของช่างสกุล เมืองน่าน
วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร	หัวถนนมหาพรหม ตัดกับ ถนน ผากอง	สร้างเมื่อปีพ.ศ. 1949 เป็นวัดประจำ เจ้าผู้ครองเมือง น่าน ให้ประกอบพิธีสำคัญของบ้านเมืองตั้งแต่ครั้ง อดีตจนถึงปัจจุบัน
วัดพญาภู	บ้านพญาภู	สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยพญาภูแข็ง รวปีพ.ศ. 1949 เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
วัดหัวข่วง	หัวมุมถนนมหาพรหม ตัดกับ ถนนผากอง	ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้าง อยู่คู่มืองน่านมานาน พระภิกษุหรือเจ้าอาวาสต้องมีฝีมือช่างชั้นสูง ดัง ปรากฏในพงศาวดาร ว่าพระเจ้าสุริยพงษ์ต้องการ สร้างหอไตรวัดพระธาตุช้างค้ำ ได้นิมนต์พระสมุห์อิน วัดหัวข่วง เป็นประธานกองช่าง ก่อสร้างจนแล้วเสร็จ
วัดภูมินทร์	บ้านภูมินทร์ ถนนผากอง	สร้างในปีพ.ศ. 2139 เป็นวิหารจัตุรมุข มีรูปปั้น พญานาค 2ตัวประดับไว้ตรงประตูทางเข้าทางทิศ เหนือ ส่วนหางโผล่ทางประตูทิศใต้ มีภาพจิตรกรรม ฝาผนังเขียนเรื่อง คัทธกุมารชาดก ถือเป็น ภาพเขียนที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนเมืองน่าน
วัดไผ่เหลือง	บ้านไผ่เหลือง หัวถนน มหาพรหม ตัดกับถนนอริยวงศ์	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2119
วัดมงคล	บ้านมงคล ถนนมหาวงศ์	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2330
วัดมณเฑียร	บ้านมณเฑียร	สร้างเมื่อปี พ.ศ.2300

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

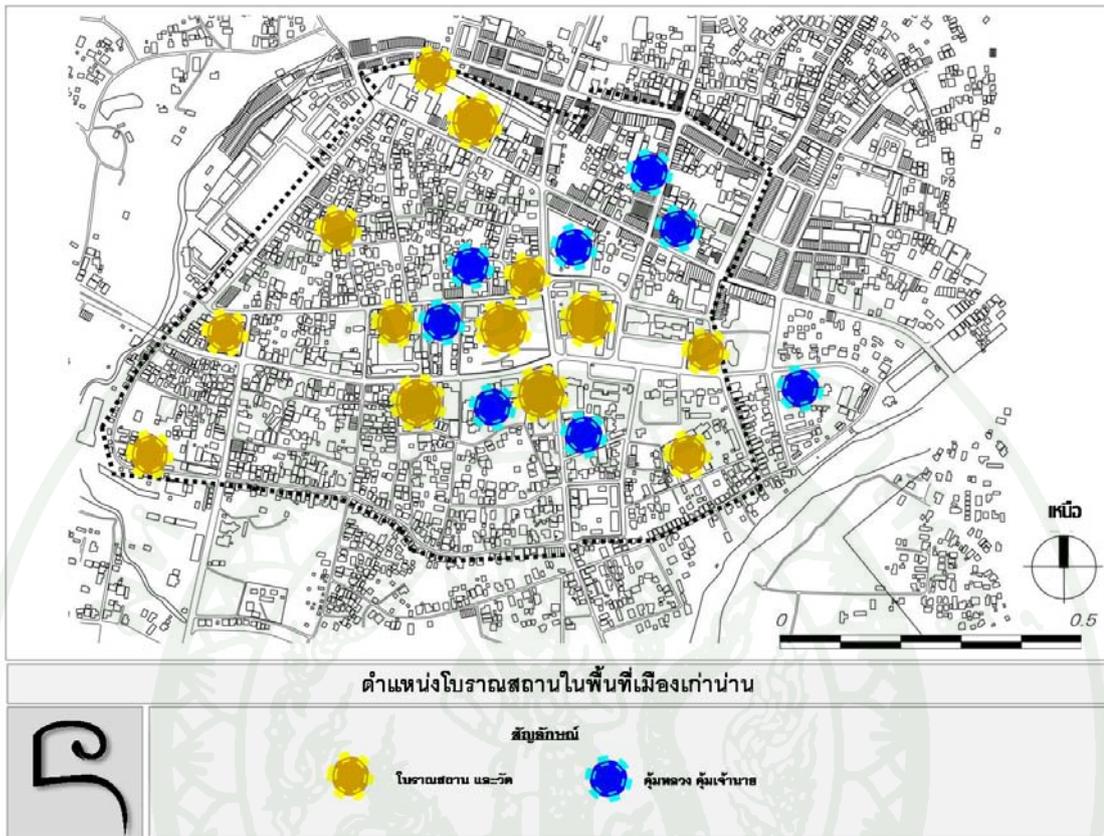
โบราณสถาน	ที่ตั้ง	ความสำคัญ
วัดมิ่งเมือง	บ้านมิ่งเมือง ถนนสุริยพงษ์	สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2400 เป็นที่ประดิษฐานของหลักเมืองน่าน วิหารเดิมเป็นฝีมือช่างล้านนา ต่อมามีการปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง โดยการผสมผสานแนวคิดใหม่ โดดเด่นที่ลายปูนปั้น และภาพจิตรกรรมฝาผนัง แสดงวิถีชีวิตของคนเมืองน่าน
วัดศรีพันต้น	บ้านพันต้น หัวมุมถนนสุริยพงษ์ ตัดกับถนนเจ้าฟ้า	สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2400
วัดอภัย	บ้านอภัย ถนนรอบเมืองทิศใต้	สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2400
กำแพงเมืองน่าน	ตำบลในเวียง	สร้างครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 1969 สมัยพระเจ้าจ้าวฟ้า ปีพ.ศ. 2060 เจ้าสุมนเทวราช ย้ายเมืองไปตั้งที่บริเวณดงพระเนตร ต่อมาพระเจ้าอนันตวรฤทธิเดชโปรดเกล้าให้ย้ายกลับมาอยู่ ณ ที่เดิม และสร้างกำแพงเมืองใหม่ในแนวกำแพงเมืองเดิม โดยเป็นกำแพงก่ออิฐถือปูน
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน (หอคำ)	ถนนผากอง	เดิมเป็นคู่ของพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช ๙ สร้างในปี พ.ศ. 2446 แทนหอคำหลังเก่า ตัวอาคารเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนสองชั้น ปีพ.ศ. 2475 บุตรหลานของเจ้าผู้ครองนครน่านได้มอบให้รัฐบาลใช้เป็นศาลากลางจังหวัด ปีพ.ศ. 2517 กรมศิลปากรได้รับมอบให้ใช้เป็นสถานที่จัดตั้งพิพิธภัณฑ ปีพ.ศ. 2532 ได้รับพิจารณาให้เป็นอาคารอนุรักษ์ ศิลปะสถาปัตยกรรมดีเด่น ประเภทอาคารสาธารณะ จากสมาคมสถาปนิกสยาม ๙ ปีพ.ศ. 2546 หอคำได้รับการประกาศให้เป็นศูนย์กลางเมืองประวัติศาสตร์น่านชั้นใน(หัวแหวนเมืองน่าน) ตามประกาศจังหวัดน่าน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

โบราณสถาน	ที่ตั้ง	ความสำคัญ
คุ้มเจ้าราชบุตร	หัวมุมถนนผากอง ตัดกับถนน มหาพรหม	สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2409 เพื่อเป็นที่อยู่ของเจ้าน้อย มหาพรหมและเจ้าหญิงศรีโสภา ภายหลังจากเจ้า มหาพรหมได้รับการสถาปนาให้เป็นเจ้าผู้ครองนคร น่านองค์ที่ 64 จึงยกคุ้มให้เจ้าประพันธ์พงศ์และ เลื่อนพระอิสริยยศ เป็นเจ้าราชบุตร คุ้มเจ้าราชบุตรยังบอกเล่าเรื่องราวในอดีต เช่น ลักษณะของคุ้มที่อยู่ของเจ้าเมืองน่านในอดีต และ ยังเก็บโบราณวัตถุที่เกี่ยวข้องกับเจ้าเมืองน่านในยุค ต่าง ๆ
คุ้มเจ้าเทพมาลา	ถนนมหาพรหม ด้านทิศ ตะวันตกของหอคำ	เดิมเป็นที่พักของเจ้าเทพมาลา ธิดาคนแรกของพระ เจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ กับเจ้าแม่ยอดดหล้า ปัจจุบัน เป็นที่พำนักของทายาทเจ้าบุญศรี เมืองชัย
คุ้มเจ้าเมฆวดี	ถนนมหาพรหม ด้านหลังโรงแรม เทวราช	เดิมเป็นที่พักของเจ้าเมฆวดี ธิดาของเจ้าราชวงศ์และ เจ้าบัวเขียว ปัจจุบันเป็นที่อยู่ของธิดาเจ้ามอญแก้ว และครอบครัว
คุ้มเจ้าทองดี	ถนนมหาพรหม ด้านเหนือของ หอคำ	พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ โปรดให้สร้างเพื่อเป็นที่ อยู่ของบุตร ธิดา ในปีพ.ศ. 2459 เป็นอาคารก่ออิฐ ถือปูนแบบศิลปะตะวันตก ปีพ.ศ. 2504 ได้ขายให้กระทรวงการคลัง ให้เป็น สำนักงานที่ดิน ปีพ.ศ. 2534 อาคารหลังเดิมได้รับการบูรณะ
คุ้มเจ้าบัวเขียว สวงวนศรี	ถนนมหาพรหม ติดกับโรงเรียน ชินจง	สร้างในปี พ.ศ. 2479 โดยรองอำมาตย์ตรี เส็งยม สวงวนศรี และเจ้าบัวเขียว สวงวนศรี เป็นเรือนแบบ ตะวันตก ซึ่งยังคงแบบแผนบ้านทางเหนือ
โอสถสภา	ถนนข้าหลวง	สร้างโดยอำมาตย์โทเจ้าราชวงศ์สิทธิสาร บุตรพระ เจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ เพื่ออุทิศพระกุศลถวายพระ เจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ เนื่องในวันถึงแก่พิราลัย แล้ว เสร็จและเปิดทำการเป็นโอสถสภาในวันที่ 1 กรกฎาคม 2468 ปัจจุบันเป็นที่ตั้งสำนักงาน สาธารณสุข อำเภอเมืองน่าน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

โบราณสถาน	ที่ตั้ง	ความสำคัญ
กองกำกับการตำรวจ ภูธรจังหวัดน่าน	ถนนสุริยพงษ์	สันนิษฐานว่าพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช พระราชทาน
อาคารเก่าในเรือนจำ น่าน	ถนนผากอง	สร้างเมื่อปีพ.ศ. 2456 ใช้เป็นที่ทำการ และคุก ต่อมา ใช้เป็นอาคารเรียนของนักโทษ ชื่อว่า “โรงเรียน ผู้ใหญ่ชั้นทานุเคราะห์” เป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น แบบศิลปะตะวันตก ปีพ.ศ. 2546 ได้ปรับปรุงซ่อมแซมเป็นห้องสมุดและ พิพิธภัณฑ์ เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตน- ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระชนมายุ 48 ชันษา
สะพานกรุงศรี	ตำบลในเวียง	สร้างในปีพ.ศ. 2473 โดยอำมาตย์ตรี พระยากรุงศรี สวัสดิการ ปลัดประจำมณฑลนครน่าน แทนสะพาน ไม้เดิมที่สร้างโดยพระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช ฯ เป็น สะพานก่ออิฐถือปูน และใช้อิฐจากกำแพงเมืองน่าน ทางทิศตะวันออก แล้วเรียกชื่อว่า สะพานกรุงศรี

ภาพที่ 4.4 แสดงที่ตั้งโบราณสถานและสถานที่สำคัญในเขตเมืองเก่าน่าน
ที่มา: จากการสำรวจ

5 วัฒนธรรม ประเพณี

5.1 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.1.1 **ภาษาและวรรณกรรม** เมืองน่านมีอักษรเขียนที่ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของแผ่นดินล้านนา คือ อักษรธรรมล้านนา อักษรฝักขาม อักษรไทยนิเทศ(ขอมเมือง) มีใช้ตัวอักษรเหล่านี้ในการจดบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ตำรายา พิธีกรรม ความเชื่อ กฎหมาย วรรณกรรมทางศาสนา และวรรณกรรมประโลมโลก โดยบันทึกลงในวัสดุต่าง ๆ เช่น แผ่นไม้ ใบไม้ ที่พบมาที่สุดคือไผ่ลาย และพับสา เอกสารเหล่านี้มีความสำคัญในการศึกษาด้านประวัติศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันได้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูอักษรล้านนา (ตัวเมือง) เช่น การเขียนชื่อวัด ด้วยอักษรล้านนาการเรียนการสอนภาษาล้านนาโดยปราชญ์ชาวบ้าน ตามวัดต่าง ๆ และมีการเรียนการสอนภาษาล้านนาที่เรียบเรียงโดย อาจารย์ สมเจตน์ วิมลเกษม

5.1.2 **เพลงพื้นบ้าน** เพลงพื้นบ้านเมืองน่านประกอบด้วย คำว่า อ้า จ้อย ซอ ซึ่งมีการละเล่นตามประเพณีต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันได้มีการอนุรักษ์ และถ่ายทอด สืบต่อกัน โดย พ่อครูคำผาย นุปิง ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง(การแสดงพื้นบ้าน ขับซอ) ปี พ.ศ. 2538 เป็นผู้ถ่ายทอด

5.1.3 **ผ้าทอพื้นบ้าน** ผ้าทอเมืองน่านที่สำคัญ คือ ผ้าลายน้ำไหล ผ้าทอไทยลื้อ และผ้าทอลายโบราณ เช่น ชิ่นเคิบ ชิ่นม่าน ชิ่นป่อง ที่มีความประณีต งดงาม

5.1.4 **วิถีชีวิต** ชาวน่าน มีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย อ่อนโยน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติรอบ ๆ ข้าง โดยเฉพาะแม่น้ำ ชาวเมืองน่านจะประกอบพิธีและจัดงานประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับลำน้ำ เช่น งานประเพณีแข่งเรือยาว งานลอยกระทง เป็นต้น

5.2 ประเพณี

เมืองน่านมีขนบธรรมเนียมที่คล้ายคลึงกับจังหวัดอื่น ๆ ในดินแดนล้านนาที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ โดยยึดตามหลักโบราณราชประเพณีของอาณาจักรหลักคำเมืองน่าน เป็นประเพณี 12 เดือนดังนี้

เดือนสาม เดือนสี่ (ธันวาคม มกราคม)	มหรสพตามกาล
เดือนห้า (กุมภาพันธ์)	ประเพณีนมัสการพระธาตุดอนแก้ว ประเพณีขึ้นถ้ำผาตูบ
เดือนหก (มีนาคม)	ประเพณีหกเป็งนมัสการพระธาตุแช่ แห้ง พิธีเลี้ยงผีปู่ย่า พิธีเลี้ยงผีหลวง
เดือนเจ็ด (เมษายน)	ประเพณีสงกรานต์ พิธีส่งเคราะห์ ประเพณีจุดบั้งไฟ งานนมัสการพระ ธาตุวัดท่าล้อ
เดือนแปด (พฤษภาคม)	ประเพณีนมัสการพระธาตุเขาน้อย
เดือนเก้า (มิถุนายน)	งานปอยบวชลูกแก้ว
เดือนสิบ (กรกฎาคม)	ประเพณีเข้าพรรษา และประเพณีแรก นาขวัญ
เดือนสิบเอ็ด – สิบสอง (สิงหาคม – กันยายน)	ดูแลเหมืองฝาย ทำไร่นานา
เดือนเกี๋ยง (ตุลาคม)	ประเพณีทานกฐิน ทานสลากภัตร และประเพณีแข่งเรือ
เดือนยี่ (พฤศจิกายน)	ประเพณีลอยกระทง วันเพ็ญเดือนสิบ สอง หรือยี่เป็ง

นอกจากกิจกรรมวัฒนธรรมงานประเพณีของชาวไทยพื้นราบแล้ว ยังมีกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทยภูเขาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดน่าน เช่น งานปีใหม่ของชาวเขาเผ่าม้ง ช่วงต้นเดือนกุมภาพันธ์ งานปีใหม่เมี่ยน ตรงกับช่วงตรุษจีน เป็นต้น

โดยประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดน่าน ประกอบด้วย

ก. ประเพณีไหว้พระธาตุ พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาในเมืองน่านเป็นเวลายาวนานสังเกตได้จากในพื้นที่เมืองเก่าและในอำเภอต่าง ๆ จะมีพระธาตุที่ตั้งอยู่บนเนินเขาเด่นเป็นสง่า ซึ่งในรอบปีจะมีการนมัสการพระธาตุ งานประเพณีบูชาพระธาตุที่สำคัญ ได้แก่

1) งานนมัสการพระธาตุเบ็งสกัด ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 4 เหนือ ประมาณเดือนมกราคม

2) งานประเพณี “หกเบ็งไหว้สามหาธาตุแช่แห้ง” ในเดือน 6 เหนือ ประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ – มีนาคม มีการจุดบั้งไฟสายเป็นพุทธบูชา

3) งานประเพณีนมัสการพระธาตุเขาน้อย ในวันเพ็ญเดือน 8 เหนือ ประมาณเดือนพฤษภาคม มีการจุดบั้งไฟเป็นพุทธบูชา

4) งานประเพณีนมัสการพระเจ้าทองทิพย์ จัดขึ้นที่วัดสวนตาล ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ 12 – 15 เมษายน ของทุกปี

ข. งานตานก๋วยสลาก งานแห่ควัดาน หรือคร้วทาน เป็นประเพณีที่มีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล สำหรับชาวเหนือถือว่าเป็นการทำบุญกลางบ้านที่ยิ่งใหญ่ และสำคัญ เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น โดยพระภิกษุรับนิมนต์มารับการการถวายทานด้วยการจับสลาก

ภาพที่ 4.5 งานประเพณีทานก๋วยสลากวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร
ที่มา: จังหวัดน่าน

ค. งานประเพณีแข่งเรือยาว จังหวัดน่าน เป็นงานประเพณีที่มีการสืบทอดอย่างยาวนาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2479 ได้จัดให้มีการแข่งขันในงานทอดกฐินสามัคคี สืบทอดกันมาจนถึงการแข่งขันเรือยาวในงานทอดกฐินพระราชทาน ในปัจจุบัน ในช่วงกลางเดือนตุลาคม หรือต้นเดือนพฤศจิกายน โดยถือเอาวันถวายสลากภัตของวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหารเป็นวัดเปิดสนามการแข่งขัน

ภาพที่ 4.6 งานประเพณีแข่งเรือยาว จังหวัดน่าน
ที่มา: จังหวัดน่าน

ง. พิธีสืบทอดประเพณีโบราณซึ่งทำเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ เป็นสิริมงคล และขับไล่สิ่งเลวร้ายให้ผ่านพ้นไป เช่น ในงานวันเกิดครบรอบ หลังจากฟื้นจากอาการเจ็บป่วย

สภาพเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

1 ผลผลิตมวลรวม ปี 2552 พบว่าจังหวัดน่านมีผลผลิตมวลรวมเท่ากับ 24,224 ล้านบาท โดยอยู่ในภาคเกษตร ร้อยละ 37.9 รองลงมาเป็นการค้าปลีกและค้าส่งคิดเป็นร้อยละ 12.15 โดยรายได้เฉลี่ยของประชากร / หัวเท่ากับ 49,827 บาท / ปี

ตารางที่ 4.2 แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดน่าน ปี 2552

สาขาการผลิต	มูลค่า(ล้านบาท)	ร้อยละ
เกษตรกรรม	9,212.00	37.9
การผลิตอุตสาหกรรม	1,285.00	5.3
การก่อสร้าง	942.00	3.88
การค้าปลีก ค้าส่ง	2,948.00	12.15
โรงแรม ภัตตาคาร	161.00	0.66
ผลิตภัณฑ์มวลรวม	24,262.00	ล้านบาท
รายได้เฉลี่ยต่อหัว	49,827	บาทต่อปี

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน

2 การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เพาะปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และมีการทำหัตถกรรม การทอผ้าเป็นอาชีพเสริม

2.1. การเกษตรกรรม จังหวัดน่านมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 780,109 ไร่ หรือร้อยละ 10.88 ของพื้นที่ พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวโพด ถั่ว ฝ้าย ส้ม ลิ้นจี่ กล้วย ปลูกรubber กล้วย และนาปรัง แต่ผลิตไม่มากนัก เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน สำหรับการทำปศุสัตว์ขนาดใหญ่มีไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อบริโภคในครัวเรือน การประมงไม่มีการเพาะเลี้ยงขนาดใหญ่ เป็นการจับสัตว์น้ำตามแหล่งน้ำธรรมชาติ

2.2. อุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น โรงบ่มใบยาสูบ ผ้าทอพื้นเมือง การทำเครื่องเงิน กระดาษสา และผลิตภัณฑ์จากหวาย โรงงานอุตสาหกรรมส่วนมากอยู่ในเขตอำเภอเมือง อำเภอท่าวังผา อำเภอเชียงกลาง อำเภอปัว

2.3. พาณิชยกรรม ส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็ก พึ่งพาการค้า การบริการ และการท่องเที่ยว การค้าได้แก่ การค้าส่ง – ค้าปลีกสินค้าอุปโภคบริโภค และสินค้าทางการเกษตร กับพื้นที่รอบนอกตัวเมือง และส่งออกไปยังประเทศลาว โดยมีด่านการค้าชายแดน 3 แห่ง คือ จุดผ่านแดนถาวรบ้านห้วยโก๋น อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จุดผ่อนปรนบ้านห้วยสะแดง อำเภอทุ่งช้าง และจุดผ่อนปรนบ้านใหม่ชายแดน อำเภอสองแคว รองรับการค้า การบริการ การท่องเที่ยว และคลังสินค้า บริเวณอำเภอทุ่งช้าง อำเภอเขียงกลาง และอำเภอสองแคว แม้มูลค่าทางการค้าในปัจจุบันจะไม่มากนัก แต่ในอนาคตโดยเฉพาะ ด่านห้วยโก๋นจะมีความสำคัญในด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว กับ ประเทศลาว ประเทศจีนตอนใต้ และเวียดนามตอนเหนือ

3 สถานการณ์การท่องเที่ยว

3.1 **สถิตินักท่องเที่ยว** จากข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่าในปี พ.ศ. 2543 – 2548 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยประมาณปีละ 470,000 คน โดยในปี 2548 มีนักท่องเที่ยว 458,423 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ร้อยละ 3 ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 78 ซึ่งมีถิ่นกำเนิดอยู่ในภาคเหนือ มีอายุระหว่าง 24-35 ปี โดยผู้มาเยี่ยมเยียนมีอายุต่ำกว่า 25 ปี มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 53 ผู้มาเยือนส่วนใหญ่มีรายได้ไม่สูงมากนักคือมีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

3.2 **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว** นักท่องเที่ยวร้อยละ 96 เดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเอง และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 โดยมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวประมาณ 2 วันครึ่ง โดยพักค้างบ้านญาติและบ้านเพื่อนร้อยละ 64 รองลงมาพักโรงแรมร้อยละ 30 และพักที่พักรีสอร์ทต่าง ๆ ร้อยละ 2 ลักษณะการเดินทางในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถส่วนตัว รองลงมาเป็นรถโดยสารประจำทาง วัตถุประสงค์ในการเดินทางส่วนใหญ่เดินทางมาเพื่อพักผ่อน รองลงมาเป็นการเดินทางเพื่อติดต่อธุรกิจ

สำหรับฤดูกาลท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในช่วงฤดูหนาวเนื่องจากอากาศเย็นสบาย เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม และในช่วงปิดเทอม และเทศกาลสงกรานต์ ในช่วงเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน

แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวในเขตเมือง ได้แก่ วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร วัดพระธาตุแช่แห้ง วัดภูมินทร์ วัดสวนตาล วัดพระธาตุเขาน้อย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน และแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติดอยภูคา อุทยานแห่งชาติศรีน่าน และอุทยานแห่งชาติแม่จริม

3.3 ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2551 เท่ากับ 930.05 บาท / คน / วัน โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 955.67 บาท / คน / วัน ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1,401.06 บาท / คน / วัน ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าอาหารเครื่องดื่ม ค่าที่พัก และสินค้าของที่ระลึก

3.4 ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว เมืองน่านเป็นเมืองขนาดเล็กที่มีความงามทางธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิตยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ความงามทางสถาปัตยกรรมแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานความงามทางศิลปะและความสัมพันธ์ทางการเมืองการปกครองกับอาณาจักรต่างในอดีต เช่น อาณาจักรสุโขทัย ล้านนา พุกามและล้านช้าง

โดยสามารถจำแนกแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ตั้ง ได้ดังนี้

3.4.1 แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา (Historical Attraction) ตามความหมายของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา รวมถึงสถานที่หรืออาคารเก่าแก่ หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในอดีต

ตารางที่ 4.3 แสดงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์และศาสนา

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง
1	วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร	อำเภอเมืองน่าน
2	วัดภูมินทร์	อำเภอเมืองน่าน
3	วัดพระธาตุเขาน้อย	อำเภอเมืองน่าน
4	วัดพญาวัด	อำเภอเมืองน่าน
5	วัดสวนตาล	อำเภอเมืองน่าน
6	ศาลหลักเมือง วัดมิ่งเมือง	อำเภอเมืองน่าน
7	วัดหัวข่วง	อำเภอเมืองน่าน
8	กำแพงเมืองน่าน	อำเภอเมืองน่าน
9	คุ้มเจ้าราชบุตร	อำเภอเมืองน่าน

ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

3.4.2 แหล่งท่องเที่ยวประเภทประเพณีวัฒนธรรม (Cultural Attraction) ตามค่านิยมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสม ถ้ายทอดสืบต่อกันมา ประกอบด้วย งานประเพณีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การแสดงศิลปวัฒนธรรม การแต่งกาย ภาษา เป็นต้น

ตารางที่ 4.4 แสดงที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทประเพณีวัฒนธรรม

ที่	แหล่งท่องเที่ยว	ที่ตั้ง
1	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน	อำเภอเมืองน่าน
2	ประเพณีแข่งเรือยาว	อำเภอเมืองน่าน อำเภอท่าวังผา อำเภอเวียงสา

ที่มา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

สรุปสภาพแวดล้อมเมืองเก่าแก่น่านกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

เมืองน่านเป็นเมืองเก่าที่มีวิวัฒนาการการสร้างและพัฒนาเมืองที่ยาวนาน มีการย้ายศูนย์กลางการบริหาร การปกครองเมือง หลายครั้งเนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่โอบล้อมด้วยแนวเทือกเขา ทำให้แนวทงน้ำมีการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ส่งผลให้เมืองน่านประสบภัยพิบัติทางน้ำอย่างรุนแรงหลายครั้ง ทั้งปัญหาน้ำท่วม และน้ำแล้ง แม้จะประสบปัญหาจากภัยพิบัติต่าง ๆ เมืองน่านยังคงมีหลักฐานที่แสดงถึงวิวัฒนาการ ความเจริญของเมือง ดังปรากฏในปัจจุบัน เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ

โบราณสถานี่แสดงถึงวิวัฒนาการและความรุ่งเรืองของเมืองน่าน อาทิเช่น วิหาร และเจดีย์ช้างค้ำ ในวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร วิหารจตุรमुख และภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ หอไตรวัดหัวข่วง เจดีย์ผีมือช่างสกุลน่าน วัดกู่คำ วิหารปูนปั้น และศาลหลักเมือง วัดมิ่งเมือง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน คุ่มเจ้าราชบุตร คุ่มเจ้านายต่าง ๆ เป็นต้น

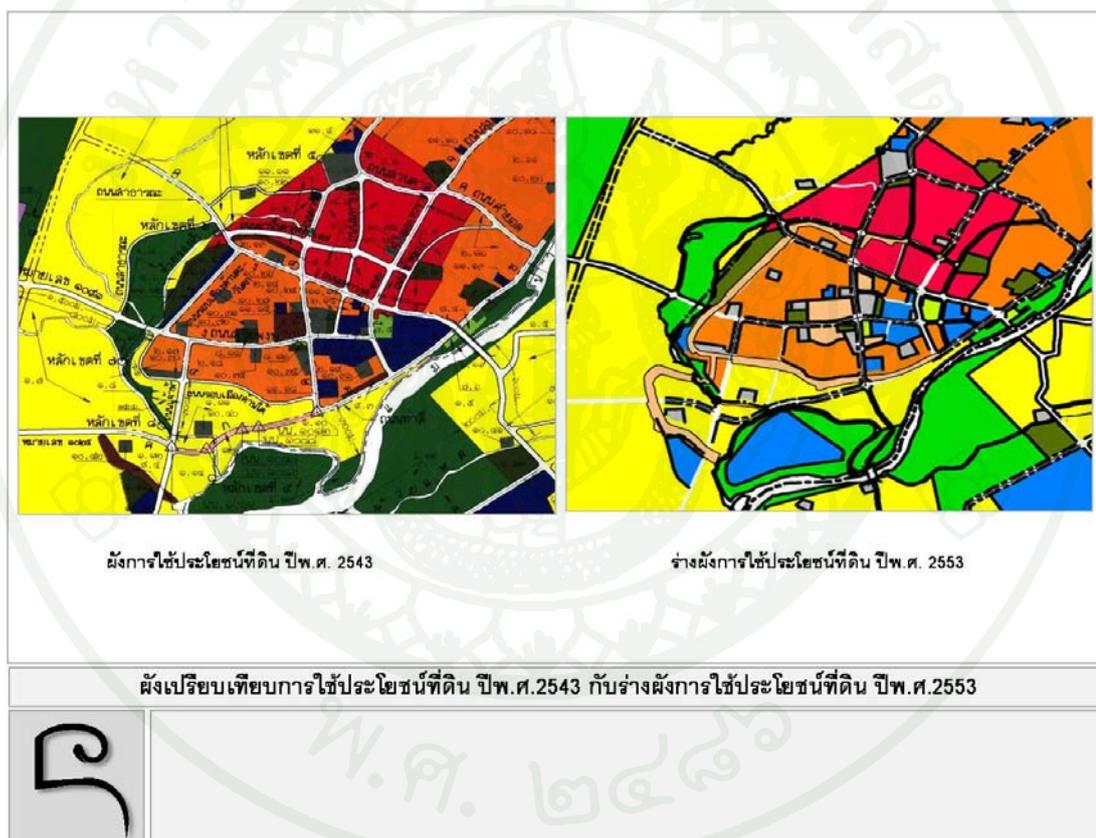
วัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองน่าน และมีการอนุรักษ์และฟื้นฟู เพื่อให้มีการถ่ายทอด สืบต่อกันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมในอนาคตได้แก่ วัฒนธรรมทางภาษาที่มีการสอนโดยปราชญ์ชาวบ้านตามวัดต่าง ๆ เพลงพื้นบ้านซึ่งมีการแสดงตามงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ วัฒนธรรมการแต่งกายที่มีการกำหนดให้มีการแต่งกายด้วยชุดพื้นเมืองในวันศุกร์หรือในงานเทศกาล และมีวิถีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายเพื่อเผื่อแผ่ รวมถึงประเพณีที่สำคัญของเมืองน่านคืองานประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและธรรมชาติ ซึ่งมีงานประเพณีทั้ง 12 เดือน เช่นงานนมัสการพระธาตุแช่แห้ง งานนมัสการพระธาตุเขาน้อย ประเพณีทานสลากภัตร และงานแข่งเรือยาวประเพณี

ซึ่งโบราณสถาน วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองน่านนี้ มีส่วนในการส่งเสริมให้เมืองน่าน ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชม และศึกษา ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในเมืองน่านเพิ่มมากขึ้น

แนวโน้มปัญหาจากการขยายตัวของเมือง และการท่องเที่ยว

1. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

1.1 **ผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน** ตามร่างของการปรับปรุงผังเมืองรวมปี พ.ศ. 2552 มีการกำหนดพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยเพิ่มขึ้น ในบริเวณแนวกำแพงเมืองน่าน ซึ่งจะมีผลทำการอนุรักษ์พื้นที่ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมเมืองเก่าจนได้รับการดูแลรักษา และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ภาพที่ 4.7 แสดงการเปรียบเทียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปีพ.ศ. 2543 กับร่างผังการใช้ประโยชน์ที่ดินปี พ.ศ. 2553

ที่มา: สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน

1.2 การย้ายที่ทำการส่วนราชการ ในพื้นที่เมืองเก่ามีสถานที่มีราชการที่มีโครงการย้ายสำนักงานไปยังศูนย์ราชการจังหวัดน่าน เช่น ศาลากลางจังหวัดน่าน สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาในพื้นที่เมืองเก่า เนื่องจากพื้นที่บริเวณศาลากลางจังหวัดน่าน เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และการปกครอง มีผู้คนเข้ามาใช้พื้นที่ค่อนข้างมาก เมื่อมีการย้ายไป ณ ที่ตั้งแห่งใหม่ ทำให้กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจำเป็นต้องมีการวางแผนในการพัฒนาทั้งทางด้านกายภาพ และกิจกรรมให้มีความสอดคล้องกัน

2 สิ่งปลูกสร้าง

2.1 **สถาปัตยกรรม** เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ในบริเวณเมืองเก่าเป็นพื้นที่เอกชนรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่จะเกิดขึ้นใหม่ในพื้นที่จะมีความหลากหลายทั้งขนาด รูปแบบ และสีสรร ซึ่งหากขาดการควบคุม หรือการเสนอแนะแนวทางการก่อสร้าง จะทำให้สภาพแวดล้อมเมืองสูญเสียภาพ และทัศนียภาพ เปลี่ยนแปลงไป

2.2 **การปรับปรุงสาธารณูปการ** เช่น การปรับปรุงขยายความกว้างของถนน เพื่อแก้ปัญหาการจราจร จะส่งผลกระทบต่อโบราณสถานพื้นที่ด้านการสันตะทือน และไม่สนับสนุนการท่องเที่ยวที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งรวมกลุ่มกัน

2.3 **ป้ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์** ในปัจจุบันมีการพัฒนาให้มีรูปแบบ และขนาดที่หลากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องมีการควบคุมขนาดและตำแหน่งที่ตั้ง เพื่อไม่ให้บดบังทัศนียภาพของเมือง และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3 สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว

3.1 **ปัญหาการจราจร** เนื่องจากพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางท่องเที่ยวด้วยรถส่วนบุคคล ทำให้มีปริมาณรถส่วนบุคคลมีจำนวนมากซึ่งจำเป็นต้องจัดหาสถานที่จอดรถรวม เพื่อลดปริมาณการจราจร และยานพาหนะในพื้นที่เมืองเก่า

3.2 การบริการการท่องเที่ยว

3.2.1 สภาพแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวมีการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวมีจำนวนมากขึ้น ทำให้ต้องมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสภาพภูมิทัศน์ภายใน ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่ทำให้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้อยคุณค่าลง

3.2.2 การเพิ่มปริมาณของที่พักรอรับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น โดยขาดการควบคุมตำแหน่งที่ตั้ง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเมือง สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม

3.2.3 รถบริการสาธารณะและนำเที่ยว ปัจจุบันปริมาณของรถบริการสาธารณะและนำเที่ยวซึ่งมีจำนวนน้อยและอยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสมในการให้บริการ ซึ่งคาดว่าในอนาคตจะมีจำนวนที่ลดลง จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการพัฒนาระบบขนส่งและเพิ่มทางเลือกในการเดินทางท่องเที่ยว

3.2.4 การขาดแคลนบุคลากรทางการท่องเที่ยว แม้ว่าทางหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น เทศบาลเมืองน่าน สำนักศิลปกรที่ 7 น่าน จะมีโครงการในการพัฒนาบุคลากรในการท่องเที่ยว เช่น โครงการมัคคุเทศก์น้อย เพื่อช่วยในการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งหากขาดความต่อเนื่องของโครงการจะทำให้จำนวนบุคลากรในการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ จึงควรมีการพัฒนาบุคลากรด้านอื่นๆควบคู่ไปด้วย

บทที่ 5

ผลวิเคราะห์

การวิเคราะห์ในวิจัยครั้งนี้ดำเนินงานใน 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 วิเคราะห์จากการสำรวจโดยผู้วิจัย เพื่อ การประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และการวิเคราะห์องค์ประกอบเมืองตามแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง และ ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์จากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชาชนในพื้นที่เมืองเก่า และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมองค์ประกอบเมือง และนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเมืองเก่าผ่าน จากการสำรวจ

1 การประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่าผ่าน

ผลการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่าผ่าน ตามแนวคิดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว โดยประเมินผลจากองค์ประกอบใน 3 ด้าน คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว ศักยภาพในการบริหารจัดการ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าผ่าน ได้คะแนนรวมทั้งสิ้น 73.5 คะแนน ซึ่งจัดว่ามีมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับดีมาก (ตารางการประเมินคุณภาพแสดงใน ภาคผนวก ค.)

ตารางที่ 5.1 แสดงผลการประเมินคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่าผ่าน

องค์ประกอบ	คะแนนเต็ม	ผลการให้คะแนน
ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	50	38
ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	10	9
การบริหารจัดการ	40	26.5
รวมคะแนนทั้งสิ้น	100	73.5

2 ประเมินสภาพแวดล้อมเมืองเก่า

2.1 การประเมินสภาพโครงสร้างเมืองเก่า

โครงสร้างเมืองเก่าที่ปรากฏในปัจจุบัน เป็นหลักฐานที่แสดงถึงโครงสร้างของเมืองตามแนวคิดการวางผังเมืองล้านนาโบราณ (ทักขเมือง) ซึ่งประกอบด้วย กำแพงเมืองและคูเมือง คู่มหหลวง วัดหลวง ช่างหลวง ใจเมือง และคุ้มเจ้านาย เชื้อพระวงศ์

2.1.1 กำแพงเมืองและคูเมือง กำแพงเมืองปัจจุบันที่ปรากฏอยู่และมีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กำแพงเมือง คือ กำแพงเมืองและคูเมืองด้านทิศเหนือ ซึ่งได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ โดยกรมศิลปากร แต่มีการรुक้าจากอาคารพาณิชย์ที่ปลูกสร้างชิดแนวกำแพงเมือง ทำให้กำแพงเมืองสูญเสียความสวยงามและด้อยคุณค่าลง ส่วนกำแพงเมืองด้านอื่น ๆ ถูกรูก้าและทำลายจากการปลูกสร้างบ้านเรือน และอาคารสิ่งปลูกสร้างต่าง มีเพียงกำแพงเมืองทางทิศใต้ที่ยังคงเหลือสภาพเนินดิน แต่มีการปลูกบ้านเรือนคร่อมอยู่ ส่วนในพื้นที่คูเมือง มีการรูก้าถูกปิดกั้น จากอาคารพาณิชย์ และขาดการดูแลรักษาทำให้สภาพน้ำเน่าเสียและตื้นเขิน

2.1.2 คู่มหหลวง (คุ้มแก้วหรือเวียงแก้ว) อาคารที่ตั้งอยู่ภายในคู่มหหลวง หลงเหลืออยู่เพียงหลังเดียว คือหอคำ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน โดยสภาพของตัวอาคารได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดีโดยกรมศิลปากร ส่วนสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์โดยรอบพื้นที่ยังคงมีความสวยงาม โดยมีจุดเด่น คือแนวต้นลีลาวดี บริเวณด้านหน้าพื้นที่

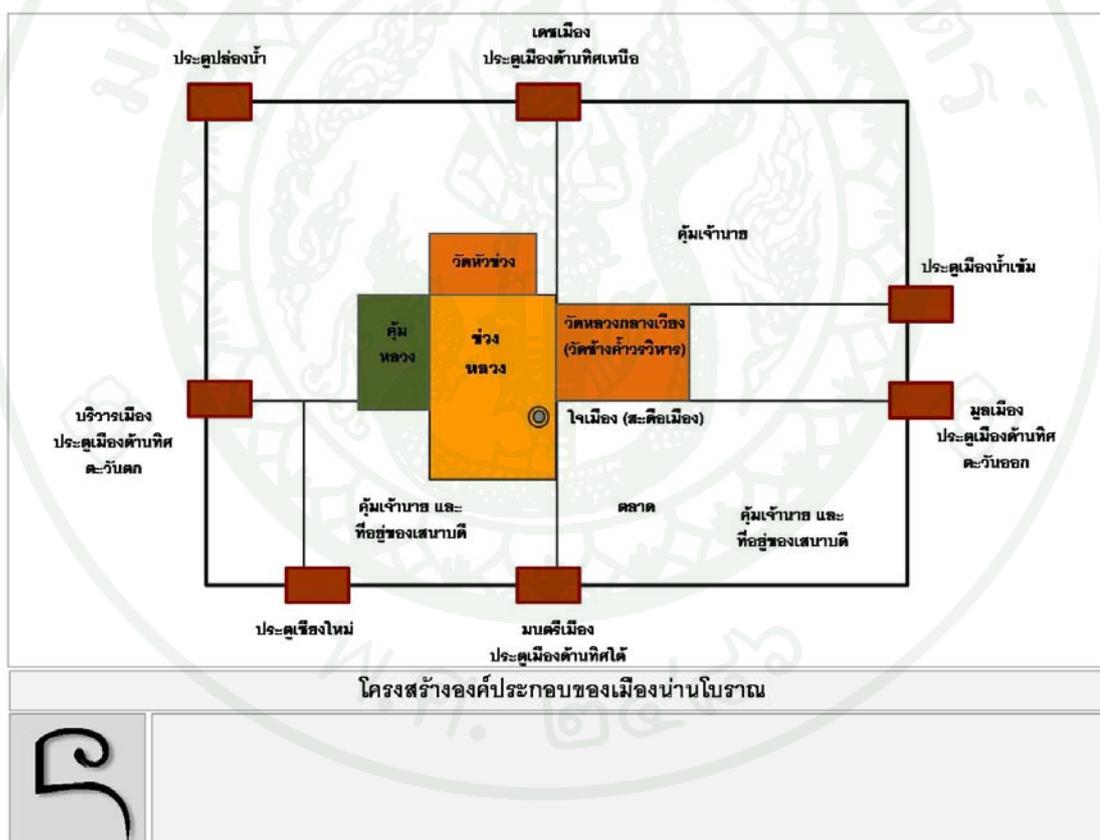
2.1.3 วัดหลวง หรือวัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร เป็นวัดสำคัญใจกลางเมือง ซึ่งสภาพแวดล้อมในปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แม้ว่าในพื้นที่จะมีสิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่อยู่ร่วมในพื้นที่ เช่น ศาลา กุฏิ อาคารเรียนของโรงเรียนนันทบุรี รวมถึงสาธารณูปการที่มีการติดตั้งติดกับตัวโบราณสถาน ที่บดบังและลดความสำคัญของโบราณสถาน ในส่วนของสภาพภูมิทัศน์ มีสภาพที่สวยงาม และช่วยแบ่งพื้นที่โบราณสถานและพื้นที่สิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่

2.1.4 ช่างหลวง (ช่างเมือง, สนามหลวง) ตั้งอยู่ด้านหน้าวัดภูมินทร์ มีสภาพที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ซึ่งดูแลโดยเทศบาลเมืองน่าน มีการจัดกิจกรรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เช่น การทำบุญตักบาตรในวันขึ้นปีใหม่ จัดงานเทศกาลสงกรานต์ ลานกิจกรรมของชุมชน ในส่วนสภาพภูมิทัศน์

อยู่ในเกณฑ์ที่ดีและเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้ตัววิหารจัตุรมุขของวัดภูมินทร์มีความโดดเด่นและสวยงาม

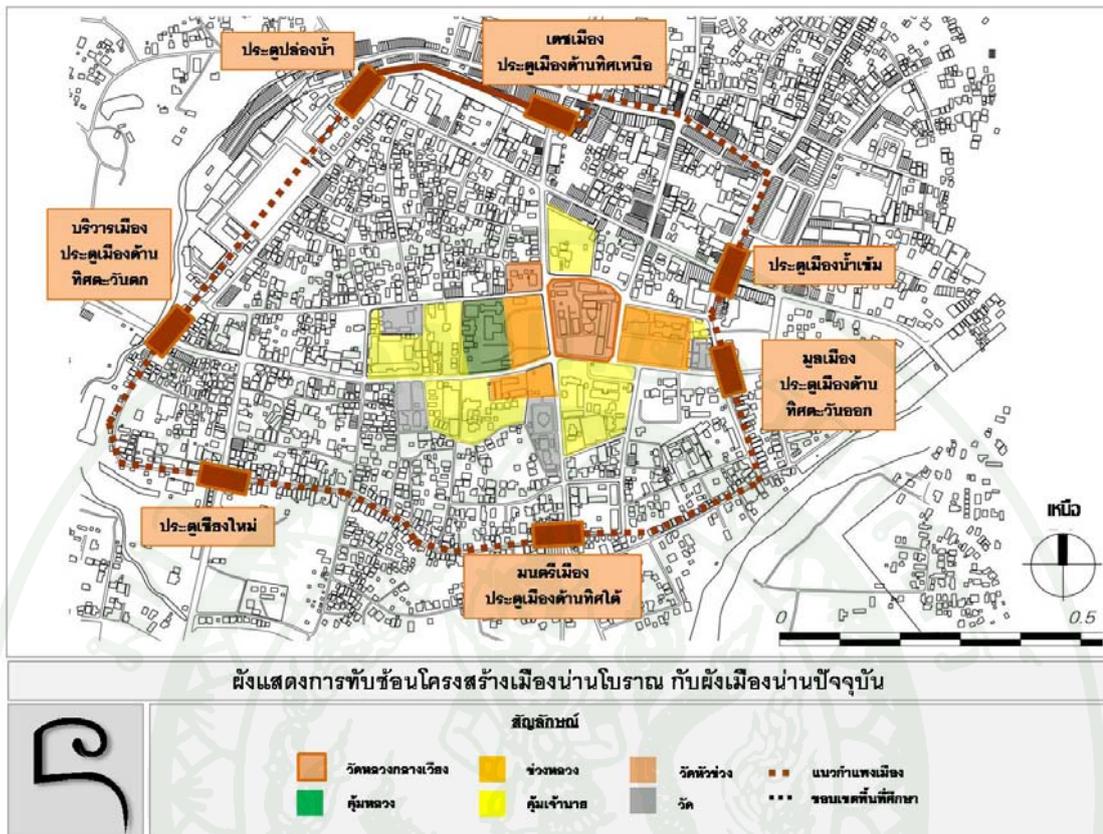
2.1.5 **ใจเมือง (สะดือเมือง)** สันนิษฐานว่าเป็นบริเวณต้นโพธิ์ด้านหน้าอาคารพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน มีสภาพแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

2.1.6 **คุ้มเจ้านาย** ปัจจุบันมีการใช้งานทั้งที่เป็นสถานที่ราชการและใช้เป็นที่พักอาศัยของเอกชน โดยคุ้มที่ใช้เป็นสถานที่ราชการเช่น สำนักงานที่ดินจังหวัดน่าน กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดน่าน เป็นต้น ส่วนที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนส่วนใหญ่ยังใช้เป็นที่อยู่อาศัย

ภาพที่ 5.1 แสดงผังโครงสร้างองค์ประกอบเมืองน่านโบราณ

ที่มา: สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2548)

ภาพที่ 5.2 แสดงการทับซ้อนโครงสร้างเมืองน่านโบราณ กับผังเมืองน่านปัจจุบัน
ที่มา: จากการสำรวจ เมื่อ เดือนธันวาคม 2552

จากภาพที่ 5.2 การซ้อนทับโครงสร้างเมืองโบราณ กับผังเมืองในปัจจุบัน พบว่า องค์ประกอบเมืองเก่านั้น ในปัจจุบันยังคงมีการใช้ประโยชน์พื้นที่คล้ายคลึงกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามโครงสร้างผังเมืองน่านโบราณ แต่มีการปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์พื้นที่ให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรม และการพัฒนาของเมือง เช่น การเปลี่ยนคุ้มเจ้านาย เป็นสถานที่ราชการ ทั้งการพระราชทานโดยเจ้าเมือง และการขายโดยทายาท

2.2 การประเมินสภาพองค์ประกอบเมือง

จากการศึกษา สํารวจพื้นที่เมืองเก่าน่าน ด้านองค์ประกอบเมือง ตามแนวคิดของ Kelvin Lynch ซึ่งศึกษาองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

2.2.1 เส้นทาง (Path) พื้นที่เมืองเก่าน่านมีเส้นทางหลักที่สำคัญ ได้แก่

ก. ถนนสุริยพงษ์ เป็นถนนที่ผ่านพื้นที่ใจกลางเมืองเก่าน่าน มี วัด สถานที่ราชการ อาคารบ้านพักอาศัย และอาคารพาณิชย์ ตั้งอยู่สองฝั่งถนน โดยรูปแบบอาคารมีการผสมผสาน ของสถาปัตยกรรมดั้งเดิม และสถาปัตยกรรมร่วมสมัย มีทางเดินเท้าต่อเนื่องแต่ขาดการจัดระเบียบในการวางสิ่งของซึ่งกีดขวางทางสัญจร เช่น วางสินค้า ป้ายโฆษณา ป้ายจราจร เสาไฟฟ้าสองสว่าง และตู้โทรศัพท์เป็นต้น รวมถึงสายไฟฟ้าที่ระโยงระยางทำให้เกิดมลทัศนทางสายตาในช่วงบริเวณตั้งแต่วัดศรีพันต้นถึงวัดมิ่งเมือง

ข. ถนนผากอง เป็นถนนที่ผ่านพื้นที่ใจกลางเมืองเก่าน่าน ซึ่งที่ตั้งของกลุ่มโบราณสถานที่มี ลานโล่ง และอาคารพาณิชย์กรม โดยโบราณสถานและลานโล่งในบริเวณนี้ได้รับการดูแลที่ดีทำให้มีสภาพที่สวยงาม และไม่มีมลทัศนทางสายตาที่เกิดจากสายไฟฟ้า อาคารพาณิชย์และสถานบริการน้ำมันมีการปรับปรุงรูปแบบรั้วให้มีความกลมกลืนสอดคล้องกับแนวรั้วในเขตเมืองเก่า

ค. ถนนสุมนเทวราช เป็นถนนที่ผ่านย่านการค้าที่สำคัญของเมืองเก่าน่าน ประกอบด้วยกลุ่มอาคารพาณิชย์ที่มีการผสมผสานของรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่หลากหลาย มีการติดตั้งป้ายโฆษณาขาดความเป็นระเบียบ ทำให้เกิดมลทัศน ทางสายตา

2.2.2 เขตพื้นที่ (Edge) ขอบเขตบริเวณ หรือเส้นกันพื้นที่ ได้แก่ แม่น้ำน่าน ซึ่งแบ่งพื้นที่เมืองน่านกับพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน กำแพงเมืองเก่าบริเวณถนนอนันตวรฤทธิเดช ถนนรอบเมืองทิศวันตก และถนนรอบเมืองทิศใต้

ก. ริมแม่น้ำน่าน เป็นพื้นที่ลานโล่งที่มีความสวยงาม ทางด้านธรรมชาติของลำน้ำน่าน ทั้ง 2 ฝั่ง และมีการจัดระเบียบของกลุ่มอาคารร้านค้าอย่างเป็นระเบียบ

ข. แนวกำแพงเมืองเก่า เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งได้รับการดูแลรักษาพอสมควร แต่ประสบปัญหาการบดบังพื้นที่จากกลุ่มอาคารพานิช ป้ายโฆษณา และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีรูปแบบไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

2.2.3 ย่าน (District) คือ พื้นที่เมืองเก่ามีย่านที่สำคัญของเมืองเก่ามี 3 ย่าน คือ

ก. ย่านศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ได้แก่ บริเวณใจเมืองเก่า ภูมิทัศน์ในย่านประวัติศาสตร์เมืองเก่า ได้รับการปรับปรุงใหม่ ทำให้พื้นที่มีการเชื่อมโยงต่อเนื่อง และลดมลพิษทางสายตา เช่น การปรับปรุงรูปแบบกำแพงในพื้นที่เมืองเก่าให้เป็นแบบเดียวกัน และการนำสายไฟฟ้าร้อยท่อลงใต้ดิน เป็นต้น

ข. ย่านพานิชยกรรม ได้แก่ ถนนสุนทรเทวราช เป็นย่านการค้าที่มีความสำคัญของเมืองเก่า เป็นกลุ่มอาคารที่มีการผสมผสานรูปแบบสถาปัตยกรรมที่หลากหลาย ในพื้นที่ย่านพานิชยกรรมมีการติดตั้งป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ขาดความเป็นระเบียบ ทำให้เกิดมลพิษทางสายตา

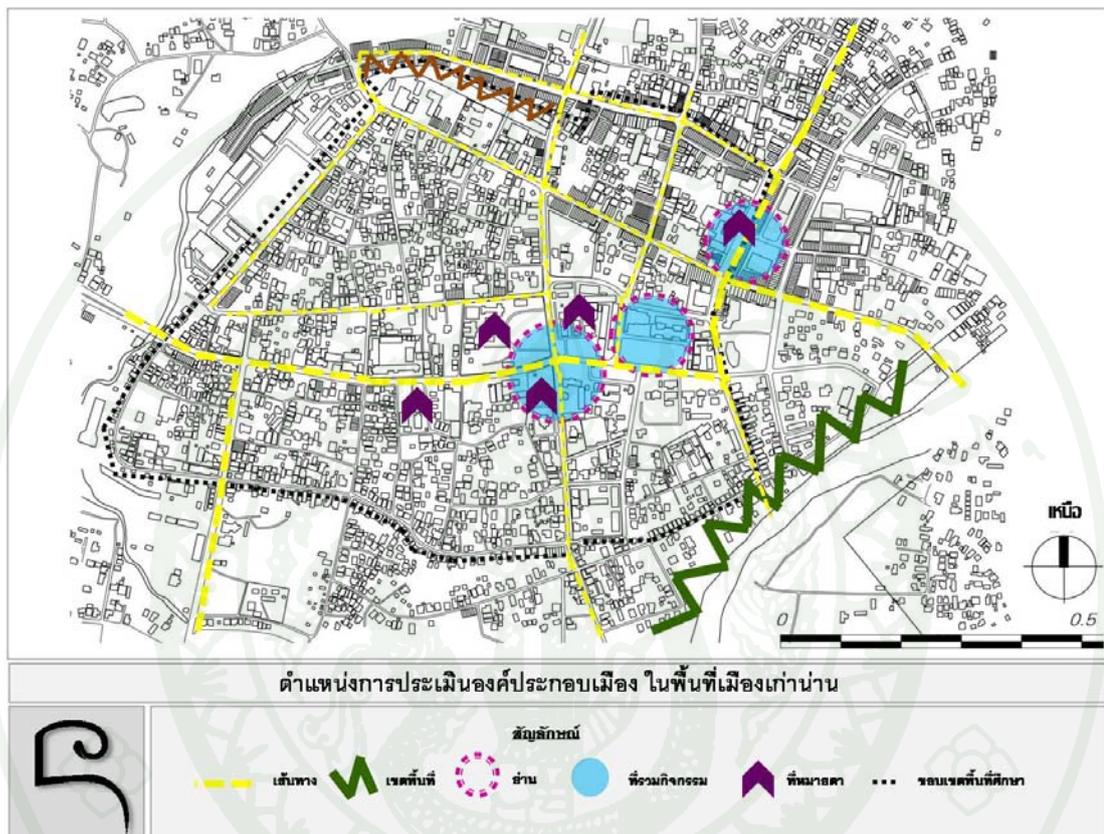
ค. ย่านราชการ ได้แก่ บริเวณพื้นที่กลุ่มอาคารด้านทิศตะวันออกของพื้นที่ใจกลางเมืองเก่า ย่านราชการ มีการปรับปรุงรูปแบบกำแพงในพื้นที่เมืองเก่าให้เป็นแบบเดียวกัน และการนำสายไฟฟ้าร้อยท่อลงใต้ดิน บริเวณด้านหน้าศาลากลางจังหวัดน่าน

2.2.4 ที่รวมกิจกรรม (Node) ในพื้นที่เมืองเก่ามี 3 ย่าน ได้แก่

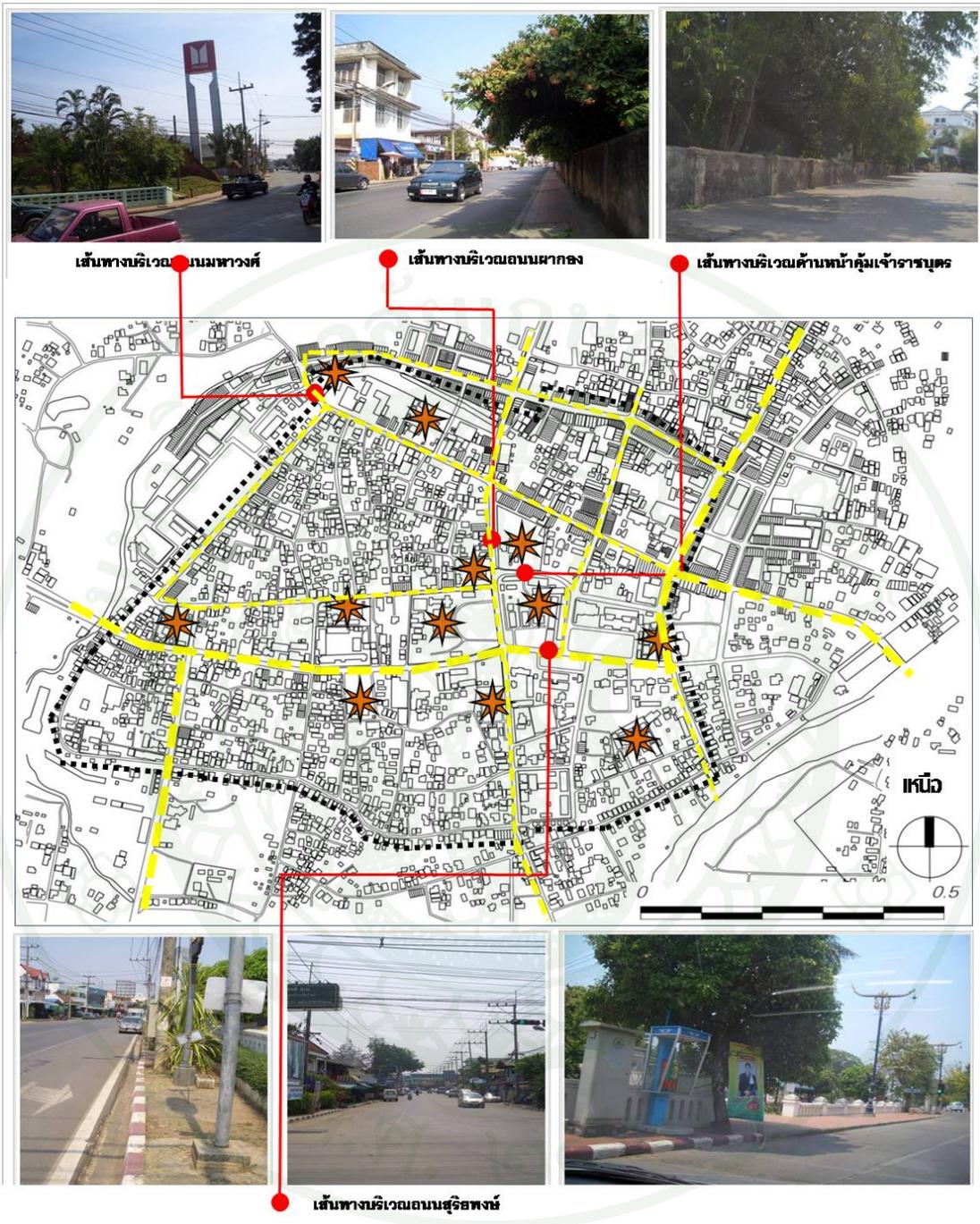
ก. ชวงเมืองเก่า เป็นจุดรวมกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม มีการปรับปรุงพื้นที่ผิวของชวงเมือง และปรับปรุงพื้นที่ลานโล่งให้มีความต่อเนื่องกับบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ข. ถนนสุนทรเทวราช เป็นจุดรวมกิจกรรมด้านการค้าขาย ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มอาคารพานิชที่มีการผสมผสานของรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่หลากหลาย มีการติดตั้งป้ายโฆษณาที่ขาดความเป็นระเบียบ ทำให้เกิดมลพิษทางสายตา

2.2.5 **ที่หมายตา (Landmark)** ที่เป็นสัญลักษณ์ของพื้นที่เมืองเก่าน่าน คือ พระธาตุช้างค้ำ ในวัดพระธาตุช้างค้ำ วัดภูมินทร์ และช่วงเมือง ภูมิทัศน์ในบริเวณพื้นที่จุดหมายตาทั้ง 3 แห่ง ได้รับการดูแลอย่างดี ทำให้มีความสวยงามและโดดเด่น

ภาพที่ 5.3 แสดง ตำแหน่งการประเมินองค์ประกอบเมือง ในพื้นที่เมืองเก่าน่าน
ที่มา: จากการสำรวจ เมื่อ เดือนธันวาคม 2552

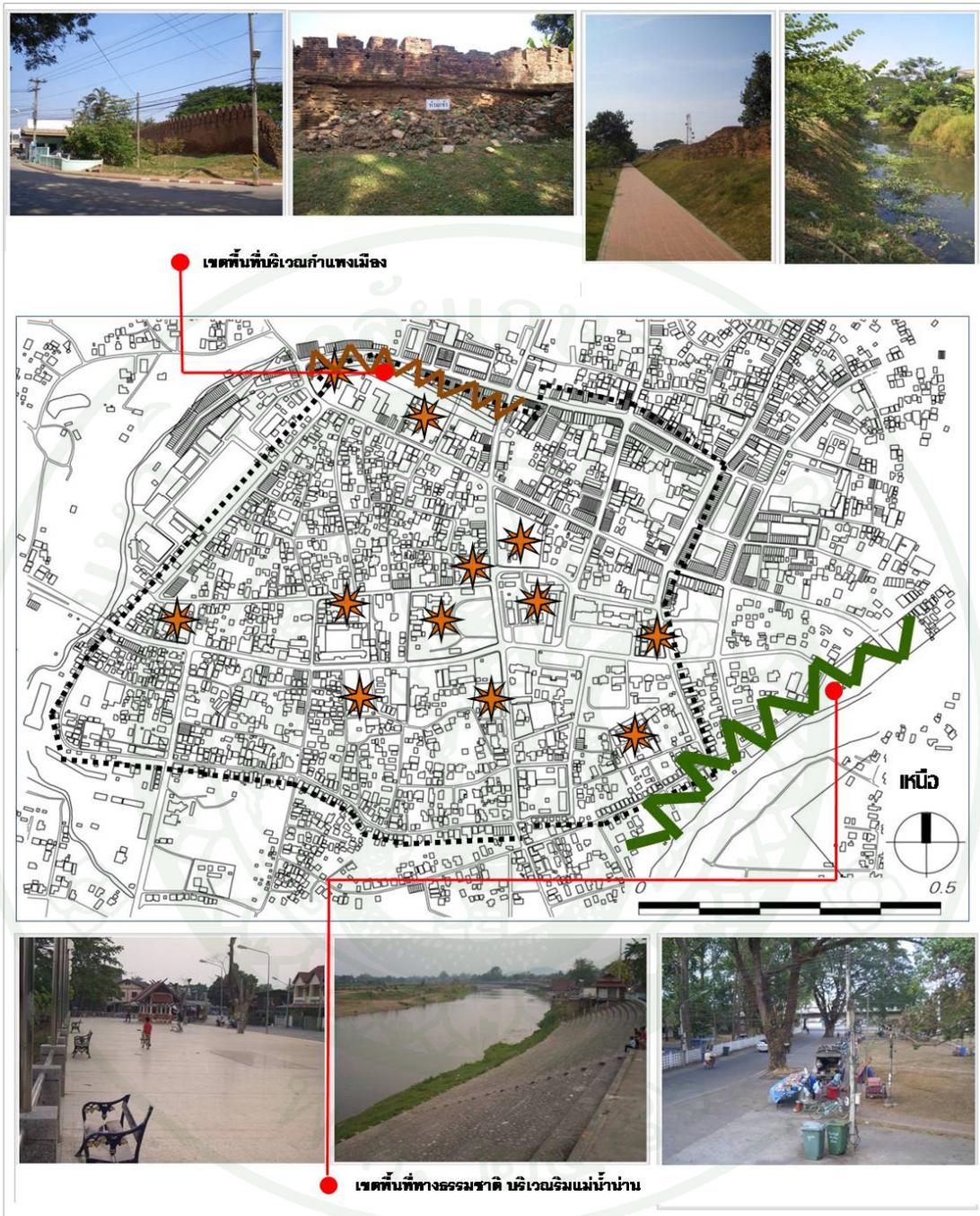

ผังแสดงการประเมินองค์ประกอบเมือง ด้านเส้นทาง

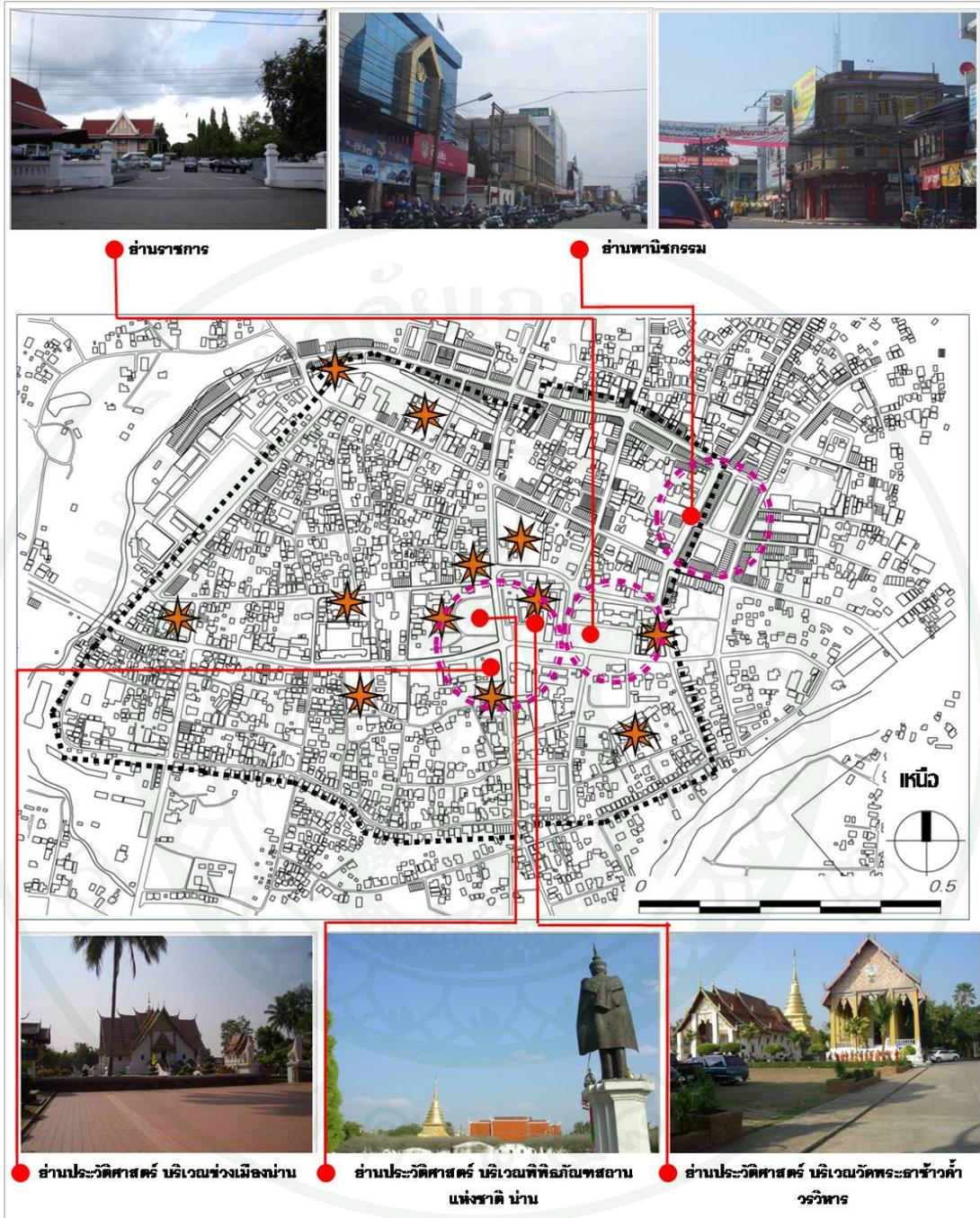
ภาพที่ 5.4 แสดงการประเมินสภาพองค์ประกอบเมือง ด้านเส้นทาง (Path)

ที่มา: จากการสำรวจ เมื่อเดือนธันวาคม 2552

ภาพที่ 5.5 แสดงแสดงการประเมินองค์ประกอบเมือง ด้านเขตพื้นที่ (Edge)

ที่มา: จากการสำรวจ เมื่อ เดือนธันวาคม 2552

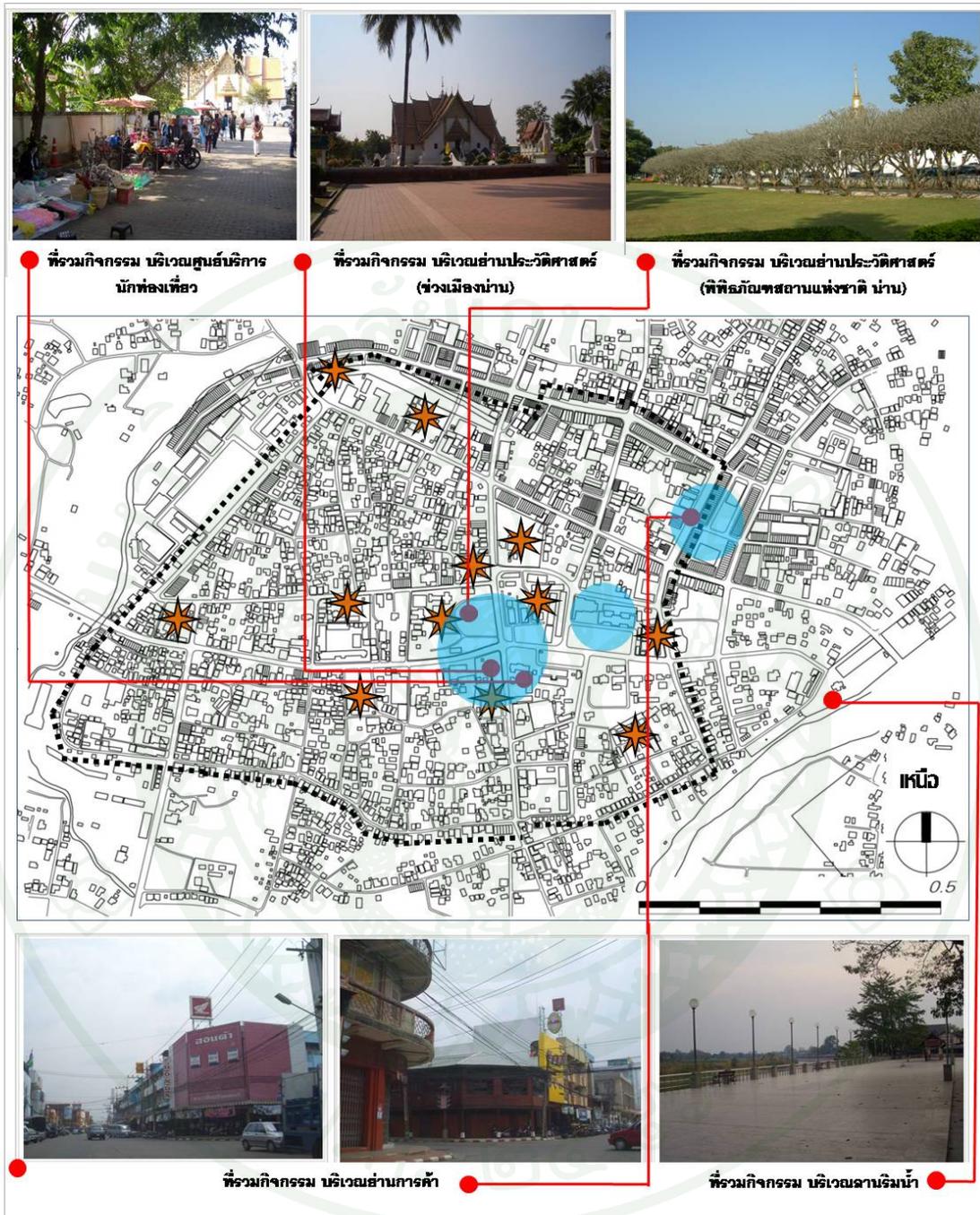

ผังแสดงการประเมินองค์ประกอบเมือง ด้านย่าน

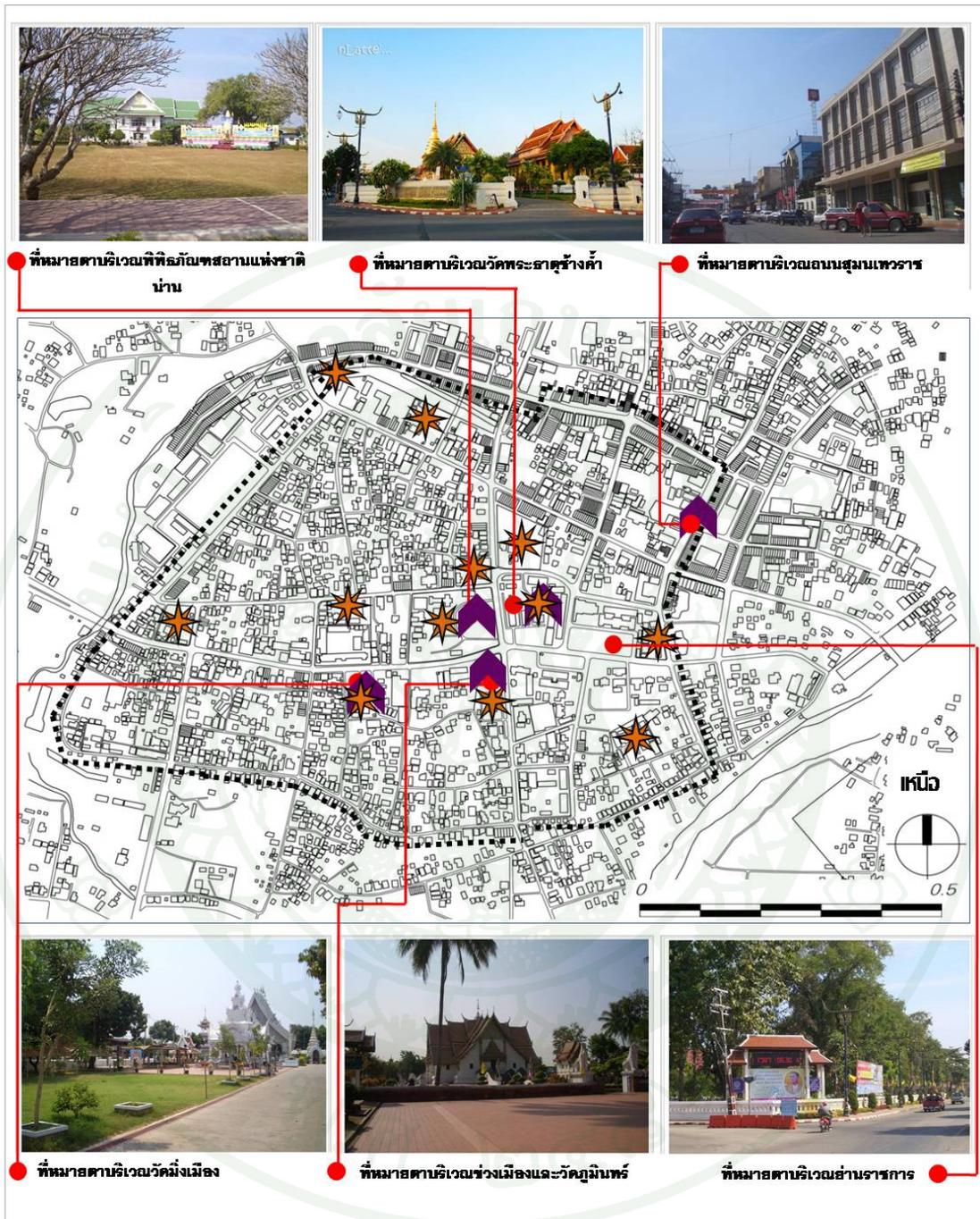

ภาพที่ 5.6 แสดงการประเมินองค์ประกอบเมือง ด้านย่าน (District)

ที่มา: จากการสำรวจ เมื่อ เดือนธันวาคม 2552

ภาพที่ 5.7 แสดงการประเมินองค์ประกอบเมือง ด้านที่รวมกิจกรรม (Node)
ที่มา: จากการสำรวจ เมื่อ เดือนธันวาคม 2552

ผังแสดงการประเมินองค์ประกอบเมือง ด้านที่หมายตา

สัญลักษณ์

- ที่หมายตา
- โบราณสถาน
- ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ภาพที่ 5.8 แสดงการประเมินองค์ประกอบเมือง ด้านที่หมายตา (Land mark)
ที่มา: จากการสำรวจ เมื่อ เดือนธันวาคม 2552

2.3 การประเมินการรับรู้องค์ประกอบเมือง

การรับรู้เกี่ยวกับภูมิทัศน์เมืองจะขึ้นอยู่กับระยะเวลาการมองและความเร็วของการมอง โดยความเร็วของการมองจะเกิดขึ้นใน 2 ลักษณะ คือความเร็วซึ่งเกิดจากการเดินเท้า และ ยานพาหนะ

2.3.1 มุมมองบนถนนสุริยพงษ์ เป็นแนวนำสายตา ในการมองเข้าสู่บริเวณใจกลาง เมืองน่าน เนื่องจากบริเวณ 2 ข้างของถนนเป็นที่ตั้งของโบราณสถานและสถานที่ที่สำคัญหลาย แห่ง อาทิเช่น วัดศรีพันต้น วัดมิ่งเมือง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดน่าน ช่วงเมือง วัดพระธาตุ ข้างค้ำ ศาลากลาง วัดกู่คำ สวนสาธารณะศรีเมือง สวนสาธารณะริมน้ำน่าน ปัจจุบัน ถนนสุริย พงษ์ ถนนผากอง ได้ดำเนินการร้อยท่อระบบสายไฟฟ้าลงใต้ดิน เพื่อลดมลพิษทางสายตา ใน พื้นที่รอบๆโบราณสถาน

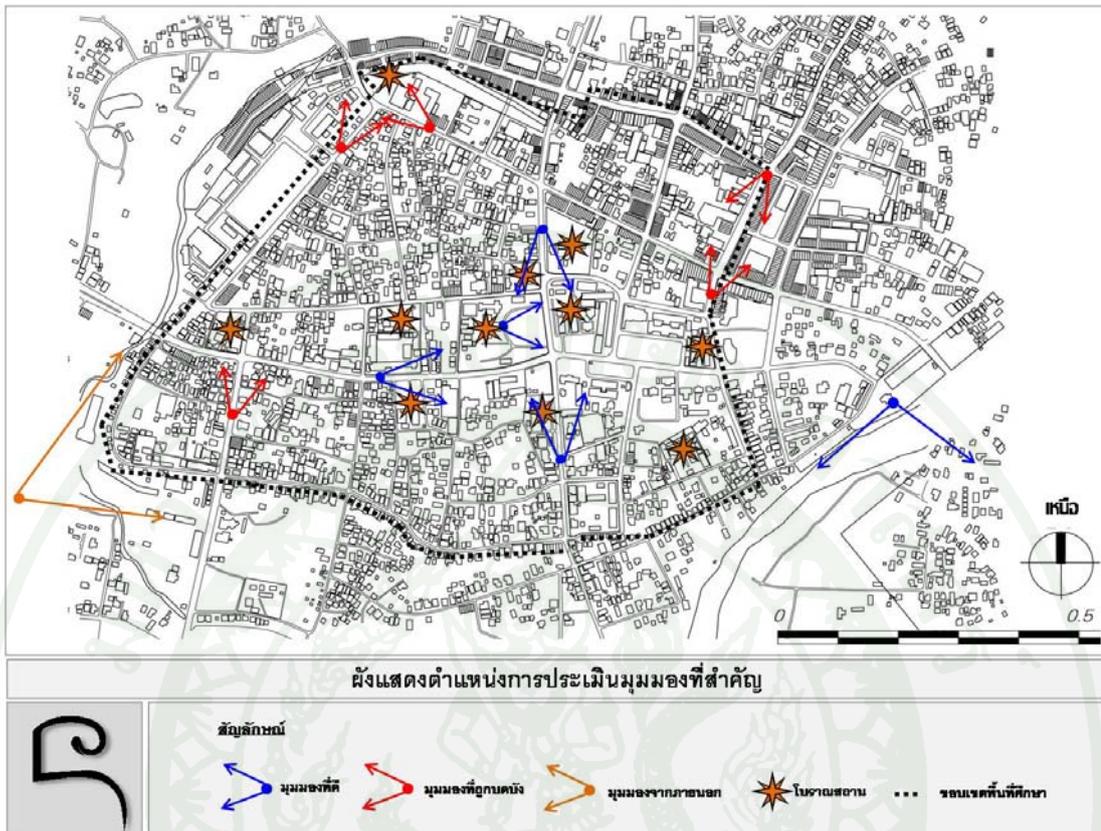
2.3.2 มุมมองถนนผากอง เป็นช่องมองที่สามารถมองเห็นกลุ่มอาคารโบราณ สถานที่สำคัญเช่น วัดพระธาตุข้างค้ำ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน (หอคำ) ช่วงเมือง และวัด ภูมินทร์

2.3.3 มุมมองบนถนนอนัตตวรฤทธิเดช เป็นช่องมองเข้าสู่แนวกำแพงเมืองน่าน แต่ ถูกบดบังจากป้ายโฆษณา และอาคารพาณิชย์ทำให้ แนวกำแพงเมืองน่านลดความน่าสนใจ

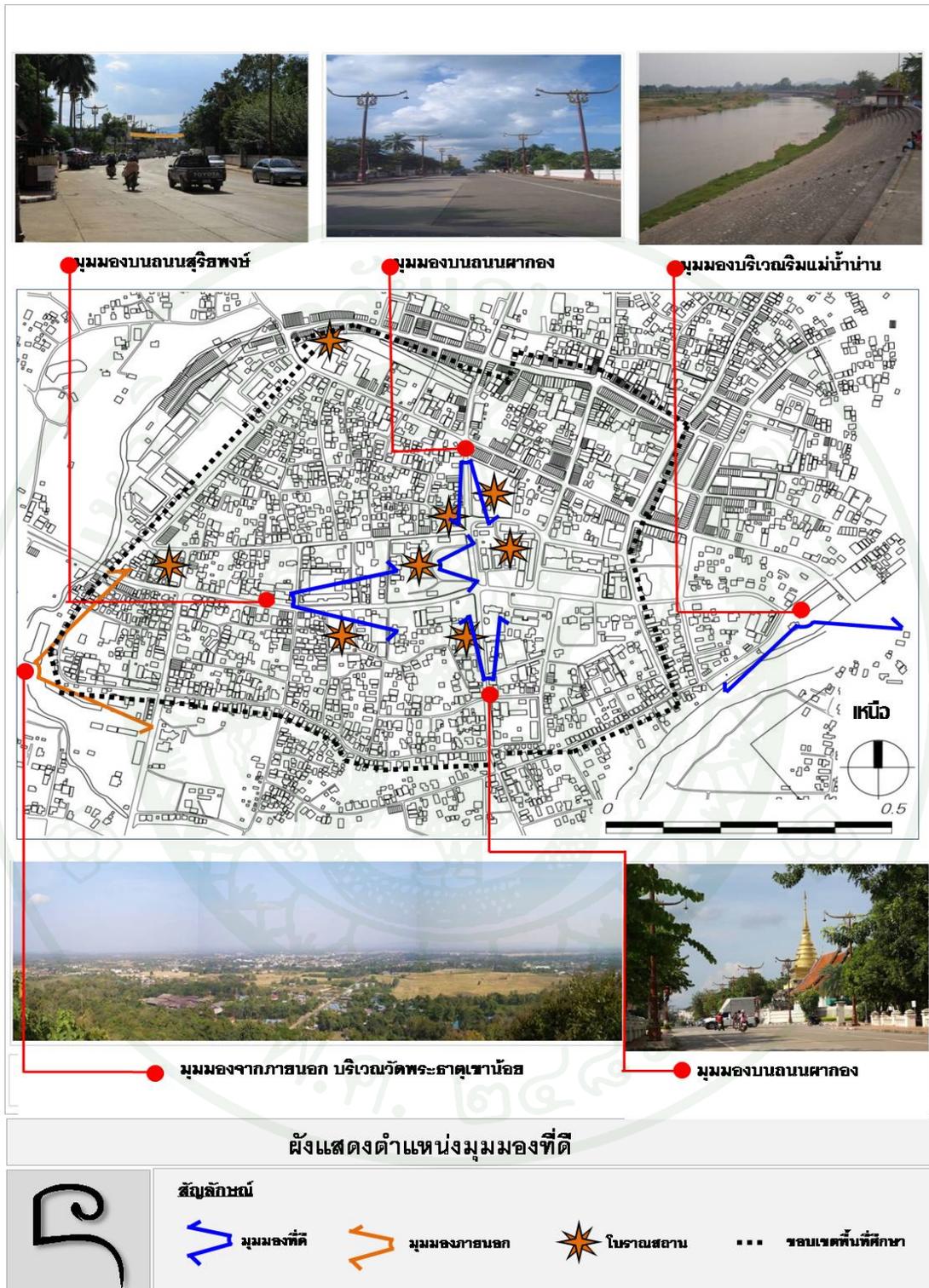
2.3.4 มุมมองถนนสุมนเทวราช เป็นช่องมองที่สามารถมองเห็นวิถีการดำเนินชีวิต ของชาวเมือง และความหลากหลายของรูปแบบอาคาร แต่ช่องมองนี้อาจถูกลดทอนความน่าสนใจ จากป้ายโฆษณาที่ติดตั้งอย่างขาดระเบียบ

2.3.5 มุมมองสวนสาธารณะริมแม่น้ำน่าน เป็นช่องมองที่เปิดกว้างสามารถมองเห็น ทัศนียภาพที่สวยงามของลำน้ำน่านและวิถีชีวิตของชาวเมือง ทั้งสองฝั่ง

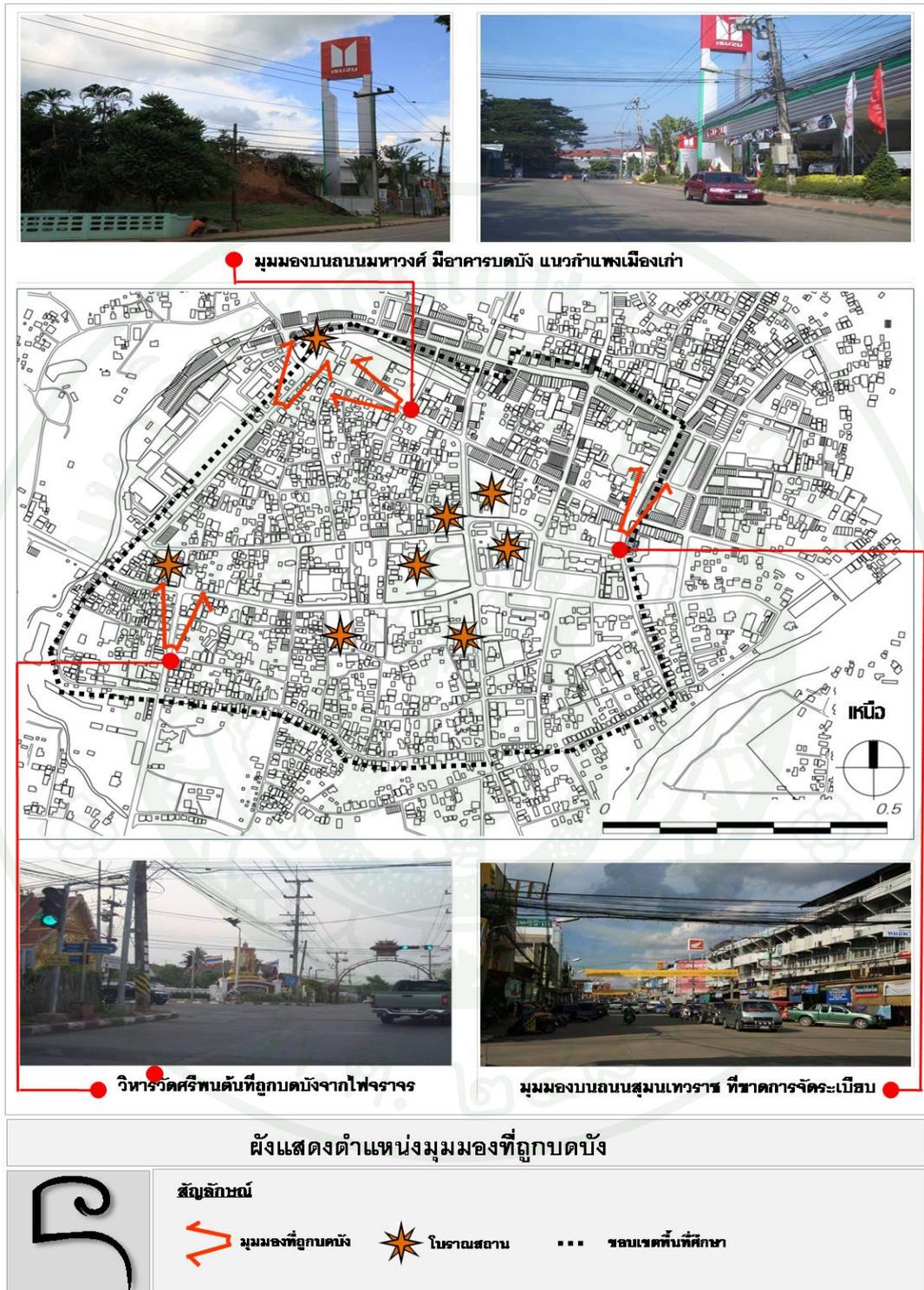
มุมมองที่สำคัญอีกมุมมองหนึ่ง คือมุมมองที่มองจากภายนอกเข้าสู่พื้นที่ เมืองเก่าน่าน เป็นมุมมองจาก วัดพระธาตุเขาน้อยซึ่งเป็นมุมมองจากพื้นที่สูง สามารถ เห็นความงามของพื้นที่เมืองเก่าน่าน และสภาพแวดล้อมรอบเมืองเก่าน่าน

ภาพที่ 5.9 ผังแสดงตำแหน่งการประเมินมุมมองที่สำคัญ
 ที่มา: จากการสำรวจ เมื่อ เดือนธันวาคม 2552

ภาพที่ 5.10 แสดงการประเมินตำแหน่งมุมมองที่ดี
ที่มา: จากการสำรวจ เมื่อ เดือนธันวาคม 2552

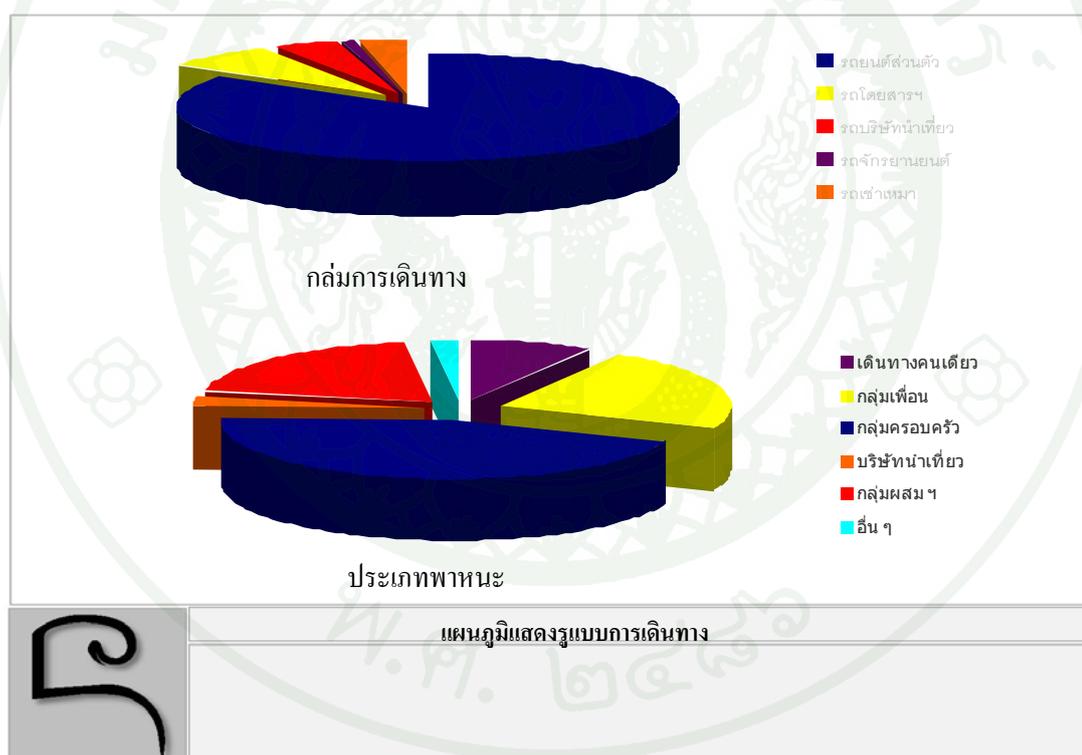
ภาพที่ 5.11 แสดงการประเมินตำแหน่งมูมมองที่ถูกบดบัง
ที่มา: จากการสำรวจ เมื่อ เดือนธันวาคม 2552

การผลประเมินแบบสอบถาม

การประเมินผลแบบสอบถามในงานวิทยานิพนธ์นี้ ประเมินผลใน 4 ด้านคือ ด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านสภาพแวดล้อม และกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว และความคิดเห็นในการปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสามารถได้ดังนี้

1 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

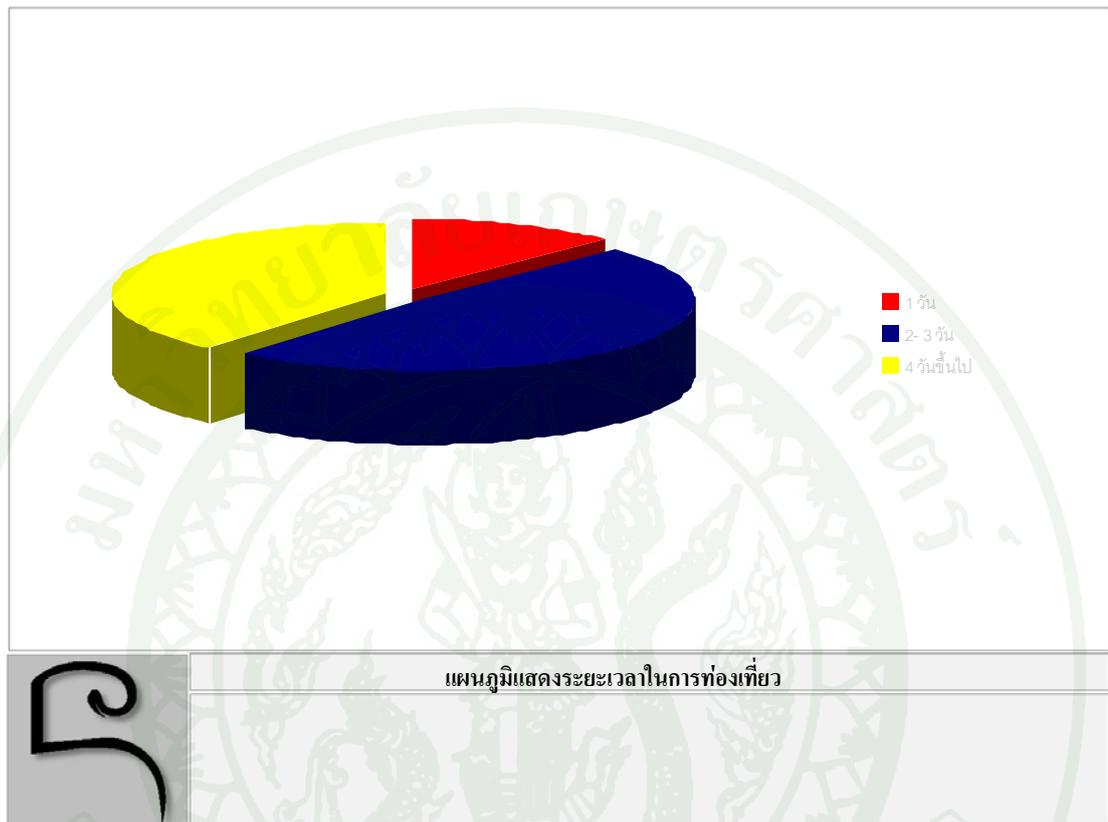
1.1 รูปแบบการเดินทาง

ภาพที่ 5.12 แสดงแผนภูมิรูปแบบการเดินทาง

จากภาพที่ 5.12 พบว่ารูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวจะเดินทางเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มครอบครัวและกลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 87 โดยพาหนะที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นรถยนต์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 84.5

1.2 ระยะเวลาในการท่องเที่ยว

ภาพที่ 5.13 แสดงแผนภูมิระยะเวลาในการท่องเที่ยว

จากภาพที่ 5.13 พบว่านักท่องเที่ยวใช้ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวในเมืองน่านเป็นระยะเวลา 2-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 48.5 ระยะเวลาท่องเที่ยว 4 วันขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 39 และเดินทางท่องเที่ยว 1 วัน คิดเป็นร้อยละ 12.5

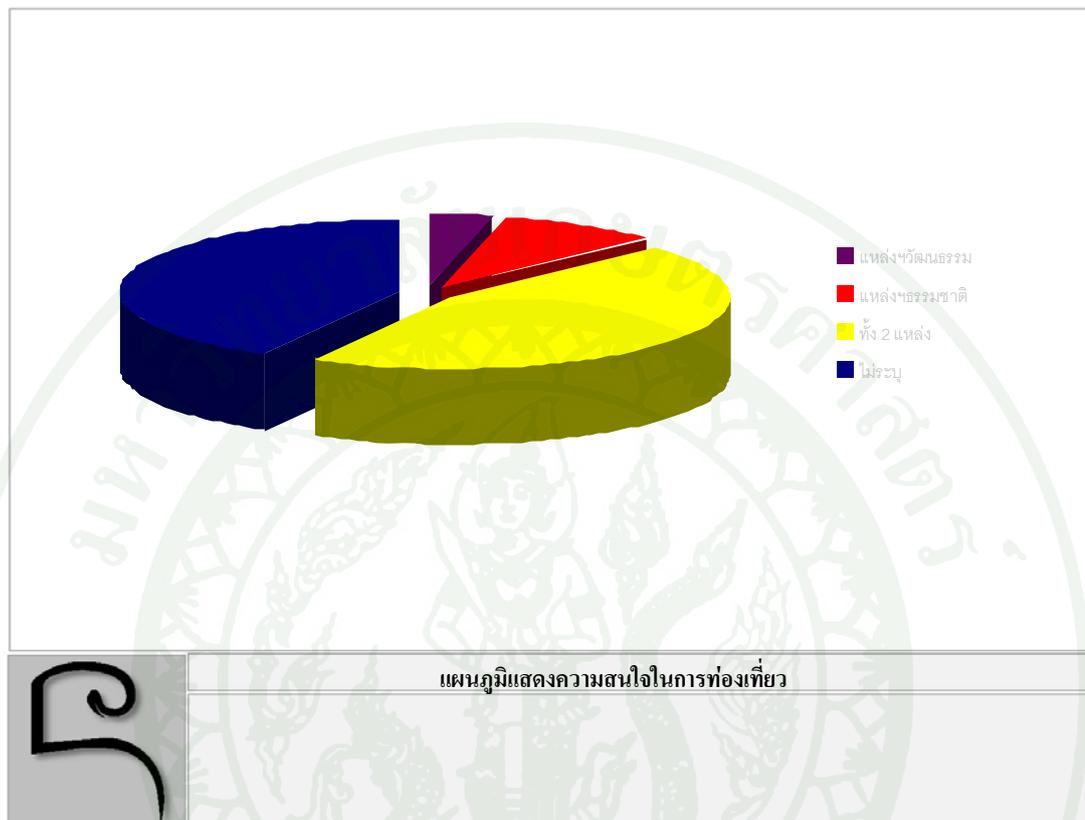
1.3 สถานที่พัก

ภาพที่ 5.14 แสดงแผนภูมิสถานที่พักในการท่องเที่ยว

จากภาพที่ 5.14 พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พักค้างในพื้นที่ตัวเมืองน่าน คิดเป็นร้อยละ 74 รองลงมาพักค้างในพื้นที่ต่างอำเภอ คิดเป็นร้อยละ 19 โดยนักท่องเที่ยวจะพักค้างในโรงแรม คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมาพักค้างบ้านญาติ คิดเป็นร้อยละ 32.0 พักเกสเฮาส์ร้อยละ 4.5 และพักในที่พักประเภทอื่น ร้อยละ 1.5

1.4 ความสนใจในการท่องเที่ยว

ภาพที่ 5.15 แสดงแผนภูมิความสนใจในการท่องเที่ยว

จากภาพที่ 5.15 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ มีความสนใจในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 44.5 รองลงมาไม่ระบุความสนใจในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทโดยเฉพาะ คิดเป็นร้อยละ 41.5สนใจแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติคิดเป็นร้อยละ 9.5 และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 3.5

จากผลการประเมินแบบสอบถามด้านพฤติกรรมในการท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองน่าน **ส่วนใหญ่จะเดินทางเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มครอบครัวและกลุ่มเพื่อน** โดยเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลเป็นหลัก ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความสนใจในการท่องเที่ยวทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดย

นักท่องเที่ยวจะเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดน่านเป็นระยะเวลา 2-3 วัน และพักค้างที่โรงแรม บ้านญาติ หรือบ้านเพื่อน

2 การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ประเมินจากศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว การบริการ และสื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ ของสำนักพัฒนาการการท่องเที่ยว

โดยเกณฑ์การกำหนดค่าคะแนน ใช้ตามหลักของ Likert Scale ซึ่งกำหนดค่าคะแนน 1 – 5 ตั้งแต่ มีศักยภาพระดับสูงสุด มีศักยภาพระดับสูงที่มีศักยภาพระดับปานกลาง มีศักยภาพระดับน้อย และมีศักยภาพระดับน้อยที่สุด

โดยกำหนดความหมายของค่าเฉลี่ยเป็นตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. 2535 : 100)

- 4.51 – 5.00 หมายถึง ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีค่าระดับสูงสุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีค่าระดับสูง
- 2.51 – 3.50 หมายถึง ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีค่าระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีค่าระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีค่าระดับน้อยที่สุด

2.1 ศักยภาพสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

ตารางที่ 5.2 แสดงค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ			
	นักท่องเที่ยว	ประชาชน	หน่วยราชการ	ค่าเฉลี่ย
ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดีของเมืองเก่า	4.44	4.13	4.58	4.38
ศาสนสถาน ได้แก่ วัดพระธาตุช้างค้ำ	4.47	4.33	4.75	4.52
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	4.39	4.07	4.41	4.29
คุ้มและอาคารโบราณ ได้แก่ คุ้มเจ้าราชบุตร	4.31	3.86	3.58	3.91
องค์ประกอบเมืองเก่า	4.25	3.80	3.75	3.93
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.29	4.04	4.08	4.16
สุนทรียภาพความเป็นเมืองเก่า	4.27	3.91	3.90	4.02
ค่าเฉลี่ยศักยภาพสิ่งดึงดูดใจ	4.34	4.02	4.15	4.17

ตารางที่ 5.3 เปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง

สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ		
	นักท่องเที่ยว	ชาวเมือง	ค่าเฉลี่ย
ศาสนสถาน ได้แก่ วัดพระธาตุช้างค้ำ	4.47	4.54	4.51
ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดีของ เมืองเก่า	4.44	4.36	4.40
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	4.39	4.24	4.32
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.29	4.06	4.18
สุนทรียภาพความเป็นเมืองเก่า	4.27	3.91	4.09
คุ้มและอาคารโบราณ	4.31	3.72	4.02
องค์ประกอบเมืองเก่า	4.25	3.78	4.02
ค่าเฉลี่ยศักยภาพสิ่งดึงดูดใจ	4.34	4.09	4.22

ตารางที่ 5.3 พบว่าศาสนสถานเป็นสิ่งดึงดูดใจที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง พิพิธภัณฑสถาน และ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นตามลำดับ ซึ่งความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวและชาวเมืองมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยสุนทรียภาพของเมืองเก่า และคุ้ม อาคารโบราณ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มมีความเห็นที่แตกต่างกัน เนื่องจากนักท่องเที่ยวให้ความสนใจในสิ่งปลูกสร้างที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของเมือง แต่กลุ่มชาวเมืองซึ่งคุ้นเคยกับสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่ และสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เอกชน หากมีการเปลี่ยนแปลงก็ไม่มีผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนให้ความสนใจน้อย แต่ชาวเมืองจะให้ความสำคัญกับสุนทรียภาพของเมืองมากกว่า

2.2 ศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 5.4 แสดงค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ			
	นักท่องเที่ยว	ประชาชน	หน่วยราชการ	ค่าเฉลี่ย
อาคารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	4.19	3.85	3.50	3.85
แผนที่แสดง เส้นทาง ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	4.18	3.64	3.33	3.72
ป้ายบอกเส้นทาง สถานที่ และแสดงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	4.10	3.74	3.00	3.61
ร้านค้าบริการอาหาร เครื่องดื่ม	4.00	3.61	3.00	3.53
ร้านจำหน่ายของที่ระลึก สินค้าพื้นถิ่น	4.01	3.56	3.08	3.55
ห้องน้ำสะอาด มีเพียงพอ	3.93	3.24	3.00	3.39
สถานที่จอดรถ สะดวก มีเพียงพอ	3.98	3.47	2.83	3.43
ที่นั่งพักมีเพียงพอ และอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม	3.97	3.46	3.10	3.51
ถังขยะสำหรับนักท่องเที่ยวอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม และเพียงพอ	3.98	3.44	3.00	3.47
ค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อม	4.04	3.56	3.09	3.56

ตารางที่ 5.5 เปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง

สิ่งอำนวยความสะดวก	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ		
	นักท่องเที่ยว	ชาวเมือง	ค่าเฉลี่ย
อาคารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	4.19	3.68	3.94
แผนที่แสดง เส้นทาง ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	4.18	3.49	3.84
ป้ายบอกเส้นทาง สถานที่ และแสดงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	4.10	3.37	3.74
ร้านจำหน่ายของที่ระลึก สินค้าพื้นถิ่น	4.01	3.32	3.67
ร้านค้าบริการอาหาร เครื่องดื่ม	4.00	3.31	3.66
ที่นั่งพักมีเพียงพอและอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม	3.97	3.28	3.63
ถังขยะสำหรับนักท่องเที่ยวอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม และเพียงพอ	3.98	3.22	3.60
สถานที่จอดรถ สะดวก มีเพียงพอ	3.98	3.15	3.57
ห้องน้ำสะอาด มีเพียงพอ	3.93	3.12	3.53
ค่าเฉลี่ยศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวก	4.04	3.33	3.69

จากตารางที่ 5.5 พบว่า อาคารบริการนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีศักยภาพสูงสุด รองลงมาคือแผนที่ ป้ายแสดงแหล่งท่องเที่ยว ร้านจำหน่ายสินค้า อาหาร จำนวนและตำแหน่งของที่นั่งพัก ถังขยะ สถานที่จอดรถ ห้องน้ำที่สะอาด เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีศักยภาพตามลำดับ ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวและชาวเมือง มีความเห็นสอดคล้องกัน โดยสถานที่จอดรถ และจำนวนห้องน้ำสะอาดของมีศักยภาพต่ำที่สุด ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น

2.3 ศักยภาพด้านการบริการ

ตารางที่ 5.6 แสดงค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านการบริการ

ศักยภาพด้านการบริการ	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ			
	นักท่องเที่ยว	ประชาชน	หน่วยราชการ	ค่าเฉลี่ย
บุคลากรและเจ้าหน้าที่ บริการด้วยความสุภาพให้ข้อมูลชัดเจน	4.30	3.97	3.58	3.95
ได้รับความสะดวกในการสอบถามข้อมูล	4.23	3.74	3.75	3.90
การให้บริการข้อมูลของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	4.21	3.73	3.75	3.89
การจัดให้มีคู่มือ / แผ่นพับ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว	4.15	3.57	3.81	3.74
แผ่นป้าย สัญลักษณ์สื่อความหมายมีความชัดเจน	4.08	3.73	3.41	3.71
มีการจัดป้ายอธิบายความรู้ในแหล่ง ฯ เพียงพอ	4.08	3.72	3.33	3.88
การเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีความสะดวก ปลอดภัย	4.05	3.77	3.83	4.04
การเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีความสะดวก ปลอดภัย	4.09	3.87	4.16	3.98
ระยะทางในการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสม	4.08	3.79	4.08	3.68
มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน	4.00	3.72	3.33	3.68
ค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านการบริการ	4.12	3.76	3.70	3.86

ตารางที่ 5.7 เปรียบเทียบศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านการบริการ ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง

ศักยภาพด้านการบริการ	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ		
	นักท่องเที่ยว	ชาวเมือง	ค่าเฉลี่ย
การเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความสะดวก ปลอดภัย	4.09	4.02	4.06
บุคลากรและเจ้าหน้าที่ บริการด้วยความสุภาพให้ข้อมูลชัดเจน	4.30	3.78	4.04
ระยะทางในการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสม	4.08	3.94	4.01
ได้รับความสะดวกในการสอบถามข้อมูล	4.23	3.75	3.99
การให้บริการข้อมูลของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	4.21	3.74	3.98
การเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีความสะดวก ปลอดภัย	4.05	3.80	3.93
การจัดให้มีคู่มือ / แผ่นพับ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว	4.15	3.69	3.92
แผ่นป้าย สัญลักษณ์สื่อความหมายมีความชัดเจน	4.08	3.57	3.83
มีการจัดป้ายอธิบายความรู้ในแหล่ง ฯ เพียงพอ	4.08	3.53	3.81
มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน	4.00	3.53	3.77
ค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านการบริการ	4.12	3.73	3.93

จากตารางที่ 5.7 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความปลอดภัยในการเดินทางในแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพในการบริการสูงสุด รองลงมาคือ การบริการของบุคลากร ระยะทางในการเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ความสะดวกในการสอบถามข้อมูล การบริการในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว คู่มือบริการนักท่องเที่ยว ความชัดเจนของป้ายสัญลักษณ์ ป้ายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทาง ตามลำดับ ซึ่งนักท่องเที่ยวและชาวเมือง มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเนื่องจาก นักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับข้อมูลในการท่องเที่ยว เพื่อใช้ในการวางแผนในการท่องเที่ยว แต่ชาวเมืองจะให้ความสำคัญกับระยะทาง และความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยว เพราะจากชาวเมืองมีความคุ้นเคยกับเส้นทาง เนื่องจากเส้นทางในการท่องเที่ยวเป็นเส้นทางในการเดินทางหลักในชีวิตประจำวันของชาวเมือง

2.4 ศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 5.8 แสดงค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านการประชาสัมพันธ์

ศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ			
	นักท่องเที่ยว	ประชาชน	หน่วยราชการ	ค่าเฉลี่ย
โทรทัศน์	3.90	4.07	3.81	3.92
วิทยุ	3.52	3.54	3.27	3.44
หนังสือพิมพ์	3.68	3.34	3.36	3.46
นิตยสารท่องเที่ยว	3.91	3.52	3.54	3.56
แผ่นพับ	3.89	3.54	3.45	3.62
อินเตอร์เน็ต	4.17	3.64	3.72	3.84
ค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์	3.84	3.60	3.52	3.65

ตารางที่ 5.9 เปรียบเทียบศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ด้านการประชาสัมพันธ์ ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง

ศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ		
	นักท่องเที่ยว	ชาวเมือง	ค่าเฉลี่ย
อินเตอร์เน็ต	4.17	3.68	3.93
โทรทัศน์	3.90	3.94	3.92
นิตยสารท่องเที่ยว	3.91	3.53	3.72
แผ่นพับ	3.89	3.50	3.70
หนังสือพิมพ์	3.68	3.35	3.52
วิทยุ	3.52	3.41	3.47
ค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์	3.84	3.56	3.70

จากตารางที่ 5.9 พบว่า **สื่ออินเตอร์เน็ต** มีศักยภาพในการประชาสัมพันธ์สูงสุด รองลงมาคือ **สื่อโทรทัศน์ นิตยสารท่องเที่ยว แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ และวิทยุ** ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวและชาวเมืองมีความเห็นสอดคล้องกัน เนื่องจากสื่อ

อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และนิตยสารท่องเที่ยว เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และเข้าสามารถถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ทุกกลุ่ม

จากการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าแก่ของกลุ่มตัวอย่างสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าแก่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวในระดับสูง โดยศาสนสถาน ประวัติศาสตร์เมือง โบราณสถาน เป็นสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารบริการนักท่องเที่ยว เส้นทางในการเดินทางท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยในการท่องเที่ยว บุคลากรในการท่องเที่ยว มีการให้บริการข้อมูลที่ชัดเจน โดยสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าแก่มากที่สุดคือ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และนิตยสารท่องเที่ยว โดยสิ่งที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวต่ำ จำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงได้แก่ องค์ประกอบของเมือง อาคารเก่า สถานที่จอดรถ ห้องน้ำ ป้ายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และป้ายบอกเส้นทาง

3 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3.1 ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางที่ 5.10 แสดงค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

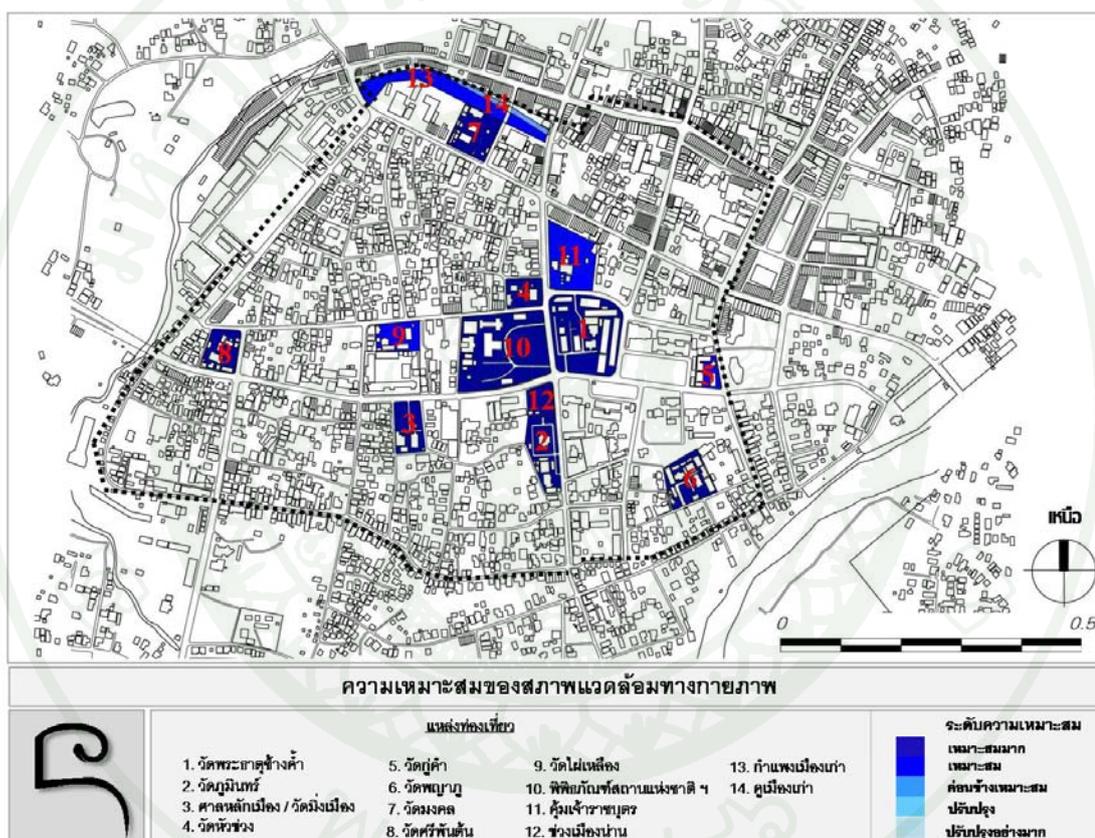
แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	จำนวนร้อยละของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของประชาชน		จำนวนร้อยละของหน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง
	สม	ปร	สม	ปร	สม	ปร	สม	ปร
วัดพระธาตุช้างค้ำ	89.3	10.6	92.3	7.7	64.2	35.8	81.9	18.0
วัดภูมินทร์	87.6	12.4	94.1	5.9	84.2	15.8	88.6	11.4
วัดกู่คำ	67.5	27.1	84.2	13.6	58.8	41.2	70.2	27.3
วัดหัวข่วง	74.3	25.7	84.0	16.0	89.5	10.9	82.6	17.5
วัดมิ่งเมืองและศาลหลักเมือง	83.1	16.9	92.3	7.7	83.5	16.4	86.3	13.7
วัดศรีพันต้น	84.8	15.2	92.2	7.8	68.5	31.5	81.8	18.2
วัดพญากู	78.9	21.1	84.4	15.6	76.8	23.2	80.0	20.0
วัดมงคล	84.8	15.2	89.1	10.9	70.2	29.8	81.4	18.6
วัดไผ่เหลือง	87.4	15.8	86.0	13.1	56.0	44.0	76.5	24.3
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	88.6	11.4	92.8	7.2	81.3	18.7	87.6	12.4
กำแพงเมือง	72.0	28.0	69.9	30.1	57.8	42.2	66.6	33.4
ข่วงเมือง	92.4	7.6	95.5	4.5	90.9	9.1	92.9	7.1
คูเมือง	69.4	30.6	60.7	39.3	17.0	64.7	49.0	44.9
คุ้มเจ้าราชบุตร	72.4	27.6	74.0	26.0	52.3	47.7	66.2	33.8
ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมทางกายภาพ	80.9	18.9	85.1	14.7	67.9	30.8	76.5	24.3

ตารางที่ 5.11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ แห่ง
 ท้องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง

แหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของ ชาวเมือง		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
ช่วงเมือง	92.4	7.6	93.2	6.8	92.8	7.2
วัดภูมินทร์	87.6	12.4	89.2	10.9	88.4	11.7
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	88.6	11.4	87.1	13.0	87.9	12.2
วัดมิ่งเมืองและศาลหลักเมือง	83.1	16.9	87.9	12.1	85.5	14.5
วัดพระธาตุช้างค้ำ	89.3	10.6	78.3	21.8	83.8	16.2
วัดศรีพันต้น	84.8	15.2	80.4	19.7	82.6	17.5
วัดมงคล	84.8	15.2	79.7	20.4	82.3	17.8
วัดหัวข่วง	74.3	25.7	86.8	13.5	80.6	19.6
วัดปัญญา	78.9	21.1	80.6	19.4	79.8	20.3
วัดไผ่เหลือง	87.4	15.8	71.0	28.6	79.2	22.2
วัดกู่คำ	67.5	27.1	71.5	27.4	69.5	27.3
กำแพงเมือง	72.0	28.0	63.9	36.2	68.0	32.1
คุ้มเจ้าราชบุตร	72.4	27.6	63.2	36.9	67.8	32.3
คูเมือง	69.4	30.6	38.9	52.0	54.2	41.3
ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ทางกายภาพ	80.9	18.9	76.55	22.76		

จากตารางที่ 5.11 พบว่านักท่องเที่ยวและชาวเมือง มีความเห็นที่สอดคล้องกันคือ ช่วงเมือง วัดภูมินทร์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน วัดมิ่งเมือง และวัดพระธาตุช้างค้ำเป็นบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม ซึ่งพื้นที่บริเวณช่วงเมือง วัดภูมินทร์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน และวัดพระธาตุช้างค้ำเป็นพื้นที่ที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มอยู่บริเวณใจกลางเมืองเก่าน่าน เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมืองน่าน และเป็นพื้นที่ที่รวมของนักท่องเที่ยว จึงเป็นพื้นที่ที่ได้รับการดูแลสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้อยู่ในสภาพที่สวยงามอยู่เสมอ

ส่วนพื้นที่ที่ต้องได้รับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือพื้นที่บริเวณ คูเมือง คู่มเจ้าราชบุตร และกำแพงเมือง เป็นพื้นที่ที่ต้องมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ซึ่งพื้นที่บริเวณคูเมืองและกำแพงเมือง เป็นพื้นที่ที่ถูกปิดล้อมด้วยพื้นที่ของเอกชน ทำให้พื้นที่ถูกบดบังจากสิ่งก่อสร้าง แม้ว่าบริเวณกำแพงเมืองจะได้รับการบูรณะ ให้อยู่ในสภาพที่ดี แต่ยังคงความสง่างาม ในส่วนของคู่มเจ้าราชบุตรเนื่องจากเป็นพื้นที่ของเอกชน การปรับปรุงสภาพแวดล้อมจึงทำได้ยาก

ภาพที่ 5.16 แสดงระดับความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จากผลการประเมินความเหมาะสมด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าส่วนใหญ่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในบริเวณใจกลางเมืองเก่า

3.2 การประเมินสภาพแวดล้อมทางสังคม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 5.12 แสดงค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

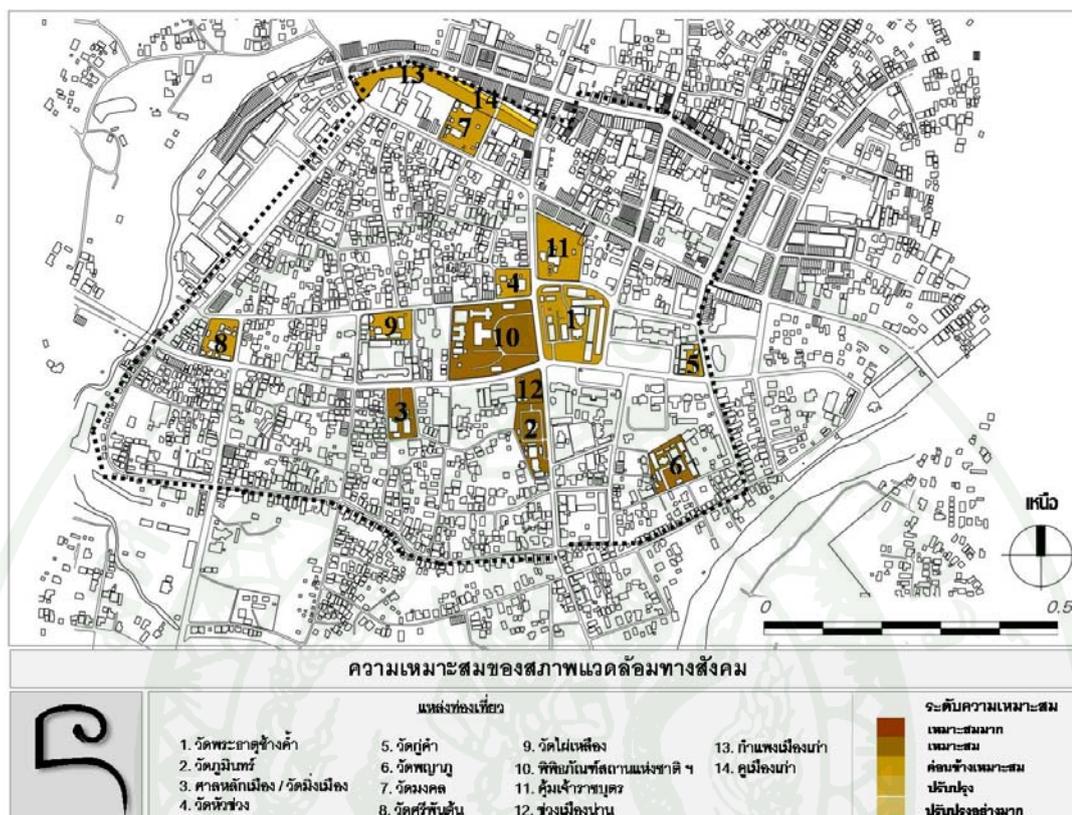
แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	จำนวนร้อยละของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของประชาชน		จำนวนร้อยละของหน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง
	สม	ปรุ	สม	ปรุ	สม	ปรุ	สม	ปรุ
วัดพระธาตุช้างค้ำ	88.9	11.1	89.9	10.1	42.1	58.2	73.6	26.5
วัดภูมินทร์	89.0	10.9	92.7	7.3	62.6	37.4	81.4	18.5
วัดคู่อำ	76.0	24.0	80.4	15.6	54.3	45.7	70.2	28.4
วัดหัวข่วง	78.8	21.2	82.5	17.5	66.2	33.9	75.8	24.2
วัดมิ่งเมืองและศาลหลักเมือง	86.4	13.6	88.7	11.3	68.9	31.1	81.3	18.7
วัดศรีพันต้น	81.7	18.2	89.6	10.4	54.6	44.0	75.3	24.2
วัดพญาภู	81.9	18.1	90.0	9.9	68.2	31.8	80.0	19.9
วัดมงคล	82.4	17.7	87.5	12.5	62.3	37.8	77.4	22.7
วัดไผ่เหลือง	84.2	15.8	90.5	9.5	60.0	40.0	78.2	21.8
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	91.8	8.3	92.7	7.3	71.3	28.8	85.3	14.8
กำแพงเมือง	74.0	26.0	66.7	28.7	48.4	51.6	63.0	35.4
ข่วงเมือง	86.7	13.4	94.1	5.9	88.4	11.8	89.7	10.4
คูเมือง	80.0	20.0	60.8	39.2	11.9	88.1	50.9	49.1
คุ้มเจ้าราชบุตร	86.7	13.4	67.7	32.3	37.0	62.9	63.8	36.2
ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสภาพแวดล้อมทางสังคม	83.5	16.6	83.8	15.5	56.9	43.1	74.7	25.1

ตารางที่ 5.13 เปรียบเทียบความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง

แหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของ ชาวเมือง		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	ช่วงเมือง	86.7	13.4	91.3	8.9	89.0
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	91.8	8.3	82.0	18.1	86.9	13.2
วัดภูมินทร์	89.0	10.9	77.7	22.4	83.4	16.7
วัดมิ่งเมืองและศาลหลักเมือง	86.4	13.6	78.8	21.2	82.6	17.4
วัดพญาภู	81.9	18.1	79.1	20.9	80.5	19.5
วัดไม้เหลือ	84.2	15.8	75.3	24.8	79.8	20.3
วัดมงคล	82.4	17.7	74.9	25.2	78.7	21.5
วัดพระธาตุช้างค้ำ	88.9	11.1	66.0	34.2	77.5	22.7
วัดศรีพันต้น	81.7	18.2	72.1	27.2	76.9	22.7
วัดหัวข่วง	78.8	21.2	74.4	25.7	76.6	23.5
วัดกู่คำ	76.0	24.0	67.4	30.7	71.7	27.4
คุ้มเจ้าราชบุตร	86.7	13.4	52.4	47.6	69.6	30.5
กำแพงเมือง	74.0	26.0	57.6	40.2	65.8	33.1
คูเมือง	80.0	20.0	36.4	63.7	58.2	41.9
ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม สภาพแวดล้อมทางสังคม	83.5	16.6	70.4	29.3	76.9	23.0

จากตารางที่ 5.13 พบว่านักท่องเที่ยวและชาวเมืองมีความเห็นสอดคล้องกัน โดยพื้นที่บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน วัดภูมินทร์ ช่วงเมืองน่าน วัดมิ่งเมืองและศาลหลักเมืองมีความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม และพื้นที่ที่ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางสังคม คือพื้นที่กำแพงเมืองน่าน วัดกู่คำ คุ้มเจ้าราชบุตร และคูเมือง

ซึ่งพื้นที่ที่มีความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคมจะเป็นพื้นที่บริเวณใจกลางเมืองเมืองเก่า เป็นบริเวณพื้นที่ศูนย์รวมของนักท่องเที่ยว และพื้นที่ที่ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ส่วนพื้นที่ที่ต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางสังคมคือพื้นที่บริเวณคูเมือง กำแพงเมือง และคุ้มเจ้าราชบุตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ของเอกชน

ภาพที่ 5.17 แสดงระดับความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมด้านสังคม พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จากผลการประเมินความเหมาะสมด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่า พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นศาสนสถานจะเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม เนื่องจากชาวเมืองน่านมีขนบธรรมเนียม ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ที่ส่วนพื้นที่ที่เป็นพื้นที่เอกชนเป็นพื้นที่ที่ต้องได้รับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางสังคม

3.3 การวิเคราะห์ กิจกรรม งานวัฒนธรรม ประเพณี

ตารางที่ 5.14 แสดงค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของกิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณี ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
วัดพระธาตุช้างค้ำ	91.7	8.3	92.4	7.4	65.6	34.4	83.2	16.7
วัดภูมินทร์	94.0	6.0	92.5	7.5	78.2	21.8	88.2	11.8
วัดกู่คำ	81.5	18.5	75.8	24.2	48.1	51.9	68.5	31.5
วัดหัวข่วง	86.8	13.2	76.6	23.4	71.5	28.5	78.3	21.7
วัดมิ่งเมืองและ ศาลหลักเมือง	87.3	12.7	86.0	14.0	85.2	14.8	86.2	13.8
วัดศรีพันต้น	90.1	9.9	76.8	23.2	59.3	40.7	75.4	24.6
วัดพญาภู	74.1	25.9	71.9	28.1	56.7	43.3	67.6	32.4
วัดมงคล	88.2	11.8	87.6	12.4	56.0	34.0	77.3	19.4
วัดไผ่เหลือง	86.0	14.0	74.3	25.7	58.8	41.2	73.0	27.0
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	94.4	5.6	91.6	8.4	71.6	28.4	85.9	14.1
กำแพงเมือง	74.5	25.5	66.5	33.5	74.2	25.8	71.7	28.3
ข่วงเมือง	90.5	9.5	95.6	4.4	90.3	9.7	92.1	7.9
คูเมือง	80.0	20.0	57.6	42.4	23.5	76.5	53.7	46.3
คุ้มเจ้าราชบุตร	89.4	10.6	63.4	36.6	52.2	47.8	68.3	31.7
ค่าเฉลี่ยความ เหมาะสมของกิจกรรม	86.3	13.7	79.2	20.8	63.7	35.6	76.4	23.4

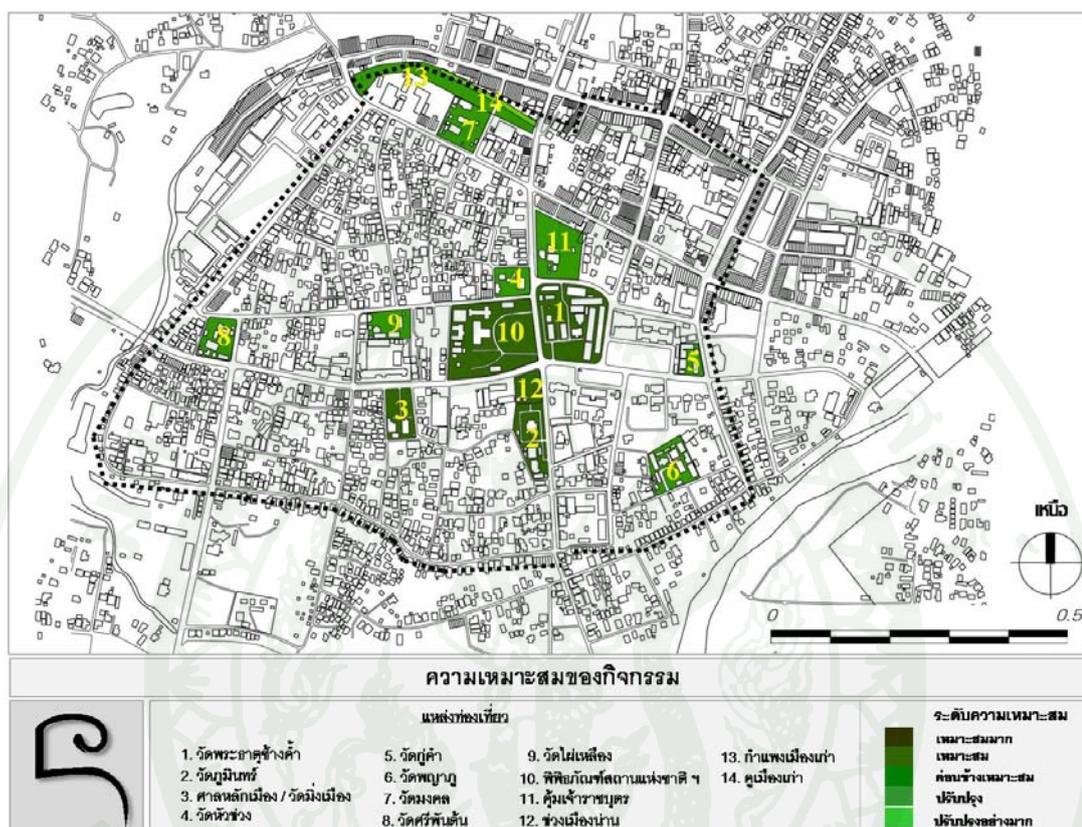
ตารางที่ 5.15 เปรียบเทียบความเหมาะสมของกิจกรรม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
ของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง

แหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของ ชาวเมือง		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
ช่วงเมือง	90.5	9.5	93.0	7.1	91.8	8.3
วัดภูมินทร์	94.0	6.0	85.4	14.7	89.7	10.4
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	94.4	5.6	81.6	18.4	88.0	12.0
วัดมิ่งเมืองและศาลหลักเมือง	87.3	12.7	85.6	14.4	86.5	13.6
วัดพระธาตุช้างค้ำ	91.7	8.3	79.0	20.9	85.4	14.6
วัดหัวข่วง	86.8	13.2	74.1	26.0	80.5	19.6
วัดมงคล	88.2	11.8	71.8	23.2	80.0	17.5
วัดศรีพันต้น	90.1	9.9	68.1	32.0	79.1	21.0
วัดไผ่เหลือง	86.0	14.0	66.6	33.5	76.3	23.8
คุ้มเจ้าราชบุตร	89.4	10.6	57.8	42.2	73.6	26.4
กำแพงเมือง	74.5	25.5	70.4	29.7	72.5	27.6
วัดกู่คำ	81.5	18.5	62.0	38.1	71.8	28.3
วัดพญาภู	74.1	25.9	64.3	35.7	69.2	30.8
คูเมือง	80.0	20.0	40.6	59.5	60.3	39.8
ค่าเฉลี่ยความ เหมาะสมของกิจกรรม	86.3	13.7	71.5	28.2	78.9	21.0

จากตารางที่ 5.15 พบว่านักท่องเที่ยวและชาวเมืองมีความเห็นสอดคล้องกันว่ากิจกรรมในบริเวณช่วงเมือง วัดภูมินทร์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน วัดมิ่งเมือง และศาลหลักเมือง วัดพระธาตุช้างค้ำ มีความเหมาะสม ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่บริเวณใจกลางเมือง เป็นจุดศูนย์รวมของกิจกรรมทางวัฒนธรรมประเพณีของเมือง กิจกรรมในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ส่วนพื้นที่ที่ต้องปรับปรุงกิจกรรมคือพื้นที่วัดกู่คำ วัดพญาภู กำแพงเมือง คุ้มเจ้าราชบุตร และคูเมือง ซึ่งพื้นที่วัดกู่คำ วัดพญาภู เป็นพื้นที่ศาสนสถานซึ่งจะมีการจัดกิจกรรมเฉพาะในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ส่วนพื้นที่คูเมืองและคุ้มเจ้าราชบุตรไม่มี

การจัดกิจกรรมในพื้นที่ เนื่องจาก กลุ่มเจ้าราชบุตรเป็นพื้นที่เอกชน คูเมืองเป็นพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยพื้นที่เอกชน

ภาพที่ 5.18 แสดงระดับความเหมาะสมของกิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณีในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จากผลการประเมินความเหมาะสมด้านกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่าพื้นที่บริเวณใจกลางเมืองเป็นพื้นที่ที่มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ทั้งกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี และกาดมั่ว เนื่องจากพื้นที่บริเวณใจกลางเมืองเก่าเป็นพื้นที่ที่ตั้งของศาสนสถาน พื้นที่ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของเมือง และเป็นพื้นที่จุดรวมของนักท่องเที่ยว โดยพื้นที่วัดพญา วัดกุฎี คูเมือง เป็นพื้นที่ที่ต้องมีการปรับปรุงกิจกรรมในพื้นที่เพื่อส่งเสริมให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวและชาวเมือง

4 การประเมินสภาพแวดล้อมองค์ประกอบเมืองเก่า

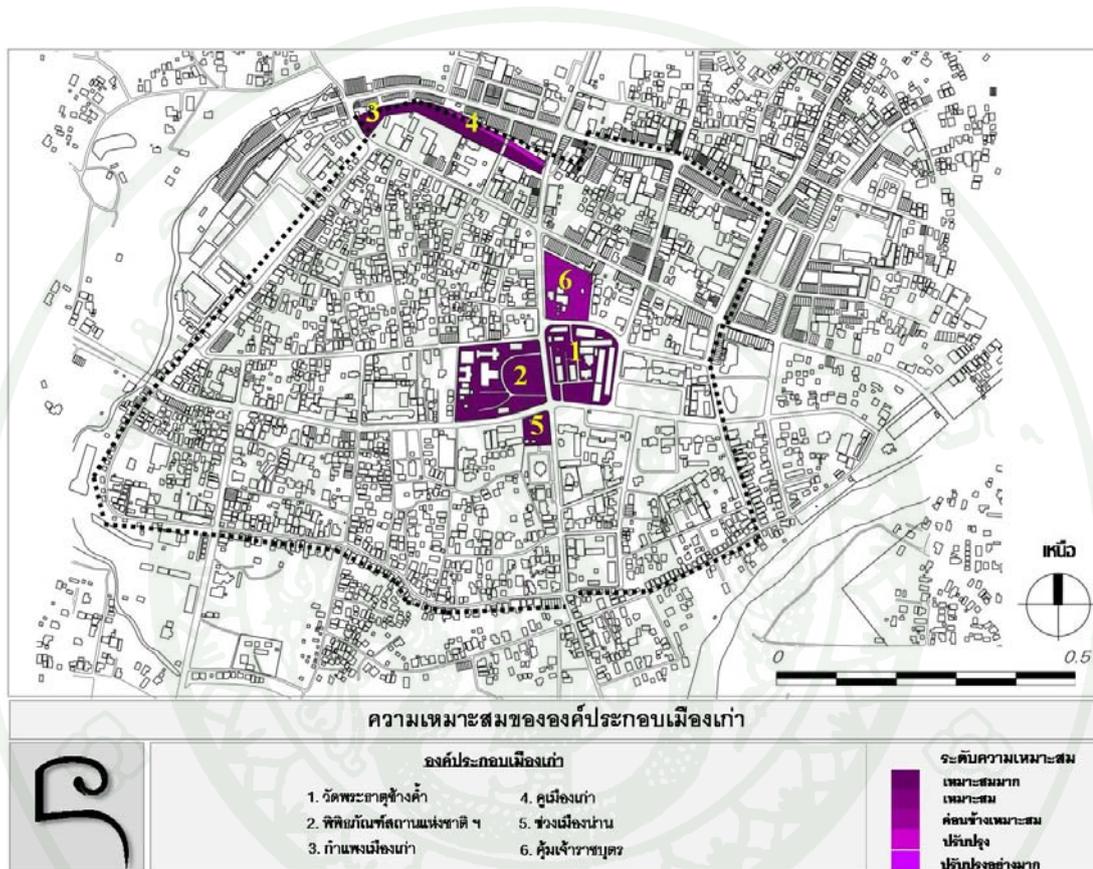
ตารางที่ 5.16 แสดงค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม องค์ประกอบเมืองเก่า

แหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ไม่ เหมาะ สม	เหมาะ สม	ไม่ เหมาะ สม	เหมาะ สม	ไม่ เหมาะ สม	เหมาะ สม	ไม่ เหมาะ สม
	วัดพระธาตุช้างค้ำ	100.0	-	99.4	0.6	63.3	36.4	87.6
พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	0.0
กำแพงเมือง	92.5	7.5	80.6	19.4	75.0	25.0	82.7	17.3
คูเมือง	76.9	23.1	66.2	33.8	33.3	66.7	58.8	41.2
ข่วงเมือง	100.0	-	100.0	-	100.0	-	100.0	0.0
คุ้มเจ้าราชบุตร	100.0	-	89.0	11.0	50.0	50.0	79.7	20.3
ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ขององค์ประกอบเมือง	94.9	5.1	89.2	10.8	70.3	29.7	84.8	15.2

ตารางที่ 5.17 เปรียบเทียบเหมาะสมของสภาพแวดล้อม องค์ประกอบเมืองเก่า ของนักท่องเที่ยว และชาวเมือง

แหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของ ชาวเมือง		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	100.0	0	100.0	0	100.0
ข่วงเมือง	100.0	0	100.0	0	100.0	0.0
วัดพระธาตุช้างค้ำ	100.0	0	81.4	18.5	90.7	9.3
กำแพงเมือง	92.5	7.5	77.8	22.2	85.2	14.9
คุ้มเจ้าราชบุตร	100.0	0	69.5	30.5	84.8	15.3
คูเมือง	76.9	23.1	49.8	50.3	63.4	36.7
ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม ขององค์ประกอบเมือง	94.9	5.1	79.8	20.3	87.4	12.7

จากตารางที่ 5.17 นักท่องเที่ยวและชาวเมืองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า โครงสร้างองค์ประกอบของเมืองเก่ามีความเหมาะสมมาก โดยพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ย่านช่วงเมือง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือวัดพระธาตุช้างค้ำ กำแพงเมืองเก่า คู่มัเจ้าราชบุตร มีค่าเฉลี่ยรองลงมา และพื้นที่คูเมืองเป็นพื้นที่ที่ต้องได้รับการปรับปรุงสภาพแวดล้อม

ภาพที่ 5.19 แสดงระดับความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม องค์ประกอบเมืองเก่า

จากผลการประเมินความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมองค์ประกอบเมืองเก่า พบว่า องค์ประกอบเมืองเก่าบริเวณใจกลางเมืองมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมมาก พื้นที่คูเมืองเป็นพื้นที่ที่ต้องได้รับการปรับปรุงสภาพแวดล้อม

5 การประเมินความเห็น และข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า นาน ของ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มประชาชน และ หน่วยงานราชการสามารถสรุปได้ดังนี้

- 5.1 การปรับปรุงภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว และบริเวณโดยรอบให้มีความสวยงาม
- 5.2 การจัดทำป้ายบอกเส้นทาง ป้ายบอกสถานที่ ที่ชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 5.3 การปรับปรุงพัฒนาเส้นทางสัญจรให้สะดวกมากยิ่งขึ้น
- 5.4 การเพิ่มสถานที่จอดรถ ให้มีมากขึ้น
- 5.5 การจัดแบ่งเขตท่องเที่ยว และเขตที่พัก
- 5.6 การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น สื่อโทรทัศน์ นิตยสาร
- 5.7 การเพิ่มบริการด้านการท่องเที่ยวให้มากขึ้น อาทิเช่น รถบริการท่องเที่ยว ที่พัก อาหาร
- 5.8 การเพิ่มจำนวนผู้เชี่ยวชาญ มัคคุเทศก์ คอยแนะนำนักท่องเที่ยวถึงสถานที่วัฒนธรรมเมืองเก่า
- 5.9 การปลูกฝังจิตสำนึก แก่ชุมชน และเยาวชนให้ออนุรักษ์ และรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่ต่อไป
- 5.10 การส่งเสริมการอนุรักษ์ และรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้านไว้ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของเมืองนาน

ผลการวิเคราะห์

1 ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

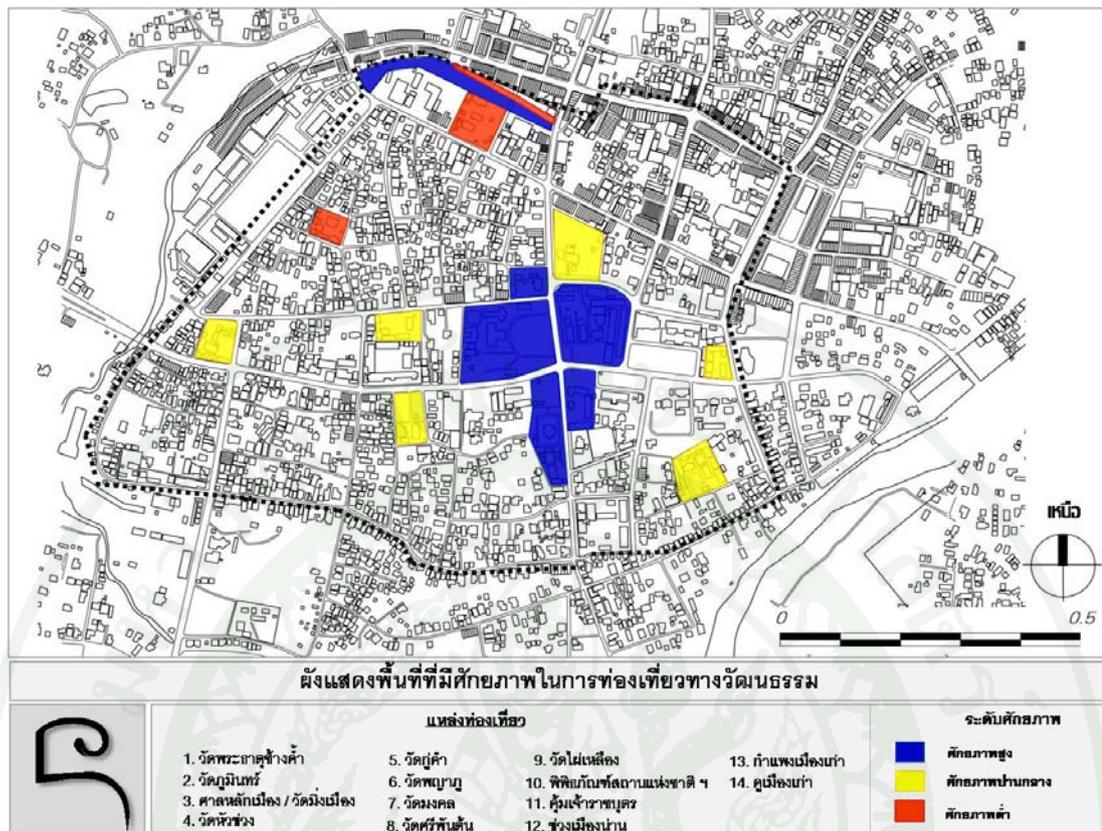
แหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่า น่าน ตามมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งประเมินผลจากองค์ประกอบใน 3 ด้าน คือ ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน มีมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับดีมาก

1.1 ศักยภาพสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

1.1.1 **คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม** แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่เมืองเก่า น่าน ซึ่งยังคงรักษารูปแบบการวางผังเมืองแบบ “ทักซาเมืองโบราณ” ซึ่งประกอบด้วยโบราณสถาน พื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมมากมาย เช่น วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร วัดภูมินทร์ วัดหัวข่วง วัดกู่คำ กำแพงเมืองน่าน ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ ภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดมิ่งเมือง และภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดศรีพันต้น นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ เช่น การฟ้อนล่องน่าน งาน หกเป็งไหว้สาพระธาตุแช่แห้ง และประเพณีแข่งเรือยาว ซึ่งยังคงมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมา

1.1.2 **ศักยภาพทางกายภาพ** แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน ซึ่งมีศาสนสถาน และพื้นที่ ตั้งรวมกลุ่มอยู่ในบริเวณพื้นที่ใจกลางเมืองเก่า มีเส้นทางสายหลักผ่านทำให้มีการเข้าถึงที่สะดวก และมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ได้รับการดูแลรักษาให้มีความสวยงามอยู่เสมอ ส่วนศาสนสถาน และพื้นที่ที่มีคุณค่าในบริเวณอื่น ๆ แม้จะมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม แต่มีการเข้าถึงที่ไม่สะดวก เนื่องจากอยู่ในถนนสายย่อย เช่น วัดพญาภู วัดมงคล และคูเมือง

พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมน่านมีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพในการดึงดูดใจที่สูง เนื่องจาก หน่วยงานราชการ มีโครงการที่พัฒนาคุณค่า และศักยภาพของพื้นที่ เช่น การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงการอนุรักษ์โบราณสถาน โครงการพัฒนาแหล่งโบราณสถาน โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

ภาพที่ 5.20 แสดงพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

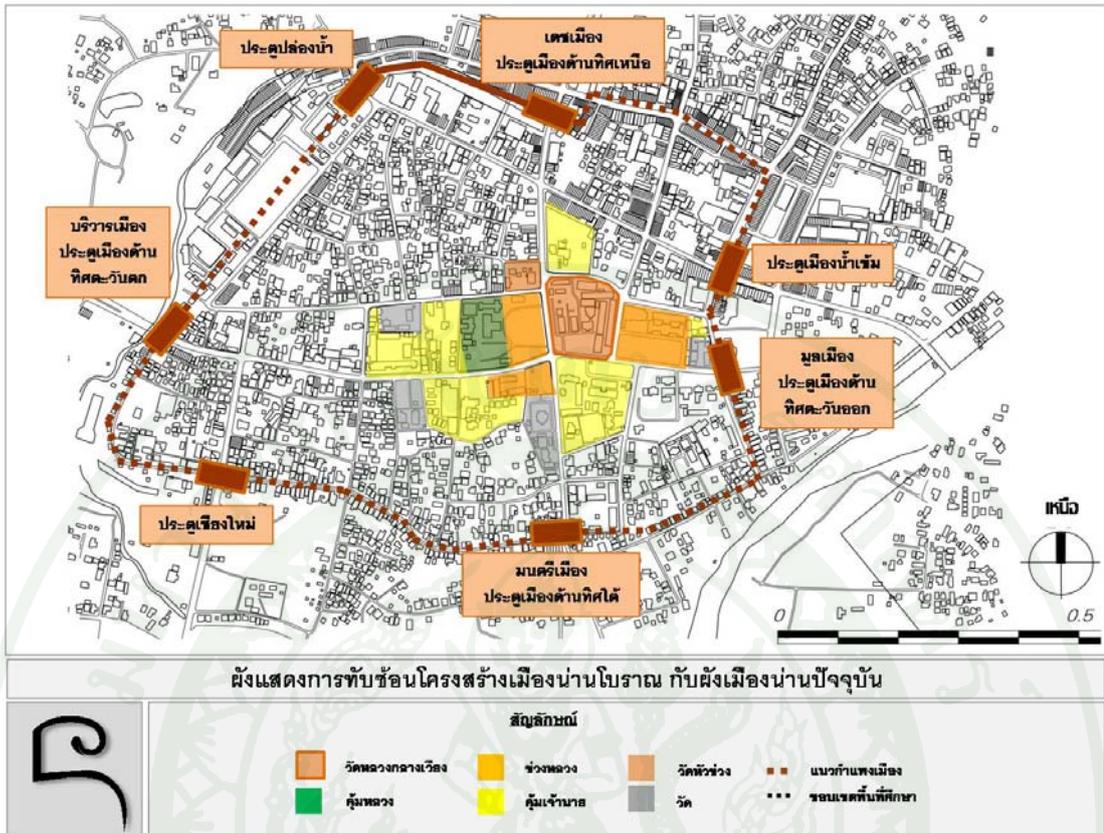
1.2 ศักยภาพด้านการรองรับการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า นาน มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่บุคคลากรให้บริการด้วยอัธยาศัยที่ดี แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมตั้งอยู่ในละแวกเดียวกัน มีระยะทางที่ไม่ไกล สามารถเดินทางท่องเที่ยวด้วยการเดินเท้าได้ เส้นทางเดินทางเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย เนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวมีปริมาณยานพาหนะน้อย แต่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า นาน จำเป็นต้องมีการพัฒนา ปรับปรุงในส่วนของ ป้ายสื่อความหมาย ป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ ห้องน้ำ และที่พักในแนวเส้นทางท่องเที่ยว และบุคคลกรในการให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาล

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการรองรับนักท่องเที่ยว หน่วยราชการส่วนท้องถิ่น มีโครงการในการพัฒนา เช่น โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โครงการอบรมมัคคุเทศก์ โครงการรถรทางนำเที่ยวชมเมืองเก่า เป็นต้น

1.3 ศักยภาพด้านการบริการจัดการ

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่ามีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น งานฟื้นฟูเมืองเก่าแคว้นบ้านมงคล ซึ่งจัดโดยชุมชนบ้านมงคล และหน่วยงานราชการมีโครงการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น โครงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โครงการพัฒนาผู้ประกอบการการท่องเที่ยว โครงการกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โครงการอบรมมัคคุเทศก์น้อย เป็นต้น

ภาพที่ 5.22 แสดงการทับซ้อนโครงสร้างเมืองน่านโบราณ กับผังเมืองน่านปัจจุบัน
ที่มา: จากการสำรวจ เมื่อ เดือนพฤษภาคม 2553

2.2 โครงสร้างเมืองเก่า โครงสร้างเมืองที่ปรากฏในปัจจุบัน เป็นหลักฐานที่แสดงถึงโครงสร้างและองค์ประกอบเมืองตามแนวคิดการวางผังเมืองล้านนาโบราณ (ทักขานเมือง) ซึ่งประกอบด้วย

2.2.1 กำแพงเมืองและคูเมือง กำแพงเมืองปัจจุบันที่ปรากฏอยู่และมีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กำแพงเมือง คือ กำแพงเมืองและคูเมืองด้านทิศเหนือ ซึ่งได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ โดยกรมศิลปากร แต่มีการรื้อล้าจากอาคารพานิชที่ปลูกสร้างชิดแนวกำแพงเมือง ทำให้กำแพงเมืองสูญเสียความสง่างามและด้อยคุณค่าลง ส่วนกำแพงเมืองด้านอื่น ๆ ถูกรื้อล้าและทำลายจากการปลูกสร้างบ้านเรือน และอาคารสิ่งปลูกสร้างต่าง ส่วนในพื้นที่คูเมือง มีการรื้อล้าถูกปิดกั้น จากอาคารพานิช และขาดการดูแลรักษาทำให้สภาพน้ำเน่าเสียและตื้นเขิน

2.2.2 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน (คุ้มหลวง) ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร สภาพของตัวอาคารได้รับการดูแลรักษาเป็นอย่างดี มีสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ที่ความสวยงาม โดยมีจุดเด่น คือแนวต้นลีลาวดี บริเวณด้านหน้าพื้นที่

2.2.3 วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร (วัดหลวง) สภาพแวดล้อมในปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แม้ว่าในพื้นที่จะมีสิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่อยู่ร่วมในพื้นที่ เช่น ศาลา กุฏิ อาคารเรียนของโรงเรียนนันทบุรี รวมถึงสาธารณูปการที่มีการติดตั้งติดกับตัวโบราณสถาน ที่บดบังและลดความสำคัญของโบราณสถาน ในส่วนของสภาพภูมิทัศน์ มีสภาพที่สวยงาม และช่วยแบ่งพื้นที่โบราณสถานและพื้นที่สิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่

2.2.4 ช่างเมื่อน่าน (ช่างหลวง) ตั้งอยู่ด้านหน้าวัดภูมินทร์ อยู่ในความดูแลของเทศบาลเมืองน่าน มีสภาพที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีการจัดกิจกรรมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เช่น การทำบุญตักบาตรในวันขึ้นปีใหม่ จัดงานเทศกาลสงกรานต์ ลานกิจกรรมของชุมชน ในส่วนสภาพภูมิทัศน์อยู่ในเกณฑ์ที่ดีและเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้ตัววิหารจัตุรมุขของวัดภูมินทร์มีความโดดเด่นและสวยงาม

2.2.5 ใจเมือง (สะดือเมือง) สันนิษฐานว่าบริเวณต้นโพธิ์ด้านหน้าอาคารพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน มีสภาพแวดล้อมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

2.2.6 คุ้มเจ้านาย ปัจจุบันมีการใช้งานทั้งที่เป็นสถานที่ราชการและใช้เป็นที่พักอาศัยของประชาชนโดยคุ้มที่ใช้เป็นสถานที่ราชการเช่น สำนักงานที่ดินจังหวัดน่าน กองกำกับการตำรวจภูธรจังหวัดน่าน เป็นต้น ส่วนที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชนส่วนใหญ่ยังใช้เป็นที่อยู่อาศัย

2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเมือง

การวิเคราะห์องค์ประกอบเมืองตามแนวคิดของ Kelvin Lynch ซึ่งประกอบด้วยเส้นทาง เขตพื้นที่ ย่าน ที่รวมกิจกรรม และที่หมายตา

2.3.1 เส้นทาง ในพื้นที่เมืองเก่า น่าน โดยมีถนนสายหลัก คือถนนสุริยพงษ์ ถนนผากอง และถนนสุมนเทวราช ผ่านกลางพื้นที่ ย่านต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ อาทิเช่น ย่านประวัติศาสตร์

ศิลปกรรม และย่านการค้า จึงทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ตั้งอยู่ในบริเวณถนนสายจะหลักมีการเข้าถึงที่สะดวก แต่มีทางเดินเท้าที่แคบ มีสิ่งกีดขวางในเส้นเดินทาง และเส้นทางเดินเท้าขาดความต่อเนื่อง

2.3.2 เขตพื้นที่ (Edge) ที่ชัดเจนในเมืองเก่าแก่คือ แม่น้ำน่าน ซึ่งแบ่งพื้นที่เมืองเก่าแก่ แนวกำแพงเมืองเก่าบริเวณถนนอนันตวรฤทธิเดช ถนนรอบเมืองทิศตะวันตก และถนนรอบเมืองทิศใต้ โดยพื้นที่บริเวณริมแม่น้ำน่าน เป็นพื้นที่ลานโล่งที่มีความสวยงาม ทางด้านธรรมชาติของลำน้ำน่าน ทั้ง 2 ฝั่ง และมีการจัดระเบียบของกลุ่มอาคารร้านค้าอย่างเป็นระเบียบ ส่วนพื้นที่บริเวณแนวกำแพงเมืองเก่า ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งได้รับการดูแลรักษาพอสมควร แต่มีอาคารพาณิชย์ และป้ายโฆษณา บดบังความงามของพื้นที่ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีรูปแบบไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

2.3.3 ย่าน (District) ที่สำคัญของเมืองเก่าแก่คือ ย่านศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน และย่านพานิชยกรรม โดยย่านศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน และย่านราชการมีการปรับปรุงรูปแบบแนวรั้ว รูปแบบเสาไฟฟ้าส่องสว่างที่เป็นรูปแบบที่ความสอดคล้องกัน และมีการปรับปรุงทัศนียภาพโดยการนำสายไฟฟ้าร้อยท่อลงใต้ดิน ส่วนในย่านพานิชยกรรม ขาดความเป็นระเบียบ ในการติดตั้งป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทำให้เกิดมลพิษทางสายตา

2.3.4 ที่รวมกิจกรรม (Node) ในพื้นที่เมืองเก่าแก่ ได้แก่ ช่วงเมืองเก่าแก่ และถนนสุมนเทวราช โดยพื้นที่บริเวณช่วงเมืองเก่าแก่เป็นจุดรวมกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม มีการปรับปรุงพื้นที่ผิวของช่วงเมือง และปรับปรุงพื้นที่ลานโล่งให้มีความต่อเนื่องกับบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ส่วนพื้นที่บริเวณถนนสุมนเทวราช ซึ่งเป็นจุดรวมกิจกรรมด้านการค้าขาย มีการติดตั้งป้ายโฆษณาที่ขาดความเป็นระเบียบ ทำให้เกิดมลพิษทางสายตา

2.3.5 ที่หมายตา (Landmark) ในพื้นที่เมืองเก่าแก่คือ พระธาตุช้างค้ำ ในวัดพระธาตุช้างค้ำ วัดภูมินทร์ และช่วงเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่บริเวณใจกลางเมืองเก่าแก่ที่มีความโดดเด่น และได้รับการดูแลสภาพแวดล้อมให้มีความสวยงาม เป็นที่สังเกตและจดจำได้ง่าย

3 ทิศทางการส่งเสริมการเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน ของหน่วยราชการ

แนวทางการส่งเสริมการเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน ของหน่วยราชการ ในส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย นโยบายและแผนงานโครงการด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟูเมือง การพัฒนาเมือง และการพัฒนาการท่องเที่ยว ของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องได้แก่ เทศบาลเมืองน่าน สำนักศิลปากรที่ 7 น่าน สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองน่าน และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน ซึ่งแบ่งออกเป็นแผนงานใน 3 ด้าน คือ

3.1 แผนงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

3.1.1 สำนักงานเทศบาลเมืองน่าน ได้แก่ โครงการรื้อวางบริการนักท่องเที่ยว เพื่อเที่ยวชมบริเวณพื้นที่เมืองเก่า และโครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวเมืองเก่า น่าน

3.1.2 สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน ได้แก่ โครงการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และโครงการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยว

3.1.3 สำนักศิลปากรที่ 7 จังหวัดน่าน ได้แก่ โครงการอบรมมัคคุเทศก์

3.1.4 สำนักพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดน่าน โครงการดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน และโครงการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นถิ่น

3.2 แผนงาน โครงการด้านการอนุรักษ์ และฟื้นฟูเมืองเก่า

3.2.1 สำนักงานเทศบาลเมืองน่าน ได้แก่ การกำหนดการใช้พื้นที่บริเวณเมืองเก่า และการทำประโยชน์จากพื้นที่ โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ บริเวณพื้นที่เมืองเก่า และโครงการการพัฒนาแหล่งโบราณสถานของเมือง

3.2.2 สำนักศิลปากรที่ 7 จังหวัดน่าน ได้แก่ โครงการบูรณปฏิสังขรณ์ โบราณสถาน ในพื้นที่เมืองเก่า น่าน โครงการอนุรักษ์โบราณสถาน และโครงการให้ความรู้แก่ประชาชน

3.2.3 สำนักงานพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของเมืองเก่า น่าน โครงการการสร้างจิตสำนึกและส่งเสริมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

3.2.4 สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน ได้แก่ โครงการจัดประชุมประชาชน ในเขตเมืองเก่า เพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมกับพื้นที่เมืองเก่า

3.3 แผนโครงการด้านพัฒนาเมือง

3.3.1 สำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน แผนการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม ทำระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการให้เป็นระบบ ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของเมืองเก่า

4 วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของกลุ่มนักท่องเที่ยว ประชาชน และหน่วยงานราชการ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะด้านการท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะความคิดเห็นด้านการพัฒนา และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยเสนอแนะให้มีการพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมเมืองให้มีความร่มรื่น ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม มีป้ายข้อมูลที่ชัดเจน มีความต่อเนื่อง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวควรปรับปรุงเช่น เพิ่มสถานที่จอดรถ ป้ายบอกเส้นทาง ห้องน้ำที่สะอาด เพิ่มกิจกรรมด้านการบริการการท่องเที่ยว และเพิ่มบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน รวมถึงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีรูปแบบที่หลากหลายเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวในทุกกลุ่ม

4.2 ข้อเสนอแนะด้านการอนุรักษ์เมือง และโบราณสถาน

กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์เมือง และโบราณสถาน โดยเสนอแนะให้สร้างจิตสำนึกของชุมชน เยาวชนในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมและเป็นเอกลักษณ์ของเมืองน่าน เสนอแนะการควบคุมรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของเมืองน่าน

4.3 ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาเมือง

กลุ่มตัวอย่างเสนอแนะความคิดเห็น ด้านการพัฒนาเมือง โดยเสนอให้มีการกำหนดพื้นที่การท่องเที่ยว การพัฒนาเส้นทางในการในการสัญจรในพื้นที่เมืองเก่าให้มีความสะดวก การพัฒนาทางเลือกในการเดินทางเข้าถึงจังหวัดน่าน เช่น การเพิ่มการเดินทางอากาศ เป็นต้น

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาเมืองเก่า ที่มีคุณค่าและความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ เพื่อให้ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม นั้น ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แนวคิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง และแนวคิดการพัฒนาเมือง การเป็นกรอบในการเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สรุปศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า

1 สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

จากการศึกษาข้อมูลทางเอกสาร และการสำรวจ สรุปได้ว่าเมืองเก่าเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรม ประเพณี วิถีการดำเนินชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งชาวเมืองน่านยังคงดำรงรักษาวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม และมีการถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยโบราณสถานที่มีคุณค่าและความสำคัญ จะตั้งรวมกลุ่มกันอยู่บริเวณพื้นที่ใจกลางเมืองเก่า มีเส้นทางสัญจรสายหลักผ่านประกอบด้วย วัดพระธาตุช้างค้ำ วัดภูมินทร์ วัดหัวข่วง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน คุ่มเจ้าราชบุตร เป็นต้น สำหรับพื้นที่โบราณสถานและพื้นที่ที่มีความสำคัญอื่น ๆ เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้ง ๆ อยู่บนถนนสายรอง ถนนสายย่อย ทำให้การเข้าถึงพื้นที่ทำได้ไม่สะดวก ไม่มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน จึงทำให้นักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวน้อย สภาพแวดล้อมจึงขาดการดูแลอย่างเหมาะสม เช่น วัดพญาภู วัดไผ่เหลือง และคูเมือง เป็นต้น

และหน่วยงานราชการมีแผนงานโครงการในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ โครงการที่พัฒนาคุณค่า และศักยภาพของพื้นที่ เช่น การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงการอนุรักษ์โบราณสถาน โครงการพัฒนาแหล่งโบราณสถาน โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2 ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าหนองค้อประกอบที่จะช่วยส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว เช่นการบริการของเจ้าหน้าที่ด้วยอธยาศัยที่ดี ตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่รวมกลุ่มกันอยู่ในระยะการเดินทางเส้นทางเดินทางเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีความปลอดภัย เนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวมีปริมาณยานพาหนะน้อย แต่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและพัฒนา ในส่วนของป้ายข้อมูล ป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยว ห้องน้ำ ที่นั่งพัก และสถานที่จอดรถ รวมถึง จำนวนบุคลากรในการบริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ซึ่งหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นมีแผนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โครงการอบรมมัคคุเทศก์ โครงการรถรางนำเที่ยวชมเมืองเก่า

3 ศักยภาพด้านการบริการจัดการ

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าหนองค้อมีการควบคุม ดูแล และจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน มีการสร้างจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถานแก่เจ้าหน้าที่ และชุมชน รวมถึงการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการท่องเที่ยว เช่น การจัดงานถนนคนเดิน กาดมั่ว ซึ่งมีการหมุนเวียนจัดในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่าง ๆ และในพื้นที่ที่มีความสำคัญของเมือง

ซึ่งหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นมีแผนงานโครงการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ โครงการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โครงการพัฒนาผู้ประกอบการการท่องเที่ยว โครงการกิจกรรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โครงการอบรมมัคคุเทศก์น้อย

สรุปศักยภาพของเมืองเก่าน่าน

พื้นที่ในบริเวณเมืองเก่าน่านมีการควบคุมการพัฒนาในพื้นที่เมืองเก่าเพื่อให้คงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม ด้วยการรักษารูปแบบการวางเมืองน่านโบราณ โดยการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยให้พื้นที่บริเวณใจกลางเมืองเก่า แนวกำแพงเมืองน่าน ให้เป็นพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมท้องถิ่น การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณคดี และมีแนวทางโน้มที่จะขยายพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ ๔ ครอบคลุมแนวกำแพงเมืองเดิมทั้งหมด รวมถึงการควบคุมความสูงของอาคาร การควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการควบคุมการติดตั้งป้ายโฆษณาขนาดใหญ่

ด้านโครงสร้างเมืองเก่าน่าน ที่ปรากฏในปัจจุบันมีการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อม สภาพภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม และมีการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างต่อเนื่องทั้งกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ส่วนพื้นที่คูเมืองและคู่มือเจ้าราชบุตร ขาดการปรับปรุง ดูแล พื้นที่เนื่องจากพื้นที่บริเวณคูเมืองน่านมีพื้นที่ติดกับพื้นที่ของเอกชนใช้ และพื้นที่คู่มือเจ้าราชบุตร เป็นพื้นที่ของเอกชนในการพักอาศัย การดำเนินการปรับปรุงพื้นที่ทั้ง 2 พื้นที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของเจ้าของพื้นที่ในการอนุรักษ์ และปรับปรุงพื้นที่

และด้านองค์ประกอบเมือง พบว่าพื้นที่เมืองเก่าน่าน มีองค์ประกอบเมืองหลายองค์ประกอบที่สามารถทำหน้าที่ได้หลายหน้าที่ เช่น ย่านประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สำคัญของเมืองเก่าน่าน นอกจากจะทำหน้าที่เป็นที่รวมกิจกรรมแล้ว ยังสามารถเป็น ที่หมายตา ได้ โดยองค์ประกอบเมืองของเมืองเก่าน่านมีสภาพแวดล้อมที่ได้รับการดูแลและพัฒนาให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณย่านประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่รวมกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นที่ตั้งของที่หมายตาของเมือง แต่พื้นที่ในบริเวณย่านพานิชยกรรมต้องได้รับการปรับปรุงในส่วนของความเป็นระเบียบของการติดตั้งป้ายโฆษณา และสายไฟฟ้า

ซึ่งหน่วยงานราชการและประชาชนในพื้นที่เมืองน่านมีส่วนร่วมในอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองเก่า อาทิเช่น การจัดประชุมประชาชนในพื้นที่เมืองเก่าเพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาและความสำคัญของเมืองเก่าน่าน โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน ในพื้นที่เมืองเก่าน่าน โครงการการให้ความรู้แก่ประชาชนการอนุรักษ์โบราณสถาน โครงการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์

ข้อเสนอแนะการพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่เมือง เพื่อที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่า น่าน โดยแบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการพัฒนาระดับเมือง

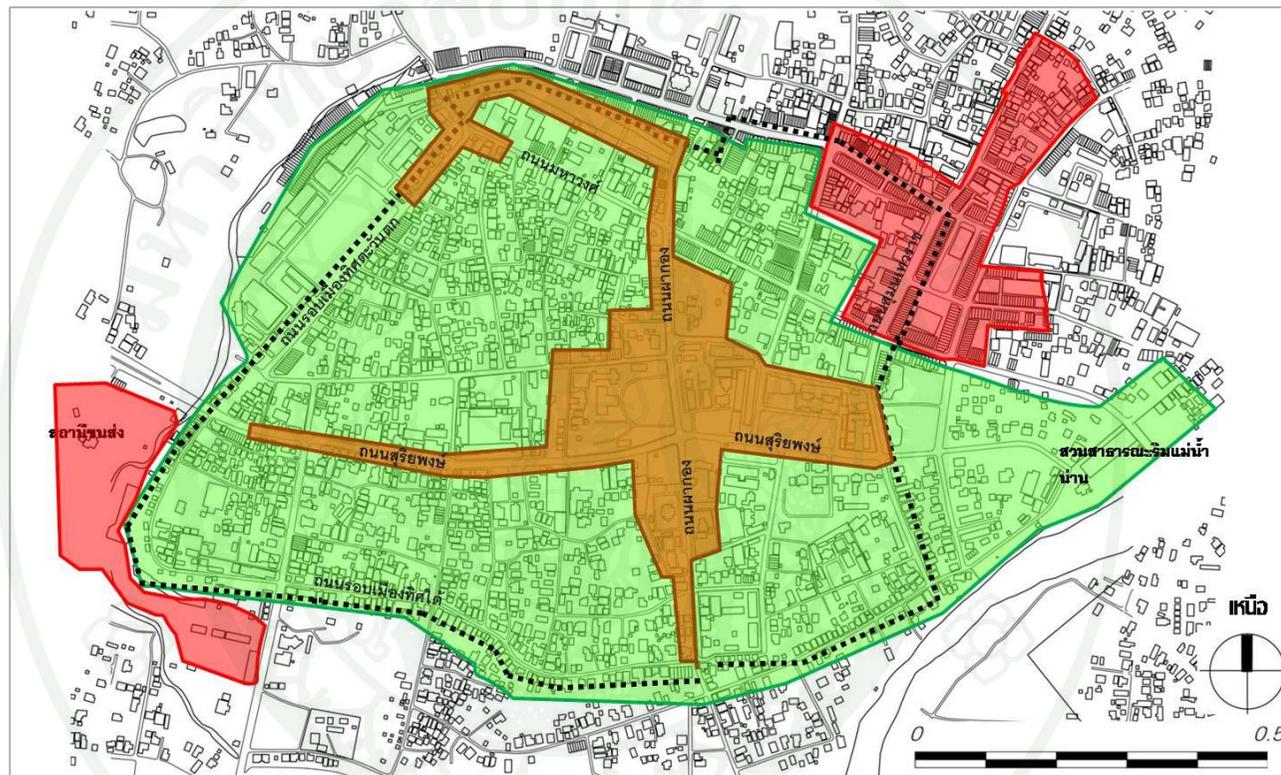
1.1 การกำหนดพื้นที่ควบคุมการพัฒนา

การกำหนดพื้นที่ควบคุมการพัฒนา คือการควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ในเมืองเก่าที่มีความสอดคล้องกับคุณค่า ความสำคัญของพื้นที่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ สามารถปกป้องและส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์โบราณสถานและพื้นที่ที่มีความสำคัญ รวมถึงการ ควบคุมการพัฒนา ที่จะส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน และคุณค่าของพื้นที่ โดยแบ่งการควบคุมพื้นที่ออกเป็น 3 ระดับ คือ

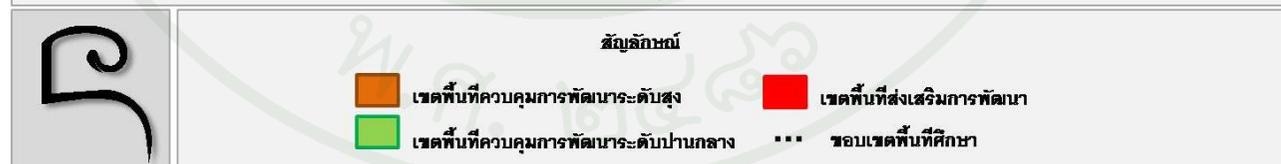
1.1.1 **พื้นที่ควบคุมการพัฒนาระดับสูง (Conservation Zone)** คือบริเวณพื้นที่ที่มีคุณค่า ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม หรือมีสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น เพื่อรักษาคุณค่า ความสำคัญของพื้นที่ ไม่ให้ถูกทำลาย รวมถึงควบคุมรูปแบบสถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้าง ให้มีรูปแบบที่สอดคล้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นได้แก่บริเวณ เมืองเก่า น่าน บริเวณรอบกำแพงเมือง ถนนสุริยพงษ์ ถนนผากอง และถนนมหาวงศ์

1.1.2 **พื้นที่ควบคุมการพัฒนาระดับปานกลาง (Buffer Zone)** เป็นบริเวณพื้นที่ที่อยู่ติดกับพื้นที่ควบคุมการพัฒนาระดับสูง เพื่อป้องกันการรुकล้ำพื้นที่โบราณสถานและสถานที่สำคัญ รวมถึงควบคุมรูปแบบสถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างให้มีความสอดคล้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ได้แก่พื้นที่รอบพื้นที่ควบคุมการพัฒนาระดับสูง ในพื้นที่แนวกำแพงเมืองเก่า น่าน

1.1.3 **พื้นที่ส่งเสริมพัฒนา (Development Zone)** เป็นพื้นที่ส่งเสริมการพัฒนาเพื่อรองรับขยายตัวของเมือง ภายใต้ข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของสำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน ได้แก่พื้นที่ บริเวณย่านพานิชยกรรม

ผังพื้นที่ควบคุมการพัฒนา

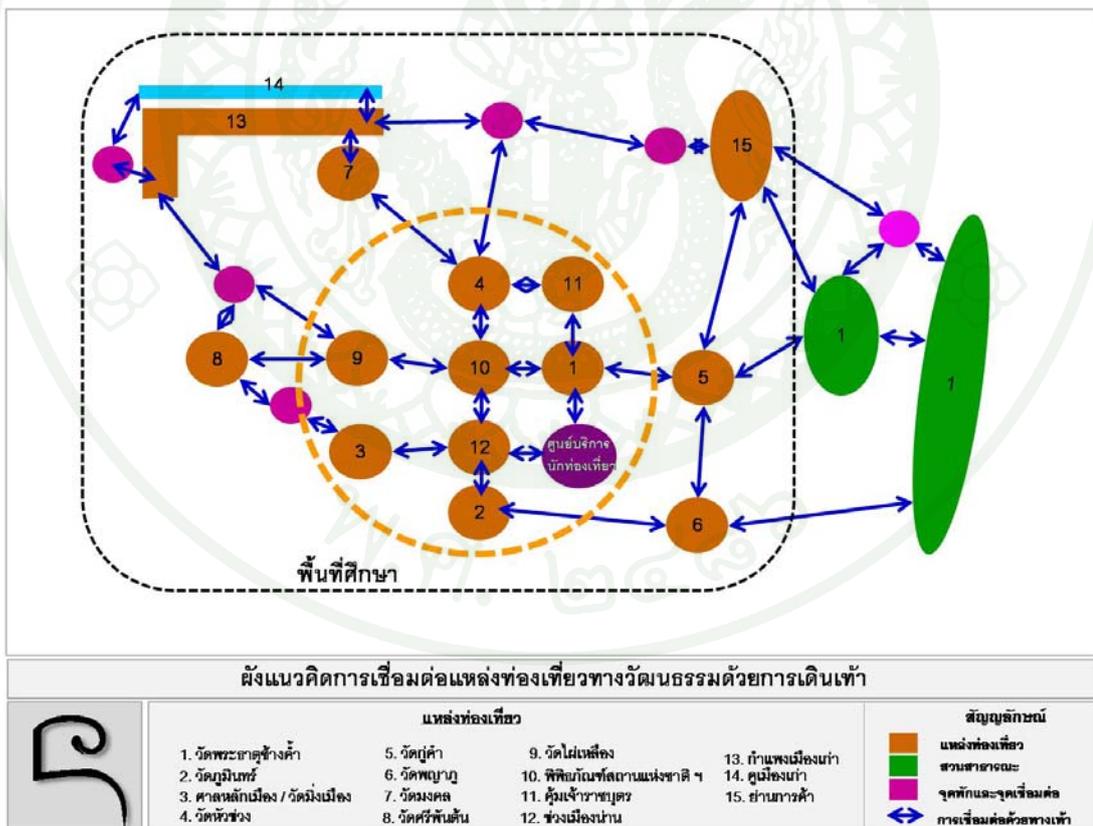
ภาพที่ 6.1 แสดงผังพื้นที่ควบคุมการพัฒนา (Zoning)

1.2 การพัฒนาการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แนวคิดในการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าแก่ ประกอบด้วยแนวคิดการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวด้วยการเดินเท้า และทางจักรยาน

1.2.1 แนวคิดการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยการเดินเท้า

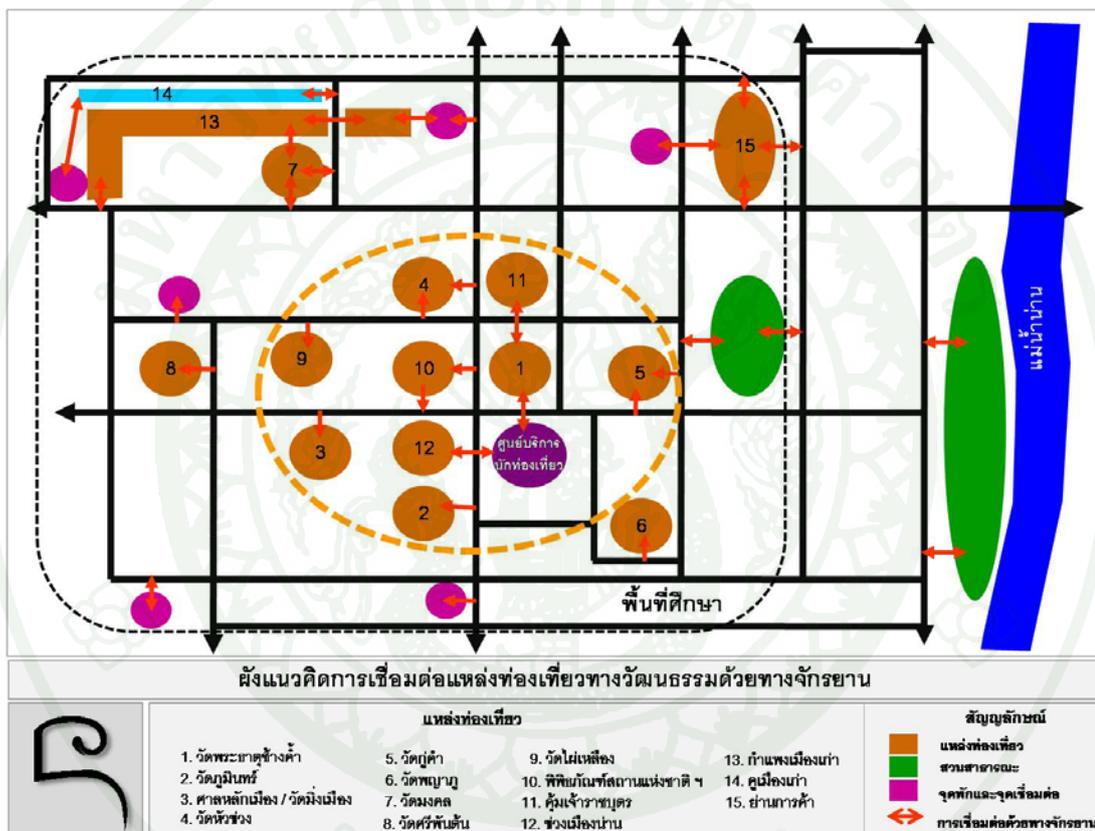
แนวคิดการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวด้วยการเดินเท้า มีแนวคิดมาจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าแก่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีที่ตั้งรวมกลุ่มกันอยู่ในระยะทางที่สามารถเดินเท้าเข้าถึงพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวได้โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณใจกลางเมืองเก่าแก่ ส่วนพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณอื่น สามารถพัฒนาให้มีพื้นที่จุดพักและเชื่อมต่อการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้ โดยจุดพักมีกิจกรรม ข้อมูลที่มีสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ที่

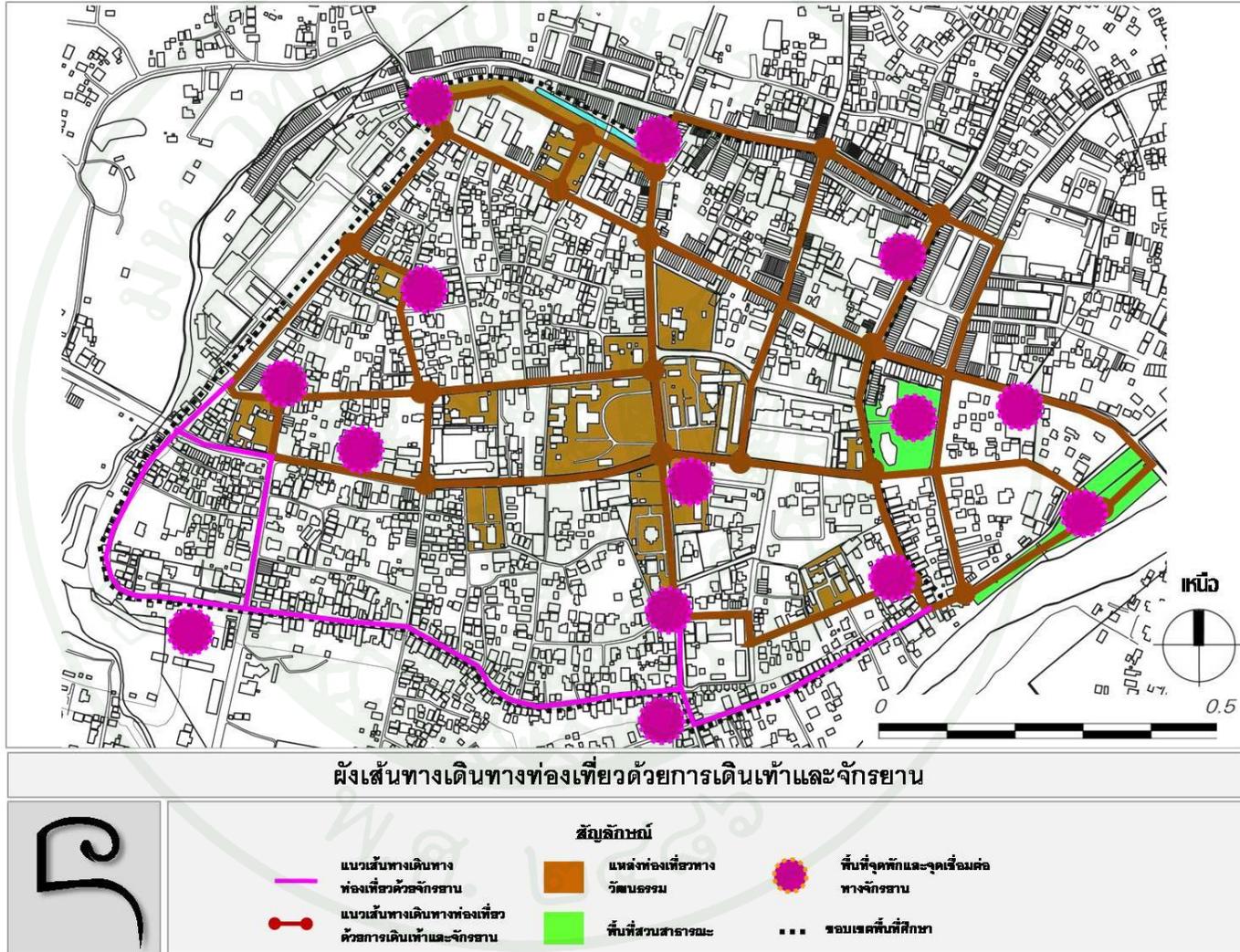
ภาพที่ 6.2 แสดงผังแนวคิดการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวด้วยการเดินเท้า

1.2.1 แนวคิดการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางจักรยาน

แนวคิดการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางจักรยานเป็นแนวคิดที่ต้องการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีระยะห่างจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอื่น ๆ และสามารถเชื่อมต่อการเดินทางท่องเที่ยวด้วยวิธีการอื่น ๆ โดยมีจุดพักและจุดเชื่อมต่อการเดินทาง ที่มีกิจกรรม ข้อมูลที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

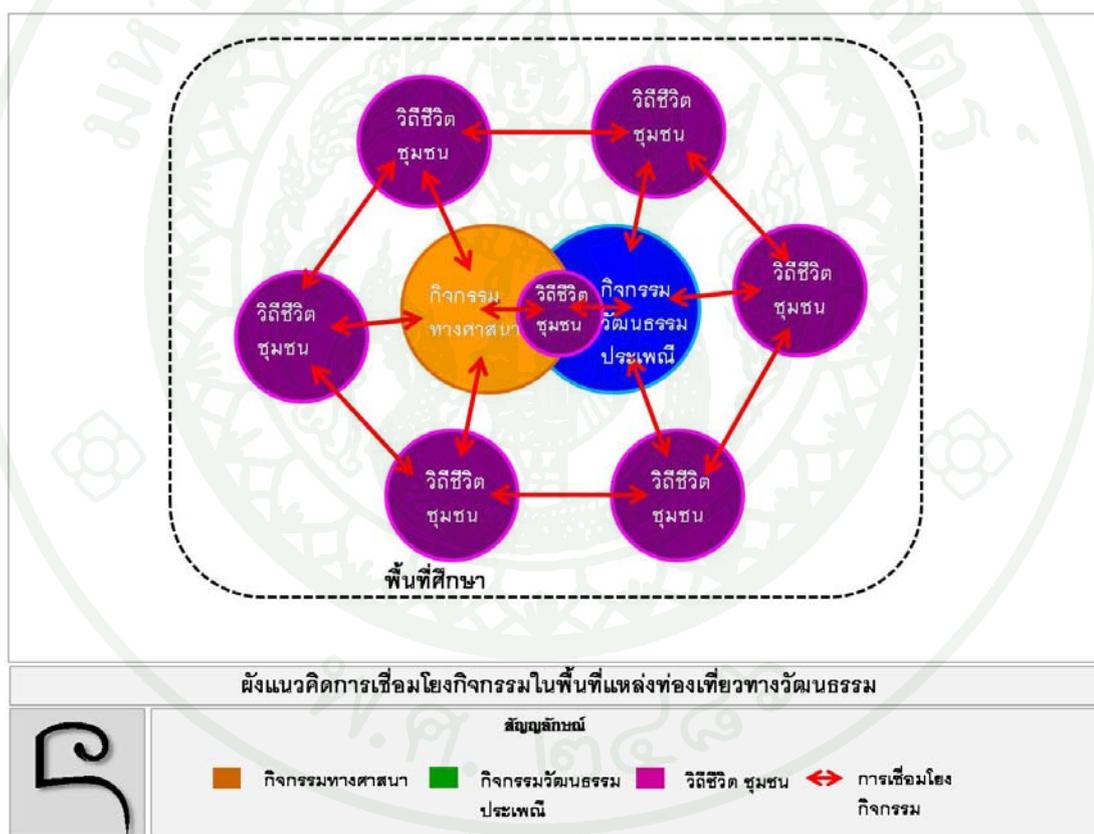
ภาพที่ 6.3 แสดงผังแนวคิดการเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวด้วยทางจักรยาน

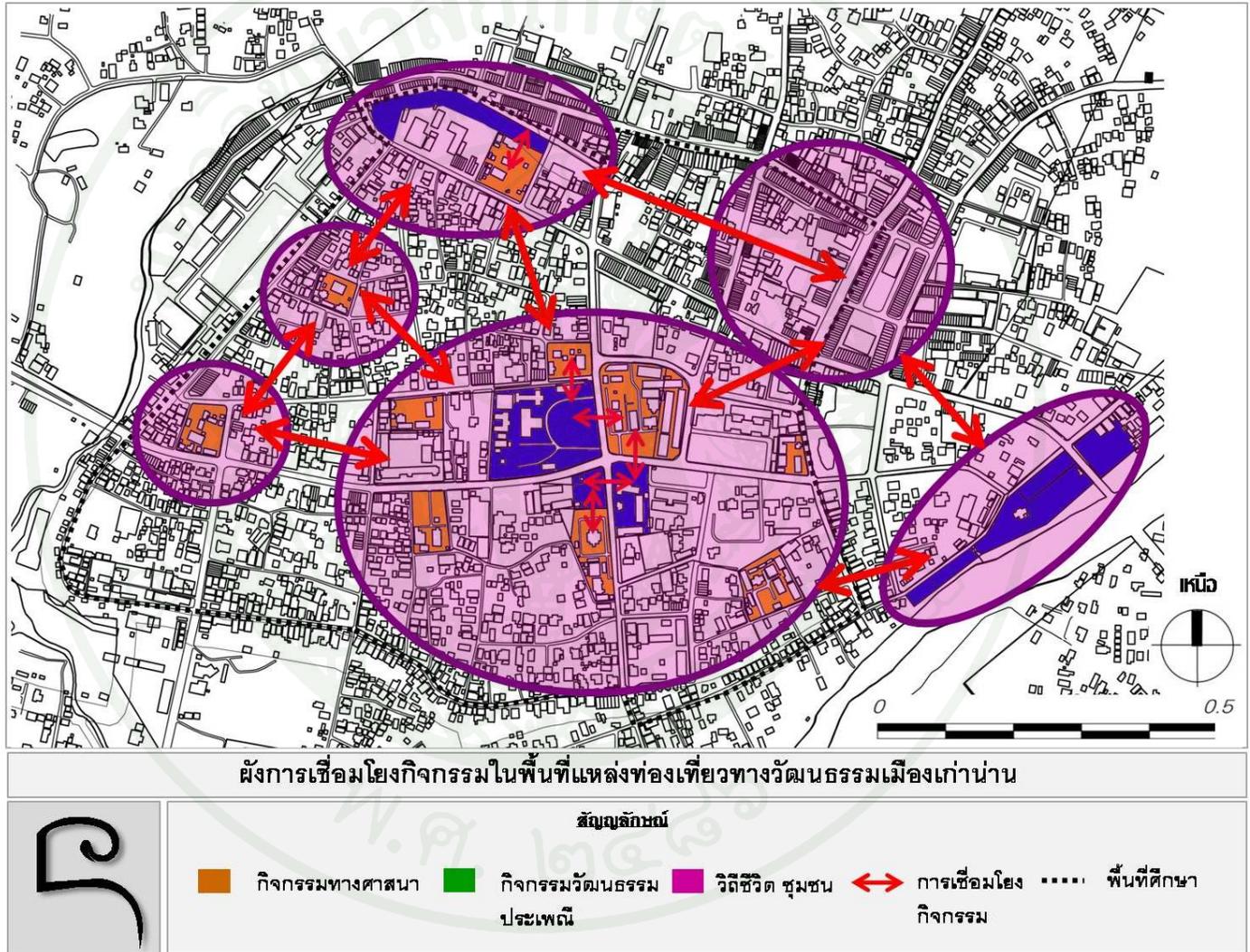
ภาพที่ 6.4 แสดงผังเส้นทางทางการเดินทางท่องเที่ยวด้วยการเดินเท้าและทางจักรยาน

1.3 ข้อเสนอแนะการพัฒนาการเชื่อมโยงกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แนวความคิดการเชื่อมโยงกิจกรรมในพื้นที่เมืองเก่า น่าน มีแนวคิดจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เมืองเก่า น่าน เป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวเมือง ชุมชน ดังนั้นเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้นั้น จะต้องสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง กิจกรรมกับกิจกรรม กิจกรรมกับชุมชน และชุมชนกับชุมชน ซึ่งจะสามารถพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชน เมือง และสร้างความยั่งยืนให้แก่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี

ภาพที่ 6.5 แสดงผังแนวความคิดการเชื่อมโยงกิจกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ภาพที่ 6.6 แสดงผังการเชื่อมโยงกิจกรรมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า

2 ข้อเสนอแนะการพัฒนาในระดับย่าน ชุมชน

2.1 การควบคุมอาคารสิ่งปลูกสร้าง

2.1.1 พื้นที่ในเขตควบคุมการพัฒนาในระดับสูง

ก. ควบคุมความสูงของอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ให้มีความสูงไม่เกิน 6.00 เมตร ตามข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของสำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน ได้แก่ พื้นที่บริเวณใจกลางเมืองเก่า น่าน พื้นที่รอบกำแพงเมืองเก่า คูเมือง บริเวณถนนสุริยพงษ์ ถนนผากอง ถนนมหาวงศ์ ถนนรอบเมืองทิศตะวันตก

ข. ควบคุมระยะห่างของอาคารสิ่งปลูกสร้างรอบพื้นที่บริเวณกำแพงเมืองเก่า ในระยะไม่น้อยกว่า 20.00 เมตร ในพื้นที่ราชพัสดุ

ค. ขอความร่วมมือเจ้าของอาคารสิ่งปลูกสร้างรอบพื้นที่บริเวณ กำแพงเมือง และคูเมือง ในการเพิ่มพื้นที่ถอยร่นของอาคารจากแนวกำแพงเมืองอย่างน้อย 5.00 เมตร เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ รอบกำแพงเมืองเก่า น่าน

ง. การอนุรักษ์ และควบคุมรูปแบบอาคารสิ่งปลูกสร้างที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ให้มีรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น มี สีสรร และใช้วัสดุ ที่สอดคล้องกับโบราณสถาน หรือ

จ. ควบคุมการติดตั้งป้ายโฆษณาในพื้นที่เมืองเก่า กำแพงเมือง คูเมือง ถนน สุริยพงษ์ ถนนผากอง และถนนมหาวงศ์

1) ห้ามติดตั้งป้ายโฆษณาขนาดใหญ่เกินกว่า 5 ตารางเมตร และห้ามติดตั้งป้ายโฆษณา ป้ายผ้าใบในเขตทางสาธารณะ

2) การติดตั้งป้ายสื่อความหมาย ป้ายโฆษณาขนาดเล็ก ต้องมีขนาดไม่เกิน 0.60 X 0.60 ม. หรือ 0.20 X 0.60 ม. และมีความสูงอย่างน้อย 2.00 ม. วัดจากแนวทาง ทางเดิน

3) การติดตั้งป้ายชื่อร้าน ป้ายโฆษณา ด้านหน้าอาคาร สามารถติดตั้งให้ยื่นออกจากแนวผนังไม่เกิน 1.00 ม. และมีความสูงไม่น้อยกว่า 2.00 ม. วัดจากแนวทางเดินเท้า

2.1.2 พื้นที่ควบคุมการพัฒนาในระดับปานกลาง

ก. ควบคุมความสูงของอาคารสิ่งปลูกสร้างในเขตพื้นที่ ให้มีความสูงไม่เกิน 6.00 เมตร ตามข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของสำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน ได้แก่ พื้นที่ในแนวกำแพงเมืองเก่าน่าน ทั้งหมด

ข. ควบคุมรูปแบบอาคารสิ่งปลูกสร้างที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ให้มีรูปแบบสถาปัตยกรรม สีสรร และวัสดุ ที่สอดคล้องกับโบราณสถาน หรือสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ค. ควบคุมติดตั้งป้ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีให้บังสายตาสถาน อาคารที่มีความสำคัญ โดย

1) การติดตั้งป้ายชื่อร้าน ป้ายโฆษณา ด้านหน้าอาคาร สามารถติดตั้งให้ยื่นออกจากแนวผนังไม่เกิน 1.00 ม. และมีความสูงไม่น้อยกว่า 2.00 ม. วัดจากแนวทางเดินเท้า

2) ห้ามติดตั้งป้ายโฆษณา ป้ายผ้าใบในเขตทางสาธารณะ และห้ามติดตั้งในระดับต่ำกว่า 2.00 ม. โดยวัดจากระดับทางเดินเท้า

3) ห้ามมิให้ที่ติดตั้งป้ายโฆษณาบนผนังด้านหน้าอาคาร

2.1.3 เขตพื้นที่ส่งเสริมการพัฒนา

ก. ควบคุมความสูงของอาคารสิ่งปลูกสร้างในเขตพื้นที่ ให้มีความสูงไม่เกิน 12.00 เมตร ตามข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของสำนักงานโยธาธิการและผังเมือง จังหวัดน่าน ได้แก่ บริเวณย่านการค้า ถนนสุมนเทวราช

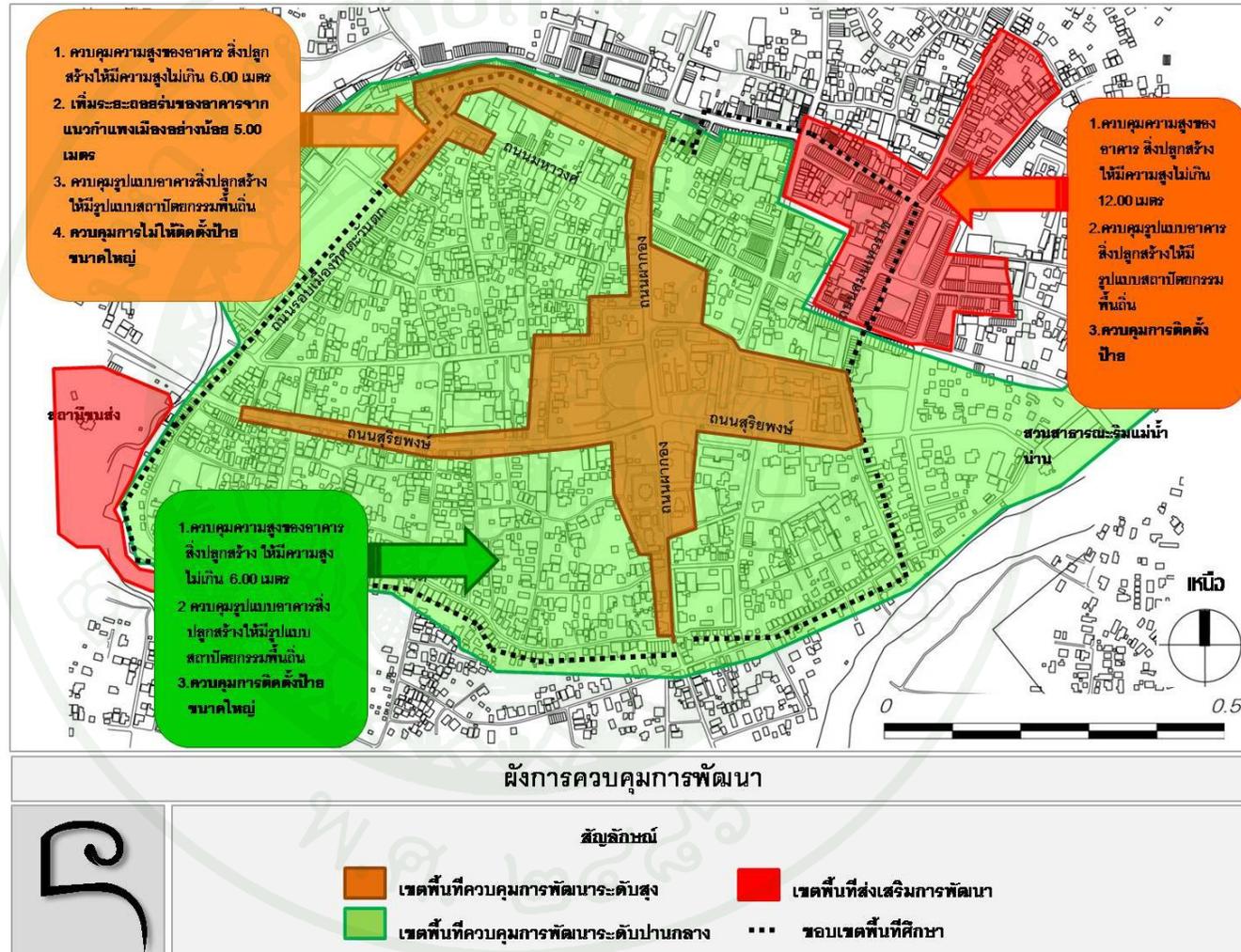
ข. ควบคุมรูปแบบอาคารสิ่งปลูกสร้างที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ให้มีรูปแบบสถาปัตยกรรม สีสรร และวัสดุ ที่สอดคล้องกับโบราณสถาน หรือสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ค. ควบคุมติดตั้งป้ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และมีให้บดบังศาสนสถาน อาคารที่มีความสำคัญ โดย

1) การติดตั้งป้ายชื่อร้าน ป้ายโฆษณา ด้านหน้าอาคาร สามารถติดตั้งให้ยื่นออกจากแนวผนังไม่เกิน 1.00 ม. และมีความสูงไม่น้อยกว่า 2.00 ม. วัดจากแนวทางเดินเท้า

2) การติดตั้งป้ายโฆษณาที่ติดตั้งบนผนังด้านหน้าอาคาร ห้ามติดตั้งป้ายยื่นออกจากตัวอาคาร ให้ติดตั้งในแนวขนานกับอาคาร และมีความสูงไม่เกิน พื่นชั้น 3 ของอาคาร

3) ห้ามติดตั้งป้ายโฆษณา ป้ายผ้าใบในเขตทางสาธารณะ และห้ามติดตั้งในระดับต่ำกว่า 2.00 ม. โดยวัดจากระดับทางเดินเท้า

ภาพที่ 6.7 แสดงฝั่งการควบคุมการพัฒนา

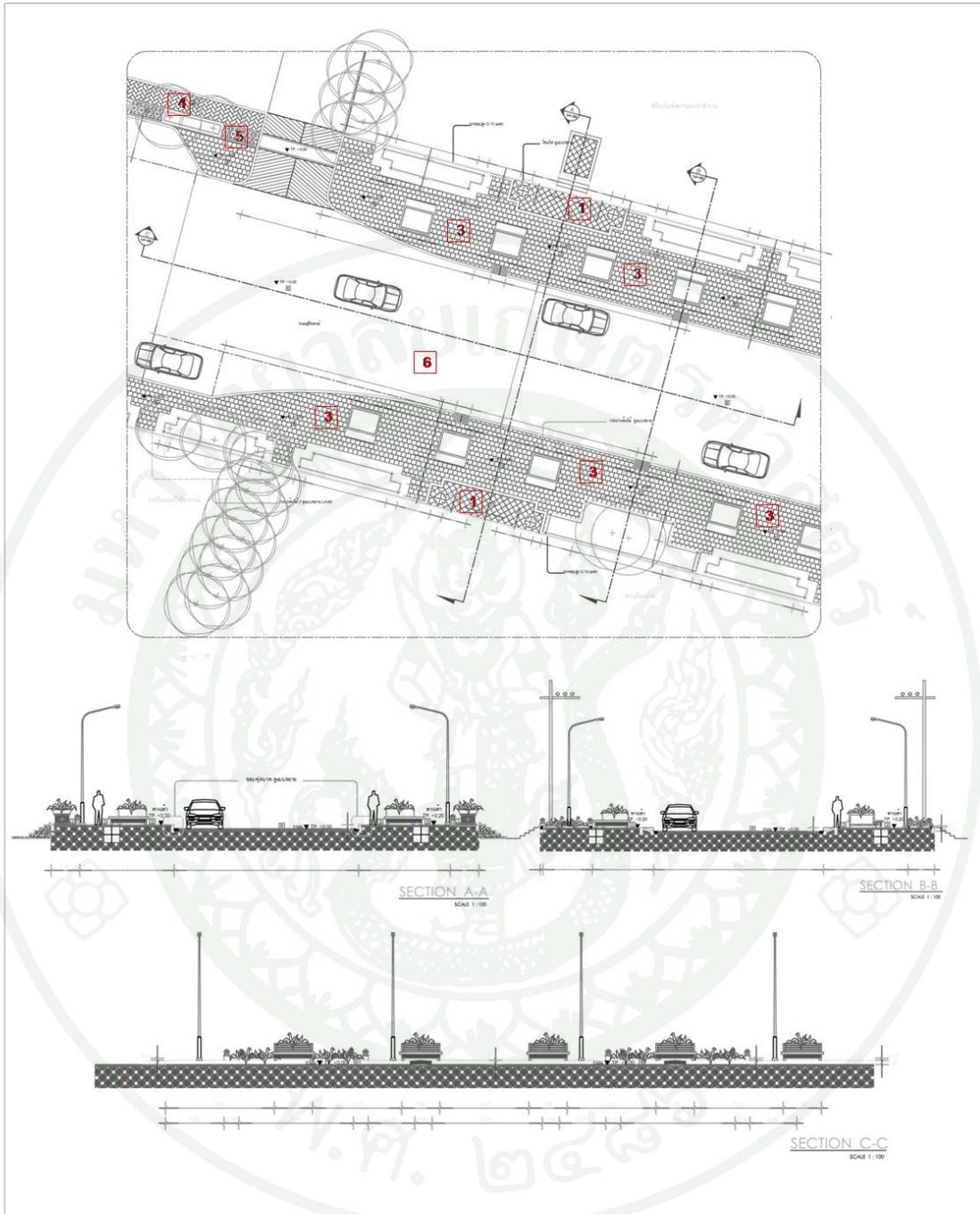
2.2 ปรับปรุงเส้นทางสัญจร

2.2.1 ทางเดินเท้า

เส้นทางเดินเท้าในพื้นที่บริเวณใจกลางเมืองเก่า ย่าน ถนนสุริยพงษ์ ถนนผากอง ถนนมหาวงศ์ ขยายทางเดินเท้าให้มีความกว้าง 1.50 – 2.00 ส่วนในพื้นที่บริเวณอื่นๆ ขยายทางเดินเท้าให้มีความกว้าง 1.20 – 1.50 เมตร มีทางลาดสำหรับคนพิการ ตามมาตรฐานสากล และสร้างความต่อเนื่องกับพื้นที่ส่วนต่างๆ รวมถึงเพิ่มพรรณไม้พุ่มสูงเพื่อให้ร่มเงาในเส้นทางสัญจร และการท่องเที่ยว

2.2.2 ทางจักรยาน

เพิ่มช่องทางเดินทางสำหรับรถจักรยาน ในถนนสายหลักและสายรองที่ชัดเจนเพื่อใช้ในการสัญจรของชาวเมือง และการเดินทางท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมทางเลือกในการเดินทางท่องเที่ยว ที่ลดมลภาวะ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่เมืองเก่า

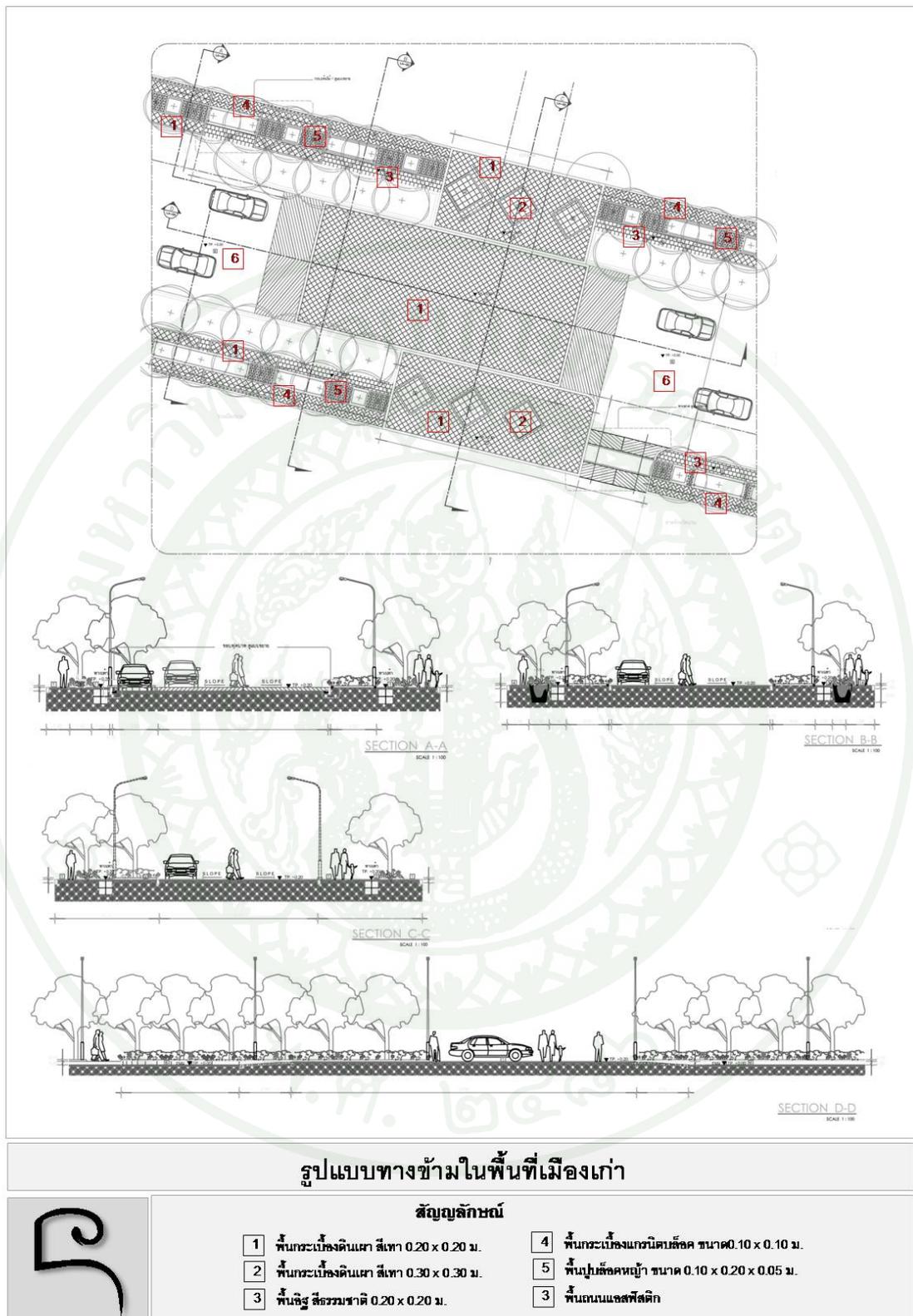

รูปแบบทางเดินเท้าในพื้นที่เมืองเก่า

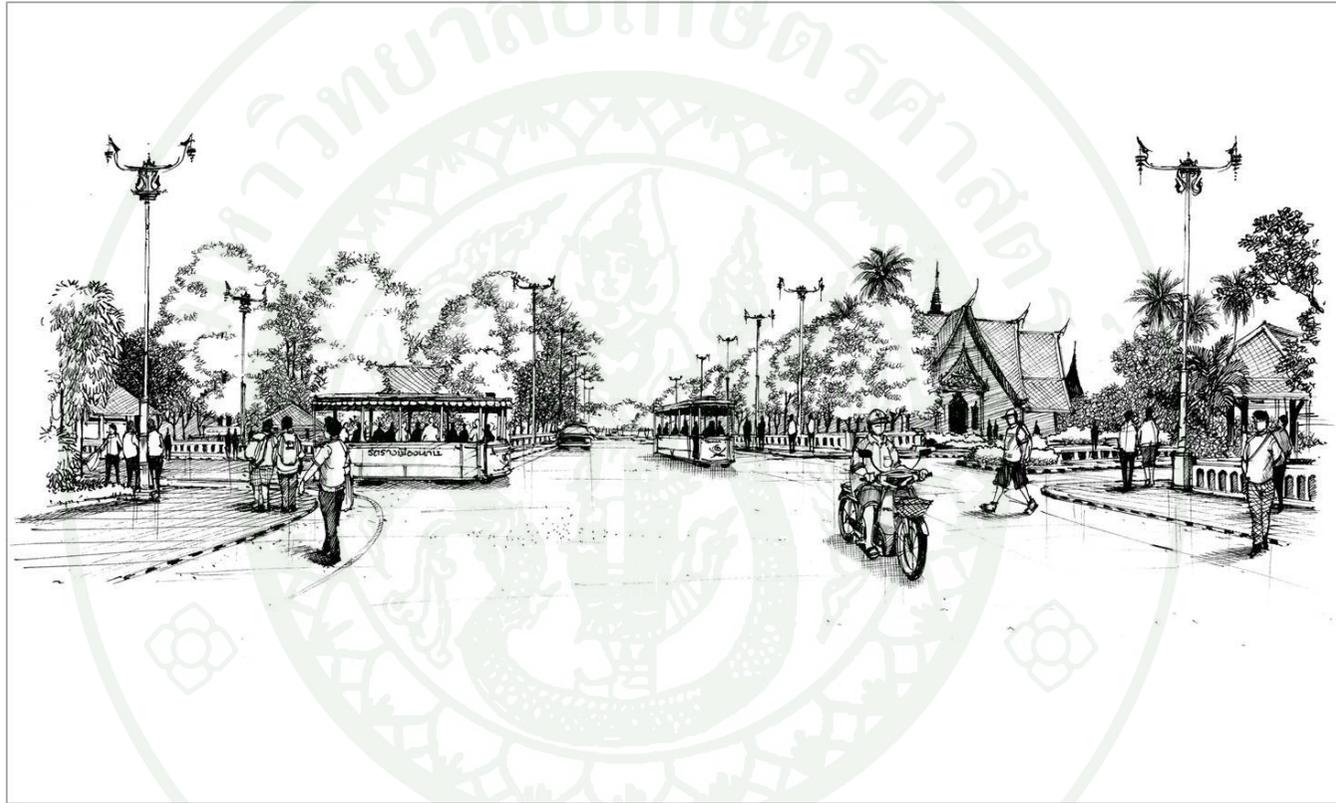
สัญลักษณ์

1	พื้นกระเบื้องดินเผา สีเทา 0.20 x 0.20 ม.	4	พื้นกระเบื้องแกรนิตบล็อค ขนาด 0.10 x 0.10 ม.
2	พื้นกระเบื้องดินเผา สีเทา 0.30 x 0.30 ม.	5	พื้นปูบล็อกหญ้า ขนาด 0.10 x 0.20 x 0.05 ม.
3	พื้นอิฐ สีธรรมชาติ 0.20 x 0.20 ม.	3	พื้นถนนแอสฟัลติก

ภาพที่ 6.8 แสดงรูปแบบทางเดินเท้าในพื้นที่เมืองเก่า

ภาพที่ 6.9 แสดงรูปแบบทางข้ามในพื้นที่เมืองเก่า

ทัศนียภาพในพื้นที่ย่านประวัติศาสตร์ บริเวณช่วงเมืองน่าน

๕

ภาพที่ 6.10 แสดงทัศนียภาพในย่านประวัติศาสตร์

2.3 การปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

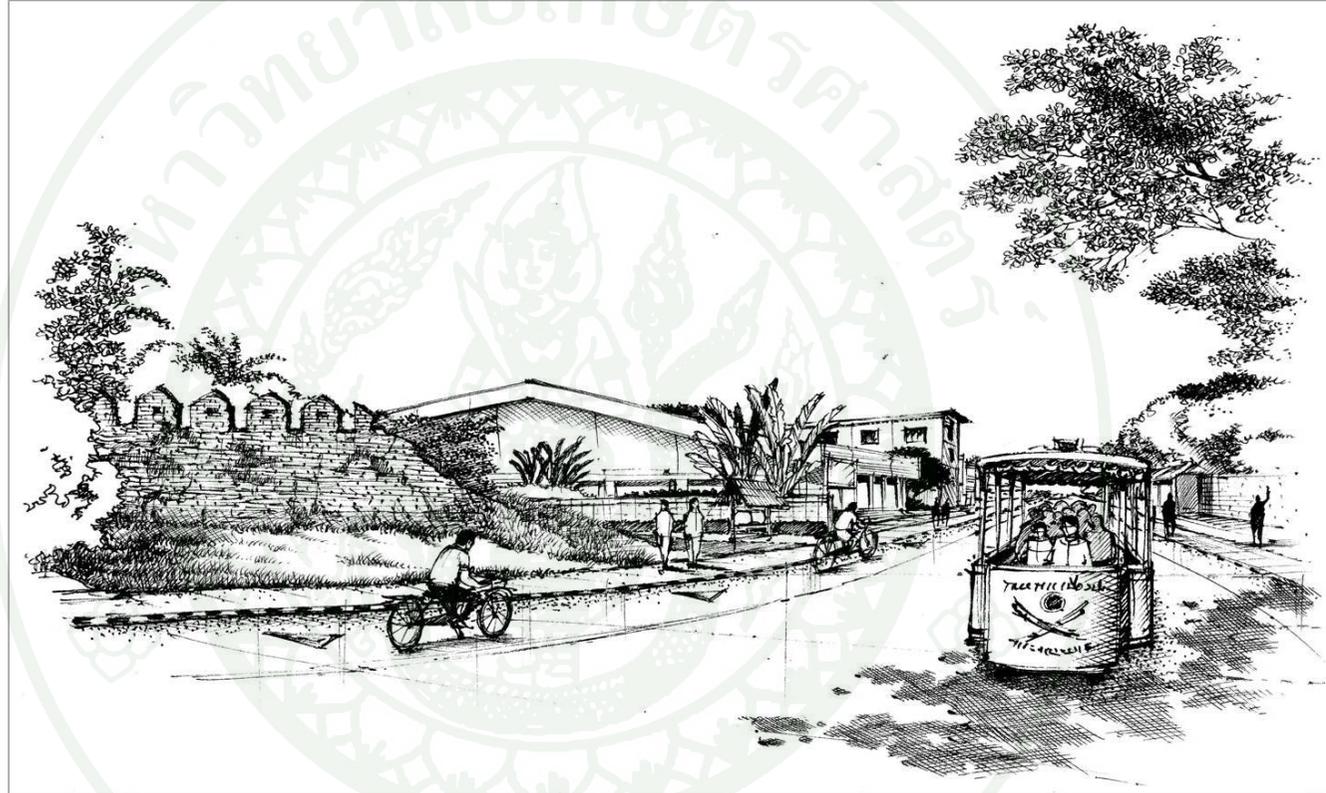
ข้อเสนอแนะการปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าแก่เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสวยงาม เหมาะสมกับกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแต่ละแห่ง ประกอบด้วย

2.3.1 พื้นที่บริเวณกำแพงเมืองเก่า และคูเมืองเก่า ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยการ เวนคืนที่ดินบริเวณอาคารพาณิชย์ติดกับคูเมืองเก่า ขุดลอกคูเมืองและขยายแนวคูเมืองให้จรดถนนมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างความโดดเด่นให้แก่แนวกำแพงเมือง เพิ่มพูนความสำคัญของคูเมือง และเพิ่มพื้นที่สาธารณะให้แก่เมืองเก่า โดยพื้นที่ที่เวนคืนที่ดินได้แก่พื้นที่อาคารพาณิชย์ชั้นเดียวทางด้านทิศเหนือของแนวคูเมือง เพื่อพัฒนาให้เป็นพื้นที่ลานกิจกรรม และปลูกพรรณไม้

2.3.2 บริเวณวัดกุฎีคำ ปรับปรุงลานวัดโดยเปลี่ยนวัสดุปูพื้นจากพื้นคอนกรีต เป็นพื้นกระเบื้องดินเผา เปลี่ยนรูปแบบโคมไฟบริเวณแนวกำแพงวัดเป็นโคมไฟที่มีรูปแบบศิลปกรรมพื้นถิ่น หรือเปลี่ยนสีโคมไฟให้สอดคล้องกับสีของแนวกำแพงวัด และเพิ่มพรรณไม้พุ่ม ในการประดับตกแต่งในบริเวณพื้นที่ เพื่อความร่มรื่น

2.3.3 วัดไผ่เหลือง ปรับปรุงโดยเพิ่มพรรณไม้ยืนต้น เป็นแนวฉากหลัง และปิดบังอาคารเรียนของโรงเรียนราชานุบาล รวมถึงเพิ่มไม้พุ่ม และไม้คลุมดิน เพื่อเพิ่มความร่มรื่น สีสรร และความโดดเด่นให้กับพื้นที่

2.3.4 วัดมงคล ปรับปรุง โดยพื้นที่ลานซึ่งเป็นลานดินและลาน คอนกรีต ให้เป็นลานหญ้าหรือลานหินคลุก เพื่อพรรณไม้ยืนต้น เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว และลดความร้อน ในบริเวณวัด

ทัศนียภาพในบริเวณแนวกำแพงเมืองนนทบุรี

๕

ภาพที่ 6.11 แสดงทัศนียภาพในแนวกำแพงเมืองนนทบุรี

3 ข้อเสนอแนะด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3.1 การจัดการด้านกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ควรกำหนดให้กิจกรรมมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และมีการหมุนเวียนพื้นที่จัดกิจกรรมให้ครอบคลุมพื้นที่เมืองเก่า เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานที่ให้เป็นที่รู้จักของชาวเมืองและนักท่องเที่ยว เช่น

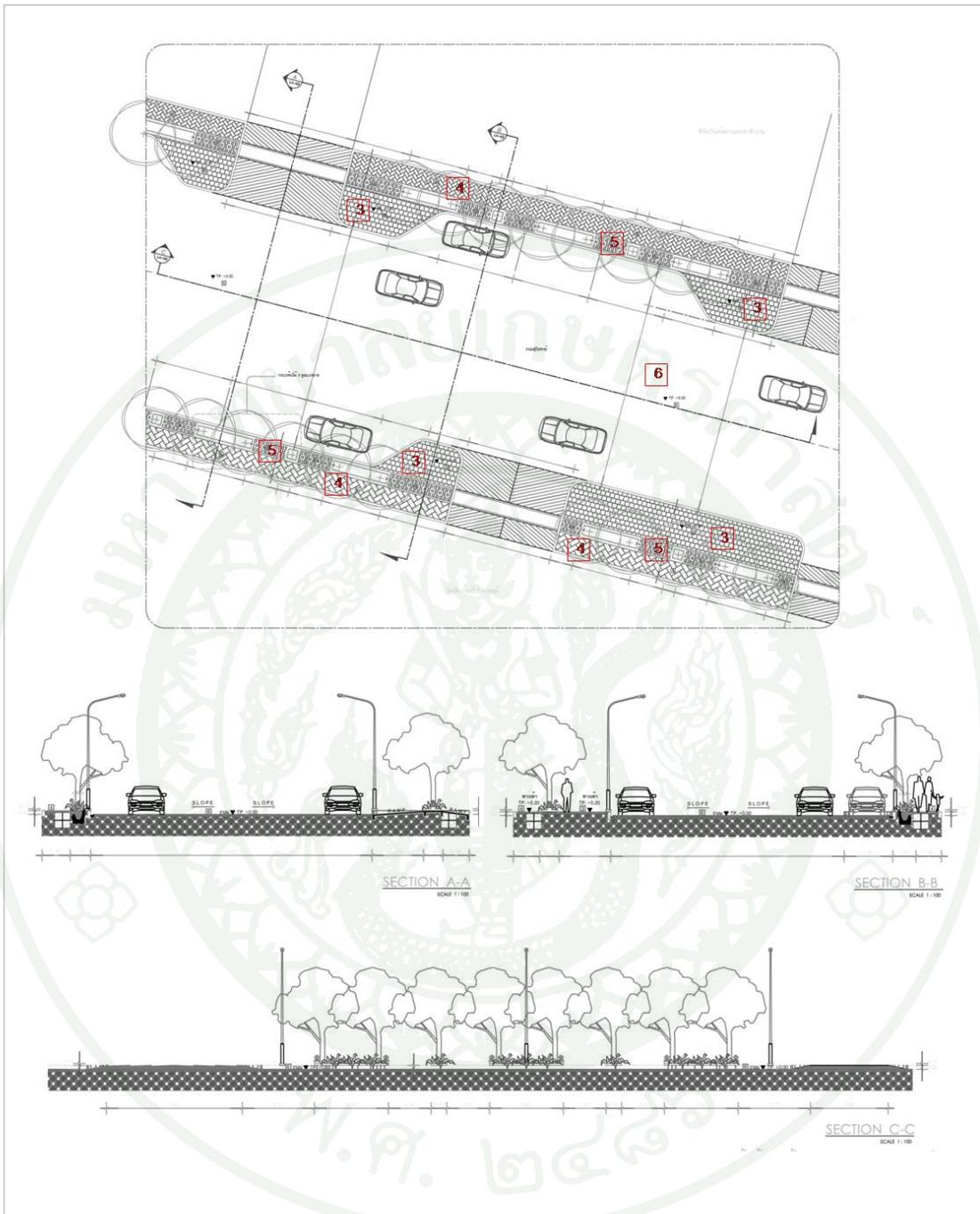
3.1.1 กิจกรรมทางด้านศาสนา ควรส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณี ศาสนา ความเชื่อ คตินิยมของชาวเมือง และไม่ควรถัดกิจกรรมที่เน้นกิจกรรมในเชิงพานิช โดยจัดในพื้นที่ศาสนสถาน

3.1.2 กิจกรรมด้านวัฒนธรรม ประเพณี ควรส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรมในพื้นที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน ช่างเมืองน่าน กำแพงเมืองน่าน ถนนผากอง ควรจัดอย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน ในช่วงที่ไม่มีงานวัฒนธรรม ประเพณีในเดือนนั้น ๆ ซึ่งอาจจะหมุนเวียนสถานที่ในการจัดงานวัฒนธรรม

3.1.3 กิจกรรมวิถีชุมชน กาดมั่ว ควรส่งเสริมให้มีการจัดกระจายไปตามชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่เมืองเก่า โดยเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องของกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนนั้น ๆ เช่น อาหารท้องถิ่น การจักสาน หรือผลิตภัณฑ์ชุมชนต่าง ๆ

3.2 การจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว

3.2.1 สถานที่จอดรถ ควรเพิ่มสถานที่จอดรถ ที่สามารถรองรับโดยสารถขนาดใหญ่ และอยู่ไม่ห่างไกลจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รวมถึงมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ดี เช่น การขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการในพื้นที่เมืองเก่า อาทิ ศาลากลางจังหวัด สถานีตำรวจภูธรเมืองน่าน ในการใช้พื้นที่สำหรับจอดรถในช่วงเทศกาล หรือการให้รถโดยสารขนาดใหญ่จอดในบริเวณสถานีขนส่ง และมีรถโดยสารขนาดเล็กรับ - ส่งนักท่องเที่ยว

รูปแบบที่จอดรถในพื้นที่เมืองเก่า

สัญลักษณ์

1 พื้นกระเบื้องดินเผา สีเทา 0.20 x 0.20 ม. 2 พื้นกระเบื้องดินเผา สีเทา 0.30 x 0.30 ม. 3 พื้นลึฐ สีธรรมชาติ 0.20 x 0.20 ม.	4 พื้นกระเบื้องแกรนิตบล็ค ขนาด 0.10 x 0.10 ม. 2 พื้นปูสโตนฮิวา ขนาด 0.10 x 0.20 x 0.05 ม. 3 พื้นถนนแอสฟัลติก

ภาพที่ 6.12 รูปแบบที่จอดรถในพื้นที่เมืองเก่า

3.2.2 ควรเพิ่มการบริการในการเดินทางท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายเช่น การเพิ่มบริการรถจักรยานให้เช่า การเพิ่มจำนวน และรอบการเดินทางท่องเที่ยวของรถรางน้ำเที่ยว การเพิ่มบริการนั่งสามล้อท่องเที่ยวล้อมเมืองเก่า

3.2.3 การกำหนดรูปแบบป้ายข้อมูลในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ควรมีรูปแบบของป้ายที่มีรูปแบบเดียวกันทั้งพื้นที่ โดยให้เป็นเอกลักษณ์ของเมืองน่าน ตำแหน่งที่ตั้งไม่บดบังคุณค่าของพื้นที่โดยป้ายบอกเส้นทาง ควรมีขนาด 0.30 X 0.30 ม. หรือ 0.60 X 0.60 ม. หรือ 0.20 X 0.60 ม. และมีตำแหน่งการติดตั้งที่สามารถสังเกตเห็นได้ง่ายและมีความชัดเจน

3.2.4 ที่นั่งพัก ม้านั่ง ควรมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น สีสรร วัสดุมีความสอดคล้องกับโบราณสถาน และตำแหน่งที่ตั้งไม่กีดขวาง เส้นทางในการเดินทางท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาในอนาคต

1. จากการศึกษาพื้นที่จังหวัดน่านพบว่านอกจากพื้นที่เมืองเก่าน่าน ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมแล้ว พื้นที่บริเวณใกล้เคียงก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าพื้นที่เมืองเก่าน่าน ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดน่านต้องศึกษา และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมครอบคลุมพื้นที่จังหวัดน่าน

2. ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องจากระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนจะทำให้ จะสามารถกำหนดแผนงาน มาตรการในการอนุรักษ์และพัฒนาเมือง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่ยั่งยืน ในวิถีของชาวน่าน

เอกสารและสิ่งอ้างอิงอ้างอิง

กมลวรรณ ฌ บางช้าง. 2546. การพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตแบบยั่งยืน. สารนิพนธ์
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กตัญญู หอสูติสิมา. 2545. แนวทางการพัฒนาทางกายภาพบริเวณรอบอนุสาวรีย์ท้าวสุ
รนารี จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
ออกแบบชุมชนเมือง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรมโยธาธิการและผังเมือง. 2550. รายงานข้างต้น โครงการจัดทำแผนผังปฏิบัติการอนุรักษ์
เมืองลำพูน และเมืองน่าน. กรุงเทพมหานคร

กองวางแผนโครงการ. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538. คู่มือพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อ
การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2538. “การศึกษาเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
เมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณเกี่ยวเนื่อง” หน้าจั่ว 2538 – 2539 (13).

จันทร์จิรา นันตา. 2546. การศึกษาการรับรู้ของคนในชุมชนต่อจินตภาพและเอกลักษณ์
เมือง เพื่อการปรับปรุงภูมิทัศน์ กรณีศึกษา พื้นที่เขตเทศบาลเมืองแพร่. วิทยานิพนธ์
การวางแผนภาคและเมืองบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม.
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ฐวิทย์ สุจฉายา. 2552. การอนุรักษ์เมือง. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พินิจนิตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

เทศบาลเมืองน่าน. แผนพัฒนา 3 ปี (ปีพ.ศ. 2552 - 2554). งานวิเคราะห์นโยบายและแผน ฝ่าย
วิชาการและแผนงาน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2549. การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร:
เพรส แอนด์ ดีไซน์

ประสงค์ เขียมอนันต์, 2534. “การพัฒนาเมืองเก่าลพบุรี.” หน้าจั่ว 2534 (11)

ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัฐิติ. 2552. การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน. โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่
เป็นผลมาจากการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาจังหวัดน่าน. รายงานเสนอมหาวิทยาลัย
รามคำแหง. กรุงเทพมหานคร

สุรพล ดำริห์กุล. 2549. คุณค่าเอกลักษณ์ศิลปกรรมล้านนากับแนวทางส่งเสริมการเพิ่ม
มูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. รายงานเสนอสถาบันศิลปกรรม
ร่วมสมัย. 15 กันยายน 2549. กรุงเทพมหานคร

สฤษดี ดิยะวงศ์สุวรรณ. 2548. แนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง เพื่ออนุรักษ์มรดก
วัฒนธรรมเมืองเก่านครราชสีมา. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การวางผังเมืองและภาค, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548. แผนแม่บทและผัง
แม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่าน่าน. กรุงเทพมหานคร

สถาบันวิจัยสังคม. 2545. โครงการศึกษา สสำรวจ ออกแบบ เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์และ
สิ่งแวดล้อมเมือง บริเวณเมืองประวัติศาสตร์ชั้นใน. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สิทธิพร ภิรมย์ริน. 2549. “การออกแบบชุมชนเมืองที่น่าอยู่และยั่งยืน: ทฤษฎีและประสบการณ์.”
หน้าจั่ว 2006 – 2007 (2).

สิริสุดา บุรณะโสภณ. 2543. การวิเคราะห์กฎหมายควบคุมความสูงอาคารเพื่อการอนุรักษ์
และพัฒนาเมือง โดยวิธีจำลองภาพด้วยคอมพิวเตอร์: โบสถ์ข้างตาคูสุ.

วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุรพล ดำริห์กุล. 2549. **ช่วงเมืองและวัดหัวข่วง: องค์ประกอบสำคัญของเมืองในดินแดนล้านนา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศิริ ฮามสุโพธิ์. 2543. **สังคมวิทยาการท่องเที่ยว.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์

วิยดา ทรงกิตติภักดี. 2543. **การรับรู้ด้านสุนทรียภาพเมือง: กรณีศึกษาพื้นที่เมืองเก่าเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์การวางผังภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางผังเมือง. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วศิน อิงคพัฒนากุล. 2548. **การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม.** นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์

วิวัฒน์ อุดมปิติทรัพย์. 2546. **การควบคุมการพัฒนาทางกายภาพในพื้นที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กรณีศึกษา เมืองเก่าพิมาย จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอ็อม อนันตศานต์. 2518. **การออกแบบวางผัง.** กรุงเทพมหานคร. ไทยวัฒนาพานิช: แปลจาก Kevin L. 1962,1972. **Site Planning.** (First and Second Edition) Massachusetts , and London: The M.I.T Press.

Philippe P. J. Castex ,and J. C. Depaule. 2004. **URBANFORMS: The death and life of the urban block.** Oxford: Reed Educational and Professional Publishing Ltd.

Nan Ellin . 1996. **Postmodern: Urban form.** Oxford: Blackwell publishers Ltd.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสอบถามประกอบการวิจัยเรื่อง
การพัฒนาเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่เมืองเก่า่าน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาภาควิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย นายภาณุพงศ์ สิทธิภูมิ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ความเห็นที่ท่านได้ตอบตามแบบสอบถามนี้ใช้เฉพาะในการวิจัยเพื่อการศึกษาเท่านั้น

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านผู้ให้ข้อมูลเป็นอย่างสูง

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 6 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่า่าน

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเมืองเก่า่าน

ส่วนที่ 6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ ในเขตพื้นที่เมืองเก่า่าน

2. การตอบแบบสอบถาม

- นักท่องเที่ยว กรุณาตอบแบบสอบถาม **เฉพาะส่วนที่ 1, 2, 3, 4, 5**

- ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมืองเก่า่าน หรือประชาชนทั่วไป ตอบคำถาม **เฉพาะส่วนที่ 1, 3, 4, 5**

- ส่วนราชการ กรุณาตอบคำถาม **เฉพาะ ส่วนที่ 1, 3, 4, 5, 6**

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ตามความเป็นจริง และคิดว่าถูกต้องที่สุด

1. เพศ 1) ชาย 2) หญิง
2. สถานะภาพ 1) โสด 2) สมรส 3) อื่นๆ (ระบุ).....
3. อายุ 1) ไม่เกิน 20 ปี 2) 21-30 ปี 3) 31-40 ปี
 4) 41 – 50ปี 5) 51- 60 ปี 6) มากกว่า 60 ปี
4. การศึกษา 1) มัธยมศึกษาตอนต้น 2) มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
 3) อนุปริญญา / ปวส. 4)ปริญญาตรี
 5) สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ 1) นักเรียน/ นักศึกษา 2) รับราชการ / ลูกจ้างของรัฐ
 3) พนักงานรัฐวิสาหกิจ 4) พนักงานบริษัทเอกชน
 5) ธุรกิจส่วนตัว 6) รับจ้าง
 7) เกษียณอายุ 8) อื่น (ระบุ).....
6. รายได้ต่อเดือน 1) ไม่เกิน10,000 บาท 2) 10,001 – 20,000 บาท
 3) 20,001 – 30,000 บาท 4) 30,001 – 40,000 บาท
 5) 40,001 บาทขึ้นไป
7. ความเกี่ยวข้องกับพื้นที่เมืองเก่า 1) ผู้อยู่อาศัยในเขตเมืองเก่านาน 2) ผู้ประกอบการในเขตเมืองเก่า
 3) นักท่องเที่ยว 4) อื่น ๆ (ระบุ).....
8. ระยะเวลาที่พักอาศัยในพื้นที่เมืองเก่า (เฉพาะผู้พักอาศัยในเขตเมืองเก่า)
 1) น้อยกว่า 2 ปี 2) 3 – 5 ปี
 3) 5 – 8 ปี 4) มากกว่า 8 ปี

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว

คำชี้แจง 1. กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามความเป็นจริงและคิดว่าถูกต้องที่สุด

2. คำถามที่ 2.1 – 2.7

2.1 ท่านเดินทางมาจากภาคใด

☐ 1) ภาคเหนือ	☐ 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
☐ 3) ภาคตะวันออก	☐ 4) ภาคตะวันตก
☐ 5) ภาคกลาง	☐ 6) ภาคใต้
☐ 7) กรุงเทพฯ และปริมณฑล	☐ 8) ต่างประเทศ (ระบุ).....

2.2 ประเภทของกลุ่มในการเดินทางมาด้วยกันในครั้งนี้นี้ของท่าน

☐ 1) เดินทางมาคนเดียว	☐ 2) กลุ่มเพื่อน
☐ 3) กลุ่มครอบครัว	☐ 4) กลุ่มครูและนักเรียน
☐ 5) กลุ่มอบรม/ สัมมนา	☐ 6) เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว
☐ 7) กลุ่มผสมครอบครัวและเพื่อน	☐ 8) อื่น ๆ (ระบุ).....

2.3 ท่านเดินทางมาด้วยวิธีการใด

☐ 1) รถยนต์ส่วนตัว	☐ 2) รถโดยสารประจำทาง
☐ 3) รถบริษัทนำเที่ยว	☐ 4) รถจักรยานยนต์
☐ 5) รถเช่าเหมา	☐ 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.4 ท่านรู้จักแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดน่านจากสื่อประชาสัมพันธ์แหล่งใด

☐ 1) บุคคลแนะนำ	☐ 2) วิทยุ / โทรทัศน์
☐ 3) อินเทอร์เน็ต (Internet)	☐ 4) หนังสือพิมพ์ / วารสารการท่องเที่ยว
☐ 5) บริษัทนำเที่ยว	☐ 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2.5 ท่านเคยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดน่านบ่อยเพียงใด ในช่วงระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา

☐ 1) เป็นครั้งแรก	☐ 2) 2 – 3 ครั้ง
☐ 3) 4 ขึ้นไป	

2.6 ท่านใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวในจังหวัดน่านครั้งนี้นานเพียงใด

☐ 1) 1 วัน	☐ 2) 2 – 3 วัน
☐ 3) 4 ขึ้นไป	☐ 4) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.7 ในการท่องเที่ยวครั้งนี้ท่านพักค้างในจังหวัดน่านหรือไม่

☐ 1) พักค้าง	☐ 2) ไม่พักค้าง

(หาก ไม่พักค้าง ข้ามไปตอบในข้อ 2.13)

2.8 ท่านพักค้างในพื้นที่ใด

☐ 1) พื้นที่ในเมือง	☐ 2) พื้นที่ต่างอำเภอ

(หากพักพื้นที่ต่างอำเภอข้ามไปตอบใน ข้อ2.13)

2.9 ท่านพักค้างในสถานที่ใด

- 1) โรงแรม 2) เกสเฮาส์
 3) บ้านญาติ / บ้านเพื่อน 4) อื่นๆ(โปรดระบุ

(หาก พักบ้านญาติ เข้าไปตอบข้อ2.13)

2.10 ท่านมีความพึงพอใจในที่พักของท่านในด้าน ความสะอาด ในระดับใด

- 1) มากที่สุด 2) มาก
 3) ปานกลาง 4) น้อยที่สุด

2.11 ท่านมีความพึงพอใจในที่พักของท่านในด้าน ความสะดวก ในระดับใด

- 1) มากที่สุด 2) มาก
 3) ปานกลาง 4) น้อยที่สุด

2.12 ท่านมีความพึงพอใจในที่พักของท่านในด้าน ความปลอดภัย ในระดับใด

- 1) มากที่สุด 2) มาก
 3) ปานกลาง 4) น้อยที่สุด

2.13 การท่องเที่ยวในครั้งนี้ท่านมีความสนใจในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวประเภทใด

- 1) แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 2) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
 3) เที่ยวชมทั้งสองแหล่ง 4) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2.14 ท่านเคยเดินทางมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าแก่นาน (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, วัดพระธาตุช้างค้ำวรวิหาร, วัดภูมินทร์, ช่างเมื่อน่าน, ฯลฯ) มาก่อนหรือไม่

- 1) เคย (โปรดระบุ).....
 2) ไม่เคย

ส่วนที่ 3 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่า่าน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือให้ตรงกับความเป็นจริง ตามความคิดเห็น ของท่าน

- 1 หมายถึง ระดับของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า่านอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ระดับของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า่านอยู่ในระดับน้อย
- 3 หมายถึง ระดับของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า่านอยู่ในระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง ระดับของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า่านอยู่ในระดับสูง
- 5 หมายถึง ระดับของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า่านอยู่ในระดับสูงที่สุด

ข้อที่	ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่า่าน	ระดับของศักยภาพ				
		5	4	3	2	1
ด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว						
1	ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดีของ เมืองเก่า่าน					
2	ศาสนสถาน ได้แก่ วัดพระธาตุช้างค้ำ วัดภูมินทร์ วัดมิ่งเมือง วัดหัวข่วง วัดคูคำ วัดพญาภู วัดศรีพันต้น					
3	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (แหล่งท่องเที่ยวที่จัดแสดง ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และมรดกทางวัฒนธรรมของเมืองเก่า่าน)					
4	คุ้มและอาคารโบราณ ได้แก่ คุ้มเจ้าราชบุตร คุ้มเจ้าจันทร์ทองดี คุ้มเจ้าบัวเขียว อาคารพานิชในย่านการค้า โรงแรม่านฟ้า					
5	องค์ประกอบเมืองเก่า ได้แก่ ช่วงเมือง กำแพงเมือง คูเมือง					
6	ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น					
7	สุนทรียภาพความเป็นเมืองเก่า					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก						
8	อาคารสำหรับการบริการนักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีความเหมาะสม					
9	มีแผนที่แสดง เส้นทาง และที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม					
10	มีป้ายบอกเส้นทาง ป้ายบอกสถานที่ และป้ายแสดงข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ที่ชัดเจน เพียงพอและอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม					
11	ร้านค้าบริการอาหารเครื่องดื่ม มีจำนวนเพียงพอ และเหมาะสม					
12	ร้านจำหน่ายของที่ระลึก สินค้าพื้นถิ่น มีคุณภาพ และราคาเหมาะสม					
13	ห้องน้ำสะอาด และเพียงพอ					
14	สถานที่จอดรถมีความสะดวก และเพียงพอ					
15	ที่นั่งพักมีจำนวนเพียงพอ และตำแหน่งที่ตั้งเหมาะสม					
16	ถังขยะสำหรับบริการนักท่องเที่ยวอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม และมีจำนวนเพียงพอ					

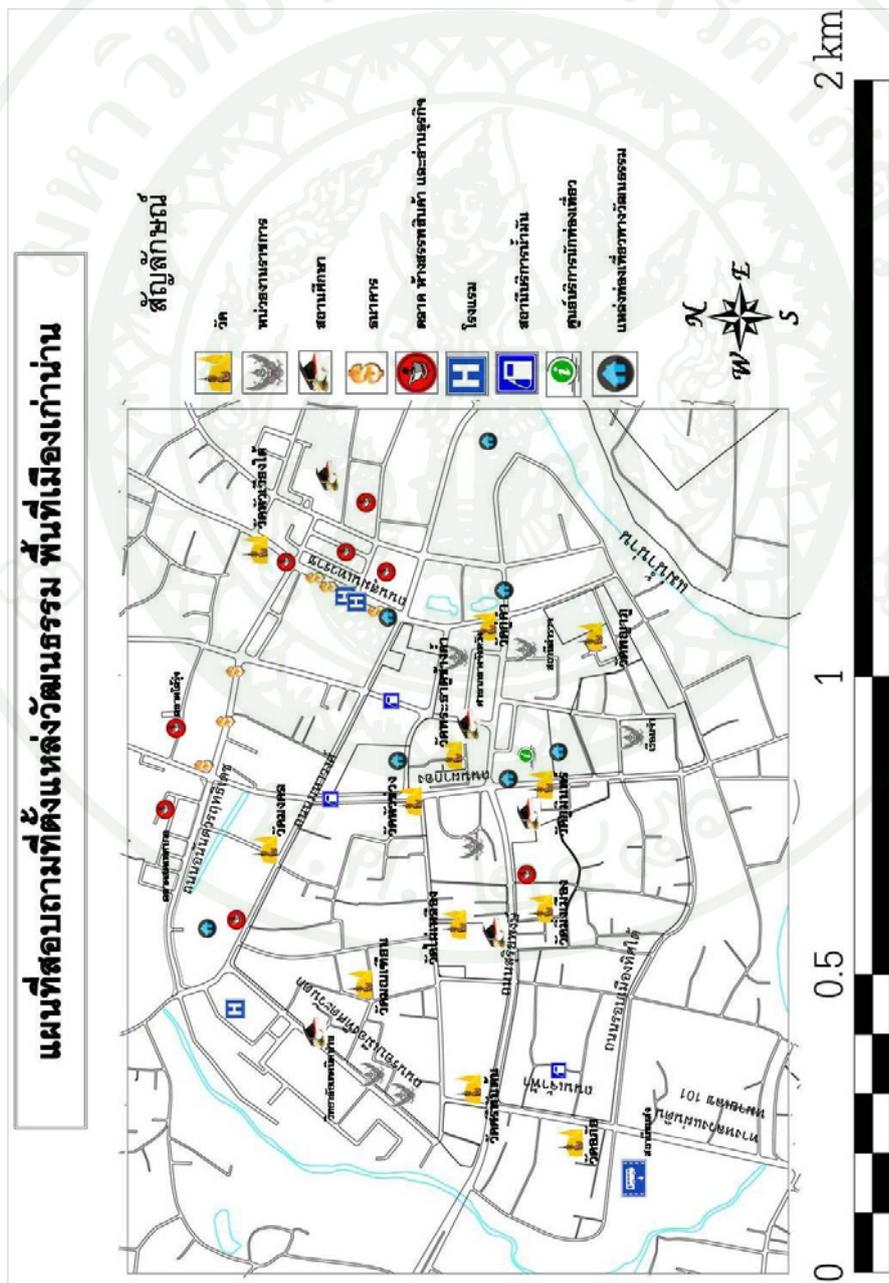
ข้อที่	ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่าน่าน	ระดับของศักยภาพ				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริการ						
17	บุคลากรและเจ้าหน้าที่ บริการด้วยความสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้ข้อมูลได้ชัดเจน					
18	ได้รับความสะดวกในการสอบถามข้อมูล					
19	การให้บริการของข้อมูลศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					
20	การจัดให้มีคู่มือ/แผ่นพับ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว					
21	แผ่นป้าย และสัญลักษณ์สื่อความหมายต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีความชัดเจน และมีจำนวนเพียงพอ					
22	มีการจัดป้ายอธิบายความรู้เกี่ยวกับแหล่งนั้นๆ มีเพียงพอ และอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม					
23	การเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีความสะดวกและปลอดภัย					
24	การเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความสะดวก และปลอดภัย					
25	ระยะทางในการเดินทางท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสม					
26	มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน และเพียงพอ					
ด้านการประชาสัมพันธ์ สื่อประชาสัมพันธ์ที่มีศักยภาพในการเข้าถึงได้ง่ายและดึงดูดให้ท่านมาท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าน่าน						
27	โทรทัศน์					
28	วิทยุ					
29	หนังสือพิมพ์					
30	นิตยสารท่องเที่ยว					
31	แผ่นพับ					
32	อินเทอร์เน็ต(Internet)					

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง สถานที่ พื้นที่ หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทาง ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้าง และถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดต่อกันมา เช่น วัด ลานโล่ง คุ่ม อาคารเก่า เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น งานประเพณีทำบุญทอดกฐิน งานสงน้ำพระในวัน สงกรานต์ งานประเพณีแข่งเรือ งานลานวัฒนธรรม กาดมั่ว

4.1 ท่านรู้จักมรดกทางวัฒนธรรม ที่อยู่ในเขตเมืองน่านอะไรบ้าง โปรดทำเครื่องหมาย ในผัง

4.2 ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมมีสภาพเป็นอย่างไร

คำชี้แจง กรุณา ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ตามความคิดเห็นของท่าน

แหล่งวัฒนธรรม	การเข้าถึงพื้นที่		สภาพโดยทั่วไป		องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ					สภาพแวดล้อมทางสังคม				วัฒนธรรมประเพณี / กิจกรรม			เหตุผลอื่นๆ
	เคย	ไม่เคย	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม		สิ่งปลูกสร้าง	ภูมิทัศน์	เส้นทางสัญจร	ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	อื่นๆ	การมีส่วนร่วมของชุมชน	สิ่งปลูกสร้างโดยรอบ	การใช้ประโยชน์พื้นที่	ป้ายต่างๆ	งานเทศกาลประเพณี	ด้านวัฒนธรรม	ภาคครัวเรือน / ทัศนคติ	
1.วัด																		
1.1 วัดพระธาตุช้างค้ำ					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
1.2 วัดภูมินทร์					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
1.3 วัดกุฎีคำ					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
1.4 วัดหัวขวง					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
1.5 วัดมิ่งเมือง					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													

มรดกทางวัฒนธรรม	การเข้าถึงพื้นที่		สภาพโดยทั่วไป		องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ					สภาพแวดล้อมทางสังคม				วัฒนธรรมประเพณี / กิจกรรม			เหตุผลอื่นๆ
	เคย	ไม่เคย	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม		สิ่งปลูกสร้าง	ภูมิทัศน์	ทางสัญจร	ป้ายข้อมูล / สื่อทางหมาย	อื่นๆ	การมีส่วนร่วมของชุมชน	สิ่งปลูกสร้างโดยรอบ	การใช้ประโยชน์พื้นที่	ป้ายต่างๆ	งานเทศกาลประเพณี	ด้านวัฒนธรรม	การแต่งกาย / ถิ่นคนเดิน	
1.6 วัดศรีพันต้น					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
1.7 วัดพญาภู					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
1.8 วัดมงคล					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
1.9 วัดไผ่เหลือง					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
2. ศาลหลักเมือง					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
3. กำแพงเมือง					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
4. ช่่วงเมือง					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													

มรดกทางวัฒนธรรม	การเข้าถึงพื้นที่		สภาพโดยทั่วไป		องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม	สภาพแวดล้อมทางกายภาพ					สภาพแวดล้อมทางสังคม				วัฒนธรรมประเพณี / กิจกรรม			เหตุผลอื่นๆ
	เคย	ไม่เคย	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม		สิ่งปลูกสร้าง	ภูมิทัศน์	ทางสัญจร	ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	อื่นๆ	การมีส่วนร่วมของชุมชน	สิ่งปลูกสร้างโดยรอบ	การใช้ประโยชน์พื้นที่	ป้ายต่างๆ	งานเทศกาลประเพณี	ด้านวัฒนธรรม	ภาคี / ภาคนอกพื้นที่	
5. คู่มือ					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
6. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดน่าน					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
7. คู่มือเจ้าราชบุตร					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
8. อาคารโบราณ 8.1 อาคารโบราณบริเวณ สี่แยกประตูน้ำเข็ม					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													
9. ลานริมแม่น้ำน่าน					เหมาะสม													
					ปรับปรุง													

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมเมืองเก่า

5.1 ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวเมืองเก่าคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.2 ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีส่วนช่วยในการพัฒนาเมืองเก่าอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.3 ท่านคิดว่าปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อเมืองเก่าอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.4 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่าอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่เมืองเก่า (เฉพาะหน่วยงานราชการ)

6.1. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เมืองเก่า

6.1.1 หน่วยงานของท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เมืองเก่าในด้านใด

- 1) นโยบาย 2) สนับสนุน
 3) ปฏิบัติการ 4) ไม่มี

6.1.1 นโยบาย หรือโครงการที่หน่วยงานของท่านมีส่วนในการอนุรักษ์เมืองเก่า

- 1) นโยบาย 2) โครงการ
-
-

6.2 การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า

6.2.1 หน่วยงานของท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าทางด้านใด

- 1) นโยบาย 2) สนับสนุน
 3) ปฏิบัติการ 4) ไม่มี

6.2.2 นโยบาย หรือโครงการที่หน่วยงานของท่านมีส่วนในส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า

- 1) นโยบาย 2) โครงการ
-
-

6.3 ท่านคิดว่าหน่วยงานของท่านควรที่จะมีแผน หรือนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมให้การอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมเมืองเก่าให้คงอยู่ต่อไป

- 1) ควร (โปรดระบุ).
-
-

- 2) ไม่ควร (โปรดระบุ)
-
-

6.4 ท่านมีข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ หรือปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าอย่างไร ที่จะทำให้ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่าเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

.....

.....

.....

.....

6.5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือให้ข้อมูล

นายภาณุพงศ์ สิทธิวุฒิ

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ใบแทรก

คำชี้แจงเพิ่มเติมในการตอบแบบสอบถาม ข้อ 4.2

สภาพโดยทั่วไป หมายถึง สภาพพื้นที่โดยรวมของพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม และกิจกรรมและประเพณีที่เกิดขึ้นในพื้นที่

1. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

- สภาพมรดกวัฒนธรรม หมายถึง สภาพความสมบูรณ์ของตัวอาคาร สิ่งก่อสร้างภายในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม เช่น โบสถ์ วิหาร หอไตร เป็นต้น
- ภูมิทัศน์ หมายถึง ความสวยงามของทิวทัศน์ และพรรณไม้ ที่ประดับตกแต่งในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม
- เส้นทางสัญจร หมายถึง เส้นทางเชื่อมต่อภายในพื้นที่ ฯ รวมถึงสภาพความสมบูรณ์ของวัสดุที่ใช้
- ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย หมายถึง ป้ายแสดงข้อมูลมรดกวัฒนธรรม และป้ายบอกเส้นทาง ในพื้นที่มรดกวัฒนธรรม มีจำนวนเพียงพอ และตำแหน่งที่ตั้งเหมาะสม
- สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ที่นั่งพัก พื้นที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านค้ามีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ

2. สภาพแวดล้อมทางสังคม

- การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ และพัฒนาพื้นที่ ฯ เช่น ชุมชนมีส่วนในการจำหน่ายสินค้า เป็นผู้นำเที่ยวท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น
- กลุ่มอาคารโดยรอบ หมายถึง ลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของกลุ่มอาคารมีความสอดคล้องกับรูปแบบของมรดกวัฒนธรรม
- การใช้ประโยชน์พื้นที่ หมายถึง ลักษณะการใช้ประโยชน์ของพื้นที่รอบ ๆ พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมมีความสอดคล้องกัน มีส่วนช่วยเสริมให้พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมมีความโดดเด่น
- ป้ายโฆษณา หมายถึง ป้ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และป้ายสื่อความหมายต่าง ๆ มีรูปแบบที่สอดคล้องกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม ไม่บดบังทัศนียภาพ มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิทัศน์เมือง

3. วัฒนธรรมประเพณี / กิจกรรม

- งานเทศกาลประเพณี หมายถึง เทศกาลงานประเพณีที่มีการจัด ในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม มีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับกิจกรรมในพื้นที่ เช่น งานทำบุญ ตักบาตร งานเทศกาลสงกรานต์ งานประเพณีแข่งเรือ เป็นต้น
- ลานวัฒนธรรม หมายถึง การจัดงานแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดน่าน
- กาดมั่ว / ถนนคนเดิน หมายถึง การจัดงานจำหน่ายสินค้าในบรรยากาศย้อนยุค

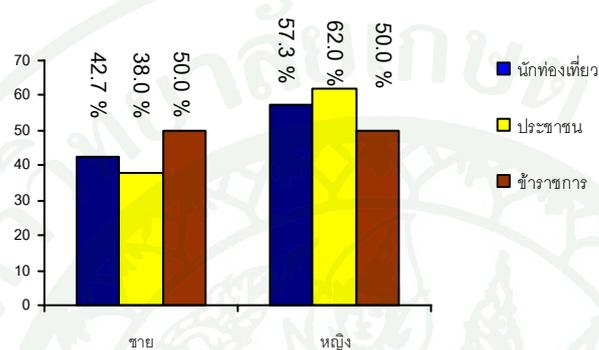

ภาคผนวก ข
สรุปผลแบบสอบถาม

สรุปผลแบบสอบถาม กลุ่ม นักท่องเที่ยว ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเก่า และ
หน่วยงานราชการ ระหว่างวันที่ 10 – 30 เมษายน 2553

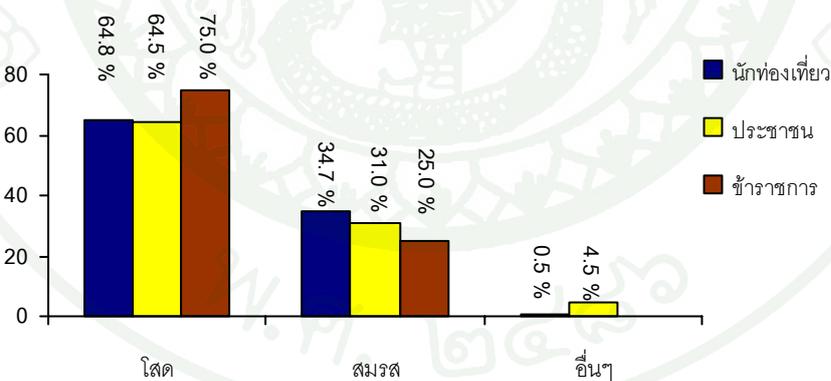
1. ข้อมูลทั่วไปของผู้สัมภาษณ์

1.1 ข้อมูลด้านเพศ

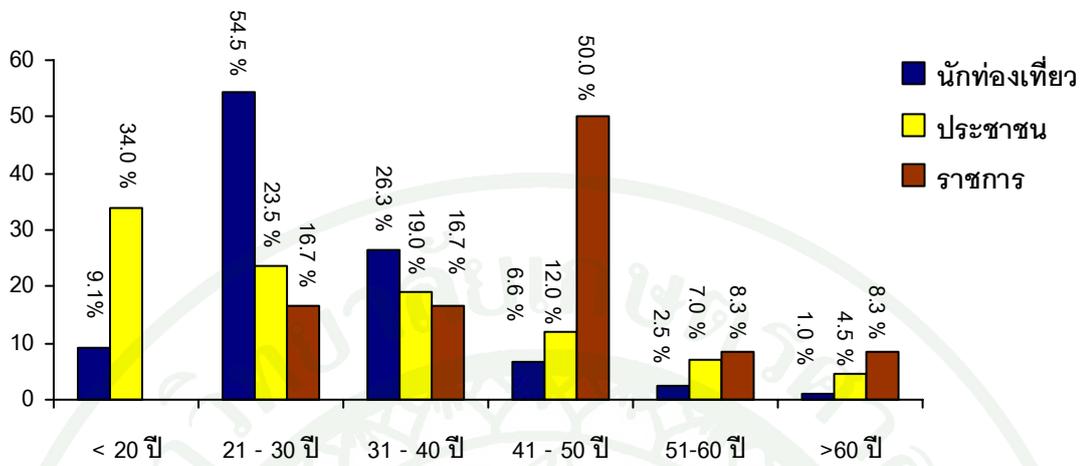
ภาพผนวกที่ ข 1 แสดงค่าร้อยละ ข้อมูลด้านเพศ

1.2 ข้อมูลด้านสถานะภาพ

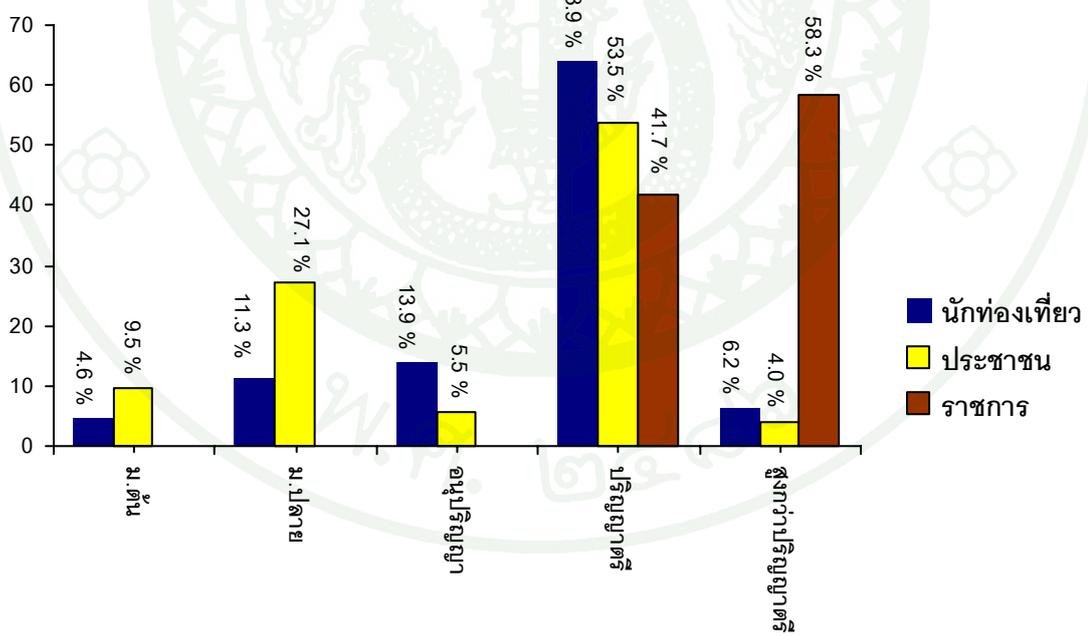
ภาพผนวกที่ ข 2 แสดงค่าร้อยละ ข้อมูลด้านสถานะภาพ

1.3 ข้อมูลด้านอายุ

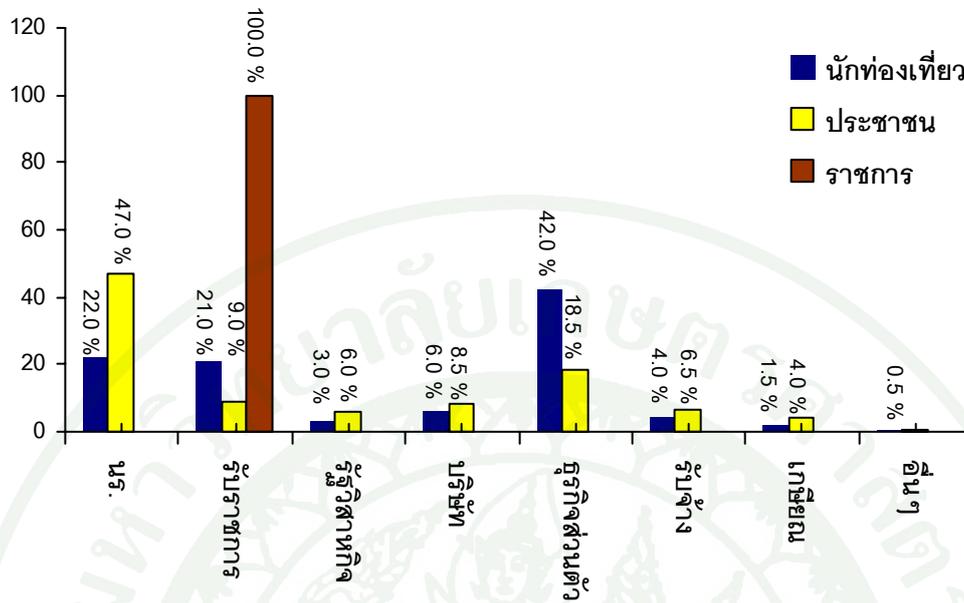
ภาพผนวกที่ ข 3 แสดงค่าร้อยละข้อมูลด้านอายุ

1.4 การศึกษา

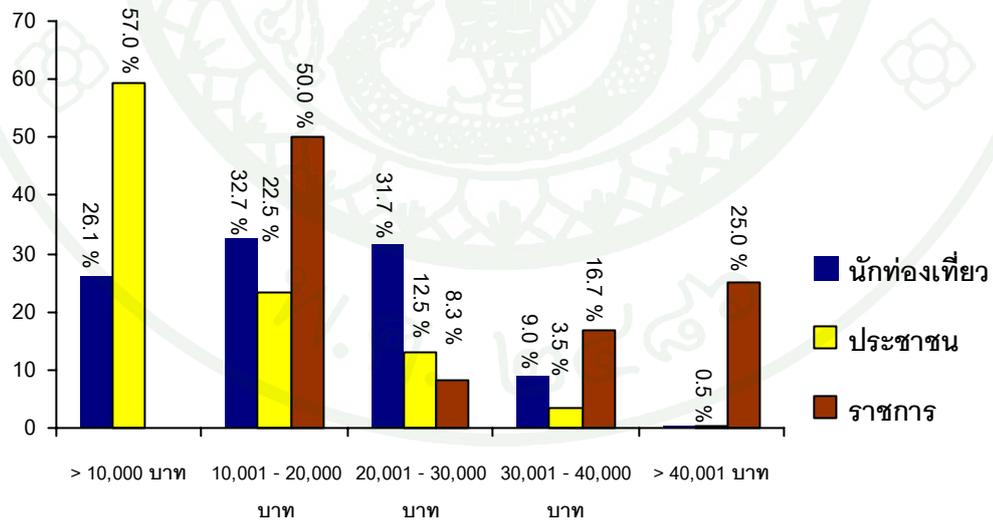
ภาพผนวกที่ ข 4 แสดงค่าร้อยละข้อมูลด้านการศึกษา

1.5 ข้อมูลด้านอาชีพ

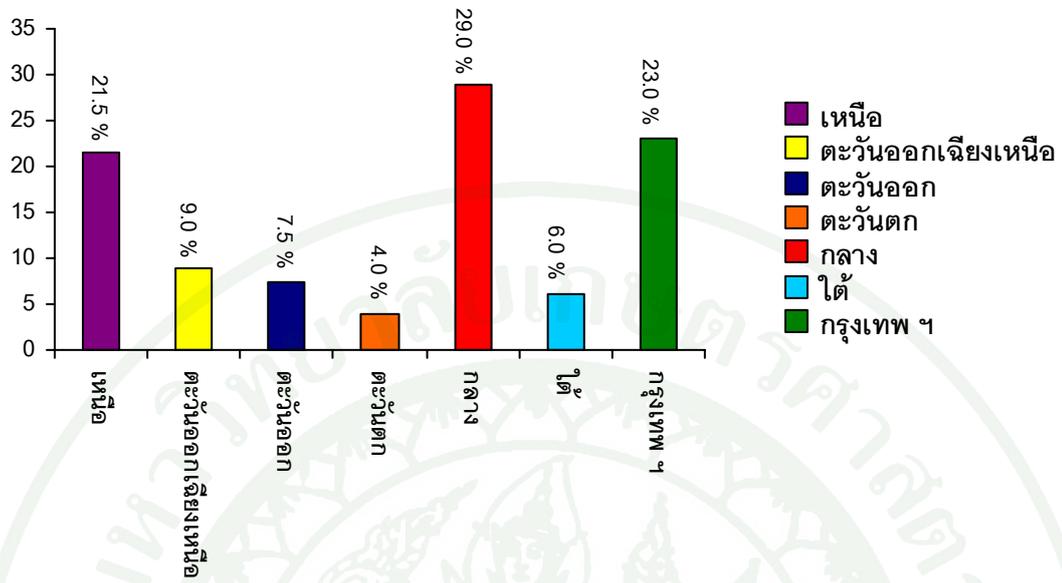
ภาพผนวกที่ ข 5 แสดงค่าร้อยละด้านอาชีพ

1.6 ข้อมูลด้านรายได้

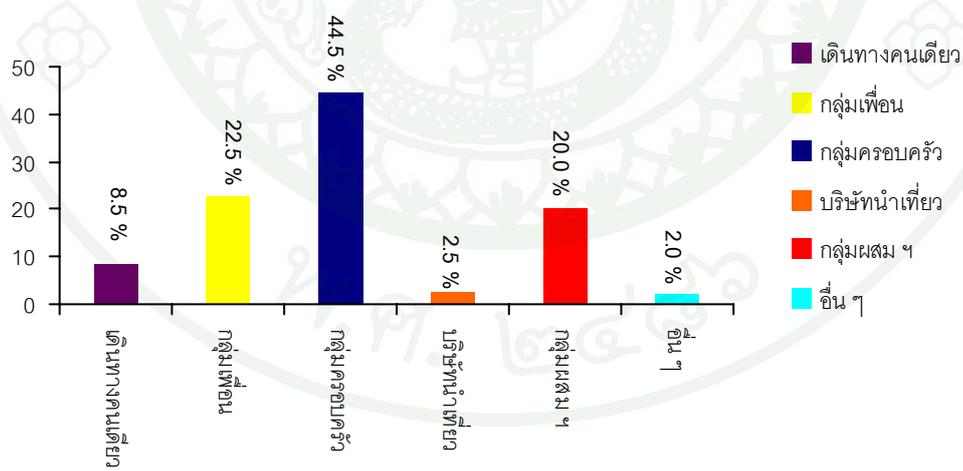
ภาพผนวกที่ ข 6 แสดงค่าร้อยละ ด้านรายได้

1.7 ข้อมูลถิ่นฐาน

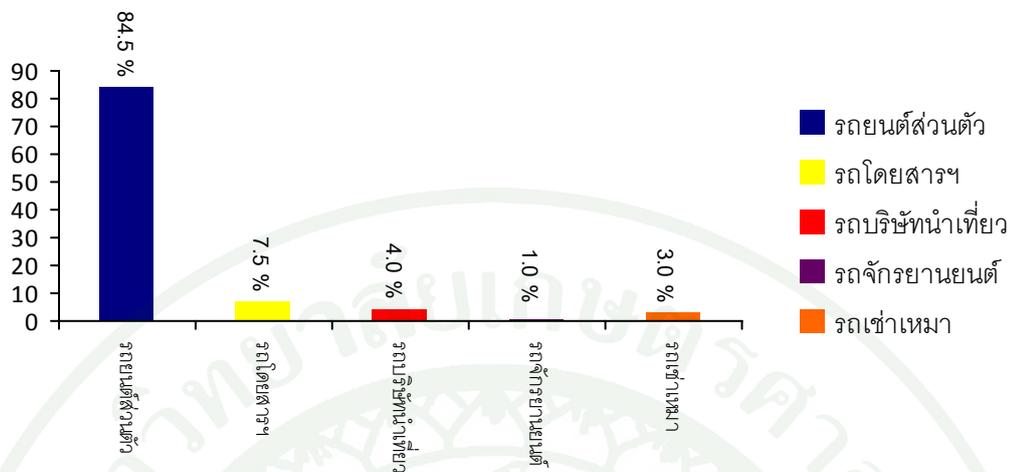
ภาพผนวกที่ ๗ แสดงค่าร้อยละด้านถิ่นฐาน

1.8 ข้อมูลกลุ่มในการเดินทางท่องเที่ยว

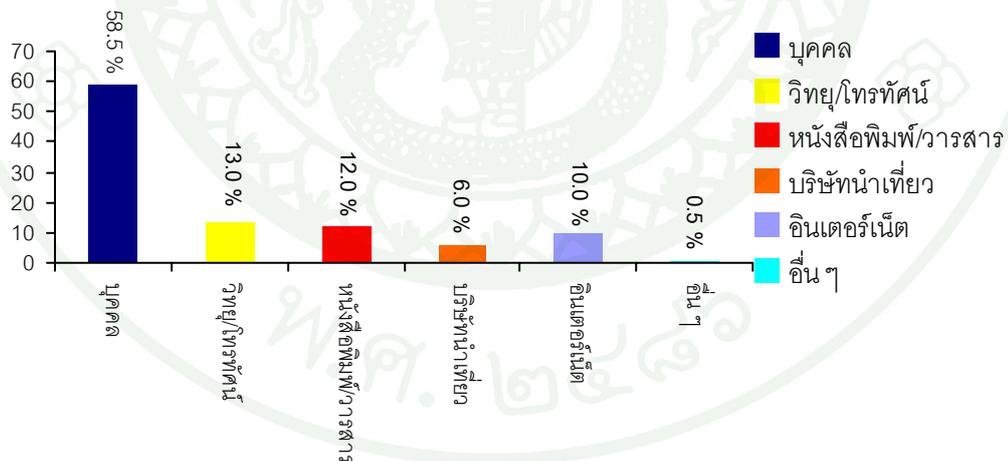
ภาพผนวกที่ ๘ แสดงค่าร้อยละของกลุ่มในการเดินทางท่องเที่ยว

1.9 ข้อมูลวิธีการในการเดินทางท่องเที่ยว

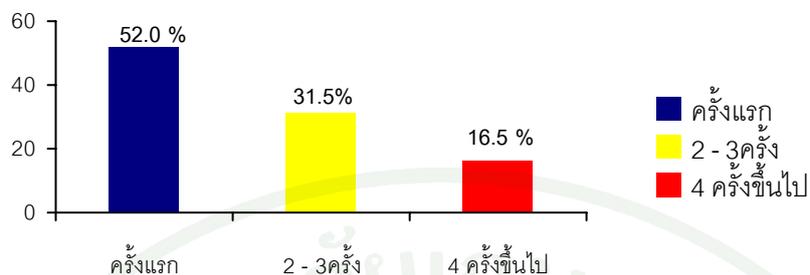
ภาพผนวกที่ ข 9 แสดงค่าร้อยละของวิธีการในการเดินทางท่องเที่ยว

1.10 ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทำให้ รู้จักแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

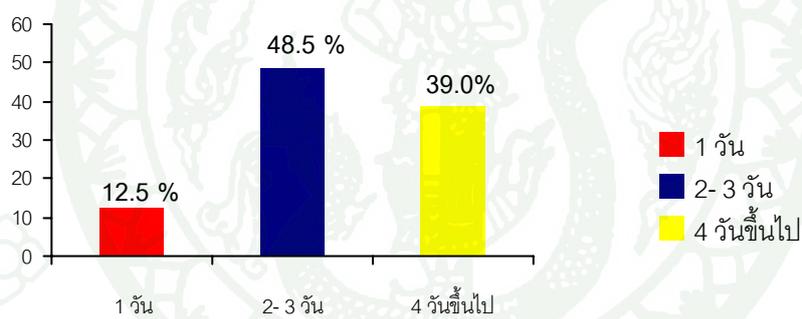
ภาพผนวกที่ ข 10 แสดงค่าร้อยละของสื่อประชาสัมพันธ์ที่ทำให้ รู้จักแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจังหวัดน่าน

1.11 ข้อมูลความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยวใน จังหวัดน่าน ในช่วง 5 ปี

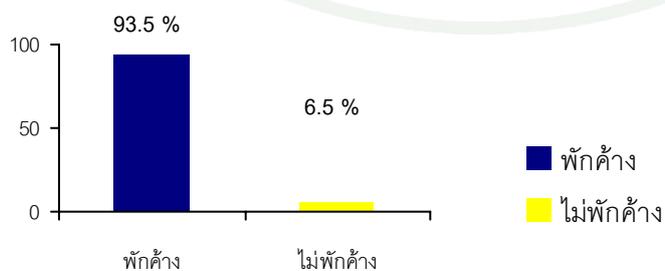
ภาพผนวกที่ ข 11 แสดงค่าร้อยละของความถี่ในการเดินทางมาท่องเที่ยวใน จังหวัดน่าน ในช่วง 5 ปี

1.12 ข้อมูลระยะเวลาในการท่องเที่ยวใน จังหวัดน่าน

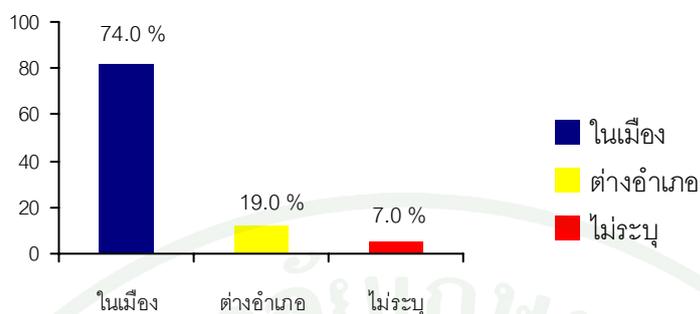
ภาพผนวกที่ ข 12 แสดงค่าร้อยละของระยะเวลาในการท่องเที่ยวใน จังหวัดน่าน

1.13 ข้อมูลการพักค้าง

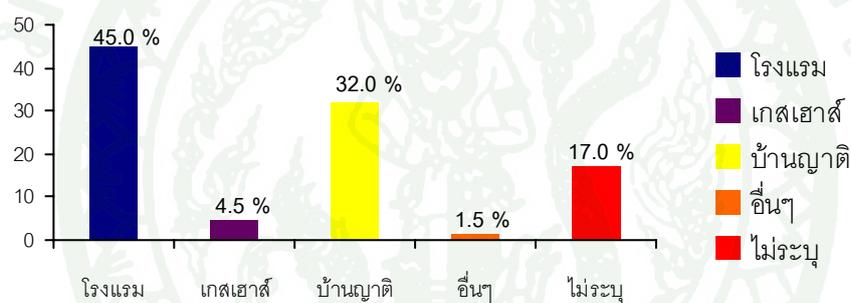
ภาพผนวกที่ ข 13 แสดงค่าร้อยละของระยะเวลาในการท่องเที่ยวใน จังหวัดน่าน

1.14 ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ในการพักค้าง

ภาพผนวกที่ ข 14 แสดงค่าร้อยละของพื้นที่ในการพักค้างในจังหวัดน่าน

1.15 ข้อมูลประเภทของที่พัก

ภาพผนวกที่ ข 15 แสดงค่าร้อยละของประเภทของที่พัก

1.16 ข้อมูลความพึงพอใจด้านที่พัก

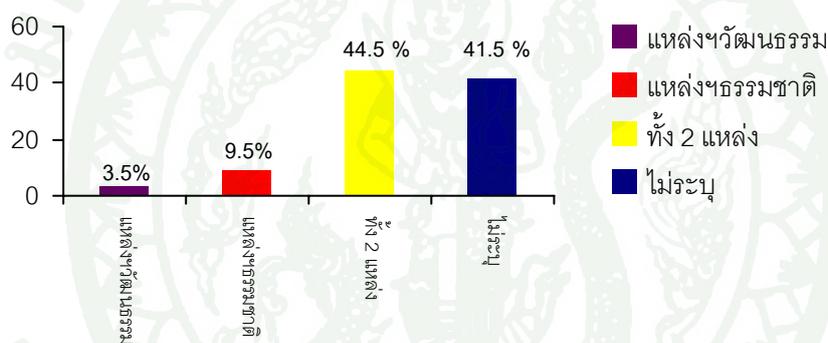
ตารางผนวกที่ ข 1 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของที่พัก

ความพึงพอใจ	ความพึงพอใจ				จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
	สูงมาก	สูง	ปานกลาง	น้อย	
ด้านความสะอาด	3	25	14	-	43
ด้านความสะดวก	2	20	21	-	43
ด้านความปลอดภัย	5	17	21	-	43

ตารางผนวกที่ ข 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการประเมินความพึงพอใจด้านที่พัก

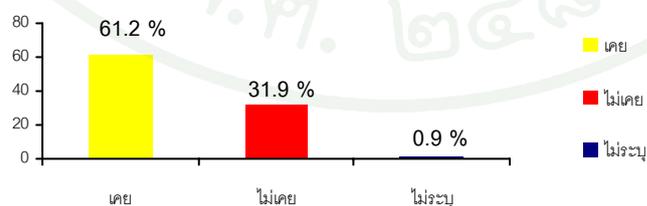
ความพึงพอใจ	การประเมินศักยภาพ				Std. Deviation
	N	Minimum	Maximum	Mean	
ด้านความสะอาด	106	1	4	2.49	0.65
ด้านความสะดวก	106	1	4	2.56	0.61
ด้านความปลอดภัย	106	1	4	2.54	0.64

1.17 ข้อมูลความสนใจในประเภทของแหล่งการท่องเที่ยว

ภาพผนวกที่ ข 16 แสดงค่าร้อยละของความสนใจในประเภทแหล่งท่องเที่ยว

1.18 ข้อมูลการเดินทางมายังแหล่งการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า

ภาพผนวกที่ ข 17 แสดงค่าร้อยละของการเดินทางมายังแหล่งการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า

2. ข้อมูลด้านศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมืองเก่าด่านศักยภาพ

2.1 ศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

ตารางผนวกที่ ข 3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว

สิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ			
	นักท่องเที่ยว	ประชาชน	หน่วยราชการ	ค่าเฉลี่ย
ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดีของเมืองเก่าด่าน	4.44	4.13	4.58	4.38
ศาสนสถาน ได้แก่ วัดพระธาตุช้างค้ำ	4.47	4.33	4.75	4.52
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	4.39	4.07	4.41	4.29
คุ้มและอาคารโบราณ ได้แก่ คุ้มเจ้าราชบุตร	4.31	3.86	3.58	3.91
องค์ประกอบเมืองเก่า	4.25	3.80	3.75	3.93
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.29	4.04	4.08	4.16
สุนทรียภาพความเป็นเมืองเก่า	4.27	3.91	3.90	4.02
ค่าเฉลี่ยศักยภาพสิ่งดึงดูดใจ	4.34	4.02	4.15	

2.2 ศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ตารางผนวกที่ ข 4 แสดงค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวก	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ			
	นักท่องเที่ยว	ประชาชน	หน่วยราชการ	ค่าเฉลี่ย
อาคารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว	4.19	3.85	3.50	3.85
แผนที่แสดง เส้นทาง ที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	4.18	3.64	3.33	3.72
ป้ายบอกเส้นทาง สถานที่ และแสดงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	4.10	3.74	3.00	3.61
ร้านค้าบริการอาหาร เครื่องดื่ม	4.00	3.61	3.00	3.53
ร้านจำหน่ายของที่ระลึก สินค้าพื้นถิ่น	4.01	3.56	3.08	3.55
ห้องน้ำสะอาด มีเพียงพอ	3.93	3.24	3.00	3.39
สถานที่จอดรถ สะดวก มีเพียงพอ	3.98	3.47	2.83	3.43
ที่นั่งพักมีเพียงพอและอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม	3.97	3.46	3.10	3.51
ถังขยะสำหรับนักท่องเที่ยวอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมและเพียงพอ	3.98	3.44	3.00	3.47
ค่าเฉลี่ยศักยภาพสิ่งอำนวยความสะดวก	4.04	3.56	3.09	

2.3 ศักยภาพด้านการบริการ

ตารางผนวกที่ ข 5 แสดงค่าเฉลี่ยในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางด้าน
บริการ

ศักยภาพด้านการบริการ	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ			
	นักท่องเที่ยว	ประชาชน	หน่วย ราชการ	ค่าเฉลี่ย
บุคลากรและเจ้าหน้าที่ บริการด้วยความสุภาพให้ ข้อมูลชัดเจน	4.30	3.97	3.58	3.95
ได้รับความสะดวกในการสอบถามข้อมูล	4.23	3.74	3.75	3.90
การให้บริการข้อมูลของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	4.21	3.73	3.75	3.89
การจัดให้มีคู่มือ / แผ่นพับ เพื่อบริการนักท่องเที่ยว	4.15	3.57	3.81	3.74
แผ่นป้าย สัญลักษณ์สื่อความหมายมีความชัดเจน	4.08	3.73	3.41	3.71
มีการจัดป้ายอธิบายความรู้ในแหล่ง ฯ เพียงพอ	4.08	3.72	3.33	3.88
การเดินทางระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมี ความสะดวก ปลอดภัย	4.05	3.77	3.83	4.04
การเดินทางภายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมี ความสะดวก ปลอดภัย	4.09	3.87	4.16	3.98
ระยะทางในการเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมมีความเหมาะสม	4.08	3.79	4.08	3.68
มีป้ายบอกเส้นทางที่ชัดเจน	4.00	3.72	3.33	3.68
ค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านการบริการ	4.12	3.76	3.70	

2.4 ศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์

ตารางผนวกที่ ข 6 แสดงค่าเฉลี่ยในการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางด้านการประชาสัมพันธ์

ศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์	ค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพ			ค่าเฉลี่ย
	นักท่องเที่ยว	ประชาชน	หน่วยราชการ	
โทรทัศน์	3.90	4.07	3.81	3.92
วิทยุ	3.52	3.54	3.27	3.44
หนังสือพิมพ์	3.68	3.34	3.36	3.46
นิตยสารท่องเที่ยว	3.91	3.52	3.54	3.56
แผ่นพับ	3.89	3.54	3.45	3.62
อินเทอร์เน็ต	4.17	3.64	3.72	3.84
ค่าเฉลี่ยศักยภาพด้านการประชาสัมพันธ์	3.84	3.60	3.52	

3. ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3.1 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า่านที่รู้จัก

ตารางผนวกที่ ข 7 แสดงค่าร้อยละแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเภทวัดที่รู้จัก

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	จำนวนร้อยละของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละของประชาชน	จำนวนร้อยละของหน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
วัดภูมินทร์	29.0	96.0	100.0	75.00
วัดพระธาตุช้างค้ำ	33.0	93.5	100.0	75.50
วัดมิ่งเมือง	14.0	93.5	100.0	69.17
วัดศรีพันต้น	9.0	91.0	91.7	63.90
วัดคูค้ำ	9.0	84.0	100.0	64.33
วัดหัวข่วง	8.5	81.5	100.0	63.33
วัดพญาภู	5.5	81.0	91.7	59.40
วัดมงคล	3.5	79.0	91.7	58.07
วัดมณเฑียร	3.0	75.0	91.7	56.57
วัดไผ่เหลือง	4.0	74.5	100.0	59.50
ค่าเฉลี่ยความรู้จัก	11.14	84.59	96.23	

3.2 สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า่าน

3.2.1 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดพระธาตุ ช้างค้ำ

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 8 แสดงค่าร้อยละการเข้าถึงพื้นที่ วัดพระธาตุช้างค้ำ

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	70.4	98.5	100.0	89.6
ไม่เคย	29.6	1.5	-	10.3
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 9 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดพระธาตุช้างค้ำ

สภาพแวดล้อมทั่วไป	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	100.0	99.4	63.3	87.5
ไม่เหมาะสม	-	0.6	36.4	12.3
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 10 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดพระ
ธาตุช้างค้ำ

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของ ประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
สิ่งปลูกสร้าง	95.0	5.0	95.9	4.1	63.4	36.4	84.7	15.1
ภูมิทัศน์	97.2	2.0	92.7	7.3	54.5	45.5	81.4	18.2
เส้นทางสัญจร	97.1	2.9	95.3	4.7	81.8	18.2	91.4	8.6
ป้ายข้อมูล / สื่อ ความหมาย	91.4	8.6	86.8	13.2	54.5	45.5	77.5	22.4
อื่นๆ	65.6	34.4	90.9	9.1	66.7	33.3	74.4	25.6
ค่าเฉลี่ย	89.3	10.6	92.3	7.7	64.2	35.8		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 11 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดพระธาตุ
ช้างค้ำ

สภาพแวดล้อม ทางสังคม	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	89.4	10.6	94.2	5.8	45.5	55.5	76.4
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	91.4	8.6	88.9	11.1	36.4	63.6	72.2	27.8
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	92.1	7.9	91.6	8.4	36.4	63.6	73.4	26.6
ป้ายต่าง ๆ	82.7	17.3	85.0	15.0	50.0	50.0	72.6	27.4
ค่าเฉลี่ย	88.9	11.1	89.9	10.1	42.1	58.2		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 12 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของงานวัฒนธรรม ประเพณี วัดพระธาตุ
ช้างค้ำ

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	งานเทศกาล ประเพณี	93.7	6.3	94.1	5.5	80.0	20.0	89.3
ลานวัฒนธรรม	92.2	7.8	94.5	5.5	66.7	33.3	84.5	15.5
กาดมั่ว / ถนนคนเดิน	89.3	10.7	88.7	11.3	50.0	50.0	76.0	24.0
ค่าเฉลี่ย	91.7	8.3	92.4	7.4	65.6	34.4		

3.2.2 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดภูมินทร์

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 13 แสดงแสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ วัดภูมินทร์

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	43.9	95.0	100.0	79.6
ไม่เคย	56.1	5.0	-	20.5
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 14 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดภูมินทร์

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	98.6	100.0	66.7	88.4
ไม่เหมาะสม	1.4	-	33.3	11.5
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 15 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	สิ่งปลูกสร้าง	96.5	3.5	97.3	2.7	90.9	9.1	94.9
ภูมิทัศน์	95.5	4.5	95.1	4.9	90.9	9.1	93.8	6.2
เส้นทางสัญจร	94.2	5.8	96.2	3.8	90.9	9.1	93.8	6.2
ป้ายข้อมูล / สื่อ ความหมาย	82.8	17.2	92.4	7.6	81.8	18.2	85.7	14.3
อื่นๆ	69.2	30.8	89.5	10.5	66.7	33.3	75.1	24.9
ค่าเฉลี่ย	87.6	12.4	94.1	5.9	84.2	15.8		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 16 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดภูมิินทร์

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	88.0	11.4	95.0	5.0	72.7	27.3	85.2
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	92.0	8.0	92.9	7.1	45.5	54.5	76.8	23.2
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	95.5	4.5	93.4	6.6	54.5	45.5	81.1	18.9
ป้ายต่าง ๆ	80.5	19.5	89.5	10.5	77.8	22.2	82.6	17.4
ค่าเฉลี่ย	89.0	10.9	92.7	7.3	62.6	37.4		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 17 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของงานวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม
วัดภูมินทร์

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	งานเทศกาล ประเพณี	93.3	6.7	94.3	5.7	90.0	10.0	92.5
ลานวัฒนธรรม	95.5	4.5	94.3	5.7	77.8	22.2	89.2	10.8
กาดมั่ว / ถนน คนเดิน	93.2	6.8	89.0	11.0	66.7	33.3	83.0	17.0
ค่าเฉลี่ย	94.0	6.0	92.5	7.5	78.2	21.8		

3.2.3 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดกุฎีคำ

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 18 แสดงแสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของเข้าถึงพื้นที่ วัดกุฎีคำ

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละของ ประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	16.1	50	100.0	55.3
ไม่เคย	83.9	50	-	44.6
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 19 แสดงแสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดกุฎีคำ

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	96.4	95.0	77.8	89.7
ไม่เหมาะสม	3.6	5.0	22.2	10.2
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 20 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดกู่คำ

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	สิ่งปลูกสร้าง	80.0	20	89.1	10.9	63.6	36.4	77.6
ภูมิทัศน์	65.6	34.4	87.1	12.9	45.5	54.5	66.1	33.9
เส้นทางสัญจร	71.0	29.0	84.0	16.0	90.9	9.1	82.0	18.0
ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	51.6	48.4	75.5	24.5	27.3	72.7	51.5	48.5
อื่นๆ	69.2	3.8	85.1	3.5	66.7	33.3	73.7	13.5
ค่าเฉลี่ย	67.5	27.1	84.2	13.6	58.8	41.2		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 21 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดกู่คำ

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	75.0	25.0	82.0	18.0	72.7	27.3	76.6
สิ่งปลูกสร้าง โดยรวม	74.2	25.8	84.0	16.0	45.5	54.5	67.9	32.1
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	87.1	12.9	85.1	14.9	54.5	45.5	75.6	24.4
ป้ายต่างๆ	67.7	32.3	70.3	13.5	44.4	55.6	60.8	33.8
ค่าเฉลี่ย	76.0	24.0	80.4	15.6	54.3	45.7		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 22 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัดคู่
คำ

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	งานเทศกาล ประเพณี	78.8	21.2	82.5	17.5	66.7	33.3	76.0
ลานวัฒนธรรม	84.4	15.6	72.2	27.8	44.4	55.6	67.0	33.0
กาดมั่ว / ถนนคนเดิน	81.3	18.8	72.6	27.4	33.3	66.7	62.4	37.6
ค่าเฉลี่ย	81.5	18.5	75.8	24.2	48.1	51.9		

3.2.4 การการประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดหัว ขวาง

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 23 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ วัดหัวขวาง

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	15.5	51.0	100.0	55.5
ไม่เคย	84.5	49.0	-	44.5
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 24 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดหัวขวาง

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	93.5	96.8	75.0	88.4
ไม่เหมาะสม	6.5	3.2	25.0	11.6
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 25 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดหัวข่วง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	สิ่งปลูกสร้าง	75.9	24.1	89.0	11.0	82.8	18.2	82.6
ภูมิทัศน์	71.0	29.0	91.0	9.0	90.9	9.1	84.3	15.7
เส้นทางสัญจร	72.4	27.6	87.0	13.0	90.9	9.1	83.4	16.6
ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	77.4	22.6	79.4	20.6	82.8	18.2	79.9	20.5
อื่นๆ	75.0	25.0	73.5	26.2	100.0	-	82.8	17.1
ค่าเฉลี่ย	74.3	25.7	84.0	16.0	89.5	10.9		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 26 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดหัวข่วง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	77.4	22.6	91.8	8.2	72.7	27.3	80.6
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	83.3	16.7	81.6	18.4	63.6	36.4	76.2	23.8
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	86.7	13.3	83.8	16.2	72.7	27.3	81.1	18.9
ป้ายต่าง ๆ	67.7	32.3	72.7	27.3	55.6	44.4	65.3	34.7
ค่าเฉลี่ย	78.8	21.2	82.5	17.5	66.2	33.9		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 27 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัด
หัวข่วง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	งานเทศกาล ประเพณี	87.1	12.9	84.0	16.0	70.0	30.0	80.4
ลานวัฒนธรรม	90.0	10.0	74.5	25.5	77.8	22.2	80.8	19.2
กาดมั่ว / ถนนคนเดิน	83.3	16.7	71.4	28.6	66.7	33.3	73.8	26.2
ค่าเฉลี่ย	86.8	13.2	76.6	23.4	71.5	28.5		

3.2.5 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดมิ่งเมือง

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 28 แสดงค่าร้อยละ ความเหมาะสมของพื้นที่ วัดมิ่งเมือง

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละของ ประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	26.2	79.8	100.0	68.6
ไม่เคย	73.8	20.2	-	31.3
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 29 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดมิ่งเมือง

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละของ ประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	100.0	97.8	87.5	95.1
ไม่เหมาะสม	-	2.2	12.5	4.9
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 30 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดมิ่งเมือง

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	จำนวนร้อยละของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของประชาชน		จำนวนร้อยละของหน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง
	สม	ปรุ	สม	ปรุ	สม	ปรุ	สม	ปรุ
สิ่งปลูกสร้าง	94.0	6.0	97.4	2.6	63.6	36.4	85.0	15.0
ภูมิทัศน์	88.5	11.5	93.5	6.5	81.8	18.2	87.9	12.1
เส้นทางสัญจร	94.0	6.0	95.5	4.5	90.1	9.1	93.2	6.5
ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	76.5	23.5	86.9	13.1	81.8	18.2	81.7	18.3
อื่นๆ	62.5	37.5	88.2	11.8	100.0	-	83.6	16.4
ค่าเฉลี่ย	83.1	16.9	92.3	7.7	83.5	16.4		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 31 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดมิ่งเมือง

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	จำนวนร้อยละของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของประชาชน		จำนวนร้อยละของหน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง
	สม	ปรุ	สม	ปรุ	สม	ปรุ	สม	ปรุ
การมีส่วนร่วมของชุมชน	86.5	13.5	92.1	7.9	81.8	18.2	86.8	13.2
สิ่งปลูกสร้างโดยรอบ	84.3	15.7	88.8	11.2	54.5	45.5	75.9	24.1
การใช้ประโยชน์พื้นที่	92.2	7.8	88.9	11.1	72.7	27.3	84.6	15.4
ป้ายต่างๆ	82.7	17.3	85.0	15.0	66.7	33.3	78.1	21.9
ค่าเฉลี่ย	86.4	13.6	88.7	11.3	68.9	31.1		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 32 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัด
มิ่ง เมือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	งานเทศกาล ประเพณี	88.7	11.3	93.9	6.1	88.9	11.1	90.5
ลานวัฒนธรรม	90.4	9.6	84.9	15.1	88.9	11.1	88.1	11.9
กาดมั่ว / ถนนคนเดิน	82.7	17.3	79.2	20.8	77.8	22.2	79.9	20.1
ค่าเฉลี่ย	87.3	12.7	86.0	14.0	85.2	14.8		

3.2.6 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดศรีพันต้น

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 33 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ วัดศรีพันต้น

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	18.6	51.3	100.0	56.6
ไม่เคย	81.4	48.7	-	43.4
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 34 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดศรีพันต้น

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	96.4	95.4	62.5	84.8
ไม่เหมาะสม	3.6	4.6	37.5	15.2
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 35 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดศรีพิน
ต้น

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	สิ่งปลูกสร้าง	91.9	8.1	93.9	6.1	54.5	45.5	80.1
ภูมิทัศน์	86.5	13.5	90.5	9.5	36.4	63.6	71.1	28.9
เส้นทางสัญจร	86.5	13.5	94.7	5.3	81.8	18.2	87.7	12.3
ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	72.2	27.8	92.6	7.4	70.0	30.0	78.3	21.7
อื่นๆ	86.7	13.3	89.1	10.9	100.0	-	91.9	8.1
ค่าเฉลี่ย	84.8	15.2	92.2	7.8	68.5	31.5		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 36 แสดงค่าร้อยละ ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดศรีพินต้น

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	81.1	18.9	91.6	8.4	100.0	-	90.9
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	81.1	18.9	88.4	11.6	27.3	66.7	65.6	32.4
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	81.1	18.9	89.5	10.5	54.5	45.5	75.0	25.0
ป้ายต่าง ๆ	83.3	16.2	89.0	11.0	36.4	63.6	69.6	30.3
ค่าเฉลี่ย	81.7	18.2	89.6	10.4	54.6	44.0		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 37 แสดงค่าร้อยละของความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม
วัดศรีพันต้น

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	งานเทศกาล ประเพณี	89.2	10.8	88.2	11.8	63.6	36.4	80.3
ลานวัฒนธรรม	94.6	5.4	77.4	22.6	70.0	30.0	80.7	19.3
กาดมั่ว / ถนน คนเดิน	86.5	13.5	64.8	35.2	44.4	55.6	65.2	34.8
ค่าเฉลี่ย	90.1	9.9	76.8	23.2	59.3	40.7		

3.2.7 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดพญาภู

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 38 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ วัดพญาภู

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละของ ประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	8.7	52.7	100	53.8
ไม่เคย	91.3	47.3	-	69.3
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 39 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดพญาภู

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละของ ประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	87.5	97.9	100.0	95.1
ไม่เหมาะสม	12.5	2.1	-	7.3
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 40 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดพญาภู

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	สิ่งปลูกสร้าง	88.9	11.1	95.2	4.8	81.8	18.2	88.6
ภูมิทัศน์	66.7	33.3	90.5	9.5	63.6	36.4	73.6	26.4
เส้นทางสัญจร	66.7	33.3	79.0	21.0	90.9	9.1	78.9	21.1
ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	83.3	16.7	76.7	23.3	72.7	27.3	77.6	22.4
อื่นๆ	88.9	11.1	80.6	19.4	75.0	25.0	81.5	18.5
ค่าเฉลี่ย	78.9	21.1	84.4	15.6	76.8	23.2		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 41 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดพญาภู

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	88.9	11.1	96.2	3.8	90.9	9.1	92.0
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	72.2	27.8	89.4	10.6	45.5	54.5	69.0	31.0
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	83.3	16.7	93.3	6.7	72.7	27.3	83.1	16.9
ป้ายต่างๆ	83.3	16.7	81.2	18.6	63.6	36.4	76.0	23.9
ค่าเฉลี่ย	81.9	18.1	90.0	9.9	68.2	31.8		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 42 แสดงค่าร้อยละของความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม
วัดพญาภู

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	งานเทศกาล ประเพณี	72.2	27.8	87.8	12.2	72.7	27.3	77.6
ลานวัฒนธรรม	77.8	22.2	69.1	30.9	60.0	40.0	69.0	31.0
กาดมั่ว / ถนนคนเดิน	72.2	27.8	58.9	41.1	37.5	62.5	56.2	43.8
ค่าเฉลี่ย	74.1	25.9	71.9	28.1	56.7	43.3		

3.2.8 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดมงคล

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 43 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ วัดมงคล

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	8.2	44.9	100.0	51.03
ไม่เคย	91.8	55.1	-	73.45
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 44 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดมงคล

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	92.9	96.4	100.0	96.43
ไม่เหมาะสม	7.1	3.6	-	5.35
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 45 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดมงคล

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	ม	ปรุง	สม	ปรุง
สิ่งปลูกสร้าง	88.2	11.8	93.6	6.4	60.0	40.0	80.6	19.4
ภูมิทัศน์	70.6	29.4	91.4	8.6	54.5	45.5	72.2	27.8
เส้นทางสัญจร	82.4	17.6	95.7	4.3	81.8	18.2	86.6	13.4
ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	94.1	5.9	82.8	17.2	54.5	45.5	77.1	22.9
อื่นๆ	88.9	11.1	81.8	18.2	100.0	-	90.2	9.8
ค่าเฉลี่ย	84.8	15.2	89.1	10.9	70.2	29.8		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 46 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดมงคล

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับปรุง	เหมาะ	ปรับปรุง	เหมาะ	ปรับปรุง	เหมาะ	ปรับปรุง
	สม	ง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	94.1	5.9	92.3	7.7	81.8	18.2	89.4	10.6
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	70.6	29.4	87.9	12.1	63.6	36.4	74.0	26.0
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	94.1	5.9	89.0	11.0	63.6	36.4	82.2	17.8
ป้ายต่างๆ	70.6	29.4	80.9	19.1	40.0	60.0	63.8	36.2
ค่าเฉลี่ย	82.4	17.7	87.5	12.5	62.3	37.8		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 47 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัด
มงคล

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
งานเทศกาล ประเพณี	88.2	11.8	93.1	6.9	63.6	36.4	81.6	18.4
ลานวัฒนธรรม	94.1	5.9	86.2	13.8	60.0	10.0	80.1	9.9
กาดมั่ว / ถนนคน เดิน	82.4	17.6	83.5	16.5	44.4	55.6	70.1	29.9
ค่าเฉลี่ย	88.2	11.8	87.6	12.4	56.0	34.0		

3.2.9 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัดไม้ เหล็ก

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 48 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของเข้าถึงพื้นที่ วัดไม้เหล็ก

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	9.3	39.6	100.0	49.63
ไม่เคย	90.7	60.4	-	75.55
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 49 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป วัดไม้เหล็ก

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละของ นักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	91.7	92.4	100.0	94.70
ไม่เหมาะสม	8.3	7.6	-	7.95
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 50 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ วัดได้
เหลือ

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
สิ่งปลูกสร้าง	94.7	5.3	90.4	9.5	63.6	36.4	79.2	17.1
ภูมิทัศน์	73.7	26.3	92.7	7.3	36.4	63.6	67.6	32.4
เส้นทางสัญจร	78.9	21.1	90.2	9.8	63.6	36.4	77.6	22.4
ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	89.5	10.5	80.5	19.5	36.4	63.6	68.8	31.2
อื่นๆ	100.0	-	80.4	19.6	80.0	20.0	86.8	19.8
ค่าเฉลี่ย	87.4	15.8	86.0	13.1	56.0	44.0		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 51 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัดได้เหลือ

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	100.0	-	95.1	4.9	70.0	30.0	88.4	11.6
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	73.7	26.3	86.7	13.3	50.0	50.0	70.1	29.9
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	89.5	10.5	90.2	9.8	70.0	30.0	83.2	16.8
ป้ายต่างๆ	73.7	26.3	89.9	10.1	50.0	50.0	71.2	28.8
ค่าเฉลี่ย	84.2	15.8	90.5	9.5	60.0	40.0		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 52 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม วัด
ไผ่เหลือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
งานเทศกาล ประเพณี	94.7	5.3	89.9	10.1	66.7	33.3	83.8	16.2
ลานวัฒนธรรม	89.5	10.5	70.9	29.1	66.7	33.3	75.7	24.3
กาดมั่ว / ถนนคนเดิน	73.7	26.3	62.0	38.0	42.9	57.1	59.5	40.5
ค่าเฉลี่ย	86.0	14.0	74.3	25.7	58.8	41.2		

3.2.10 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ศาลหลักเมือง

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 53 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ ศาลหลักเมือง

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	31.8	39.6	100.0	57.13
ไม่เคย	68.2	60.4	-	64.30
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 54 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป ศาลหลักเมือง

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	100.0	92.4	100.0	97.47
ไม่เหมาะสม	-	7.6	-	7.60
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 55 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
ศาลหลักเมือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	สิ่งปลูกสร้าง	98.4	1.6	90.4	9.5	90.0	10.0	92.9
ภูมิทัศน์	95.3	4.7	92.7	7.3	80.0	20.0	89.3	10.7
เส้นทางสัญจร	92.2	7.8	90.2	9.8	90.0	10.0	90.8	9.2
ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	82.8	17.2	80.5	19.5	90.0	10.0	84.4	15.6
อื่นๆ	85.0	15.0	80.4	19.6	75.0	25.0	80.1	19.9
ค่าเฉลี่ย	90.7	9.3	86.8	13.1	85.0	15.0		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 56 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม ศาลหลักเมือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	84.4	15.6	95.1	4.9	100.0	-	93.2
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	87.5	12.5	86.7	13.3	90.0	10.0	88.1	11.9
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	92.2	7.8	90.2	9.8	100.0	-	94.1	5.9
ป้ายต่างๆ	73.0	27.0	89.9	10.1	80.0	20.0	81.0	19.0
ค่าเฉลี่ย	84.3	15.7	90.5	9.5	92.5	7.5		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 57 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม
ศาลหลักเมือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
งานเทศกาล ประเพณี	95.3	4.7	89.9	10.1	88.9	11.1	91.4	8.6
ลานวัฒนธรรม	93.8	6.3	70.9	29.1	88.9	11.1	84.5	15.5
กาดมั่ว / ถนนคน เดิน	85.9	14.1	62.0	38.0	71.4	28.6	73.1	26.9
ค่าเฉลี่ย	91.7	8.4	74.3	25.7	83.1	16.9		

3. 2.11 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม กำแพงเมือง

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 58 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของเข้าถึงพื้นที่ กำแพงเมือง

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	28.2	58.4	91.7	59.43
ไม่เคย	71.8	41.6	8.3	40.57
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 59 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป กำแพงเมือง

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	92.5	80.6	75.0	82.70
ไม่เหมาะสม	7.5	19.4	25.0	17.30
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 60 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ กำแพงเมือง

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	จำนวนร้อยละของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของประชาชน		จำนวนร้อยละของหน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง
	สม	ปรุ	สม	ปรุ	สม	ปรุ	สม	ปรุ
สิ่งปลูกสร้าง	78.2	21.8	72.7	27.3	63.6	36.4	71.5	28.5
ภูมิทัศน์	67.3	32.7	71.6	28.4	36.4	63.6	58.4	41.6
เส้นทางสัญจร	63.6	36.4	85.3	14.7	81.8	18.2	76.9	23.1
ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	50.9	49.1	67.9	32.1	27.3	72.7	48.7	51.3
อื่นๆ	100.0	-	51.9	48.1	80.0	20.0	77.3	34.1
ค่าเฉลี่ย	72.0	35.0	69.9	30.1	57.8	42.2		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 61 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม กำแพงเมือง

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ	จำนวนร้อยละของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของประชาชน		จำนวนร้อยละของหน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง	เหมาะสม	ปรับปรุง
	สม	ปรุ	สม	ปรุ	สม	ปรุ	สม	ปรุ
การมีส่วนร่วมของชุมชน	75.9	24.1	72.2	27.8	72.7	27.3	73.6	26.4
สิ่งปลูกสร้างโดยรอบ	74.5	25.5	68.5	31.5	27.3	72.7	56.8	43.2
การใช้ประโยชน์พื้นที่	80.0	20.0	65.7	34.3	63.6	36.4	69.8	30.2
ป้ายต่างๆ	65.5	34.5	60.4	21.0	30.0	70.0	52.0	41.8
ค่าเฉลี่ย	74.0	26.0	66.7	28.7	48.4	51.6		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 62 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม
กำแพงเมือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
งานเทศกาล ประเพณี	76.4	23.6	70.9	29.1	80.0	20.0	75.8	24.2
ลานวัฒนธรรม	72.7	27.3	65.4	34.6	70.0	30.0	69.4	30.6
กาดมั่ว / ถนนคนเดิน	74.5	25.5	63.1	36.9	72.7	27.3	70.1	29.9
ค่าเฉลี่ย	74.5	25.5	66.5	33.5	74.2	25.8		

3.2.12 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ช่างเมือง

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 63 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ ช่างเมือง

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	29.4	91.5	100.0	73.63
ไม่เคย	70.6	8.5	-	39.55
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 64 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป ช่างเมือง

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	100.0	100.0	100.0	100.00
ไม่เหมาะสม	-	-	-	-
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 65 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ช่วงเมือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละของ ประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
สิ่งปลูกสร้าง	96.7	3.2	97.7	2.3	90.9	9.1	95.1	4.9
ภูมิทัศน์	93.3	6.7	99.4	0.6	90.9	9.1	94.5	5.5
เส้นทางสัญจร	93.3	6.7	95.4	4.6	90.9	9.1	93.2	6.8
ป้ายข้อมูล / สื่อ ความหมาย	88.3	11.7	93.0	7.0	81.8	18.2	87.7	12.3
อื่นๆ	90.5	9.5	91.8	8.2	100.0	-	94.1	5.9
ค่าเฉลี่ย	92.4	7.6	95.5	4.5	90.9	9.1		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 66 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม ช่วงเมือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	88.3	11.7	95.9	4.1	81.8	18.2	88.7	11.3
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	88.3	11.7	95.9	4.1	90.9	9.1	91.7	8.3
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	93.3	6.7	95.3	4.7	100.0	-	96.2	3.8
ป้ายต่างๆ	76.7	23.3	89.2	10.8	81.0	20.0	82.3	18.0
ค่าเฉลี่ย	86.7	13.4	94.1	5.9	88.4	11.8		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 67 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม ช่างเมือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
งานเทศกาล ประเพณี	88.3	11.7	97.6	2.4	90.0	10.0	92.0	8.0
ลานวัฒนธรรม	90.0	10	95.2	4.8	90.0	10.0	91.7	8.3
กาดมั่ว / ถนนคนเดิน	93.3	6.7	94.0	6.0	90.9	9.1	92.7	7.3
ค่าเฉลี่ย	90.5	9.5	95.6	4.4	90.3	9.7		

3.2.13 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คูเมือง

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 68 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการประเมินการเข้าถึงพื้นที่ คูเมือง

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	7.2	39.7	100.0	48.97
ไม่เคย	92.8	60.3	-	76.55
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 69 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป คูเมือง

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	76.9	66.2	33.3	58.80
ไม่เหมาะสม	23.1	33.8	66.7	41.20
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 70 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพคูเมือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
สิ่งปลูกสร้าง	86.7	13.3	62.2	37.8	20.2	80.0	56.4	43.7
ภูมิทัศน์	66.7	33.3	60.5	39.5	18.2	81.8	48.5	51.5
เส้นทางสัญจร	66.7	33.3	70.7	29.3	27.3	72.7	54.9	45.1
ป้ายข้อมูล / สื่อ ความหมาย อื่นๆ	60.0	40.0	61.3	38.8	9.1	90.9	43.5	29.3
อื่นๆ	66.7	33.3	49.0	51.0	10.0	80.0	41.9	54.8
ค่าเฉลี่ย	69.4	30.6	60.7	39.3	17.0	64.7		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางภาคผนวกที่ ข 71 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม คูเมือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	73.3	26.7	60.5	39.5	18.2	81.8	50.7	49.3
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	80.0	20.0	60.5	39.5	9.1	90.9	49.9	50.1
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	80.0	20.0	61.0	39.0	9.1	90.9	50.0	50.0
ป้ายต่างๆ	86.7	13.3	61.3	38.7	11.1	88.9	53.0	47.0
ค่าเฉลี่ย	80.0	20.0	60.8	39.2	11.9	88.1		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางภาคผนวกที่ ข 72 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม
คูเมือง

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
งานเทศกาล ประเพณี	80.0	20.0	60.8	39.2	18.2	81.8	53.0	47.0
ลานวัฒนธรรม	80.0	20.0	57.7	42.3	30.0	70.0	55.9	44.1
กาดมั่ว / ถนนคนเดิน	80.0	20.0	54.4	45.6	22.2	77.8	52.2	47.8
ค่าเฉลี่ย	80.0	20.0	57.6	42.4	23.5	76.5		

3.2.14 การประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 73 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ พิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	46.4	87.9	100.0	78.10
ไม่เคย	53.6	12.1	-	32.85
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 74 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป พิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	100.0	100.0	100.0	100.00
ไม่เหมาะสม	-	-	-	-
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 75 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
สิ่งปลูกสร้าง	98.9	1.1	96.3	3.0	90.0	10.0	95.1	4.7
ภูมิทัศน์	98.9	1.1	95.8	4.2	80.0	20.0	91.6	8.4
เส้นทางสัญจร	98.9	1.1	95.1	4.9	90.0	10.0	94.7	5.3
ป้ายข้อมูล / สื่อ ความหมาย	90.5	9.5	84.6	15.4	80.0	20.0	85.0	15.0
อื่นๆ	56.0	44.0	92.0	8.0	66.7	33.3	71.6	28.4
ค่าเฉลี่ย	88.6	11.4	92.8	7.1	81.3	18.7		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางภาคผนวกที่ ข 76 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	การมีส่วนร่วม ของชุมชน	91.5	8.5	92.6	7.4	50.0	50.0	78.0
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	93.7	6.3	93.9	6.1	80.0	20.0	89.2	10.8
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	91.5	8.5	94.5	5.5	80.0	20.0	88.7	11.3
ป้ายต่าง ๆ	90.3	9.7	89.7	10.3	75.0	25.0	85.0	15.0
ค่าเฉลี่ย	91.8	8.3	92.7	7.3	71.3	28.8		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 77 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง	เหมาะ สม	ปรับ ปรุง
	งานเทศกาล ประเพณี	95.8	4.2	94.4	5.6	77.8	22.2	89.3
ลานวัฒนธรรม	95.8	4.2	91.2	8.8	80.0	20.0	89.0	11.0
กาดมั่ว / ถนนคน เดิน	91.6	8.4	89.2	10.8	57.1	42.9	79.3	20.7
ค่าเฉลี่ย	94.4	5.6	91.6	8.4	71.6	28.4		

3.2.15 ประเมินสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คุ่มเจ้าราชบุตร

ก. การเข้าถึงพื้นที่

ตารางผนวกที่ ข 78 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของการเข้าถึงพื้นที่ คุ่มเจ้าราชบุตร

การเข้าถึงพื้นที่	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เคย	29.4	35.5	91.7	52.20
ไม่เคย	70.6	64.5	8.3	47.80
รวม	100.0	100.0	100.0	

ข. สภาพแวดล้อมทั่วไป

ตารางผนวกที่ ข 79 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทั่วไป คุ่มเจ้าราชบุตร

สภาพแวดล้อม ทั่วไป	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว	จำนวนร้อยละ ของประชาชน	จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ	ค่าเฉลี่ย
เหมาะสม	100	89.0	50.0	79.67
ไม่เหมาะสม	-	11.0	50.0	30.50
รวม	100.0	100.0	100.0	

ค. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ตารางผนวกที่ ข 80 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คู่มีเจ้า
ราชบุตร

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
สิ่งปลูกสร้าง	96.7	3.3	89.2	10.8	63.6	36.4	83.2	16.8
ภูมิทัศน์	93.3	6.7	73.0	27.9	63.6	36.4	76.6	23.7
เส้นทางสัญจร	93.3	6.7	86.3	13.7	54.5	45.5	78.0	22.0
ป้ายข้อมูล / สื่อความหมาย	88.3	11.7	62.2	37.8	40.0	60.0	63.5	36.5
อื่นๆ	90.5	9.5	59.1	40.9	40.0	60.0	63.2	36.8
ค่าเฉลี่ย	92.4	7.6	74.0	26.2	52.3	47.7		

ง. สภาพแวดล้อมทางสังคม

ตารางผนวกที่ ข 81 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมทางสังคม คุ่มเจ้าราชบุตร

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
การมีส่วนร่วมของ ชุมชน	88.3	11.7	73.0	27.0	22.2	77.8	61.2	38.8
สิ่งปลูกสร้าง โดยรอบ	88.3	11.7	73.0	27.0	27.3	72.7	62.9	37.1
การใช้ประโยชน์ พื้นที่	93.3	6.7	66.2	33.8	55.6	44.0	71.7	28.2
ป้ายต่าง ๆ	76.7	23.3	58.6	41.4	42.9	57.1	59.4	40.6
ค่าเฉลี่ย	86.7	13.4	67.7	32.3	37.0	62.9		

จ. วัฒนธรรม ประเพณีและ กิจกรรม

ตารางผนวกที่ ข 82 แสดงค่าร้อยละความเหมาะสมของวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม คุ่มเจ้าราชบุตร

สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ	จำนวนร้อยละ ของนักท่องเที่ยว		จำนวนร้อยละ ของประชาชน		จำนวนร้อยละของ หน่วยงานราชการ		ค่าเฉลี่ย	
	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ	เหมาะ	ปรับ
	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง	สม	ปรุง
งานเทศกาล ประเพณี	88.3	11.7	67.6	32.4	50.0	50.0	68.6	31.4
ลานวัฒนธรรม	90.0	10.0	63.9	36.1	66.7	33.3	73.5	26.5
กาดมั่ว / ถนนคนเดิน	90.0	10.0	58.6	41.4	40.0	60.0	62.9	37.1
ค่าเฉลี่ย	89.4	10.6	63.4	36.6	52.2	47.8		

1. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	คะแนนเต็ม 50 คะแนน
1.1 คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม	คะแนนเต็ม 35 คะแนน
1.1.1 ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้	
<p>หมายเหตุ พิจารณาจากเอกลักษณ์เฉพาะตนทางวัฒนธรรม ความแตกต่างของวิถีชีวิตจากชุมชนอื่น และ คุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบสานต่อไป เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย วิถีชีวิต การแต่งกาย ลักษณะของกิจกรรมประเพณี ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้สอยในชีวิตประจำวัน ลักษณะ สิ่งประดิษฐ์ ระเบียบแบบแผนในการดำรงชีพร่วมกัน ฯลฯ</p>	
ดัชนี	คะแนน
• มีเอกลักษณ์ระดับท้องถิ่น สามารถพบเห็นได้ทั่วไป	1
• มีเอกลักษณ์ระดับจังหวัด	2
• มีเอกลักษณ์ระดับภาค	3
• มีเอกลักษณ์ระดับชาติ	4
• มีเอกลักษณ์ระดับโลก สามารถพบเห็นได้เพียงแห่งเดียว	5
1.1.2 ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี	
<p>หมายเหตุ พิจารณาจากจำนวนกิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละปี ซึ่งแสดงถึงการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่</p>	
ดัชนี	คะแนน
• กิจกรรมที่จัดขึ้นเริ่มจัดได้เพียง 1-2 ครั้ง	1
• มีการจัดกิจกรรม 2-3 ปี ต่อครั้ง และเริ่มจัดกิจกรรมมาไม่เกิน 10 ปี	2
• มีการจัดกิจกรรม 1 ครั้งต่อปี แต่เริ่มจัดกิจกรรมมาไม่เกิน 10 ปี	3
• มีการจัดกิจกรรม 1 ครั้งต่อปี และจัดต่อเนื่องกันทุกปี โดยจัดมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี	4
• มีการจัดกิจกรรมมากกว่า 1 ครั้งต่อปี และจัดต่อเนื่องกันทุกปี โดยจัดมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี	5

1.1.3 ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม

หมายเหตุ ความงดงามทางด้านศิลปวัฒนธรรม หรือการสร้างประทับใจแก่ผู้พบเห็น พิจารณา ปัจจัยต่างๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมนั้นๆ อาทิเช่น การแต่งกาย รูปแบบกิจกรรม ศิลปกรรมของงานหัตถกรรม สถาปัตยกรรมของที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องมือใช้สอยใน ชีวิตประจำวัน ฯลฯ

ดัชนี	คะแนน
• มีความงดงาม ประทับใจ น้อยที่สุด	1
• มีความงดงาม ประทับใจ น้อย	2
• มีความงดงาม ประทับใจ ปานกลาง	3
• มีความงดงาม ประทับใจ มาก	4
• มีความงดงาม ประทับใจ มากที่สุด	5

1.1.4 ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

หมายเหตุ พิจารณาจากความยาวนานของการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้มาตั้งแต่อดีตและยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน โดยจะเห็นได้จากวิถีชีวิต การแต่งกาย เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งแม้จะมีการ เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาไปบ้าง แต่ยังมีบางกลุ่มในชุมชนที่ยังคงสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านั้นอยู่อย่างเห็น ได้ชัด

ดัชนี	คะแนน
• เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่	1
• เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นสมัยรัตนโกสินทร์	2
• เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นสมัยอยุธยา	3
• ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นสมัยสุโขทัย	4
• ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นก่อนสมัยประวัติศาสตร์	5

1.1.5 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้

หมายเหตุ พิจารณาจากยุคสมัยที่ภูมิปัญญาและองค์ความรู้เกิดขึ้นและการมีประวัติศาสตร์สืบเนื่อง ยาวนานมาเป็นวัฒนธรรม ประเพณีจนถึงปัจจุบัน โดยมีหลักฐานที่สามารถสืบค้นได้

ดัชนี	คะแนน
• เกิดขึ้นปลายสมัยรัตนโกสินทร์	1
• เกิดขึ้นสมัยต้นรัตนโกสินทร์	2
• เกิดขึ้นสมัยอยุธยา	3
• เกิดขึ้นสมัยสุโขทัย	4
• เกิดขึ้นก่อนสมัยสุโขทัย	5

1.1.5 ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้

หมายเหตุ พิจารณาจากยุคสมัยที่ภูมิปัญญาและองค์ความรู้เกิดขึ้นและการมีประวัติศาสตร์สืบเนื่อง ยาวนาน มาเป็นวัฒนธรรม ประเพณีจนถึงปัจจุบัน โดยมีหลักฐานที่สามารถสืบค้นได้

ดัชนี	คะแนน
• เกิดขึ้นปลายสมัยรัตนโกสินทร์	1
• เกิดขึ้นสมัยต้นรัตนโกสินทร์	2
• เกิดขึ้นสมัยอยุธยา	3
• เกิดขึ้นสมัยสุโขทัย	4
• เกิดขึ้นก่อนสมัยสุโขทัย	5

1.1.6 ความผูกพันต่อท้องถิ่น

หมายเหตุ พิจารณาจากความสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์กับชุมชนท้องถิ่น เช่น การมี ประเพณี ความเชื่อ ตำนาน นิทานพื้นบ้าน นิทานปรัมปรา

ดัชนี	คะแนน
• มีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อยมาก โดยชุมชนไม่ค่อยให้ความสนใจในสิ่งดังกล่าว	1
• มีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อย มีเพียงบางส่วนให้ความสนใจ	2
• มีความสัมพันธ์กับชุมชนปานกลาง โดยชุมชนมีการจัดงานหรือพิธีการต่างๆ เป็นประจำทุกปี	3
• มีความสัมพันธ์กับชุมชนสูง โดยมีการจัดงานหรือพิธีการ เป็นประจำทุกปี และมี ชุมชน ใกล้เคียงเข้ามาร่วมงานด้วย	4
• มีความสัมพันธ์กับชุมชนสูงมาก โดยชุมชนมีการจัดงานหรือพิธีการเป็นประจำทุก ปี และมีชื่อเสียงในระดับชาติ	5

.1.7 ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

หมายเหตุ พิจารณาจากชุมชนท้องถิ่นที่มีความสนใจในการรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประเพณี ของตน รวมถึงการมีหน่วยงานและองค์กรจากภายนอกให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ของท้องถิ่น

ดัชนี	คะแนน
• มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมขนาดเล็ก 1 กลุ่มโดยชุมชน แต่การดำเนินงาน ยังไม่ชัดเจน	1
• มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม 1กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจน	2
• มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม 2-3 กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจน	3
• มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม 2-3 กลุ่มโดยชุมชน มีการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันระหว่างกลุ่ม	4
• มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม 2-3 กลุ่มโดยชุมชน มีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันระหว่างกลุ่ม และมีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุน ด้านงบประมาณ บุคลากร และนโยบาย	5
คะแนนรวม ข้อ 1.1 (เต็ม 35 คะแนน)	29

1.2 ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม **คะแนนเต็ม 15 คะแนน**

1.2.1 การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

หมายเหตุ พิจารณาจากความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความยากลำบากของเส้นทาง เข้าถึงความลาดชัน ความคดเคี้ยวของถนน และความปลอดภัย

ดัชนี	คะแนน
• มีทางเข้าถึงได้แต่ไม่สะดวก	1
• มีทางเข้าถึงได้สะดวก รถเดินได้ 2 ทาง แต่สามารถใช้ความเร็วได้ต่ำกว่า 30 กิโลเมตร/ชั่วโมง	2
• มีทางเข้าถึงได้สะดวก รถเดินได้ 2 ทาง และสามารถใช้ความเร็วได้เกิน 30 กิโลเมตร/ชั่วโมง	3
• มีทางเข้าถึงได้สะดวกด้วยรถยนต์นั่ง	4
• มีทางเข้าถึงได้สะดวกด้วยรถขนาดใหญ่ ได้แก่ รถโดยสารหรือรถทัศนาวจร	5

1.2.2 ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว

หมายเหตุ พิจารณาจากโอกาสที่จะเกิดอันตรายจากปัจจัยในตัวแหล่งท่องเที่ยวเองหรือจากปัจจัยภายนอก โดยวัดจากสถิติการเกิดอันตราย เช่น น้ำป่า ดินถล่ม หน้าผาสูงชัน กระแสน้ำรุนแรง สัตว์ดุร้าย มาลาเรีย ภัยจากโจรผู้ร้าย โรคระบาดอื่นๆ เป็นต้น

ดัชนี	คะแนน
• มีเหตุอันตรายบ่อยตลอดปี	0
• มีเหตุอันตรายทุกปี แต่เกิดขึ้นในบางฤดูกาลหรือเพียงบางช่วงของปี	1
• มีเหตุอันตราย 1-2 ครั้งต่อปี	2
• มีเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 3 ปี	3
• มีเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 5 ปี	4
• มีเหตุอันตราย 1-2 ครั้ง ในรอบ 10 ปี หรือนานกว่า	5

1.2.3 ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

หมายเหตุ พิจารณาจากจำนวนกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถจัดได้ภายในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการที่มีกิจกรรมหลากหลายจะทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมที่ตนพอใจได้มากขึ้น ทั้งนี้กิจกรรมที่จัด ขึ้นจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว

ดัชนี	คะแนน
• ไม่มีกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม	1
• นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่น ภายในแหล่งวัฒนธรรม 1-2 ประเภท	2
• นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่น ภายในแหล่งวัฒนธรรม 1-2 ประเภท และบริเวณใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น	3
• นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่น ภายในแหล่งวัฒนธรรมมากกว่า 2 ประเภท	4
• นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่น ภายในแหล่งวัฒนธรรมมากกว่า 2 ประเภท และบริเวณใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยว ประเภทอื่น	5
คะแนนรวม ข้อ 1 (เต็ม 50 คะแนน)	38

2. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	คะแนนเต็ม 10 คะแนน
2.1 ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน	คะแนนเต็ม 5 คะแนน
หมายเหตุ พิจารณาจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก ฯลฯ เพื่อ การท่องเที่ยวในปัจจุบัน และข้อจำกัดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต	
ดัชนี	คะแนน
• ยังไม่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และมีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาต่อไปในอนาคต	1
• มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้เป็นบางช่วงเวลา และมีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาต่อไปในอนาคต	2
• มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ปานกลาง แต่มีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต	3
• แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ดี แต่มีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต	4
• แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้อย่างสะดวกสบาย และยังสามารถพัฒนาต่อไปได้อีก	5
2.2 ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัย ภายนอก	คะแนนเต็ม 5 คะแนน
หมายเหตุ พิจารณาจากการมีกลุ่มองค์กรทั้งภายในและภายนอกในระดับต่างๆ ให้การสนับสนุนด้าน นโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มองค์กรท้องถิ่น หน่วยงาน ภาครัฐ และภาคเอกชน	
ดัชนี	คะแนน
• มีการจัดตั้งกลุ่มโดยชุมชน เพื่อกำหนดนโยบาย วางแนวทางการจัดการท่องเที่ยว แต่ยังไม่สัมฤทธิ์ผลที่ชัดเจน	1
• มีกลุ่มองค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนและจัดการด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	2
• มีหน่วยงาน กลุ่มองค์กรท้องถิ่น และภาคเอกชนให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษา ด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	3
• มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและจัดการด้านนโยบาย งบประมาณ และ บุคลากรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	4
• มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ร่วมกันให้การสนับสนุนและจัดการด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	5
คะแนนรวม ข้อ 2 (เต็ม 10 คะแนน)	
	9

3. การบริหารจัดการ	คะแนนเต็ม 40 คะแนน
3.1 การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว	คะแนนเต็ม 15 คะแนน
3.1.1 การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว	
หมายเหตุ พิจารณาจากสภาพทั่วไปจากการดูแลรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสถานที่สำคัญ ทางประวัติศาสตร์ภายในแหล่งท่องเที่ยว	
ดัชนี	คะแนน
• มีการดูแลรักษาเป็นอย่างดี	1
• มีการดูแลรักษาพอ	2
• มีการดูแลรักษาปานกลาง	3
• มีการดูแลรักษาดี	4
• มีการดูแลรักษาดีมาก	5
3.1.2 การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่	
หมายเหตุ พิจารณาจากดัชนี 3 ด้าน ดังนี้	
ก. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เช่น มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน	
ข. การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและ/หรือฤดูกาล	
ค. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ	
ดัชนี	คะแนน
• ไม่มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค	0
• มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค น้อยมากและไม่เป็นระบบ	1
• มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค โดยมีระเบียบการปฏิบัติเป็นหลักฐานอยู่บ้าง แต่การปฏิบัติมีข้อบกพร่อง	2
• มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐาน 1 ข้อ	3
• มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐาน 2 ข้อ	4
• มีการจัดการที่เป็นระบบหรือได้มาตรฐานครบ 3 ข้อ	5

3.1.3 การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	
หมายเหตุ พิจารณาจากแผนการดำเนินงานติดตามและประเมินผลกระทบการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว มีการติดตามและวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว รวมถึงการดำเนินงานปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และความต่อเนื่องของการดำเนินงาน	
ดัชนี	คะแนน
• ไม่มีแผนการดำเนินงาน	0
• มีแผนการดำเนินงาน แต่ไม่มีการติดตามวิเคราะห์ผล	1
• มีแผนการดำเนินงาน และมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงตามแผนการดำเนินงาน แต่ไม่มีการดำเนินการอื่น ๆ	2
• มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตามแผนการดำเนินงาน และมีการวิเคราะห์ประเมินผล	3
• มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตามแผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผล และมีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว	4
• มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตามแผนการดำเนินงาน มีการประเมินผล มีการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และมีการปฏิบัติอย่าง ต่อเนื่อง ทุกปี	5
คะแนนรวม ข้อ 3.1 (เต็ม 15 คะแนน)	9
3.2 การจัดการด้านการท่องเที่ยว	คะแนนเต็ม 25 คะแนน
3.2.1 การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว	
หมายเหตุ พิจารณาจากการดำเนินงานด้านการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว โดยมีการจัดการที่เหมาะสมให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว	
หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน	
ดัชนี	คะแนน
• มีจำนวนบุคลากรด้านบริการเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว	0 0.5 1
• มีระบบเตือนภัย และระบบรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว	0 0.5 1
• มีการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และต้องมีความเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพพื้นที่	0 0.5 1
• มีการจัดการด้านอาหารและโภชนาการที่พอเพียงและถูกสุขลักษณะ	0 0.5 1
• มีการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น มีการออกแบบและใช้วัสดุก่อสร้างที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และมีระบบกำจัดของเสียที่ได้มาตรฐาน	0 0.5 1

3.2.2 การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

หมายเหตุ การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมของ แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน

ดัชนี	คะแนน	
• กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่สงวนและพื้นที่อนุรักษ์ของแหล่ง วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์	0	0.5 (1)
• กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น ไม่รบกวนความสงบสุขของคน ส่วนใหญ่ในพื้นที่ และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดี หรือวัฒนธรรมของชาติ	0	0.5 (1)
• มีการศึกษา วิจัยสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนแนวทางที่ไม่ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งวัฒนธรรม	0	0.5 (1)
• มีการศึกษา วิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น และนำข้อมูลมาวางแผนทางการ ดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณีของคนในท้องถิ่น	0	0.5 (1)
• กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ส่งผลให้แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อม โทรม เช่น ไม่ทำให้เกิดปริมาณขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพ	0	0.5 (1)

3.2.3 การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

หมายเหตุ พิจารณาจากกิจกรรมและการดำเนินงานต่างๆ ที่ให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว พนักงานนำเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนที่อยู่โดยรอบ

หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน

ดัชนี	คะแนน	
• มีศูนย์บริการหรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการอย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ ประจำ	0	0.5 (1)
• มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชนโดยรอบ	0	0.5 (1)
• มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรมและป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางเพื่อให้ ความรู้กับนักท่องเที่ยว	0	0.5 (1)
• มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับคุณค่าของแหล่ง ท่องเที่ยวและการอนุรักษ์เป็นระยะๆ ตามความเหมาะสม	0	0.5 (1)
• มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ ไปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้ในสื่อมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	0	0.5 (1)

3.2.4 ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

หมายเหตุ พิจารณาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบต่างๆ

หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน

ดัชนี	คะแนน
• ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว การให้บริการต่างๆ	1
• ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน	2
• ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3
• ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	4
• มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว	5
คะแนนที่ได้	4

3.2.5 ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

หมายเหตุ พิจารณาจากการที่ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์และรายได้จากการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม

หากไม่มีคุณสมบัติตามที่ระบุ ให้ 0 คะแนน หากมีแต่ไม่ได้ดำเนินการหรือไม่มีประสิทธิภาพให้ 0.5 คะแนน และหากมีคุณสมบัติตรง ให้ 1 คะแนน

ดัชนี	คะแนน
• ชุมชนมีรายได้หรือเงินเดือนจากการถูกจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	0 0.5 1
• ชุมชนมีรายได้จากการนำเที่ยวและให้บริการในกิจกรรมการท่องเที่ยว	0 0.5 1
• ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหารและสินค้าพื้นเมือง	0 0.5 1
• ชุมชนมีรายได้จากการให้บริการด้านที่พัก เช่น การจัดโฮมสเตย์	0 0.5 1
• ชุมชนมีรายได้จากการแสดงศิลปพื้นเมือง	0 0.5 1
คะแนนรวม ข้อ 3.2 (เต็ม 25 คะแนน)	17.5
คะแนนรวม ข้อ 3 (เต็ม 40 คะแนน)	26.5

ผลการให้คะแนน

องค์ประกอบ	คะแนนเต็ม	ผลการให้ คะแนน
ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว	50	38
ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว	10	9
การบริหารจัดการ	40	26.5
รวมทั้งสิ้น	100	73.5

ผลการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน จังหวัดน่าน เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบหลักทั้ง 3 ด้านของประเมินแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในทุกดัชนีชี้วัดที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเมืองเก่า น่าน ได้คะแนนรวมทั้งสิ้น 73.5 คะแนน ซึ่งจัดว่ามีมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับดีมาก หรือได้สัญลักษณ์ ★★★★★

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ -นามสกุล	นายภาณุพงศ์ สิทธิวุฒิ
วัน เดือน ปี ที่เกิด	2 พฤษภาคม 2517
สถานที่เกิด	จังหวัดเชียงราย
ประวัติการศึกษา	เทคโนโลยีการเกษตรบัณฑิต (เทคโนโลยีภูมิทัศน์) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จบการศึกษา พ.ศ. 2540
ประวัติการทำงาน	อาจารย์อัตราจ้าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา น่าน อ.ภูเพียง จ.น่าน 55000